

**1923 MÜBADELESİNDE YUNANİSTAN'A GÖÇ EDENLERİN
GİYİM-KUŞAM ÖZELLİKLERİ**

Kenan SAATÇIOĞLU

DANIŞMAN Doç. Dr. Fatma KOÇ

**DOKTORA TEZİ
MODA TASARIMI ANABİLİM DALI**

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ**

ARALIK 2017

Kenan SAATÇIOĞLU tarafından hazırlanan “1923 Mübadelesinde Yunanistan’a Göç Edenlerin Giyim-Kuşam Özellikleri” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından OY BİRLİĞİ ile Gazi Üniversitesi Moda Tasarımı Anabilim Dalında DOKTORA TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Doç. Dr. Fatma KOÇ

Moda Tasarımı Bölümü, Gazi Üniversitesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Doktora Tezi olduğunu onaylıyorum

Başkan: Prof. Dr. Evangelia ŞARLAK

Görsel Sanatlar Bölümü, FMV Işık Üniversitesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Doktora Tezi olduğunu onaylıyorum

Üye: Prof. Dr. Saliha Ağaç

Moda Tasarımı Bölümü, Gazi Üniversitesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Doktora Tezi olduğunu onaylıyorum

Üye: Doç. Dr. Emine KOCA

Moda Tasarımı Bölümü, Gazi Üniversitesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Doktora Tezi olduğunu onaylıyorum

Üye: Doç. Dr. Nurgül KILINÇ

Moda Tasarımı Bölümü, Selçuk Üniversitesi

Bu tezin, kapsam ve kalite olarak Doktora Tezi olduğunu onaylıyorum

Tez Savunma Tarihi: 11/12/2017

Jüri tarafından kabul edilen bu tezin Doktora Tezi olması için gerekli şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

ETİK BEYAN

Gazi Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
  - Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
  - Tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
  - Kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
  - Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu,
- bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

Kenan SAATÇIOĞLU

11/12/2017

1923 MÜBADELESİNDE YUNANİSTAN'A GÖÇ EDENLERİN
GİYİM-KUŞAM ÖZELLİKLERİ

(Doktora Tezi)

Kenan SAATÇIOĞLU

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ

Aralık 2017

ÖZET

Göç eylemleri ile topluluklar, yaşadıkları mevcut yaşam alanlarından yaşayacakları yeni yerleşim yerlerine sürüklenirken sadece kendilerini değil, bu serüven içerisinde o güne kadar sahip oldukları yaşamışlıklarını da beraberlerinde götürerek, yeni bir etkileşim sürecinin hazırlayıcısı olmuşlardır. Göç eylemleri ile oluşan bu etkileşim sayesinde, yerel ve göçmen toplulukların kültürleri zenginleşerek yeniden şekillenmiştir. Söz konusu zenginliğin önemli değerleri arasında giyim-kuşam kültürüne ait ürünlerin yer alması, mevcut etkileşimin görsel kanıtları olarak gösterilmektedir.

Yapılan araştırmada konu olarak; 1923 yılında Türkiye ve Yunanistan devletleri arasında Lozan Barış Antlaşmasının ek protokolünce imzalanmış olan “1923 Nüfus Mübadelesi” ile ilişkili bir şekilde, günümüz Türkiye topraklarından göç eden Ortodoks Rum etnik grupların sahip oldukları giyim-kuşam özellikleri ele alınmıştır. Topluluklar açısından trajik sonuçlar doğuran ve tamamıyla inanç kavramı temelinde şekillenen, zorunlu göçe tabi tutulmuş göçmen grupların, göç öncesi ve sonrasında yansıtmış oldukları giyim-kuşam özelliklerinin betimsel araştırma yöntemi ile belirlenmesi araştırmanın ana amacıdır. Araştırma kapsamında, dönemin giyim-kuşam özelliklerini yansıtan göçmen gruplara ait ulaşılabilen 196 adet fotoğraf ve 19 adet giysi örneklerine ait görseller incelenmiş, ayrıca Ortodoks Rum gruplarla ilişkili konu hakkında detaylı görüş alınabilecek kaynak kişiler ile yapılan karşılıklı görüşmeler doğrultusunda, “Kıpadokya (Yun.:Cappadocia)” ve “Pontus (Yun.:Pontos)” Bölgelerinde yaşamış olan Ortodoks Rum erkek ve kadın göçmenlere ait giyim-kuşam özellikleri göç öncesi ve sonrası dönem içeriğince ortaya konulmuştur.

Bilim Kodu : 406

Anahtar Kelimeler : Giysi, Giyim-Kuşam Özellikleri, Göç, 1923 Nüfus Mübadelesi, Ortodoks Rum

Sayfa Adedi : 307

Danışman : Doç. Dr. Fatma KOÇ

CLOTHING FEATURES OF THE PEOPLE WHO IMMIGRATED TO GREECE
IN THE 1923 POPULATION EXCHANGE

(PhD Thesis)

Kenan SAATÇIOĞLU

GAZİ UNIVERSITY
ENSTITUTE OF FINE ARTS

December 2017

ABSTRACT

With immigrations, while communities are reaching to the new places from where they have lived before, they carried their cultural values to their new settlements creating a new interaction process. With this interaction process both migrant and native community cultures were reshaped and richer cultural values emerged. It is shown that the clothings of these communities are amongst the most important visual evidence of this rich cultural interaction.

In this research, clothing features of the Greek Orthodox immigrants who immigrated from Turkey to Greece as a consequence of the “1923 Population Exchange” which was signed between Greek and Turkish governments in Lausanne Peace Treaty are examined. Compulsory migration was formed on the basis of the concept of religious belief and generated tragic consequences for communities. In this research, clothing features of immigrant groups who reflect before and after immigration, are aimed to be examined with the descriptive research method. In the scope of the research, reflecting the period 196 photographs and 19 images of clothing samples of the immigrant groups are examined. In addition to the photographs and images of clothing samples, interviews were held with the reference people, who are related to the Greek Orthodox groups. Thus, clothings features of the Greek Orthodox immigrants who lived in “Cappadocia (*Grk.*:Cappadocia, *T.*:Kapadokya)” and “Pontus (*Grk.*:Pontos, *T.*:Pontus)” regions, were presented as the content of the period before and after immigration.

Science Code : 406

Key Words : Clothing, Clothing Features, Greek Orthodox, Immigration, 1923
Population Exchange

Number of Pages : 307

Advisor : Assoc. Dr. Fatma KOÇ

TEŞEKKÜR

Gazi Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, Moda Tasarımı Anabilim Dalı'nda Doktora tez çalışması olarak hazırlanan "1923 Mübadelesinde Yunanistan'a Göç Edenlerin Giyim-Kuşam Özellikleri" adlı çalışmada, tarihsel süreç içerisinde uzun yıllar dönemin Osmanlı İmparatorluğu'nda yaşamış olan, "1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi" kapsamında zorunlu göçe tabi tutulmuş Yunan toplulukların; giyim-kuşam özellikleri ortaya konularak, giysilerindeki benzerliklerin ve farklılıkların tespit edilmesi amaçlanmıştır.

Çalışmanın ortaya çıkarılıp yürütülmesinde bilgi ve tecrübeleri ile varlığını her zaman yanımda hissettiğim, benden güler yüzünü hiçbir zaman esirgemeyen hocam ve tez danışmanım Sayın Doç. Dr. Fatma KOÇ'a, bilgilerini ve heyecanlarını paylaşarak, desteklerini her zaman hissettiren hocalarım Sayın Prof. Dr. Saliha AĞAÇ'a ve Sayın Prof. Dr. Evangelia ŞARLAK'a, adını buradan sayamayacağım tüm hocalarıma, arkadaşlarıma, varlıkları sayesinde huzur bulduğum annem Aliye SAATÇIOĞLU, babam Naci SAATÇIOĞLU, kardeşim Cansu SAATÇIOĞLU, rahmetli babaannem Muazzez SAATÇIOĞLU'na, bir diğer annem olan Şefika GEDİK'e ve her koşulda bana destek olan sevgili eşim Kıvılcım SAATÇIOĞLU'na sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

İÇİNDEKİLER

ÖZET	v
ABSTRACT	vii
TEŞEKKÜR.....	ix
İÇİNDEKİLER	xi
ÇİZELGELERİN LİSTESİ.....	xxi
ŞEKİLLERİN LİSTESİ	xxxiii
RESİMLERİN LİSTESİ	xliii
SİMGELER VE KISALTMALAR.....	lv
1. GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	3
1.2. Araştırmanın Önemi	5
1.3. Araştırmanın Amacı	7
1.3.1. Problem Cümlesi	8
1.3.2. Alt Problemler	8
1.4. Sınırlılıklar.....	8
1.5. Varsayımlar	9
1.6. Tanımlar	9
2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	13
2.1. Kavramsal Çerçeve.....	13
2.1.1. Göç Eylemi	13
2.1.2. 1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi	19
2.1.3. Kültür Kavramı ve Kültürel Değişim	27
2.1.4. Kimlik, Aidiyet ve Öteki Kavramları	31
2.1.5. Giyim-Kuşam Kavramı	36
2.1.5.1. Giyim-Kuşamda Yerellik Kavramı.....	42
2.1.5.2. Giyim-Kuşamda Batılılaşma Kavramı	44
2.2. İlgili Araştırmalar	48
3. YÖNTEM.....	55

3.1. Araştırmanın Yöntemi	55
3.2. Araştırmanın Materyali	62
3.3. Araştırmanın Evreni	64
3.4. Araştırmanın Örneklemi	64
3.5. Veri Toplama Araçları.....	66
3.5.1. Fotoğraflar	67
3.5.2. Giysi Örneklerine Ait Görseller.....	68
3.5.3. Görüşmeler	69
3.6. Veri Toplama Araçlarında Kullanılan Tanımlamalar.....	70
3.6.1. Demografik Özellikler, Bölgesel Özellikler ve Tarihsel Dönemlere Ait Tanımlamalar	70
3.6.2. Erkek ve Kadın Dış Görünümlerine ve Tarzlarına Ait Tanımlamalar	73
3.6.3. Üst Bedene Giyilen Erkek ve Kadın Giysilerine Ait Tanımlamalar	73
3.6.3.1. Boy Özellikleri.....	74
3.6.3.2. Kapama Özellikleri	76
3.6.3.3. Kol Özellikleri	77
3.6.3.4. Manşet Özellikleri	79
3.6.3.5. Yaka Özellikleri.....	80
3.6.4. Alt Bedene Giyilen Erkek ve Kadın Giysilerine Ait Tanımlamalar.....	82
3.6.4.1. Boy Özellikleri.....	83
3.6.4.2. Cep Özellikleri.....	84
3.6.4.3. Paça Özellikleri.....	85
3.6.5. Başa Giyilen Erkek ve Kadın Giysilerine Ait Tanımlamalar	86
3.6.6. Ayağa Giyilen Erkek ve Kadın Giysilerine Ait Tanımlamalar	87
3.6.7. Erkek ve Kadın Aksesuarlarına Ait Tanımlamalar.....	88
3.7. Verilerin Analizi.....	89
4. BULGULAR VE YORUM.....	91
4.1. Kapadokya Bölgesi.....	92
4.1.1. Kapadokya Bölgesi'nde Yaşamış Ortodoks Rumlar (Göç Öncesi Dönem)	92
4.1.2. Kapadokya Bölgesi'nden Göç Etmiş Ortodoks Rumlar (Göç Sonrası Dönem)	94

4.1.3. Erkeklerin Giyim-Kuşam Özellikleri	96
4.1.3.1. Erkeklerin Demografik Özellikleri (Göç Öncesi Dönem).....	97
4.1.3.2. Erkeklerin Demografik Özellikleri (Göç Sonrası Dönem).....	98
4.1.3.3. Erkeklerin Dış Görünümleri ve Tarzları (Göç Öncesi Dönem).....	99
4.1.3.4. Erkeklerin Dış Görünümleri ve Tarzları (Göç Sonrası Dönem).....	102
4.1.3.5. Erkeklerin Üst Bedenlerine Giydikleri Giysiler (Göç Öncesi Dönem)	104
4.1.3.6. Erkeklerin Üst Bedenlerine Giydikleri Giysiler (Göç Sonrası Dönem)	108
4.1.3.7. Erkeklerin Alt Bedenlerine Giydikleri Giysiler (Göç Öncesi Dönem)	112
4.1.3.8. Erkeklerin Alt Bedenlerine Giydikleri Giysiler (Göç Sonrası Dönem)	115
4.1.3.9. Erkeklerin Başlarına Giydikleri Giysiler (Göç Öncesi Dönem).....	118
4.1.3.10. Erkeklerin Başlarına Giydikleri Giysiler (Göç Sonrası Dönem).....	119
4.1.3.11. Erkeklerin Ayaklarına Giydikleri Giysiler (Göç Öncesi Dönem) ...	121
4.1.3.12. Erkeklerin Ayaklarına Giydikleri Giysiler (Göç Sonrası Dönem) ..	122
4.1.3.13. Erkeklerin Kullandıkları Giysi Tamamlayıcıları ve Aksesuarlar (Göç Öncesi Dönem)	123
4.1.3.14. Erkeklerin Kullandıkları Giysi Tamamlayıcıları ve Aksesuarlar (Göç Sonrası Dönem)	125
4.1.4. Kadınların Giyim-Kuşam Özellikleri	127
4.1.4.1. Kadınların Demografik Özellikleri (Göç Öncesi Dönem).....	127
4.1.4.2. Kadınların Demografik Özellikleri (Göç Sonrası Dönem).....	128
4.1.4.3. Kadınların Dış Görünümleri ve Tarzları (Göç Öncesi Dönem)	129
4.1.4.4. Kadınların Dış Görünümleri ve Tarzları (Göç Sonrası Dönem)	132
4.1.4.5. Kadınların Üst Bedenlerine Giydikleri Giysiler (Göç Öncesi Dönem)	134
4.1.4.6. Kadınların Üst Bedenlerine Giydikleri Giysiler (Göç Sonrası Dönem)	143
4.1.4.7. Kadınların Alt Bedenlerine Giydikleri Giysiler (Göç Öncesi Dönem)	148
4.1.4.8. Kadınların Alt Bedenlerine Giydikleri Giysiler (Göç Sonrası Dönem)	152
4.1.4.9. Kadınların Başlarına Giydikleri Giysiler (Göç Öncesi Dönem).....	153

4.1.4.10. Kadınların Başlarına Giydikleri Giysiler (Göç Sonrası Dönem)	156
4.1.4.11. Kadınların Ayaklarına Giydikleri Giysiler (Göç Öncesi Dönem)	158
4.1.4.12. Kadınların Ayaklarına Giydikleri Giysiler (Göç Sonrası Dönem)	159
4.1.4.13. Kadınların Kullandıkları Giysi Tamamlayıcıları ve Aksesuarlar (Göç Öncesi Dönem)	160
4.1.4.14. Kadınların Kullandıkları Giysi Tamamlayıcıları ve Aksesuarlar (Göç Sonrası Dönem)	163
4.2. Pontus Bölgesi	166
4.2.1. Pontus Bölgesi'nde Yaşamış Ortodoks Rumlar (Göç Öncesi Dönem)	166
4.2.2. Pontus Bölgesi'nden Göç Etmiş Ortodoks Rumlar (Göç Sonrası Dönem)	168
4.2.3. Erkeklerin Giyim-Kuşam Özellikleri.....	171
4.2.3.1. Erkeklerin Demografik Özellikleri (Göç Öncesi Dönem)..	172
4.2.3.2. Erkeklerin Demografik Özellikleri (Göç Sonrası Dönem).	173
4.2.3.3. Erkeklerin Dış Görünümleri ve Tarzları (Göç Öncesi Dönem)	175
4.2.3.4. Erkeklerin Dış Görünümleri ve Tarzları (Göç Sonrası Dönem).....	178
4.2.3.5. Erkeklerin Üst Bedenlerine Giydikleri Giysiler (Göç Öncesi Dönem).....	180
4.2.3.6. Erkeklerin Üst Bedenlerine Giydikleri Giysiler (Göç Sonrası Dönem).....	185
4.2.3.7. Erkeklerin Alt Bedenlerine Giydikleri Giysiler (Göç Öncesi Dönem).....	189
4.2.3.8. Erkeklerin Alt Bedenlerine Giydikleri Giysiler (Göç Sonrası Dönem).....	192
4.2.3.9. Erkeklerin Başlarına Giydikleri Giysiler (Göç Öncesi Dönem)	195
4.2.3.10. Erkeklerin Başlarına Giydikleri Giysiler (Göç Sonrası Dönem).....	196
4.2.3.11. Erkeklerin Ayaklarına Giydikleri Giysiler (Göç Öncesi Dönem).....	198

4.2.3.12. Erkeklerin Ayaklarına Giydikleri Giysiler (Göç Sonrası Dönem)....	199
4.2.3.13. Erkeklerin Kullandıkları Giysi Tamamlayıcıları ve Aksesuarlar (Göç Öncesi Dönem)	200
4.2.3.14. Erkeklerin Kullandıkları Giysi Tamamlayıcıları ve Aksesuarlar (Göç Sonrası Dönem)	202
4.2.4. Kadınların Giyim-Kuşam Özellikleri	204
4.2.4.1. Kadınların Demografik Özellikleri (Göç Öncesi Dönem).....	204
4.2.4.2. Kadınların Demografik Özellikleri (Göç Sonrası Dönem).....	205
4.2.4.3. Kadınların Dış Görünümleri ve Tarzları (Göç Öncesi Dönem)	207
4.2.4.4. Kadınların Dış Görünümleri ve Tarzları (Göç Sonrası Dönem)	210
4.2.4.5. Kadınların Üst Bedenlerine Giydikleri Giysiler (Göç Öncesi Dönem)	211
4.2.4.6. Kadınların Üst Bedenlerine Giydikleri Giysiler (Göç Sonrası Dönem)	221
4.2.4.7. Kadınların Alt Bedenlerine Giydikleri Giysiler (Göç Öncesi Dönem)	224
4.2.4.8. Kadınların Alt Bedenlerine Giydikleri Giysiler (Göç Sonrası Dönem)	227
4.2.4.9. Kadınların Başlarına Giydikleri Giysiler (Göç Öncesi Dönem).....	228
4.2.4.10. Kadınların Başlarına Giydikleri Giysiler (Göç Sonrası Dönem).....	232
4.2.4.11. Kadınların Ayaklarına Giydikleri Giysiler (Göç Öncesi Dönem)...	232
4.2.4.12. Kadınların Ayaklarına Giydikleri Giysiler (Göç Sonrası Dönem) ..	233
4.2.4.13. Kadınların Kullandıkları Giysi Tamamlayıcıları ve Aksesuarlar (Göç Öncesi Dönem)	234
4.2.4.14. Kadınların Kullandıkları Giysi Tamamlayıcıları ve Aksesuarlar (Göç Sonrası Dönem)	237
5. SONUÇ VE ÖNERİLER	239
5.1. Sonuç	239
5.2. Öneriler.....	257
KAYNAKLAR	259
EKLER.....	271

ÇİZELGELERİN LİSTESİ

Çizelge 3.1. Demografik Özelliklere Ait Tanımlamalar	71
Çizelge 3.2. Bölgesel Özelliklere Ait Tanımlamalar	72
Çizelge 3.3. Tarihsel Dönemlere Ait Tanımlamalar	72
Çizelge 3.4. Erkek ve Kadın Dış Görünümlerine ve Tarzlarına Ait Tanımlamalar...	73
Çizelge 3.5. Üst Bedene Giyilen Erkek ve Kadın Giysilerine Ait Tanımlamalar	74
Çizelge 3.6. Boy Özelliklerine Ait Tanımlamalar	75
Çizelge 3.7. Kapama Özelliklerine Ait Tanımlamalar.....	77
Çizelge 3.8. Kol Özelliklerine Ait Tanımlamalar	78
Çizelge 3.9. Manşet Özelliklerine Ait Tanımlamalar	79
Çizelge 3.10. Yaka Özelliklerine Ait Tanımlamalar.....	80
Çizelge 3.11. Alt Bedene Giyilen Erkek ve Kadın Giysilerine Ait Tanımlamalar	83
Çizelge 3.12. Boy Özelliklerine Ait Tanımlamalar	83
Çizelge 3.13. Cep Özelliklerine Ait Tanımlamalar.....	85
Çizelge 3.14. Paça Özelliklerine Ait Tanımlamalar.....	86
Çizelge 3.15. Başa Giyilen Erkek ve Kadın Genel Giysilerine Ait Tanımlamalar....	87
Çizelge 3.16. Ayağa Giyilen Erkek ve Kadın Giysilerine Ait Tanımlamalar.....	88
Çizelge 3.17. Giysi Bütünlüğünde Olan Erkek ve Kadın Aksesuarlarına Ait Tanımlamalar	88
Çizelge 3.18. Giysi Bütünlüğünde Olmayan Erkek ve Kadın Aksesuarlarına Ait Tanımlamalar	89
Çizelge 4.1. Kapadokya Bölgesi'nde Yaşamış Erkeklerin Demografik Özellikleri..	97
Çizelge 4.2. Kapadokya Bölgesi'nden Göç Etmiş Erkeklerin Demografik Özellikleri	98
Çizelge 4.3. Kapadokya Bölgesi'nde Yaşamış Erkeklerin Dış Görünümleri ve Tarzları	100
Çizelge 4.4. Kapadokya Bölgesi'nden Göç Etmiş Erkeklerin Dış Görünümleri ve Tarzları	102

Çizelge 4.5. Kapadokya Bölgesi'nde Yaşamış Erkeklerin Üst Beden Giysileri	105
Çizelge 4.6. Kapadokya Bölgesi'nde Yaşamış Erkeklerin Üst Beden Giysi Özellikleri	106
Çizelge 4.7. Kapadokya Bölgesi'nde Yaşamış Erkeklerin Üst Beden Giysilerine Ait Çizimler.....	107
Çizelge 4.8. Kapadokya Bölgesi'nden Göç Etmiş Erkeklerin Üst Beden Giysileri	108
Çizelge 4.9. Kapadokya Bölgesi'nden Göç Etmiş Erkeklerin Üst Beden Giysi Özellikleri.....	110
Çizelge 4.10. Kapadokya Bölgesi'nden Göç Etmiş Erkeklerin Üst Beden Giysilerine Ait Çizimler.....	111
Çizelge 4.11. Kapadokya Bölgesi'nde Yaşamış Erkeklerin Alt Beden Giysileri	112
Çizelge 4.12. Kapadokya Bölgesi'nde Yaşamış Erkeklerin Alt Beden Giysi Özellikleri.....	113
Çizelge 4.13. Kapadokya Bölgesi'nde Yaşamış Erkeklerin Alt Beden Giysilerine Ait Çizimler.....	114
Çizelge 4.14. Kapadokya Bölgesi'nden Göç Etmiş Erkeklerin Alt Beden Giysileri	115
Çizelge 4.15. Kapadokya Bölgesi'nden Göç Etmiş Erkeklerin Alt Beden Giysi Özellikleri.....	116
Çizelge 4.16. Kapadokya Bölgesi'nden Göç Etmiş Erkeklerin Alt Beden Giysilerine Ait Çizimler.....	117
Çizelge 4.17. Kapadokya Bölgesi'nde Yaşamış Erkeklerin Başlarına Giydikleri Giysiler.....	118
Çizelge 4.18. Kapadokya Bölgesi'nden Göç Etmiş Erkeklerin Başlarına Giydikleri Giysiler.....	120
Çizelge 4.19. Kapadokya Bölgesi'nde Yaşamış Erkeklerin Ayaklarına Giydikleri Giysiler.....	121
Çizelge 4.20. Kapadokya Bölgesi'nden Göç Etmiş Erkeklerin Ayaklarına Giydikleri Giysiler.....	122
Çizelge 4.21. Kapadokya Bölgesi'nde Yaşamış Erkeklerin Kullandıkları Giysi Tamamlayıcıları ve Aksesuarlar	124
Çizelge 4.22. Kapadokya Bölgesi'nden Göç Etmiş Erkeklerin Kullandıkları Giysi Tamamlayıcıları ve Aksesuarlar	126

Çizelge 4.23. Kapadokya Bölgesi'nde Yaşamış Kadınların Demografik Özellikleri.....	127
Çizelge 4.24. Kapadokya Bölgesi'nde Yaşamış Kadınların Demografik Özellikleri.....	129
Çizelge 4.25. Kapadokya Bölgesi'nde Yaşamış Kadınların Dış Görünümleri ve Tarzları	130
Çizelge 4.26. Kapadokya Bölgesi'nden Göç Etmiş Kadınların Dış Görünümleri ve Tarzları.....	133
Çizelge 4.27. Kapadokya Bölgesi'nde Yaşamış Kadınların Üst Beden Giysileri.....	135
Çizelge 4.28. Kapadokya Bölgesi'nde Yaşamış Erkeklerin Üst Beden Giysi Özellikleri.....	136
Çizelge 4.29. Kapadokya Bölgesi'nde Yaşamış Kadınların Üst Beden Giysilerine Ait Çizimler	139
Çizelge 4.30. Kapadokya Bölgesi'nde Yaşamış Erkeklerin Üst Beden Giysilerine Ait Çizimler	140
Çizelge 4.31. Kapadokya Bölgesi'nden Göç Etmiş Kadınların Üst Beden Giysileri.....	143
Çizelge 4.32. Kapadokya Bölgesi'nden Göç Etmiş Kadınların Üst Beden Giysi Özellikleri	144
Çizelge 4.33. Kapadokya Bölgesi'nden Göç Etmiş Kadınların Üst Beden Giysilerine Ait Çizimler	146
Çizelge 4.34. Kapadokya Bölgesi'nden Göç Etmiş Kadınların Üst Beden Giysilerine Ait Çizimler	147
Çizelge 4.35. Kapadokya Bölgesi'nde Yaşamış Kadınların Alt Beden Giysileri.....	149
Çizelge 4.36. Kapadokya Bölgesi'nden Göç Etmiş Erkeklerin Alt Beden Giysi Özellikleri	150
Çizelge 4.37. Kapadokya Bölgesi'nde Yaşamış Kadınların Alt Beden Giysilerine Ait Çizimler	151
Çizelge 4.38. Kapadokya Bölgesi'nden Göç Etmiş Kadınların Alt Beden Giysileri.....	152
Çizelge 4.39. Kapadokya Bölgesi'nde Yaşamış Kadınların Başlarına Giydikleri Giysiler.....	153

Çizelge 4.40. Kapadokya Bölgesi'nden Göç Etmiş Kadınların Başlarına Giydikleri Giysiler.....	156
Çizelge 4.41. Kapadokya Bölgesi'nde Yaşamış Kadınların Ayaklarına Giydikleri Giysiler.....	158
Çizelge 4.42. Kapadokya Bölgesi'nden Göç Etmiş Kadınların Ayaklarına Giydikleri Giysiler.....	159
Çizelge 4.43. Kapadokya Bölgesi'nde Yaşamış Kadınların Kullandıkları Giysi Tamamlayıcıları ve Aksesuarlar	160
Çizelge 4.44. Kapadokya Bölgesi'nde Yaşamış Kadınların Aksesuarlarına Ait Çizimler.....	161
Çizelge 4.45. Kapadokya Bölgesi'nde Yaşamış Kadınların Kullandıkları Giysi Tamamlayıcıları ve Aksesuarlar	164
Çizelge 4.46. Kapadokya Bölgesi'nden Göç Etmiş Kadınların Aksesuarlarına Ait Çizimler.....	165
Çizelge 4.47. Pontus Bölgesi'nde Yaşamış Erkeklerin Demografik Özellikleri	172
Çizelge 4.48. Pontus Bölgesi'nden Göç Etmiş Erkeklerin Demografik Özellikleri	174
Çizelge 4.49. Pontus Bölgesi'nde Yaşamış Erkeklerin Dış Görünümleri ve Tazları	176
Çizelge 4.50. Pontus Bölgesi'nden Göç Etmiş Erkeklerin Dış Görünümleri ve Tazları	179
Çizelge 4.51. Pontus Bölgesi'nde Yaşamış Erkeklerin Üst Beden Giysileri.....	181
Çizelge 4.52. Pontus Bölgesi'nde Yaşamış Erkeklerin Üst Beden Giysi Özellikleri	183
Çizelge 4.53. Pontus Bölgesi'nde Yaşamış Erkeklerin Üst Beden Giysilerine Ait Çizimler.....	184
Çizelge 4.54. Pontus Bölgesi'nden Göç Etmiş Erkeklerin Üst Beden Giysileri.....	185
Çizelge 4.55. Pontus Bölgesi'nden Göç Etmiş Erkeklerin Üst Beden Giysi Özellikleri	187
Çizelge 4.56. Pontus Bölgesi'nden Göç Etmiş Erkeklerin Üst Beden Giysilerine Ait Çizimler.....	188
Çizelge 4.57. Pontus Bölgesi'nde Yaşamış Erkeklerin Alt Beden Giysileri	189
Çizelge 4.58. Pontus Bölgesi'nde Yaşamış Erkeklerin Alt Beden Giysi Özellikleri	190

Çizelge 4.59. Pontus Bölgesi'nde Yaşamış Erkeklerin Alt Beden Giysilerine Ait Çizimler.....	191
Çizelge 4.60. Pontus Bölgesi'nden Göç Etmiş Erkeklerin Alt Beden Giysileri	192
Çizelge 4.61. Pontus Bölgesi'nden Göç Etmiş Erkeklerin Alt Beden Giysi Özellikleri.....	193
Çizelge 4.62. Pontus Bölgesi'nden Göç Etmiş Erkeklerin Alt Beden Giysilerine Ait Çizimler	194
Çizelge 4.63. Pontus Bölgesi'nde Yaşamış Erkeklerin Başlarına Giydikleri Giysiler	195
Çizelge 4.64. Pontus Bölgesi'nden Göç Etmiş Erkeklerin Başlarına Giydikleri Giysiler	197
Çizelge 4.65. Pontus Bölgesi'nde Yaşamış Erkeklerin Ayaklarına Giydikleri Giysiler	198
Çizelge 4.66. Pontus Bölgesi'nden Göç Etmiş Erkeklerin Ayaklarına Giydikleri Giysiler.....	199
Çizelge 4.67. Pontus Bölgesi'nde Yaşamış Erkeklerin Kullandıkları Giysi Tamamlayıcıları ve Aksesuarlar.....	201
Çizelge 4.68. Pontus Bölgesi'nden Göç Etmiş Erkeklerin Kullandıkları Giysi Tamamlayıcıları ve Aksesuarlar.....	203
Çizelge 4.69. Pontus Bölgesi'nde Yaşamış Kadınların Demografik Özellikleri	204
Çizelge 4.70. Pontus Bölgesi'nden Göç Etmiş Kadınların Demografik Özellikleri.....	206
Çizelge 4.71. Pontus Bölgesi'nde Yaşamış Kadınların Dış Görünümleri ve Tarzları	207
Çizelge 4.72. Pontus Bölgesi'nden Göç Etmiş Kadınların Dış Görünümleri ve Tarzları	210
Çizelge 4.73. Pontus Bölgesi'nde Yaşamış Kadınların Üst Beden Giysileri.....	212
Çizelge 4.74. Pontus Bölgesi'nde Yaşamış Kadınların Üst Beden Giysi Özellikleri.....	213
Çizelge 4.75. Pontus Bölgesi'nde Yaşamış Kadınların Üst Beden Giysilerine Ait Çizimler.....	217

Çizelge 4.76. Pontus Bölgesi'nde Yaşamış Kadınların Üst Beden Giysilerine Ait Çizimler.....	218
Çizelge 4.77. Pontus Bölgesi'nde Yaşamış Kadınların Üst Beden Giysilerine Ait Çizimler.....	219
Çizelge 4.78. Pontus Bölgesi'nden Göç Etmiş Kadınların Üst Beden Giysileri	221
Çizelge 4.79. Pontus Bölgesi'nden Göç Etmiş Kadınların Üst Beden Giysi Özellikleri.....	222
Çizelge 4.80. Pontus Bölgesi'nden Göç Etmiş Kadınların Üst Beden Giysilerine Ait Çizimler.....	223
Çizelge 4.81. Pontus Bölgesi'nde Yaşamış Kadınların Alt Beden Giysileri	224
Çizelge 4.82. Pontus Bölgesi'nde Yaşamış Kadınların Alt Beden Giysi Özellikleri	225
Çizelge 4.83. Pontus Bölgesi'nde Yaşamış Kadınların Alt Beden Giysilerine Ait Çizimler.....	226
Çizelge 4.84. Pontus Bölgesi'nden Göç Etmiş Kadınların Alt Beden Giysileri.....	227
Çizelge 4.85. Pontus Bölgesi'nde Yaşamış Kadınların Başlarına Giydikleri Giysiler	228
Çizelge 4.86. Pontus Bölgesi'nden Göç Etmiş Kadınların Başlarına Giydikleri Giysiler.....	232
Çizelge 4.87. Pontus Bölgesi'nde Yaşamış Kadınların Ayaklarına Giydikleri Giysiler	233
Çizelge 4.88. Pontus Bölgesi'nden Göç Etmiş Kadınların Ayaklarına Giydikleri Giysiler	234
Çizelge 4.89. Pontus Bölgesi'nde Yaşamış Kadınların Kullandıkları Giysi Tamamlayıcıları ve Aksesuarlar	235
Çizelge 4.90. Pontus Bölgesi'nde Yaşamış Kadınların Aksesuarlarına Ait Çizimler	236
Çizelge 4.91. Pontus Bölgesi'nde Yaşamış Kadınların Kullandıkları Giysi Tamamlayıcıları ve Aksesuarlar	238
Çizelge 5.1. Kapadokya Bölgesi'ne Ait Ortodoks Rum Erkek Göçmenlerin Giyim-Kuşam Değişimleri	243
Çizelge 5.2. Kapadokya Bölgesi'ne Ait Ortodoks Rum Kadın Göçmenlerin Giyim-Kuşam Değişimleri	248

Çizelge 5.3. Pontus Bölgesi'ne Ait Ortodoks Rum Erkek Göçmenlerin
Giyim-Kuşam Değişimleri..... 252

Çizelge 5.4. Pontus Bölgesi'ne Ait Ortodoks Rum Kadın Göçmenlerin
Giyim-Kuşam Değişimleri..... 256

ŞEKİLLERİN LİSTESİ

Şekil 2.1. İskân Ünitelerine Göre Göç Türleri	17
Şekil 2.2. Kademesiz Göç	18
Şekil 2.3. Kademeli Göç	18
Şekil 2.4. Kimliğe Ait Göndergeler	33
Şekil 3.1. Betimsel Veri Analiz Süreci	56
Şekil 3.2. Kısa Boy (A Grubu Giysiler).....	75
Şekil 3.3. Orta Boy (A Grubu Giysiler)	75
Şekil 3.4. Uzun Boy (A Grubu Giysiler)	75
Şekil 3.5. Kısa Boy (B Grubu Giysiler).....	75
Şekil 3.6. Orta Boy (B Grubu Giysiler)	75
Şekil 3.7. Uzun Boy (B Grubu Giysiler).....	75
Şekil 3.8. Kısa Boy (C Grubu Giysiler).....	76
Şekil 3.9. Orta Boy (C Grubu Giysiler)	76
Şekil 3.10. Uzun Boy (C Grubu Giysiler).....	76
Şekil 3.11. Kısa Boy (D Grubu Giysiler).....	76
Şekil 3.12. Orta Boy (D Grubu Giysiler)	76
Şekil 3.13. Uzun Boy (D Grubu Giysiler)	76
Şekil 3.14. Kapamasız.....	77
Şekil 3.15. Mono Kapama.....	77
Şekil 3.16. Kruvaze Kapama.....	77
Şekil 3.17. Kolsuz	78
Şekil 3.18. Kısa Kol	78
Şekil 3.19. Truvakar Kol.....	78
Şekil 3.20. Uzun Kol.....	78

Şekil 3.21. Manşetsiz	79
Şekil 3.22. Kısa Boylu Manşet.....	79
Şekil 3.23. Orta Boylu Manşet.....	80
Şekil 3.24. Uzun Boylu Manşet	80
Şekil 3.25. Bisiklet Yaka (Yakasız Yakalar)	81
Şekil 3.26. Kare Yaka (Yakasız Yakalar)	81
Şekil 3.27. Kayık Yaka (Yakasız Yakalar)	81
Şekil 3.28. U Yaka (Yakasız Yakalar).....	81
Şekil 3.29. V Yaka (Yakasız Yakalar).....	81
Şekil 3.30. Bahriye Yaka (B. T. Yakalar)	81
Şekil 3.31. Bebe Yaka (B. T. Yakalar)	81
Şekil 3.32. Gömlek Yaka (B. T. Yakalar).....	81
Şekil 3.33. Dik Yaka (B. T. Yakalar).....	82
Şekil 3.34. Şömiziye Yaka (B. T. Yakalar).....	82
Şekil 3.35. Erkek Yaka (B. Ç. Yakalar).....	82
Şekil 3.36. Şal Yaka (B. Ç. Yakalar)	82
Şekil 3.37. Kısa Boy (E Grubu Giysiler)	84
Şekil 3.38. Orta Boy (E Grubu Giysiler)	84
Şekil 3.39. Uzun Boy (E Grubu Giysiler).....	84
Şekil 3.40. Kısa Boy (F Grubu Giysiler)	84
Şekil 3.41. Orta Boy (F Grubu Giysiler).....	84
Şekil 3.42. Uzun Boy (F Grubu Giysiler)	84
Şekil 3.43. Astarlı veya Torbalı Aplike Cep (Aplike Cepler).....	85
Şekil 3.44. Körüklü Cep (Aplike Cepler)	85
Şekil 3.45. Dikişten Açılan Cep (Torbalı Cepler).....	85
Şekil 3.46. Pantolon Yan Cebi (Torbalı Cepler).....	85
Şekil 3.47. Fileto Cep (Torbalı Cepler).....	85

Şekil 3.48. Peto (Yelek) Cep (Torbalı Cepler).....	85
Şekil 3.49. Tek Kat (Normal Paça)	86
Şekil 3.50. Çift Kat (Duble) Paça	86
Şekil 4.1. Kapadokya Bölgesi Haritası	93
Şekil 4.2. Kapadokya Bölgesi'nden Göç Etmiş Rumların Göç Ettikleri Kentlere Ait Harita.....	95
Şekil 4.3. Pontus Bölgesi Haritası.....	167
Şekil 4.4. Pontus Bölgesi'nden Göç Etmiş Rumların Göç Ettikleri Kentlere Ait Harita.....	170

RESİMLERİN LİSTESİ

Resim 4.1. Fesli Erkek	101
Resim 4.2. Kasketli Erkek.....	101
Resim 4.3. Kasketli Erkek.....	103
Resim 4.4. Kasketli Erkek	103
Resim 4.5. Başlıksız Erkek	103
Resim 4.6. Kapadokya Bölgesi'ne Ait Erkek Fotoğrafi.....	107
Resim 4.7. Kapadokya Bölgesi'ne Ait Erkek Fotoğrafi.....	107
Resim 4.8. Kapadokya Bölgesi'ne Ait Erkek Fotoğrafi.....	107
Resim 4.9. Kapadokya Bölgesi'nden Göç Etmiş Erkek Fotoğrafi	111
Resim 4.10. Kapadokya Bölgesi'nden Göç Etmiş Erkek Fotoğrafi	111
Resim 4.11. Kapadokya Bölgesi'nden Göç Etmiş Erkek Fotoğrafi	111
Resim 4.12. Kapadokya Bölgesi'ne Ait Erkek Fotoğrafi.....	114
Resim 4.13. Kapadokya Bölgesi'ne Ait Erkek Fotoğrafi.....	114
Resim 4.14. Kapadokya Bölgesi'ne Ait Erkek Fotoğrafi.....	114
Resim 4.15. Kapadokya Bölgesi'nden Göç Etmiş Erkek Fotoğrafi	117
Resim 4.16. Kapadokya Bölgesi'nden Göç Etmiş Erkek Fotoğrafi	117
Resim 4.17. Kapadokya Bölgesi'nden Göç Etmiş Erkek Fotoğrafi	117
Resim 4.18. Fesli Erkekler	119
Resim 4.19. Kasketli Erkek.....	119
Resim 4.20. Kasketli Erkek.....	120
Resim 4.21. Kasketli Erkek.....	120
Resim 4.22. Kravatlı Erkek.....	125
Resim 4.23. Kravatlı Erkek.....	125
Resim 4.24. Açık Baş Şekli	131

Resim 4.25. Yarım Açık Baş Şekli	131
Resim 4.26. Örtülü Baş Şekli	131
Resim 4.27. Yarım Açık Baş Şekli	134
Resim 4.28. Yarım Açık Baş Şekli	134
Resim 4.29. Yarım Açık Baş Şekli	134
Resim 4.30. Adana Kenti'nde Yaşamış Ortodoks Rum Kadınlar	137
Resim 4.31. Selanik Kenti'nde Yaşamış Müslüman Türk Kadınlar	137
Resim 4.32. Kayseri Kenti'ne Ait Kadın Fotoğrafi	139
Resim 4.33. Kayseri Kenti'ne Ait Kadın Fotoğrafi	139
Resim 4.34. Kayseri Kenti'ne Ait Kadın Fotoğrafi	139
Resim 4.35. Kayseri Kenti'ne Ait Kadın Fotoğrafi	139
Resim 4.36. Kayseri Kenti'ne Ait Kadın Fotoğrafi	139
Resim 4.37. Kayseri Kenti'ne Ait Kadın Fotoğrafi	139
Resim 4.38. Nevşehir Kenti'ne Ait Kadın Giysisi.....	140
Resim 4.39. Nevşehir Kenti'ne Ait Kadın Giysisi.....	140
Resim 4.40. Nevşehir Kenti'ne Ait Kadın Giysisi.....	140
Resim 4.41. Kapadokya Bölgesi'nden Göç Etmiş Kadın Fotoğrafi.....	146
Resim 4.42. Kapadokya Bölgesi'nden Göç Etmiş Kadın Fotoğrafi.....	146
Resim 4.43. Kapadokya Bölgesi'nden Göç Etmiş Kadın Fotoğrafi.....	146
Resim 4.44. Kapadokya Bölgesi'nden Göç Etmiş Kadın Fotoğrafi.....	147
Resim 4.45. Kapadokya Bölgesi'nden Göç Etmiş Kadın Fotoğrafi.....	147
Resim 4.46. Kapadokya Bölgesi'nden Göç Etmiş Kadın Fotoğrafi.....	147
Resim 4.47. Kapadokya Bölgesi'ne Ait Şalvar	151
Resim 4.48. Nevşehir Kenti'ne Ait Kadın Fotoğrafi	151
Resim 4.49. Kapadokya Bölgesi'ne Ait Şalvar	151
Resim 4.50. Taçlı Kadın.....	154
Resim 4.51. Taçlı Kadın.....	154

Resim 4.52. Taçlı Kadın.....	154
Resim 4.53. Yemenili Kadın.....	155
Resim 4.54. Yemenili Kadın.....	155
Resim 4.55. Yemenili Kadın.....	155
Resim 4.56. Başörtülü Kadın.....	157
Resim 4.57. Başörtülü Kadın.....	157
Resim 4.58. Başörtülü Kadın.....	157
Resim 4.59. Nevşehir Kenti'ne Ait Kadın Giysisi.....	161
Resim 4.60. Nevşehir Kenti'ne Ait Kadın Fotoğrafi.....	161
Resim 4.61. Kayseri Kenti'ne Ait Kadınların Fotoğrafi.....	161
Resim 4.62. Mercan ve Mine Taşlara Sahip Altın Kemer Tokası.....	163
Resim 4.63. Kapadokya Bölgesi'nden Göç Etmiş Kadın Fotoğrafi.....	165
Resim 4.64. Kapadokya Bölgesi'nden Göç Etmiş Kadın Fotoğrafi.....	165
Resim 4.65. Kapadokya Bölgesi'nden Göç Etmiş Kadın Fotoğrafi.....	165
Resim 4.66. Kapadokya Bölgesi'nden Göç Etmiş Kadın Fotoğrafi.....	165
Resim 4.67. Kapadokya Bölgesi'nden Göç Etmiş Kadın Fotoğrafi.....	165
Resim 4.68. Kapadokya Bölgesi'nden Göç Etmiş Kadın Fotoğrafi.....	165
Resim 4.69. Fesli Erkek.....	177
Resim 4.70. Şapkalı Erkek.....	177
Resim 4.71. Bıyıklı Erkek.....	177
Resim 4.72. Bıyıklı ve Sakallı Erkek.....	177
Resim 4.73. Fötr Şapkalı Erkek.....	179
Resim 4.74. Kasketli Erkek.....	179
Resim 4.75. Bıyıklı Erkek.....	180
Resim 4.76. Bıyıklı Erkek.....	180
Resim 4.77. Pontus Bölgesi'ne Ait Erkek Fotoğrafi.....	184
Resim 4.78. Pontus Bölgesi'ne Ait Erkek Fotoğrafi.....	184

Resim 4.79. Pontus Bölgesi'ne Ait Erkeklerin Fotoğrafi	184
Resim 4.80. Pontus Bölgesi'nden Göç Etmiş Erkek Fotoğrafi.....	188
Resim 4.81. Pontus Bölgesi'nden Göç Etmiş Erkek Fotoğrafi.....	188
Resim 4.82. Pontus Bölgesi'nden Göç Etmiş Erkek Fotoğrafi.....	188
Resim 4.83. Pontus Bölgesi'ne Ait Erkeklerin Fotoğrafi	191
Resim 4.84. Pontus Bölgesi'ne Ait Erkeklerin Fotoğrafi	191
Resim 4.85. Pontus Bölgesi'ne Ait Erkek Fotoğrafi	191
Resim 4.86. Pontus Bölgesi'ne Ait Erkeklerin Fotoğrafi	194
Resim 4.87. Pontus Bölgesi'ne Ait Erkeklerin Fotoğrafi	194
Resim 4.88. Pontus Bölgesi'ne Ait Erkek Fotoğrafi	194
Resim 4.89. Sarıklı Erkek	196
Resim 4.90. Fesli Erkek	196
Resim 4.91. Fötr Şapkalı Erkek	196
Resim 4.92. Fötr Şapkalı Erkek	197
Resim 4.93. Kasketli Erkek.....	197
Resim 4.94. Açık Baş Şekli.....	208
Resim 4.95. Açık Baş Şekli.....	208
Resim 4.96. Yarım Açık Baş Şekli	208
Resim 4.97. Yarım Açık Baş Şekli	208
Resim 4.98. Açık Baş Şekli.....	211
Resim 4.99. Trabzon Limanı'ndan Göç Eden Ortodoks Rum Kadınlar	214
Resim 4.100. Pontus Bölgesi'ne Ait Kadın Fotoğrafi	217
Resim 4.101. Pontus Bölgesi'ne Ait Kadın Fotoğrafi	217
Resim 4.102. Pontus Bölgesi'ne Ait Kadın Fotoğrafi	217
Resim 4.103. Pontus Bölgesi'ne Ait Kadın Fotoğrafi	217
Resim 4.104. Pontus Bölgesi'ne Ait Kadın Fotoğrafi	217
Resim 4.105. Pontus Bölgesi'ne Ait Kadınların Fotoğrafi.....	217

Resim 4.106. Pontus Bölgesi'ne Ait Kadın Fotoğrafi	218
Resim 4.107. Pontus Bölgesi'ne Ait Kadın Fotoğrafi	218
Resim 4.108. Pontus Bölgesi'ne Ait Kadın Fotoğrafi	218
Resim 4.109. Pontus Bölgesi'ne Ait Kadın Giysisi.....	218
Resim 4.110. Pontus Bölgesi'ne Ait Kadın Giysisi.....	218
Resim 4.111. Pontus Bölgesi'ne Ait Kadın Giysisi.....	218
Resim 4.112. Pontus Bölgesi'ne Ait Entari	219
Resim 4.113. Pontus Bölgesi'ne Ait Entari	219
Resim 4.114. Pontus Bölgesi'ne Ait Entari	219
Resim 4.115. Pontus Bölgesi'ne Ait Entari	219
Resim 4.116. Pontus Bölgesi'ne Ait Entari	219
Resim 4.117. Pontus Bölgesi'ne Ait Entari	219
Resim 4.118. Pontus Bölgesi'nden Göç Etmiş Kadınların Fotoğrafi	223
Resim 4.119. Pontus Bölgesi'nden Göç Etmiş Kadınların Fotoğrafi	233
Resim 4.120. Pontus Bölgesi'nden Göç Etmiş Kadınların Fotoğrafi	233
Resim 4.121. Pontus Bölgesi'nden Göç Etmiş Kadın Fotoğrafi	226
Resim 4.122. Pontus Bölgesi'nden Göç Etmiş Kadınların Fotoğrafi	226
Resim 4.123. Pontus Bölgesi'nden Göç Etmiş Kadınların Fotoğrafi	226
Resim 4.124. Tepelik	229
Resim 4.125. Tepelikli Kadın	229
Resim 4.126. Tepelikli Kadın	229
Resim 4.127. Başörtülü Kadın	230
Resim 4.128. Başörtülü Kadın	230
Resim 4.129. Şallı Kadın	231
Resim 4.130. Şallı Kadın.....	231
Resim 4.131. Kentli Pontus Kadını.....	231
Resim 4.132. Pontus Bölgesi'ne Ait Kadın Giysisi.....	232

Resim 4.133. Pontus Bölgesi'ne Ait Kadın Fotoğrafi	236
Resim 4.134. Pontus Bölgesi'ne Ait Kadın Giysisi.....	236

SİMGELER VE KISALTMALAR

Bu çalışmada kullanılmış simgeler ve kısaltmalar, açıklamaları ile birlikte aşağıda sunulmuştur.

Kısaltmalar	Açıklamalar
Bkz.	Bakınız
B. Ç.	Bedenden Çıkan
B.T.	Bedene Takılan
cm	Santimetre
Çev.	Çeviren
Grk.	Yunanca
Hız.	Hazreti
İng.	İngilizce
KAAM	Küçük Asya Araştırmaları Merkezi
KK	Kaynak Kişi
LMV	Lozan Mübadilleri Vakfı
MS	Milattan Sonra
Osm. T.	Osmanlı Türkçesi
T.	Türkçe
vb.	ve benzeri
vd.	ve diğerleri
Yun.	Yunanca

1. GİRİŞ

Göç eylemleri, ortaya çıkışından günümüze, doğrudan ya da dolaylı olarak insanlık tarihi üzerinde derin etkilere yol açmış, toplulukların vatan kavramını değerlendirmelerine ilişkin yeni boyutlar ortaya koymuştur. Yapılan eylem ile topluluklar, yaşadıkları yerlerden yaşayacakları yeni yerlere giderlerken aslında sadece kendilerini götürmekle kalmamış, yaşadıkları bu serüvende sahip oldukları kültürlerini de beraberlerinde getirerek yeni bir etkileşim sürecinin içerisinde kendilerini bulmuşlardır. Ortaya çıkan bu etkileşim, hem göçmen hem de yerel toplulukların kültürlerinin yeniden şekillenerek zengin bir içeriğe sahip olmasına katkı sağlamıştır.

Göç, kişilerin yaşamlarına ait bir yer değiştirme süreci olarak kabul edilmekle birlikte, kişilerin yaşamları içerisinde yer alacak olan geleceğin tamamını ya da bir bölümünü geçirecekleri, tamamen veya belirli bir süreyi kapsayan, herhangi bir yaşam alanından başka bir yaşam alanına yapılan bir yer değiştirme olayı olarak tanımlanmaktadır (Akkayan, 1979, s. 20).

Göç eylemini; nedenleri, amaçları ve hedefe varmakta kullanılan yöntemleri doğrultusunda ele alıp değerlendirmek mümkündür. Nedenleri bakımından zorunlu ve gönüllü göçler; amaçları bakımından çalışma ve sığınma göçleri; hedefe varmakta kullanılan yöntemler bakımından ise yasal ve yasa dışı göçler bu eylemi oluşturan göç türleri olarak karşımıza çıkmaktadırlar.

Savaş, doğal afet, sürgün vb. nedenlerle insanların yaşadıkları yerlerden ayrılmak zorunda kalmaları veya bu duruma mecbur edilmeleri nedeniyle meydana gelen göç, zorunlu göç olarak tanımlanmaktadır. Bireylerin göç etmeye kendilerinin karar verdiği gönüllü göçte ise, esas dürtü insanların daha iyi yaşam şartlarını elde edeceklerini tahmin etmeleridir. Yaşadıkları ülkede bir iş fırsatı yakalamayan ya da yaptıkları işlerden herhangi bir nedenden dolayı (ekonomik, sosyal tatsızlık ve fırsat eşitsizliği vb.) başka ülkelere iş bulabilmek veya hâlihazırda bulunduğu işte çalışmak amacıyla giden göçmenlerin yer değiştirmeleri ise işçi göçü olarak tanımlanmaktadır (Yılmaz, 2014, s. 1686, 1687).

Giyim-kuşam kültürü de bu zenginliğe ait olan bir değer olarak gösterilmekle birlikte, bu kültürün bir parçası olan giysiler ve aksesuarlar, toplumların kültürlerine ilişkin değerlerini yansıtmalarında kullanılan en önemli araçlardan birisi olarak açıklanmaktadır.

Gerçekleşen göçler sonucunda toplumlar birbirlerinin giyim-kuşam kültürlerinden karşılıklı olarak etkilenmişler ve zaman içerisinde kendi kültürlerine ait olan giysilere başka kültürlerle ilişkin yorumlar getirerek yeni bir giyim-kuşam kültürünün oluşumunu sağlamışlardır. Ortaya çıkan bu yeni giyim-kuşam kültürüne ait örnekler, toplumların geçmiş yaşantılarına ait izleri barındırmakla birlikte, etkileşim süreci içerisinde girdikleri toplumların kültürleri hakkında da ipuçlarını taşımaktadırlar.

Göç olgusu ile yeniden şekillenen giyim-kuşam kavramı ve bu kavrama ilişkin göstergeler, o giysilerin neden giyildiği ya da giyilmediği sorularına ilişkin cevapları ortaya çıkarmaktadır. Genel olarak yeni kültürlerin etkileşimi olarak değerlendirilebilecek olan göç eylemi, içerisinde kültür ile birlikte yer alan coğrafi, iklimsel ve ekonomik nedenler ile giyim-kuşam unsurlarının değişiminde bir etken olarak gösterilebilmektedir. Örneğin, göç öncesine ait dönemde bir toplum tarafından giyilen giysilerin ya da aksesuar parçalarının göçten sonraki dönemlerde tercih edilmemesinin veya değişikliğe uğrayarak kullanılmasına ait olan nedenlerin arasında, belirtilen etkenlerin bir bütün olarak yer almasını göstermek mümkün olacaktır.

Bir kültür ürünü olarak kabul edilen giyim-kuşamın göç olgusundan öncelikle etkilenen bir yapıda olması, bu kültüre ait ürünlerin diğerlerine oranla daha da çeşitlilik göstermesini sağlamıştır. Mevcut çeşitlilikle birlikte farklı özelliklere sahip olan kültüre ait ürünler, iki kültür arasında oluşan ortak bir ürün olarak kuşaktan kuşağa aktarılarak günümüze kadar ulaşmışlardır. Kültürlerarası etkileşimin getirdiği ortak kültür sonucu, günümüzde her iki toplum tarafından benimsendiği görülen giyim-kuşam öğelerine ait kaynağın hangi topluluğa ait olduğu konusu zaman zaman gündeme gelse de, giyim-kuşam ürünlerinin çoğunda kesin bir görüş bildirmek mümkün olmamaktadır. Fakat her iki

topluluğun göç sonrası etkileşim ile birlikte mevcut giysileri ve aksesuarı kendi kültürü doğrultusunda yorumlaması ve yansıtması o topluluğun giyim-kuşam kültürü hakkında bilgiler vermektedir.

1.1. Problem Durumu

Toplumun sosyal, kültürel, ekonomik ve politik yapısı ile yakından ilişkili, etkileyici bir olay olan göç olgusu, süreklilik gösteren bir yapı içerisinde yer alarak, sahip olduğu çok yönlü karakter doğrultusunda birçok disiplinin (antropoloji, hukuk, iktisat, tarih, kent ve bölge planlama vb.) çalışma alanları içerisinde yer almıştır.

Göç olgusuna dair tüm tanımlamalar genel olarak yer değiştirmeye dayalı sosyal bir değişime odaklanmakta ve bu değişimi bir süreç olarak ele almaktadır (Sepetcioğlu, 2014, s. 50). İstemsiz ve zorunlu bir sürecin deneyimlendiği zorunlu göçü ise, uluslararası sınırların aşıldığı veya uluslararası sınırların aşılmadığı durumlar açısından sınıflandırmak mümkündür. Psikolojik yıkımların ve ruhsal deformasyonların görüldüğü, bireyler açısından travmatik bir süreç olarak adlandırılabilir olan zorunlu göçte, Kurban vd.'ye (2008, s. 64) göre; “göç öncesi, göç sırası ve göç sonrasında gelişen etmenler bireylerin ruhsal durumlarını belirlemektedirler”.

Genellikle etnik kimliği ve aidiyetlik duygusu gelişmiş olan bireyler, ait oldukları yerlerden başka yerlere giderlerken kaygı, korku ve bilinmezlik gibi duygularını kendi iç dünyasında açığa çıkararak, olumsuz bir sürecin hazırlayıcısı olmaktadır. Bunun yanı sıra oluşan zorunlu göç eyleminin uluslararası boyutlarda görülmesi birey psikolojisi açısından olumsuz durumları daha da arttırarak ortaya çıkarmaktadır. Yeni bir topluluğun içine girip o toplulukla birlikte yaşamını devam ettirecek olan bireyler, sahip oldukları aidiyetlik duygularını sorgulamaya başlamalarıyla birlikte; dil, inanç, kimlik vb. kavramların anlamlarını yeniden gözden geçirmektedirler. Ortaya çıkan tüm bu olumsuz tutumları zorunlu göç sürecinin bireyler üzerindeki psikolojik göstergeleri olarak göstermek mümkündür.

Tüm göç süreçlerinde topluluklar, sahip oldukları tüm sosyal ve kültürel değerlerini gidecekleri yaşam alanlarına taşıyarak, bir etkileşim sürecinin başlatılmasına neden olmuşlardır. Bu etkileşim içerisinde yer alan bireyler böylece göç olgusu üzerinden yaşayacakları yeni yaşam alanlarında özgün kimlikler oluşturmuşlardır.

Kimliğin oluşmasında en önemli etkenlerin başında giyim ve kuşam kavramları gelmektedir. Giyimin sadece dış görünüşe ve teşhire yönelik maddi bir kültür ürünü olmadığını, insan yaşamında önemli işlevlere sahip bir araç olduğunu söylemek mümkün olacaktır. Bunun yanı sıra, giyimin ortaya çıkacak yeni bir kimliğin oluşumunda ya da var olan bir kimliğin saf dışı bırakılmasında birinci sıradaki etken olduğu söylenebilir. Bu nedenle, kimliklerin sembolü olan giyim ve kuşam olgusu, süslenme ile birlikte bir anlamlar yığını olarak ifade edilmektedir (Kutlu ve Özmen, 2008).

Ayrıca, kimliğe ait meslek, bölgesellik, din ve toplumsal sınıf gibi birçok farklı boyut, dönemin koşullarına uygun bir biçimde giysiler ile ifade edilip ortaya konulmuştur. Kişilerin giyim-kuşam tercihlerindeki çeşitlilik, farklı toplulukların ve bu topluluklarda yer alan bireylerin aynı olmayan konumların nasıl olduğunun ince göstergeleri olarak karşımıza çıkmaktadır (Koç ve Saatçioğlu, 2015).

Kimliklerin yansıtılmasında büyük önem taşıyan giyim-kuşam olgusu, tarihsel süreç içerisinde gelişen göç olayları sonucunda değişime uğramışlardır. Göç olayları doğrultusunda ortaya çıkan kültürel etkileşim öncelikli olarak giyim-kuşam kavramını etkilemiş ve var olan etkileşim mevcut kültürlerin izlerini taşıyan giysiler üzerinde ortaya çıkmıştır. Beliren bu durum, giysilerin kişi ya da topluluklar için kendilerini ifade etmelerinde en ulaşılabilir araçlardan birisi olması ile açıklanabilmektedir. Tarihsel süreç ele alındığında, bu süreç içerisinde yaşanan ve toplulukları etkileyen birçok sosyolojik, politik ve ekonomik altyapılı olayların doğrudan giyim-kuşam olgusuna etki ettiği ile karşılaşılmaktadır. İnsanlık açısından trajik bir süreç olarak açıklanabilecek göç olayı da kişi ve toplulukların giyim-kuşam olgusunu etkileyen faktörlerden birisi olarak gösterilmektedir.

Bu çalışmada, literatür taraması sonucunda elde edilen bilgiler doğrultusunda, göç eylemi ile ortaya çıkan giyim-kuşam kültürü değerlendirilmiştir. “1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi” üzerinden Ortodoks Rum göçmen grupların giyim-kuşam özellikleri, farklı zaman dilimlerinde (zorunlu göç öncesi ve sonrası) döneme ait sosyolojik çıkarımlar ile giyim alanı açısından ele alınıp, ortaya konulmaya çalışılmıştır.

1.2. Araştırmanın Önemi

Yapılan çalışmalar incelendiğinde, özellikle son yıllarda sosyal bilimlere ait birçok alanda “1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi” konusu doğrultusunda yapılan çalışmaların sayısının arttığı gözlemlenmektedir. Bu artış, zengin bir içeriğe sahip olan konunun gün geçtikçe birden fazla çalışma alanı içerisinde yer edinmesini ve her iki topluluk açısından büyük öneme sahip olan bu trajik olayın farklı boyutları ile incelenmesini sağlamıştır.

Lozan Antlaşması içeriğinde Türk ve Yunan toplumları arasında gerçekleşmiş olan nüfus mübadelesi ve bununla birlikte özellikle mübadillerin sosyal ve ekonomik entegrasyonu konuları, alanın boyutları doğrultusunda sosyal bilimlerin birçok alanı açısından verimli bir çalışma alanıdır. Özellikle son on yıl içerisinde mübadeleye kültür ve kimlik boyutu ile yaklaşan çalışmaların artış gösterdiğinden ve giderek daha da fazla ilgi uyandırdığından bahsetmek mümkün olacaktır (Vardağlı, 2009, s. 84).

Zorunlu nüfus mübadelesi kavramı ele alındığında iki toplumun bu olaya karşı oluşan tepkilerinin çok farklı olduğuyla karşılaşılmaktadır. Yunanistan’a giden *mülteciler*¹ zorunlu nüfus mübadelesini hatırlamayı tercih ederken, Türkiye’ye gelen *mübadiller*² bu olayı tamamen unutmayı tercih etmişlerdir. Mevcut durum, Anadolu kökenli Ortodoks Rum mültecilerin kimlik bilinçlerinin, Müslüman Türk mübadillere oranla daha farklı bir yapıda gelişip şekillendiğinin en büyük

---

¹ Çalışma içerisinde “1923 Yunan-Türk Nüfus Mübadelesi” kapsamında Yunanistan’a göç eden Ortodoks Rum göçmenler “mülteci” kelimesi ile tanımlanmıştır.

² Çalışma içerisinde “1923 Yunan-Türk Nüfus Mübadelesi” kapsamında Türkiye’ye göç eden Müslüman Türk göçmenler “mübadil” kelimesi ile tanımlanmıştır.

göstergesidir. Özellikle Atina (*Yun.:Athina*) ve Selanik (*Yun.:Thessaloniki*) gibi şehirlerde Ortodoks Rum mülteci gruplar, kurmuş oldukları merkezlerde geçmişlerini yaşatacak kitap, arşiv belgeleri, fotoğraf, kartpostal gibi dokümanları büyük bir titizlikle koruyarak, bu alan ile ilgili çalışmaları ortaya koymuşlardır. Bu derneklere *Küçük Asya Araştırmaları Merkezi*³ ve *Pontus Rumları Çalışmaları Komitesi*⁴ gibi büyük araştırma merkezlerini örnek göstermek mümkün olacaktır (Ağanoğlu, 2005, s. 302; Özsoy, 2014: s. 15). Türkiye genelinde faaliyet göstermesi bakımından en etkin ve üye sayısı açısından en büyüğü şüphesiz, 34-023/146 kod numarası ile kurulmuş İstanbul merkezli *Lozan Mübadilleri Derneği*⁵’dir (Sepetcioğlu, 2014, s. 75).

Kurulan araştırma merkezlerinin ve derneklerin alanla ilgili literatüre katkısı şüphesiz çok büyüktür. Mevcut kuruluşlar bireysel olarak ya da çeşitli araştırmacıların destekleri ile alan yazına konu ile ilgili önemli araştırmalar kazandırmışlardır. Yapılan araştırmalar incelendiğinde, araştırmaların daha çok mübadelenin tarihsel, sosyal, ekonomik boyutlarından bahsettiği ile karşılaşmaktadır. Bununla birlikte yine yapılan araştırmalarda genellikle farklı iki etnik grubun ayrı ayrı ele alınıp değerlendirildiği veya belirli bir bölgeye ait olan gruplar üzerine kurgulandığına sıklıkla rastlanılmaktadır.

Bu bağlamda ilgili alan yazın dikkate alındığında Türk veya Rum göçmen grupların döneme ait giyim-kuşam özelliklerini, onların sahip olduğu değerler (toplumsal normlar, inanç, kültürel değerler vb.) ile ilişkili sosyolojik bakış açısı içeriğinde inceleyen geniş kapsamlı bir araştırmanın olmadığı ile karşılaşmaktadır. Yapılacak olan çalışma, Yunan arşivlerinden elde edilen göçmen fotoğraflarını, Yunanistan’da var olan birbirinden farklı göçmen müzelerindeki giysileri, çeşitli kuşaklara ait bireysel görüşmeleri içermesi ve

---

³ “1923 Yunan-Türk Nüfus Mübadelesi”nden sonra Yunanistan’a göç eden Anadolu kökenli Rum mültecilerin, Atina’nın Plaka semtinde kurmuş oldukları en büyük araştırma merkezi.

⁴ “1923 Yunan-Türk Nüfus Mübadelesi”nden sonra Yunanistan’a göç eden Pontus kökenli Rum mültecilerin, Atina’nın Nea Smyrni semtinde kurmuş oldukları araştırma merkezi.

⁵ “1923 Yunan-Türk Nüfus Mübadelesi”nden sonra Türkiye’ye göç eden Türk mübadillerin, İstanbul’un Beyoğlu semtinde kurmuş oldukları en büyük ve etkin vakıf.

giyim alanında “1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi” konusu ile ilişkili yapılacak ilk çalışma olması açısından önem taşımaktadır.

Bu çalışmanın, konu ile ilgili yapılacak olan benzer araştırmalara temel bir kaynak olacağına ve çok da farkına varılmayan mübadele kavramı ile ilgili yapılması muhtemel çalışmalara katkı sağlayacağına inanılmaktadır. Bununla birlikte, özellikle tarihsel süreç içerisinde bir göç ülkesi olarak kabul edilen Türkiye’de, diğer göçmen toplulukların giyim-kuşam kültürlerine yönelik yapılacak muhtemel çalışmalara da referans olabileceği düşünülmektedir.

1.3. Araştırmanın Amacı

Tarihin hemen hemen tüm dönemlerinden günümüze topluluklar mevcut dönemde gelişen politik ve ekonomik koşullar doğrultusunda göç olgusuyla tanışmışlar ve kendilerini etkileyen bu trajik serüvende yeni yaşamlara kucak açmışlardır. Topluluklar bu süreçte sadece bir yaşam ünitesinden diğerine gitmekle kalmamışlar, daha önce sahip oldukları kültürel değerlerini de beraberlerinde götürerek, gitmiş oldukları yeni yerlerde yaşayan topluluklar ile bir kültür alışverişinde bulunarak mevcut kültürlerini yeniden yapılandırmışlardır. Kültürlerin yansıtılmasında ise bir gösterge olarak öncelikle ulaşılabilirliği yüksek olan giyim-kuşam kavramını tercih etmişler, böylece giysilerini ve aksesuarlarını anlamsal bir bütünün parçaları olarak yaşamları içerisinde sergilemişlerdir.

Bu bağlamda göç eylemi ile giyim-kuşam kültürü arasında çok önemli ve ayrılmaz bir ilişkinin olduğu ile karşılaşılmaktadır. Göç eyleminin kültürel değerleri etkilediği ve kültürel değerler arasında yer alan giyim-kuşam kültürünün ise bu etkileşim sürecinde öncelik gösterdiği görülmektedir.

Bu çalışmanın amacı, 1923 yılında gerçekleşmiş ve her iki toplum için de trajik sonuçların ortaya çıktığı Türkiye ile Yunanistan arasında tamamıyla inanç kavramı temelinde kurgulanmış olan zorunlu göç (mübadele) kavramını ele alarak; bu kapsamda göçe zorlanan Ortodoks Rum göçmen grupların giyim-kuşam özelliklerini zorunlu göç öncesinde ve sonrasında incelemektir.

1.3.1. Problem Cümlesi

Çalışma, “1923 yılında gerçekleşen “Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi”nden önceki ve sonraki dönemlerde, Ortodoks Rum göçmen grupların giyim-kuşam özellikleri nasıldır? problem cümlesi üzerine yapılandırılacaktır. Belirlenen bu problem cümlesi doğrultusunda aşağıda yer alan alt problemler tespit edilmiştir.

1.3.2. Alt Problemler

“1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi” içeriğinde Ortodoks Rum göçmen grupların giyim-kuşam özelliklerinin, zorunlu göç öncesinde ve sonrasında tespit edilmesinin amaçlandığı araştırmada aşağıda belirlenen sorulara cevap aranmaktadır.

- Zorunlu göçe tabi olan Ortodoks Rum göçmen grupların “1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi” öncesi döneme ait giyim-kuşam özellikleri nasıldır?
- Zorunlu göçe tabi olan Ortodoks Rum göçmen grupların “1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi” sonrası döneme ait giyim-kuşam özellikleri nasıldır?
- Zorunlu göçe tabi olan Ortodoks Rum göçmen grupların “1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi” öncesi ve sonrası döneme ait giyim-kuşam özelliklerinde görülen benzerlikler ve farklılıklar nelerdir?

1.4. Sınırlılıklar

- Çalışma, “Kapadokya (*Yun.:*Cappadocia)” ve “Pontus (*Yun.:*Pontos)” Bölgelerinde yaşamış ve daha sonra bu bölgelerden Yunanistan’a göç etmiş Ortodoks Rum erkek ve kadın göçmenler ile ilişkili ulaşılabilen 196 adet fotoğraf, çeşitli araştırma merkezi ve müzelerden edinilmiş 19 adet giysi örneğine ait görsel ve her iki etnik gruptan 10 farklı kaynak kişi ile yapılan görüşme ile sınırlandırılmıştır.

- Çalışma, Ortodoks Rum göçmenler açısından “1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi” öncesi (1890-1923) ve sonrası (1924-1958) olmak üzere iki ayrı dönemle sınırlandırılmıştır.
- Çalışmada, Ortodoks Rum göçmen gruplara ait erkek ve kadın giyim-kuşam özellikleri; kişilere ait dış görünüm ve tarz, üst ve alt bedene giyilen giysiler, başa ve ayağa giyilen giysiler ile birlikte giysi bütünlüğünde olan ve giysi bütünlüğünde olmayan giysi tamamlayıcıları ve aksesuarlar ile sınırlandırılmıştır.
- Çalışma sürecinde çeşitli araştırma merkezi ve müzelerde ulaşılabilen giysi örneklerine dokunulmasına izin verilmediğinden araştırma bu giysilere ait görseller ile sınırlandırılmıştır.

1.5. Varsayımlar

Bu çalışmada;

- Çalışmada, Kapadokya (*Yun.:Cappadocia*)” ve “Pontus (*Yun.:Pontos*)” Bölgelerinde yaşamış ve daha sonra bu bölgelerden Yunanistan’a göç etmiş Ortodoks Rum erkek ve kadın göçmenler ile ilişkili ulaşılabilen tüm fotoğraf ve giysi görsellerin araştırmanın örneklemini temsil ettiği varsayılmıştır.
- Çalışmada, çeşitli tarihlerde ve yerlerde görüşme yapılan “1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi” ile ilişkili Türk ve Yunan etnik kökenli kaynak kişilerin nesnel bir bakış açısıyla doğru bilgiler aktardıkları varsayılmıştır.

1.6. Tanımlar

Âdet: Topluluklar içerisinde zamanla uyulmaya başlanılan görenekler veya törelerdir. Geleneklere göre daha zayıf olan ve ait olduğu gelenek içerisinde mevcut geleneğin öngördüğü tavırlar, davranışlar, alışkanlıklar ile birlikte devam ettirilen uygulamaların tümüdür (Örnek, 2000, s. 124).

Giyisi: Örtünme ve estetik amaçlar doğrultusunda var olup şekillenmiş olan; bedene, başa, ayağa giyilen, sarılan ve takılan parçaların tümüdür.

Gelenek: Bireylerin yaşamış oldukları topluluklar içerisinde yer edinmiş, herhangi bir yerde yazılı olmayan, fakat toplumsal yaptırım gücü ile mevcut kurallara uymaya zorlayan, âdetlere ve örflere kıyasla yaptırım gücünün daha baskın olduğu sosyal bir normdur (Uğurlu, 2010, s. 35).

Göç: Toplulukların yaşadıkları yaşam alanlarından geçici ya da sürekli olarak farklı bölgelere gitmeleri ve o bölgelerde yerleşmek amacıyla yapmış oldukları yer değiştirme olaylarının tümüdür (Sarısır, 2006, s. 40).

Kimlik: Bireylerin ait olduğu toplumun değerlerine, normlarına, dillerine, dinlerine, gelenek ve göreneklerine karşı geliştirdiği bir aidiyet bilincini ifade eden, toplum arasında kendini sürekli olarak hissettiren bir olgudur (Özdemir, 2001, s. 108).

Kültür: İnsanoğlunun yaşamı süresince edinmiş olduğu bilgi, inanç, ahlak, gelenek ve görenekler ile birlikte diğer alışkanlık ve becerilerin yer aldığı karmaşık bir bütündür (Wells, 1972, s. 37).

Kültürel Etkileşim: Toplulukların coğrafi bakımdan yer değiştirmesi ile mevcut kültür unsurlarının bir topluluktan diğer topluluğa geçmesi oluşan kültürel yayılma sürecinin mutlak bir sonucudur (Tavkul, 2007, s. 26).

Muhacir: Osmanlı İmparatorluğu'nun dağılım süreciyle ilişkili olup, 19. yüzyılda ortaya çıkmış bir kelimedir. Balkanlar, Kırım ve Kafkasya gibi bölgelerde yaşayan kişilerin çatışma veya baskı nedeniyle bir İslam ülkesi olan Osmanlı İmparatorluğu'nda yaşamayı tercih etme sebepleriyle bu ülkeye gelen ve geldiği yere bir daha dönmeyip burada yerleşik düzen kuran, etnik kökeni (devletçe) mühim olmayan Müslüman göçmen kimselere verilen addır (Sepetcioğlu, 2014, s. 52).

Mübadil: Türkçe’de sözlük anlamı olarak başkasının yerine getirilmiş, bir şeye bedel tutulmuş gibi anlamları karşılamaktadır. Fakat kelime Türkiye’de Lozan Barış Antlaşması’nın ek protokolünce yapılmış olan “1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi” içeriğinde Türkiye’den giden Ortodoks Rum grupların yerine Yunanistan’dan gelen Müslüman Türk gruplara verilmiş bir addır. (Alkan, 2009, s. 62).

Mülteci: Yunanca’da “1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi” içeriğinde Anadolu ve Doğu Trakya’dan Yunanistan’a göç etmiş gruplara verilen addır. Yunan toplumunda bu kişiler “*prosfiges*” olarak adlandırılmaktadır (Mavromatis, 2005, s. 357).

Ortodoks Rum: Osmanlı İmparatorluğu Döneminde imparatorluk sınırları içerisinde yaşayan Hıristiyanlık dini ve Ortodoks mezhebine ait olan Yunan asıllı etnik gruba verilen isimdir (Akgönül, 2016, s. 25-30).

Örf: Bir topluluğun, herhangi bir kelimeyi veya cümleyi, bir işi veya fiili eylemi sürekli hâle getirerek, devam ettirmesi ile birlikte, mevcut topluluğun inancına ve aklına aykırı olmayan âdetlerin tümüne verilen isimdir (Seyyar, 2007, s. 722).

Müslüman Türk: Osmanlı İmparatorluğu Döneminde imparatorluk sınırları içerisinde yaşayan Müslümanlık dininin Sünnilik mezhebi ya da Bektaşilik inancını benimsemiş olan Osmanlı asıllı etnik gruba verilen isimdir.

Zorunlu Göç (Mübadele): 30 Ocak 1923 tarihinde Türk ve Yunan hükümetleri arasında Lozan Antlaşması’na ek olarak VI nolu “Türk ve Yunan Halklarının Mübadelesine İlişkin Sözleşme ve Protokol” içeriğince yaklaşık iki milyon insanın yer değiştirmesine yol açan karşılıklı mecburi göç hareketidir (Tevfik, 2014, s. 31).

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Çalışmanın bu bölümü araştırma konusu ile ilişkili olan kavramsal çerçeve ve ilgili araştırmalar kısımlarını kapsamaktadır.

2.1. Kavramsal Çerçeve

Kavramsal çerçeve bölümünde göç olgusu doğrultusunda “1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi” olayı ele alınıp değerlendirilmiştir. Bununla birlikte farklı iki etnik grup olan Türk ve Yunan ulusları etkilemiş olan bu trajik olayın, kültür ve kimlik kavramları üzerinden giyim-kuşam kavramı ile olan ilişkisi açıklanmıştır. Çalışmanın bu bölümü sırasıyla “1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi”, “Göç Eylemi”, “Kültür Kavramı ve Kültürel Değişim”, “Kimlik, Aidiyet ve Öteki Kavramları” ve “Giyim-Kuşam” bölümlerinden oluşmaktadır. Ayrıca, “Giyim-Kuşam” bölümünü de sırasıyla “Giyim-Kuşamda Yerellik Kavramı” ve “Giyim-Kuşamda Batılılaşma Kavramı” başlıkları oluşturmaktadır.

2.1.1. Göç Eylemi

Göç eylemleri ele alındığında, insanlığın ortaya çıkmış olduğu tarihlerden günümüze kadar var olan süreçte toplulukların devamlı bir şekilde göç olgusu ile ilişkili olduğu ve bu olgudan etkilendiği ile karşılaşılmaktadır. Çeşitli dönemlerde görülen politik, sosyal ve ekonomik etkenler toplulukların yaşamış oldukları yerlerden yeni yaşayacakları yerlere gitmelerine neden olmuştur. Tarihsel süreçte yaşanan göçler, toplumlar arasında eşit olmayan olanaklara sahip olma, toplumsal dışlanma ve dayatma, politik sebeplerle ortaya çıkan zorunlu yurtlandırma, sürgün ve savaş kavramları sonuçlarında oluşmuştur.

Sosyal bir araç olarak nitelendirilebilecek olan göç eylemleri, genel anlamıyla toplulukların veya bu topluluklarda yaşamakta olan bireylerin yaşamlarının bir parçasını ya da tamamını geçirmek üzere başlatmış oldukları yer değiştirme süreçlerinin tümü olarak adlandırılmaktadır. En genel anlamıyla göç, “canlıların yer değiştirmesi” olarak açıklanmaktadır (Zeytinli, 2012, s. 9). Diğer bir ifadeye

göre göç “genellikle yerleşmek amacıyla bir yerleşim alanından diğer bir yerleşim alanına doğru gerçekleşen yer veya mekan değiştirme olayıdır” (Keleş, 1980, s. 53).

Marshall’a (2005, s. 685,686) göre ise; “sosyal, politik, inanç ve ekonomik kaynaklı nedenlerden dolayı yaşanılan bölgede yaşanılabilirliğin azalması veya yitirilmesi sonucu bireylerin kendi istekleri ya da diğer güçlerin etkisi ile yaşamlarının gelecek kısımlarının bütünü veya bir kısmını geçirmek üzere yapmış oldukları yer değiştirme hareketlerinin tümüdür”.

“Göç olgusuna ilişkin hemen hemen tüm tanımlamalar göçün genel olarak sosyal bir değişimi nitelendirdiğini ve bu eylemi bir süreç olarak ele aldığını göstermektedir. Çünkü sebebinden sonucuna, geline coğrafyadan gidilen coğrafyaya, yeni gelen ile yerleşilen yerde zaten var olan toplulukların sosyo-ekonomik ve kültürel yapısına, çatışmadan kaynaşmaya, siyasi yönünden hukuksal durumuna, psikolojik etkilerinden adaptasyon süreçlerine değin göçün kişileri ve/veya toplulukları kısa ya da uzun vadeli etki alanına alıcı birçok boyutu bulunduğu; bu eylemin tanımlanması, -olayı ele alan disiplinin de sınırları ölçüsünde- çeşitlilik göstermektedir.” (Sepetcioglu, 2014, s. 50,51).

Birbirinden farklı olan iki yer arasındaki hareketi anlatan göç, bu süreçte sadece bireylerin ve toplulukların bir yerden diğer bir yere taşınmasını içermemekte, aynı zamanda o birey ve topluluğun daha önceden sahip olduğu kültür ve kimlik gibi kavramların taşınmasını da içermektedir. Taşçı’ya (2012, s. 155) göre; “farklı coğrafyalarda ortaya çıkan yaşam ve kültür biçimlerinin göç eylemi ile birlikte göç edilen başka coğrafyaya kısmen de olsa taşındığını göz önünde bulundurursak, göç aynı zamanda coğrafyanın bir yerden bir yere nakli anlamına gelmektedir.”

Bu durum göz önünde bulundurulduğunda oluşan göç eylemleri ile bireyler ve topluluklar, bir fiziksel mekândan diğerine giderlerken sadece elle tutulur ve gözle görünür eşyalarını değil, bununla birlikte o zamana kadar yaşamış oldukları hayata dair tüm tecrübelerini, yaşam biçimlerini, dilleri ve kültürleri gibi sahip oldukları sosyal araçlarla birlikte hayallerini yanlarında götürmektedirler (Alver, 2012, s. 29).

Tarihsel süreç içerisinde karşılaşılan ilk göç eylemi MS 4. yüzyıl içerisinde gerçekleşmiş olan, Hun etnik kökenli toplulukların yaşadıkları bölgeye gelmesiyle bölgeden göç eden Cermen etnik kökenli topluluklar tarafından gerçekleştirilen, bununla birlikte günümüz Avrupa topluluklarının temellerinin atıldığı Kavimler Göçüdür. Fakat göçün kişiler tarafından keşfedilmesi, özellikle sosyal bilimler alanında çalışma konusu olması ve literatürde önemli bir yere getirilmesi 18. yüzyılda Avrupa anakarasında ortaya çıkan Endüstri (Sanayi) Devrimi sonrasında görülen göçlerin incelenmesi ile ağırlık kazanmıştır (Öztok Akay, 2012, s. 14).

Göç hareketleri nedenleri bakımından değerlendirildiğinde, göçler gönüllü veya zorunlu göç olarak sınıflandırılmaktadır (Yılmaz, 2014, s. 1686). Gönüllü göç olarak adlandırılan göç, kişinin serbest iradesiyle gerçekleştirmiş olduğu bir göç türüdür. Zorunlu göç ise, güdümlü bir diğer ifade ile bir otoriter baskıya dayalı göç olarak açıklanmaktadır.

Akkayan (1979, s. 22, 23) gönüllü ve zorunlu göçleri şöyle ifade etmektedir;

“Göç, fertlerin kendi inisiyatifleriyle gerçekleştirdikleri, serbestçe oluşan bir mobilite olabileceği gibi, fertlerin arzuları dışında çeşitli kuvvetlerin etkisiyle de gerçekleşebilir. Fertler daha iyi hayat şartları, iş imkânları, mali olanaklar, emniyet, istikrar ve çeşitli sosyal imkânlar elde edebilmek isteği ile serbestçe yer değiştirebilirler. İşte bu yer değiştirişe serbest göç diyebiliriz. Türkiye’de bugün kırdan kente yapılan ve ferdin kendi isteği dışında bir baskı mevcut olmayarak gerçekleşen göçler, bu konuda gösterilebilecek olan iyi birer örnek olarak kabul edilmektedir. Zorunlu veya güdümlü göçlerde ise fertler kendi istekleri dışında çeşitli güçlerin etkisiyle yer değiştirmek zorunluluğunda kalırlar. Devletin çeşitli sosyal, ekonomik, güvenlik vb. konulara almış oldukları kararlar sonucunda nüfusta yarattıkları mobilite zorunlu göçü oluşturmaktadır”.

Nedenleri bakımından göçleri sınıflandırdığımızda, zorunlu göçte tabi tutulan kişilerin göç etmeyi hiç düşünmedikleri halde savaş, afet, otoritenin neden olduğu siyasal ya da ekonomik yaptırımlar sonucu bu sürecin içerisinde yer aldıkları görülmektedir. Erder’e (2015, s. 35) göre; “zorunlu göçte tabi tutulanların kendi yaşam ortamlarından sahip oldukları maddi kazanımları terk ederek, bazen hiç geri dönmek üzere isteksiz bir şekilde başka bölgelere gitmek adına yaşadıkları bölgeden uzaklaşmaları onları kesinlikle diğer göçmenlerden ayırmaktadır.”

Bununla birlikte Aker ve diğerklerine (2002, s. 99) göre ise; “bireylerin sosyal uyum, yaşam beklentileri ve yaşamsal kavramlarını çok derinden etkileyen zorunlu göç eylemi, hem sebepleri hem de sonuçları açısından isteyerek yapılan göçten ve siyasi mülteci olmaktan çok farklı” bir süreç olarak değerlendirilmektedir.

Toplulukların yapısında gerçekleşen değişim sürecinin sonucu, diğerk bir ifadeyle yeni yaşam biçimlerine geçiş olan açıklanabilecek zorunlu göç süreci içerisinde, göçmenlerin gitmiş oldukları yerlere ve o yerlerde yaşamakta olan topluluklara uyumu, göç sürecinin önemli bir boyutunu oluşturmaktadır. Belirtilen uyum süreci içerisinde köy, kasaba veya şehirlerden göç eden topluluklar, kendilerini muhtemelen daha önce deneyimleyemedikleri bir kültür etkileşiminin içinde bulmaktadırlar (Abadan Unat, 2016, s. 182; Şirin, 2011). Kültürel bir travma olarak açıklanan ve ortaya çıkan bu kavram, Eyerman’a (2002, s. 2) göre; “bir topluluğun daha önce sahip olduğu kimlikleri ve yaşamlarındaki anlamları etkileyen sosyal bir kayıp” olarak ifade edilmektedir.

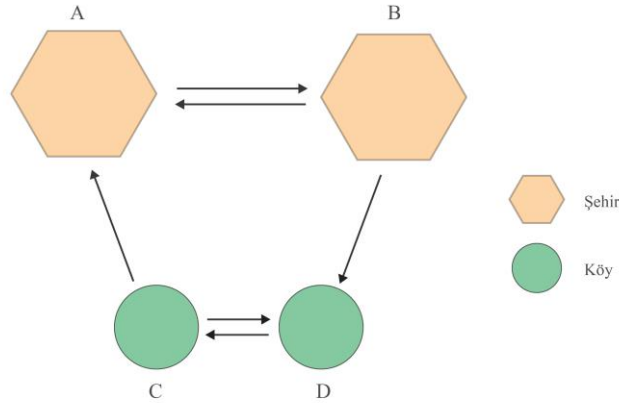
Zorunlu göç olgusu ile ortaya çıkan kültürel travma süreçlerinde, bireylerin veya toplulukların psikolojik anlamda olumsuz bir tutum içerisinde yer aldıkları, yaşamlarının geri kalan kısımlarında kolay bir şekilde atlatamayacakları yıkıcı bir durum oluştuğu görülmekle birlikte, toplulukların kültürel ve milli değerlerinin deforme olup yok olması gibi onarılması zor olan sonuçların ortaya çıkması ile karşılaşmaktadır. Sztompka’ya (2000, s. 452) göre, “göçe zorlanmak, sürgün edilmek veya etnik temizlik” olarak adlandırılabilir göç ile ilişkili olan kavramlar, kültürel travmayı tetikleyecek önemli sosyal değişimlerden bazıları olarak açıklanmaktadır.

Özkan (2005, s. 281, 282), bu psikolojik durumu bir zorunlu göç süreci olan “1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi” olayı üzerinden şu şekilde değerlendirmektedir;

Göç olgusu başlıca trajik bir olaydır. Göçün zorunlu olması, göç olayını daha da vahimleştiren bir durum içerisine sokmaktadır. Mübadillerin yıllardır yaşamış oldukları toprakları terk etmek zorunda kalmış olmaları sonucunda,

tecrübe edindikleri duygusal çöküntü kesinlikle yadsınamaz bir durum olarak kabul edilmektedir. Yine de Yunanistan'dan Anadolu ve Doğu Trakya topraklarına gelen Müslüman Türkler ile Türkiye'den Yunanistan'a giden Ortodoks Rumlar arasında gittikleri toplum içerisinde edindikleri konum arasında farklılıklar bulunmaktadır.”

Zorunlu göç sonrası psikolojik anlamda Ortodoks Rumları Müslüman Türklere kıyasla daha zorlu bir süreç beklemektedir. Bu bağlamda zorunlu göç sonrasındaki durum değerlendirildiğinde, toplulukların önceki yaşamlarında sahip oldukları toplumsal sınıf içerisindeki rollerini göç eyleminin getirisi ile ilişkili olarak kaybedebilecekleri durumu ile karşılaşılmaktadır. Göç etmeden önce yaşamakta oldukları topluluk içerisinde göç ettikten sonraki rolleri aynı olmayan bireylerin kültürel travma ile birlikte yeni bir yaşama başladıkları; sosyal, ekonomik ve kültürel yeniden yapılanmanın getirileri doğrultusunda ister istemez yeni kimlikler edinmek durumunda kaldıkları görülmektedir. Ortaya çıkan bu edinimler iskân üniteleri doğrultusunda ele alındığında bireysel kimliklerin kırsal ya da kentsel bazda gelişip şekillendiği ile karşılaşılmaktadır.

Şekil 2.1. İskân Ünitelerine Göre Göç Türleri (Akkayan, 1979, s.25)

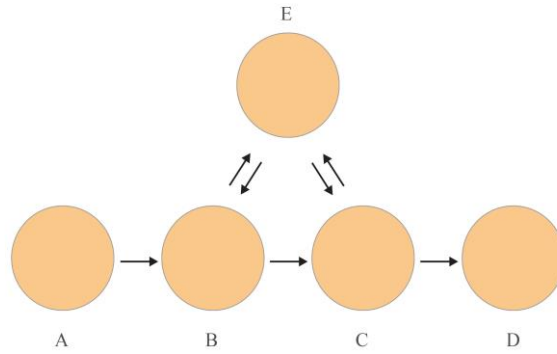
Zorunlu göç sürecinde bireyler ve topluluklar genel olarak buldukları yerlerden çeşitli sebeplerden ötürü bir an önce terk etme ya da terk ettirme (sürdürülme) baskısı taşımakta ve böylece ilk etapta kendileri dışında gelişen durumlardan dolayı gidecekleri yerleri seçememektedirler. Bu durum kişilerin istemedikleri bölgelere göç etmelerine neden olmaktadır. Göç eylemi ile birlikte gelişen ve ortaya çıkan psikolojik süreçlerde göçten önceki dönemlerde kırsal kesimlerde

yaşamakta olan kişilerin göçten sonraki dönemde kentlere veya göçten önceki dönemde kentlerde yaşamakta olan kişilerin göçten sonraki dönemlerde kırsal kesimlere yerleştirilmeleri ile karşılaşmaktadır. Mevcut durumun, kişileri sonraki süreçlerde kısa ya da uzun vadede bir veya birden fazla göç serüvenine sürüklediği görülmektedir.

Şekil 2.2. Kademesiz Göç (Akkayan, 1979, s.25)

Akkayan (1979, s. 25) ortaya çıkan durumu; “kademesiz ve kademeli göçler” olmak üzere iki gruba ayırmaktadır.

Şekil 2.3. Kademeli Göç (Akkayan, 1979, s.25)

Kademesiz göçlerde göçe tabi olan birey ya da topluluklar, A yerleşkesinden (göç sürecinin başladığı nokta) B yerleşkesine (göçün tamamlandığı nokta) gitmekte ve göç sürecini burada tamamlamaktadırlar (Bkz. Şekil 2.2). Bu göç türünde statik

bir oluşum görülmekle birlikte, tarihsel süreçte kademesiz g türüne birçok örnek verilebilmektedir.

Kademeli glerde ise göçe tabi olan birey ya da topluluklar, A yerleşkesinden başlayarak B yerleşkesine gitmektedirler. B yerleşkesinde belirli bir süre duraksadıktan sonra çeşitli çıkarımlar doğrultusunda diğer yerleşkelere devam etmekte, en az üç yerleşke ile bu süreci sonlandırmaktadır. Kademeli gleri kademesiz glerden ayıran en önemli özellik bu g türünün dinamik bir yapıya sahip olmasıdır. Kademeli glerde birey ya da toplulukların göç sonrası yaşamlarını deneyimleme fırsatını yakalayabileceği iki ya da daha fazla yerleşim nitesi ile karşılaşılmaktadır (Bkz. Şekil 2.3).

Tarihsel süreç içerisinde görülen bazı g olayları, gelişen yapısı doğrultusunda bu bölümde açıklanan ve bir sınıflandırmaya gidilen g türlerinden birkaçını kapsayabilmektedir. Ortaya çıkan bu durum g olgusunun insan faktörüne bağlı geliştiğinin en önemli göstergesi olarak açıklanabilmektedir. Özellikle çok uluslu devletlerin parçalanmaya başlaması ile ortaya çıkan uluslararası göçler ile 20. yüzyılda beliren önemli g olaylarından birisi olan 1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi, g olgusunun karmaşık yapısı içeriğinde değerlendirilmelidir.

2.1.2. 1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi

Türkiye’de ise güç ve göçmen kavramı, son üç yüz yılda ülke tarihindeki en önemli problemlerin başında gelmektedir (Ağanoğlu, 2005, s. 25). Özellikle, 1789 Fransız İhtilali’nin getirdiği ulusçuluk akımları, 19. yüzyılın başından itibaren çok uluslu bir yapıda olan Osmanlı İmparatorluğu’nu fazlaca etkilemiş ve devlet içerisinde var olan azınlık uluslar, bağımsızlıklarını kazanmak amacıyla Osmanlı yönetimine karşı çeşitli isyanlara başlamışlardır. Bu isyanlardan birincisinin 1821’deki Mora İsyanı olduğu, meydana gelen isyanın sonucunda, Yunanistan’ın bağımsız bir devlet olarak ortaya çıktığı görülmektedir. Modern Yunanistan Devleti sınırları içinde kalan topraklarda yaşayan Müslümanların ilk kitlesel göçüne de bu isyan sonrasında tanık olunmuştur. Daha sonraki yıllarda da

Yunanistan Devleti'nin sınırlarının genişlemesine paralel olarak, Teselya⁶ (*Yun.*:Thessalia) Epir⁷ (*Yun.*:İpeiros), Makedonya⁸ (*Yun.*:Makedonia) ve Batı Trakya⁹ (*Yun.*: Dytiki Traki) gibi bölgelerden Osmanlı İmparatorluğu'nun elinde kalan mevcut topraklara Müslümanların kitlesel göçü devam etmiştir (Özsoy, 2014, s. 12). Sonraki süreçlerde sırasıyla meydana gelen Balkan, Birinci Dünya ve Türk-Yunan Kurtuluş Savaşları ile birlikte, güç ve toprak kaybetmeye devam eden Osmanlı İmparatorluğu, göçlerden sürekli devam eden bir şekilde etkilenmiştir. Böylece yaklaşık 600 yıllık bir süreç son bulmuş ve günümüzdeki sınırlara sahip olan Türkiye Cumhuriyeti kurulmuştur (Zurcher, 2005, s. 379).

Oluşan göçlerden en önemli ve trajik olanı Türkiye ve Yunanistan arasında 1919-1922 yılları arasında yapılan ve fiilen 11 Ekim 1922 Mudanya Mütarekesi, resmen ise 24 Temmuz 1923 Lozan Barış Antlaşması ile Türk Kurtuluş Savaşı sonrası oluşmuştur. Türk ve Yunan hükümetleri arasında imzalanan Lozan Barış Antlaşması kapsamında ortaya çıkmış olan zorunlu göç eylemi, Türkiye sınırları içinde yaşayan (Anadolu ve Doğu Trakya) Ortodoks Rum ve Yunanistan sınırları içinde yaşayan Müslüman Türk etnik gruplar arasında gerçekleşmiştir (KAAM, 2014, s. 12). 1 Mayıs 1923 tarihinde başlaması yönünde anlaşmaya varılan fakat bu tarihten daha önce ilk olarak 3000 kişilik Ortodoks Rum grup ile Trabzon (*Yun.*: Trapezunda) limanında görülen (Clark, 2008, s. 153) ve travmatik bir süreç olarak değerlendirilen bu zorunlu göç ile 1.500.000 Ortodoks Rum ve 400.000 Müslüman Türk yaşadıkları yerlerden zorla kopararak, yeni vatanlarına göç ettirilmiştir. Türkiye sınırları içerisinde yer alan İstanbul (*Yun.*: Konstantinopolis), Bozcada (*Yun.*:Tenedos) ve Gökçeada (*Yun.*:Imvros) bölgelerinde yaşayan Ortodoks Rumlar (Canefe, 2007, s. 105) ile Yunanistan sınırları içerisinde yer alan Dedeoğaç (*Yun.*:Alexandroupoli), Gümülcine (*Yun.*:Komotini), İskeçe (*Yun.*:Xanthi), Kumçiftliği (*Yun.*:Orestiada), Dimetoka (*Yun.*:Didymoteicho), Sofulu (*Yun.*: Soufli), Ferecik (*Yun.*:Feres), Şapçı (*Yun.*:Sapes) ve Sarıhıdır (*Yun.*:

---

⁶ “Orta Yunanistan”da konumlanmış, Ege Denizi'nin batı kıyılarında sınırları bulunan, merkezi Larissa (*Osm. T.*: Yenişehir-i Fener, *Yun.*: Larisa,) kenti olan, günümüz Modern Yunanistan Devleti'ni oluşturan 13 bölgeden birisidir.

⁷ “Batı Yunanistan”da konumlanmış, İyonya Denizi kıyılarında sınırları bulunan, merkezi Yanya (*Yun.*: İoannina) kenti olan, günümüz Modern Yunanistan Devleti'ni oluşturan 13 bölgeden birisidir.

⁸ “Batı”, “Orta” ve “Doğu” olmak üzere üç farklı bölümden oluşan, ülkenin kuzey kısmında konumlanmış, günümüz Modern Yunanistan Devleti'ni oluşturan 13 bölgeden birisidir.

⁹ “Doğu Yunanistan”da konumlanmış, merkezi Gümülcine (*Yun.*:Komotini) kenti olan, günümüz Modern Yunanistan Devleti'ni oluşturan 13 bölgeden birisidir.

Kyprinos) bölgelerinde yaşayan Müslüman Türkler ise mübadelenin dışında tutularak, zorunlu göç sürecinden etkilenmemişlerdir.

“1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi”nde hem Müslüman Türk mübadillerin hem de Ortodoks Rum göçmenlerin zorunlu göç öncesi yaşadıkları yerler ele alındığında Müslüman Türk nüfusun yoğunlukla yaşadıkları yerleri şu şekilde sınıflandırmak mümkün olacaktır;

- Adalar: Girit Adası (*Yun.:Kriti*), Limni Adası (*Yun.:Lemnos*), Midilli Adası (*Yun.:Lesvos*) ve Sakız Adası (*Yun.:Khios*),
- Makedonya (*Yun.:Makedonia*)
- Selanik (*Yun.:Thessaloniki*) (merkez ve bağlı vilayetler),
- Trakya (*Yun.:Traki*)¹⁰,
- Yanya (*Yun.:İonnina*).

Mücadele içeriğinde Türkiye’den Yunanistan’a göç etmiş olan Anadolu ve Trakya topraklarında yaşamış olan mültecilerin zorunlu göç öncesi yaşadıkları yerler ele alındığında Ortodoks Rum nüfusun yoğunlukla yaşadıkları bölgeleri şu şekilde sınıflandırmak mümkün olacaktır;

- “Kapadokya (*Yun.:Cappadocia*)”,
- “Küçük Asya (*Yun.:Mikra Asiatiki*)”,
- “Pontus (*Yun.:Pontos*)”,
- “Trakya (*Yun.:Traki*)”.

Gerçekleşen mücadele sonrası Yunanistan’a göç eden mültecilerin göç ettikleri bölgeler incelendiğinde ise, Atina (*Yun.:Athina*) ve Selanik (*Yun.:Thessaloniki*) gibi şehirler başta olmak üzere, daha çok Batı Yunanistan, Batı ve Orta Makedonya (*Yun.:Makedonia*) gibi bölgelere yerleştikleri ile karşılaşılmakta, fakat bu bölgeler dışında da birçok bölge içerisinde mülteci ailelerin yaşadıklarına

---

¹⁰ Trakya ile Batı Trakya Bölgesi kastedilmiştir. Günümüzde Müslüman Türk grupların çoğunlukla yaşamakta oldukları bu bölge her ne kadar 1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi kapsamı dışında tutulsa da dönemde yapılan psikolojik baskılar sonucunda bazı grupların bölgeyi terk ettikleri ile karşılaşılmıştır.

rastlanılmaktadır. Ayrıca bazı ailelerin mübadele sonrası veya II. Dünya Savaşı'ndan sonraki dönemlerde daha iyi koşullara sahip olan Amerika Birleşik Devletleri ya da çeşitli Avrupa ülkelerine göç ettikleri görülmektedir (Ortaylı, 2015b, s. 161). Günümüzde bu ülkelerde Yunanistan etnik kökene sahip grupların yer alması bu durumun en önemli göstergelerinden birisi olarak gösterilebilmektedir.

20. yüzyılın en büyük acılarından biri olan mübadele adı verilen bu zorunlu göç ile yaklaşık 2.000.000 kişi, Türkiye ve Yunanistan Devletleri arasında Lozan Barış Antlaşması'nın ek protokolünce imzalanan bu zorunlu nüfus değişiminden etkilenmiştir. Yalçın (2014, s. 7, 8), "1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi" olayını şu şekilde ifade etmektedir;

"Değiş tokuş, bir şeyin başka bir şeyle değiştirilmesi" anlamına gelen "mübadele" kelimesi burada, karşılıklı mecburi göçü, yerinden yurdundan zorla koparılışı anlatmaktadır. Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükümeti ile Yunanistan Hükümeti arasında, 30 Ocak 1923'te imzalanan "Türk ve Yunan Nüfus Mübadelesi"ne İlişkin Sözleşme Protokolü içeriğince mübadillerin geldikleri ülkeye dönmeleri kesinlikle yasaktı ve yaklaşık elli yıl boyunca geldikleri köyleri, kentleri ziyaret bile edemeyeceklerdi. Mübadele, 20. yüzyılın en büyük acılarından ve kültürel yakınmalarından birisidir. Mübadele, milliyetlere göre değil dinlere göre yapılmıştır. Yunanistan'a giden Ortodoks Rumların önemli bir kısmı Yunanca; Türkiye'ye gelen Müslüman Türklerin önemli bir kısmı da Türkçe bilmiyordu. Dil bilmemek mübadillerin acılarını daha da arttırmıştır".

Mübadele kelimesinin genel olarak göç anlamını karşıladığı görülmekle birlikte mübadelenin sıradan bir göç olayı gibi değerlendirilmemesinin gerekliliği göz önünde bulundurulmalıdır. Mübadele adı verilen zorunlu göç süreci taşıdığı içerik doğrultusunda tamamen Türk ve Yunan etnik gruplar arasındaki karşılıklı nüfus değişimini ifade etmektedir. Mübadele birçok kaynakta farklı sonuçlara sahip olmakla birlikte yaklaşık 2.000.000 ve üzerindeki insanı etkileyen, uzun bir zamanı kapsayan, sosyal, kültürel, ekonomik ve psikolojik deformasyonlara neden olan zorunlu göç hareketi olarak açıklanabilmektedir.

Sadece dini kimliği temel almış olan zorunlu nüfus mübadelesinde, dilsel ve kültürel gibi farklılıklar dikkate alınmamış, gerçekleşen "1923 Türk-Yunan Nüfus

Mübadelesi” sonrasında her iki ülkede yaşayan yerel topluluklar, onlar için yeni bir anlam ifade edecek olan mübadil kavramı ile tanışmışlardır. Mübadil kelimesinin anlamını Theodoretis Rigas (2009, s. 62) kelimesinin anlamını şöyle ifade etmektedir;

“Mübadele, Arapça bedel sözcüğünden gelmektedir. Sözlük anlamı olarak ise trampa, değiş tokuş, bir şeyin başka bir şey ile değiştirilmesi anlamlarını karşılamaktadır. Başkasının yerine getirilmiş, bir şeye bedel tutulmuş anlamlarına da sahip olan mübadil kelimesi, Türkiye’den gönderilen Rumlara karşı Yunanistan’dan gelen Türklere verilen isim olarak sözlüklere geçmiş durumdadır”.

Genel bir değerlendirme olarak mübadil kelimesinin anlam ayrımının iyi bilinmemesi göç konusuyla ilişkili diğer kelimelerin anlamlarının doğru ele alınmamasına neden olmaktadır. Örneğin mübadil kelimesi ile birlikte muhacir, göçmen, mülteci gibi kavramlar birbirinden farklı anlamları karşılamakla birlikte birbirlerinden ayrılmaktadırlar. Bununla birlikte “1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi” kapsamında hem Türkiye’ye hem de Yunanistan’a göç eden göçmenler her iki toplumda da farklı şekilde değerlendirilmiş ve adlandırılmıştır.

Sepetcioğlu (2014, s. 52-61) oluşan bu durumu şöyle açıklamaktadır;

“Türkiye tarafında mübadil kavramı ele alınacak olursa, özellikle 19. yüzyıldan itibaren göçmenlere dair kayda alınan son dönem Osmanlı belgelerinde en sık kullanılan terim muhacirdir. Arapça kökenli bir sözcük olan ve göç anlamındaki hicretten türeyen muhacir kelimesi, günümüz Türkçesi ile göçmen olarak ifade edilse de, kişi ya da topluluğun geldiği yer, gelen sayısı, gelenin niteliği ve dönmek üzere gidilen yere yerleşmesi bakımından göçmen olarak adlandırılacak diğer kişi ya da kitlelerden farklılık göstermektedir. Muhacir, Osmanlı Devletinin dağılım süreciyle ilişkili olup, daha çok Balkanlar, Kırım ve Kafkasya bölgelerinden kendisine yapılan baskılar dolayısıyla ya da İslam ülkesi olan Osmanlı İmparatorluğu’nda yaşamayı tercih etme sebepleriyle gelen ve geldiği yere bir daha dönmeyip iskâna tabi tutulan, etnik kökeni (devletçe) mühim olmayan Müslüman göçmen kimseye verilen isim olarak açıklanmaktadır. Mübadil ise, Arapça bedel kelimesiyle yakın bağı olan ve mübadele olunmuş, başkasının yerine getirilmiş, bir şeye bedel tutulmuş anlamlarını karşılamaktadır. Buna karşın Yunanistan’da, mübadeleye ait kullanılan terminoloji, Türkiye’de kullanılanından farklılık göstermektedir. Anadolu ve Doğu Trakya’dan 1923 yılı ve sonrası Yunanistan’a giden göçmenler için Yunanistan’da “mülteci” terimi kullanılmakta ve bu terim kendisini uluslararası camiadaki karşılığını “refugee” kelimesinde bulmaktadır.

Yunanistan'a mübadele sürecinde gelen kitleler, Yunanistan'ın resmi bakış açısıyla ve uluslararası bilimsel çevrelerce mültecidir. Yunan toplumu da bunu bu şekilde kabul etmektedir”.

Fakat bu bakış açısını bazı Yunan tarihçiler kabul etmemekle birlikte, Anadolu ve Doğu Trakya'dan Yunanistan'a gelen göçmenleri “mülteci” yerine “yerleşimci” olarak adlandırdıkları ile karşılaşmaktadır (Balta, 2015, s. 19). Bu durum, her ne kadar farklı ülkelere göç etmiş olsalar da aynı resmi statüdeki göçmen kitlelerin göçmenlik durumlarının her iki ülke içerisinde yerel topluluklar tarafından farklı şekilde değerlendirildiğinin göstergesi olmaktadır.

Mübadil kavramı için her iki tarafın da kullandıkları tanımlamaların farklılıkları gibi yaşadıkları kimlik problemlerinin de benzer olmadığından söz edilebilir. Her iki göçmen grup için, gittikleri ülkedeki sosyal ve toplumsal hayata uyumları arasında farklılıkların ortaya çıktığı, birçok araştırmacı tarafından ortaya konulmuştur. Bozdağlıoğlu (2014, s. 28), Anadolu ve Doğu Trakya topraklarından Yunanistan'a göç eden Ortodoks Rumların çoğunun Yunanistan'dan Türkiye'ye gelen Müslüman Türklere oranla, göç sonrası gittikleri yerlerde sosyal ve kültürel hayata uyum sağlamada çok daha fazla sorun ile karşılaştıklarını belirtmektedir.

Yaşanan tüm bu uyumsuzluklara nazaran, her iki ülkeye göç etmiş olan göçmenlerin kendi milli topluluklarının ötekileştirmesi ile birlikte farklı bir mübadil veya mülteci kimliği oluşturduklarına rastlanılmaktadır. Zorunlu göç sonrası ortaya çıkan kimliklerin aynı milletten olmalarına, aralarında herhangi bir dil veya din farklılıklarının olmamasına rağmen bu bağlamda topluluk içindeki bireylerin toplumsal ayrılıkların oluşmasına zeminler hazırladığı ile karşılaşmıştır.

Oluşan bu ayrımlar hem Türkiye'de hem de Yunanistan'da göçmenlerin yeni yerleşim yerleri kurmalarına ya da göç ettikleri yerleşim yerlerinde yerel toplulukların dışında izole edilmiş bir şekilde yaşamalarına sebep olmuştur. Türkiye tarafı incelendiğinde mübadillerin göç sonrası kendi yaşam tarzları

dâhilinde yaşadıkları bazı yerlerin varlığından söz edilebilir. Çatalca¹¹ (*Yun.*: Metrae), Mahmutbey¹² (*Yun.*: Kalafaki), Pendik (*Yun.*:Pentikion) ¹³, Silivri (*Yun.*:Selymbria) ¹⁴ ve Tuzla¹⁵ (*Yun.*:Akritas) mübadil Müslüman Türklerin günümüzde de yoğunlukla yaşamakta oldukları bölgeler olarak gösterilebilmektedir (Goularas Bayındır, 2012, s. 132; Clark, 2008, s. 210-212).

Türkiye’den Yunanistan’a göç eden Ortodoks Rumların göç sonrası oluşturdukları yerleşim yerleri incelendiğinde ise, önceki yaşamda sahip oldukları kimliklerini yaşatma isteklerinin devam ettikleri görülmektedir. Ortodoks Rum mülteciler yeni yaşamlarında kurmuş oldukları yerleşim yerlerinin adlarının başına “Yeni” (*Yun.*:Nea) kelimesini koyarak geride bıraktıkları kültürlerini yaşatmaya devam etmişlerdir. Nea Filadelfeia¹⁶ (*T.*:Yeni Alaşehir), Nea Mainemene¹⁷ (*T.*:Yeni Menemen), Nea Karvali¹⁸ (*T.*:Yeni Güzelyurt), Nea Symrni¹⁹ (*T.*:Yeni İzmir) vb. bölgeler bu duruma örnek olarak verilebilmektedir (Hirschon, 2016, s. 25, 33; Korat, 2001, s. 137). Bununla birlikte, birçok bölgeden gelen mültecinin oluşturmuş olduğu Kokkinia²⁰ Bölgesi Yunanistan’a gelen Anadolu ve Doğu Trakya kökenli Ortodoks Rumlar için büyük önem taşımaktadır. Mevcut bölge,

---

¹¹ İstanbul’un batısında bulunan ve çoğunluğunu 1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi kapsamında Yunanistan’ın Selanik, Kavala ve Drama bölgelerinden gelen mübadillerin oluşturduğu İstanbul’un en büyük ilçesidir.

¹² İstanbul’un Bağcılar ilçesine bağlı olan, çoğunluğunu 1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi kapsamında Yunanistan’ın Selanik, Kavala ve Drama bölgelerinden gelen mübadillerin oluşturduğu bir semttir.

¹³ İstanbul’un doğusunda bulunan, çoğunluğunu 1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi kapsamında Yunanistan’ın Selanik, Kavala ve Drama bölgelerinden gelen mübadiller ile birlikte Balkan Savaşı sonrası bölgeye gelen Boşnak nüfusun oluşturduğu bir İstanbul ilçesidir.

¹⁴ İstanbul’un batısında bulunan, çoğunluğunu 1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi kapsamında Yunanistan’ın Selanik, Kavala ve Drama bölgelerinden gelen mübadillerin oluşturduğu bir İstanbul ilçesidir.

¹⁵ İstanbul’un güneydoğusunda bulunan, çoğunluğunu “1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi” kapsamında Yunanistan’ın Selanik, Kavala ve Drama bölgelerinden gelen mübadillerin oluşturduğu bir İstanbul ilçesidir.

¹⁶ Atina’da bulunan, çoğunluğunu “1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi” kapsamında Türkiye’nin Ege Bölgesi’nden gelen mültecilerin kurduğu bir semttir.

¹⁷ Selanik’te bulunan, çoğunluğunu “1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi” kapsamında İzmir-Menemen’den gelen mültecilerin kurduğu bir ilçedir.

¹⁸ Kavala’da bulunan, çoğunluğunu “1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi” kapsamında Aksaray-Güzelyurt’tan gelen mültecilerin kurduğu bir köydür.

¹⁹ Atina’da bulunan, çoğunluğunu “1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi” kapsamında Türkiye’den gelen İzmirli mültecilerin kurduğu bir semttir.

²⁰ Eski adı Nikaia olan, Atina’nın Pire (*Yun.*: Pireas) Bölgesi’nde bulunan “1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi” kapsamında Türkiye’den gelen karma mülteci grupların kurduğu tamamıyla bir göçmen semtidir.

ülkede şekillenip oluşan mülteci kimliğinin en büyük göstergesi olarak kabul edilmektedir. Konu hakkında önemli bir çalışmaya sahip olan Hirschon (2005, s. 18) “Mübadele Çocukları” adlı çalışmasında durumu şu şekilde özetlemektedir;

“Mülteciler buraya iki dalga halinde gelmişlerdi. Birincisi 1922 yazındaki Yunan ordusunun yenilgisinden sonra panik içinde kaçanlardan, ikinci dalga ise Ocak 1923’te imzalanan, ancak yılın sonuna doğru uygulanmaya başlanan anlaşmanın koşulları gereği göç etmeye zorlananlardan oluşuyordu. Ülkenin toplam nüfusunun yüzde 25’i kadar bir artışa neden olan böyle muazzam bir insan grubunun ani göçü, küçük ve yoksul Yunanistan’da büyük sorunlara yol açmıştı. Çoğunluğu savaş kurbanı olarak kaçan, çok yoksul ve travma geçirmiş bu insanların koşulları ve ülkedeki siyasi karışıklık durumu daha da güçleştiriyordu. Yerli halkla bütünleşme sorunuyla baş başa çıkmak zordu ve bazı bölgelerde bu sorun hiçbir zaman çözülemedi. Bu nedenle, aradan elli yıl geçtiği halde Kokkinia sakinleri pek çok ilginç özellik gösteriyorlardı. Ev sahibi toplumla genel hatlarıyla ortak özelliklere sahip olmamalarına rağmen, özünde onları yerli Yunanlılardan ayıran farklı bir kimlik duygusunun ifadesine rastlanılmaktaydı. Bunun yanında, sosyo-ekonomik olarak dezavantajlı konumlarına ve marjinalliklerine rağmen, kültürel olarak onlardan daha üstün olduklarına inanıyorlardı. Uzun yıllar önce Yunanistan’a yerleşmiş olan bu insanların “son Osmanlılardan” olduklarını kavramaya başlamıştım. Yaşam tarzları ve davranışlarında, yerli Yunanlılarınkine zıt bir kozmopolit hava hâkimdi. Elbette, evlerinde Türkçeyi kullanmaya devam edenler, 1923’ten önceki dönemin dilini konuşmaktaydı. Hepsinden önemlisi, farklılık fikri, olağanüstü inatçı bellekler sayesinde varlığını sürdürüyordu. Sonraki kuşakları bile etkisi altında tutan kültürel motiflerin bu direngenliği, halen süregelen “yurt” sevgisiyle birlikte, bu araştırmanın önemli bulgularından biri oldu”.

Her iki göçmen grup incelendiğinde hem Türkiye’de bulunan mübadillerin hem de Yunanistan’daki mültecilerin ötekileştirilmelerine rağmen yeni kimlikleriyle toplum içerisinde var oldukları ile karşılaşılmaktadır. Etnik grupları farklı olmalarına rağmen kültürel anlamda birçok konuda benzeşen göçmen grupların giyim-kuşam, yemek, müzik ve mimari gibi dışavurumlarında bu durumu anlatan ipuçlarını kolayca yakalamak mümkündür. Bu durumu, farklı tarafların bakış açıları ile yansıtılmış olan çeşitli belgesel ve filmlerde görmek kaçınılmazdır (Asan, 2012; Ferris, 1983; Irmak, 2011; Kütük, 2007).

“1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi” içerdiği farklı yapı ile diğer göçlerden ayrı tutulmaktadır. Çünkü dünya tarihin üzerinde bu kadar büyük oranda insanı etkileyen ve tamamıyla inanç temelli olan herhangi bir göç dalgası ile bugüne

kadar karşılaşılmamıştır. Özellikle çok uzun yıllar Osmanlı İmparatorluğu'nda birlikte yaşamış ve birçok konuda birbirlerinden etkilenmiş olan sadece inanç açısından farklı olan toplulukların yaşadıkları topraklardan ayrılmaları bir dönemin sonunu getirmiştir. Balta'ya (2005, s. 11) göre oluşan bu durum her iki etnik grup için de “yurtsuzlaşma” kavramını doğurmuştur. Böylece, etnik olarak birbirinden tamamıyla farklı olan iki topluluk, daha önce deneyimlemiş oldukları yaşantılardan farklı olarak, aynı etnisitedeki topluluklar içerisinde yer alarak, mevcut “yurt” kavramlarını sorgulamışlardır.

2.1.3. Kültür Kavramı ve Kültürel Değişim

Toplulukları oluşturan her bir birey, görenek ve toplumsal normların daha önceden belirlenmiş olduğu topluluklar içerisinde dünyaya gelerek, toplulukların ait olduğu değerler bütünü doğrultusunda, sürekli devam eden bir etkileşim içerisinde yaşamlarını sürdürmektedirler. Mevcut etkileşim sürecindeki en önemli etken olarak kabul edilen insan, toplumsallaşıp farklı kültürlere ayrılarak daha da gelişmektedir. Akgül Barış ve Akgül (2007, s. 207), ortaya çıkan durumu şu şekilde ifade etmektedirler;

“Kültürler insanlar tarafından oluşturulmuş maddi ve manevi değerler bütünüdür. Kültür içinde bulundurduğu değerlerin bütünü ile anlam kazanmakta ve farklılaşmaktadır. Günümüzde birçok alanda kullanılan kültür kavramının şimdiye kadar bu alanlarla ilgili olarak birçok tanımı yapılmıştır. Hangi alanda kullanılırsa kullanılsın kavramın ortak çıkış noktası, insan ve insan merkezli olmasıdır.”

Kültür kavramı etimolojik açıdan ele alındığında kültür kelimesinin kökeninin Latince “cultura” kelimesinden geldiği ve Fransızcadan dilimize girdiği ile karşılaşılmaktadır (Çeçen, 2010, s. 11). Püsküllüoğlu'na (1995, s. 726) göre; kültür, “bir milletin inanç, fikir, sanat, adet ve geleneklerinin maddi ve manevi değerlerinin bütünü” olarak tanımlanmaktadır.

Kottak'a (1987, s. 35) göre ise;

“Kültür kavramı, kuşaktan kuşağa geçen, kurallara bağlı olan, paylaşılan, çeşitli simgelere dayalı öğrenilen tüm inanç ve davranışlar sistemidir. İnsan genel olarak bir kültür kapasitesine sahiptir. Kültür, insanların dili ve simgeleri kullanma, kültürel öğrenme kapasitesi ile ilişkilidir. Kültür geleneğe ait tavır ve davranışların öğrenme yoluyla insanlarda içselleştirilmiş davranış kuralları ile ilgilidir.”

19. yüzyıl ve sonralarında gelişen kültür kavramını Edward Burnett Tylor, toplumdaki bir bireyin yaşamında edinmiş olduğu bilgi, inanç, sanat, ahlak, gelenek ve göreneklerin yer aldığı ve bireyin yaşayarak deneyimleyip öğrendiği tüm beceri ve alışkanlıkları içeren karmaşık bir bütün olarak tanımlamaktadır (Güvenç, 1972, s. 103; Turan, 1990, s. 11).

Kuşaktan kuşağa aktarılan ve yeni kuşağa miras bırakılan maddi ve manevi değerler bütünü olan kültür kavramı (Barışta, 2003, s. 71), genel anlamıyla manevi ve maddi kültür olarak ikiye ayrılmaktadır. Manevi kültür daha çok bireylere ait inanç, bilim ve felsefe gibi kişinin manevi hayatını kapsayan değerlerin tümü olarak açıklanmaktadır. Maddi kültür ise, kişinin sahip olduğu değerleri maddi bir kültür ögesi olarak kendi tarzı ile açıkladığı dışavurum olarak ifade edilmektedir.

Güvenç’e (1972, s. 96, 97) göre;

- Kültür, bir toplumun ya da bütün toplulukların birikimli uygarlığıdır”.
- Kültür, belli bir toplumun kendisidir.
- Kültür, bir dizi sosyal süreçlerin bileşkesidir.
- Kültür, bir insan ve toplum teorisidir.

Kültür kavramını oluşturan etkenler değerlendirildiğinde; bir topluluğa ait duygu, düşünce ve davranışların, o topluluğun var olduğu günden bugüne kadar kazanmış oldukları bilgi ve beceri birikimlerinin, topluluğa ait tarihsel geçmişlerin, sosyal yapının ve bu yapıyı oluşturan ahlak, edebiyat, hukuk, dil, din, sanat gibi etkenlerin tümünün kültür kavramının oluşturulmasında birer belirleyici olduğu görülmektedir. Kültürü oluşturan dil ve din kavramları, özellikle mevcut kültürün oluşmasında olmazsa olmaz olan en önemli etkenler olarak değerlendirilmektedir.

Kültür kavramının ortaya çıkmasını sağlayan en nesnel unsur şüphesiz dildir. Dil ile kültür arasında sıkı bir bağ bulunmaktadır (Uygur, 1996, s. 19). Dil unsurunun kullanılmadığı bir ortamda kültürün varlığından söz etmek pek mümkün görünmemektedir (Bayık, 2015, s.65). Akarsu (1998, s. 79, 80), Alman dilbilimci Leo Weisgerber üzerinden dil ile kültür arasındaki bağı şu şekilde açıklamaktadır;

“Dil, yaşamın bütün alanlarında, günlük yaşamın en yalın olaylarında, bilimin temel formlarında, görenekler ve törelerde, inançlarda ortaya çıkmaktadır. Dil her türlü maddesel yaşamın, tekniğin ve ekonominin de koşuludur. Dilin dinde, hukukta, felsefede ve sanatta yeri vardır. Dilin etkide bulunan gücü, dilde izni bırakan dünya tablosu ile yaşamın bütün alanlarına yayılmaktadır. Buna karşılık dil de, her bir alanın özel gereksinimlerine koşullarına göre gelişmektedir.”

Kaplan (2002, s. 16), önemli İngiliz şair Thomas Stearns Eliot üzerinden din ile kültür arasındaki ilişkiyi şu şekilde ifade etmektedir;

“Thomas Stearns Elliot din ile kültürü birbirinden ayrı iki olay olarak kabul etmekle beraber ikisi arasında hayati bir ilişki bulundurmaktadır. Ona göre din, kültürü aşan ve onu besleyen bir kaynaktır. Aslında kültür herhangi bir topluluğa ait olan dinin vücut bulmuş şeklidir. Din, basit olarak bir inançlar ve ibadetler bütünü olarak tarif edilebilir. Fakat bu inançlar ve ibadetler, toplum hayatında gerçekleşirken, birbirini oluşturan bir şekil yaratmaktadır.”

Kültür ve din kavramları birbirleri arasında yakın ilişkiler taşımakla birlikte her topluluğun o dini yorumlaması ve çıkarımlar yapması da farklı olmaktadır. Burada kültürün o toplum için sahip olduğu etkenler devreye girmektedir. Toplulukların ait oldukları din ile ilişkili olarak kültürlerini geliştirdikleri ya da yeni kültürler ortaya koydukları ile karşılaşmaktadır.

Güvenç (1997, s. 13, 14), kültür ve din kavramları arasındaki ilişkiyi şu şekilde açıklamaktadır;

“Kültür ile din arasında benzer bir ilişki vardır. Din olgusunun yaygınlığına, tarihiliğine ve evrenselliğine ağırlık veren düşünürler, toplumları ve kültürleri, belli başlı dinlere göre sınıflamışlardır. Toplumu oluşturan bireylerin çoğunluğu belli bir dine ait ise böyle bir sınıflama yapılabilir. Belli bir medeniyet alanına giren toplumun kültürü, aynı medeniyet alanına giren diğer toplumlarla anlamlı benzerlikler gösterebilmektedir. Kültür ve uygarlık

alanında benzerlikler kadar farklılıklar da anlam kazanmaktadır. Örneğin; Taylandlılar, Koreliler ve Japonlar (çoğunlukla) Budistlerdir. Ancak aynı topluluklarda, başka dinler bulunduğu gibi, her birinin Budizm'i anlayışı, yorumlayışı, uygulayışı farklıdır ve kendine benzer. O kadar ki, yalnız Japonya'da Budizm'in 150'den fazla mezhebi, kolu ve tarikatı bulunmaktadır. İslam dünyası için de durum pek farklı değildir. Uzakdoğu'da Malezya ve Endonezya, Ortadoğu'da İran ve Irak, Kuzey Afrika'da Cezayir ve Fas Müslüman ülkelerdir ama kültürlerinin eşit ve özdeş olduğu söylenemez. Her birinin kendine özgü İslam anlayışı, yorumu ve uygulaması bulunmaktadır.”

Bu durumda dil ve din kavramlarının kültürün içinde yokluğu kabul edilemeyen ve var olan kültürün ortaya çıkmasını sağlayan en önemli araçlardan biri olarak kabul edildiği söylenebilir. Dil ve din diğer bir bakış açısı ile kültür, milli kimliğin oluşmasını sağlayan en önemli iki gösterge olarak belirtilmektedir. Tarihsel süreç içerisinde kültürlere ait değişimler değerlendirildiğinde, toplumların sahip oldukları kültürler arasında meydana gelen etkileşimlerin sonucu “kültürleşme” olarak adlandırılmaktadır.

Kültürleşme kavramını Spicer (1968, s. 21-27), “farklı kültüre sahip iki topluluğun birbirlerini etkileme süreci” olarak ifade etmektedir. Kültürleşme sonucu toplumların var olan kültürlerine ait kalıplarda deformasyonların görüldüğü ve böylece kültürlerini kaybetmeye başladıkları ile karşılaşmaktadır. Kültürleşme ya da diğer bir ifade ile kültürel değişim kültür açısından birbirlerinden farklı en az iki topluluğun uzun bir süre ile birbirleriyle yaşamaları sonucu ortaya çıkan bir durum olarak değerlendirilmektedir.

Kültürleşme kavramı, “özümleme” veya “benzeşme” olarak açıklanabilecek asimilasyon ya da “bütünleşme” veya “uyum” olarak açıklanabilecek entegrasyon üzerinden değerlendirilmektedir. Kültürel değişimler içerisinde yer alan bu iki kavram ele alındığında Gordon (1966, s. 70) asimilasyon kavramını, “genellikle azınlıkta olan bir grubun ait olduğu kültür dışında farklı bir kültür tarafından özümlemesi ve o kültüre benzetilmesi” olarak açıklamaktadır. Entegrasyon ise farklı parçaların özelliklerini kaybetmeden yeni bir bütün halini almasıdır (Öztürk, 2012, s. 36). Tezcan (2000, s. 16), entegrasyon kavramını “etnik grupların birbirlerini kendi içlerinde eritmeden, etkileyerek mevcut kültürlerini şekillendirme süreci olarak” değerlendirmektedir.

Toplulukların kültürel yönden bir diğerini etkileşmesi kültür unsurlarının göç olgusu ile ortaya çıkan bir yayılma sürecinin sonucu olarak görülmektedir. Bir coğrafi yer değiştirme olayı olarak kabul edilen göç olgusu ile topluluklar diğer bir topluluk ile etkileşim sürecine girmektedirler. Bu etkileşim sürecinde bir topluluk diğer topluluğa ait ve kendisi için yeni olan bir kültürü benimseyecektir. Mevcut benimsemenin kabul edilmesi ile kültürleşme süreci ve bununla birlikte kültürel değişim başlamış olacaktır. Bu süreç ile genellikle azınlık olan topluluklar giyim-kuşam, yeme-içme gibi maddi kültüre ait değerleri ile birlikte; gelenek, görenek ve hatta inançlarını ve dillerini zaman içerisinde çoğunluk olan gruba göre şekillendirmektedirler.

Kaşıkçı (2012, s. 28), kültürel etkileşim sonucunda daha önce var olmayan yeni bir kültürün ortaya çıkabileceğini düşünmekte ve durumu şu şekilde özetlemektedir;

“Kültür alışverişi yeryüzünde yaşayan hemen her toplum için söz konusudur ve kültürel yayılma vasıtasıyla toplumlar birbirlerinin kültürlerini etkiler ve ondan etkilenirler. Ancak, herhangi bir toplumun sosyal yapısına giren yeni bir kültür unsurunun, o toplumun kültürünün bir parçası olabilmesi her zaman kolay ve çabuk gerçekleşmez. Bu yeni kültür unsurunun toplum tarafından kabullenilmesi ve toplumun diğer kültür unsurları ile bütünleşmesi gerekir. Birbirinden farklı kültüre sahip iki toplumun sürekli ilişki ve etkileşim içinde bulunmaları sonucunda, her iki toplumun bazı kültürel unsurları birbirlerini etkileyerek değişime uğrarlar ve her iki toplumda ortak veya birbirine çok benzeyen kültür unsurları ortaya çıkmaktadır.”

Ortaya çıkan bu durum kültürel değişimlerde çoğunluk veya azınlık toplulukların birbirlerinin kültürleri dışında da yeni bir kültürü oluşturabileceklerinin göstergesi olarak açıklanmaktadır. Özellikle çok etnik yapıya sahip olan ve birçok farklı etnik kökene sahip olan topluluğun yaşamakta olduğu bir göç ülkesi olan Türkiye Cumhuriyeti, kültürel değişimlerin iyi bir şekilde gözlemlenebileceği bir kültürel yapıya sahiptir.

2.1.4. Kimlik, Aidiyet ve Öteki Kavramları

Toplumsal yaşamda bireyin kim olduğuna dair bir gösterge olarak kabul edebileceğimiz kimlik kavramı, bireyin sahip olduğu bütün özelliklerin toplamı

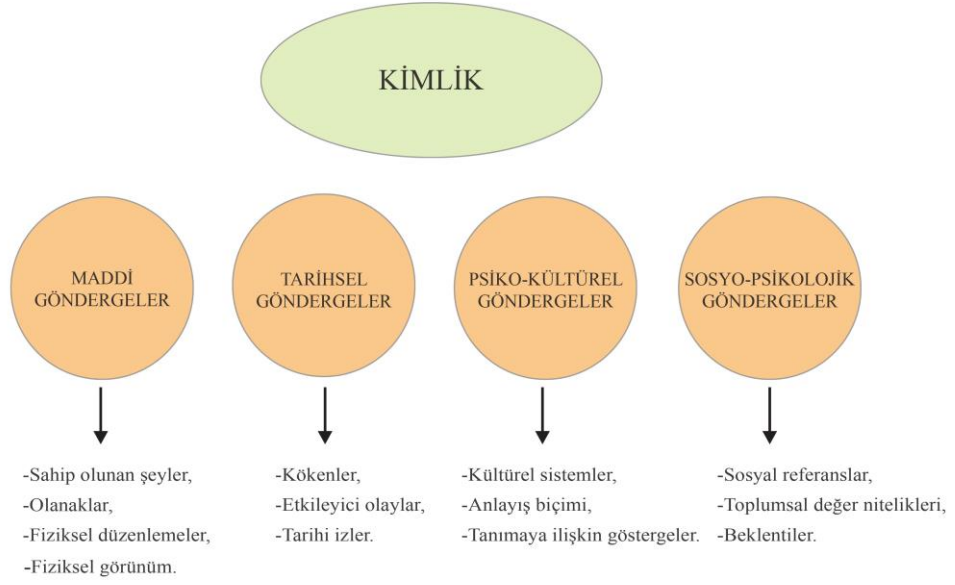
olarak gösterilmektedir (Gökkaya, 2009, s. 17). Kim olduğu sorusuna cevap veren kimlik, bir birey için o toplum içerisinde nerede olduğunu gösterebilme, tanımlama ve konumlandırmasının bir ifadesidir. Topluluk içerisinde yaşayan tüm bireyler, kendilerini sahip oldukları benzer ve farklı kimlikleri sayesinde tanıtmakta ve ortaya koymaktadırlar.

Bireyin ait olduğu toplumsal çevrenin değerlerine, normlarına, sanatına, diline, dinine, gelenek ve görenekleri ile birlikte diğer unsurlarına karşı geliştirdiği bir aidiyet bilincini ifade eden kimlik kavramı, bireyler ve toplumlar arasında varlığını sürekli hissettiren bir olgu olarak açıklanmaktadır (Özdemir, 2001, s. 108). Topluluklar içerisinde ortaya çıkmış olan kültür kavramı doğrultusunda şekil alan ve ortaya çıkan kimliklerin, tamamıyla insana özgü bir kavram olduğu söylenebilir. Kimliği oluşturan faktörler, tanımlayan ve tanımlanan ile aidiyet olarak iki unsurdan oluşan bir olgu olarak gösterilmektedir (İnaç, 20114, s.36).

Aydın (1999, s. 12) kimlik kavramı ve kimliği oluşturan faktörler ile ilgili şu ifadeler yer vermektedir;

“Kimliği oluşturan kavramlardan birincisi tanınma veya tanımlama, ikincisi ise aidiyettir. Tanınma veya tanımlama, bireyin topluluk içerisinde o topluluk tarafından nasıl tanındığı ve kendisini nasıl tanımladığı ile ilişkilidir. Aidiyet ise, bireyin kendisini herhangi bir toplumsal gruba dâhil hissetmesiyle birlikte ortaya çıkmaktadır. Burada önemli olan nokta, her ne kadar topluluklar, bireyi belli bir kimlikle tanımlıyorsa da birey kendini söz konusu kimliği oluşturan topluluğa dâhil hissetmiyorsa, o kimliğe sahip olduğu söylenemez.”

Kimlik kavramı ele alındığında, kavramın çok kapsamlı bir içeriğe sahip olduğu görülmektedir. Kimlik kavramı sahip olduğu göndergeler (bir göstergenin belirttiği nesne veya varlık) açısından; maddi, tarihsel, psiko-kültürel ve sosyo-psikolojik göndergeler olarak dört ana başlık altında toplanmaktadır. Dedeic Kırbaç (2012, s. 146), başlıkları Şekil 2.4.'de olduğu gibi sınıflandırmaktadır (Bkz. Şekil 2.4).

Şekil 2.4. Kimliğe Ait Göndergeler (Dedeic Kırbaç, 2012, s.146)

Diğer bir kavram olan aidiyet ise, psikolojik bir açılıma sahip olup, bireyin kendini ait hissetme içgüdüğü ile ortaya çıkmaktadır. Baumeister ve Leary (1995, s. 499) aidiyet kavramı için, “bireyin bir gruba dahil olmadığında yaşama ait getirilerinin ne kadar zor olacağını ya da bir gruba dahil olduğunda ise bu getirilerin onu ne kadar mutlu edeceğinin” altını çizmektedir. Aidiyet bireyi o topluluk içerisinde edindiği rol ile psikolojik bir rahatlık içerisine getirmektedir.

Alptekin’e (2011, s. 20, 21) göre ise;

“Aidiyet, insan ilişkilerinde anlamayı önceleyen bir kavram olarak karşımıza çıkar. Kelime anlamı “ilişkinlik”, “mensubiyet”, “ait olma hali” olan aidiyet, asıl olarak ilişkilendirme ile anlaşılabilir bir kavramdır. İlişkilendirmenin yönü herhangi bir nesneye, insana, topluluğa, etnik gruba ya da sosyal bir kategoriye olabilir. Bu durum insanın kendini tanımlamada kullandığı unsurların çeşitliliği nispetinde genişletilebilir. Kimliğe iliştilen unsurların birey için ürettiği tanımlayıcı başlık, farklı bir açıdan bakıldığında aidiyetin bir parçası olmaktadır. Böylece kavram kimliğin bir parçası olarak yeni bir boyut kazanmaktadır. Birey ve toplum arasında kurulan bağın bir ifadesi olarak ait olma aynı zamanda insanları benzer kategoriler içerisinde anlamaya da yardımcı olmaktadır. O halde aidiyet, bir bilinç durumuna işaret etmektedir. Simmel’in “toplumlaşma” olarak ifade ettiği duruma karşılık gelecek şekilde bir arada yaşayan insanların ortak bilinç geliştirme becerileri, anlam üretimleri,

değer, norm ve kimlik gibi sosyal unsurları var edebilmelerinin imkânı, ait olma duygusunu ön koşul olarak gerekli kılar. Aidiyet bir başka açıdan bir eklemleme, çıkarılma ya da bütünleşme sürecidir. Ait olunan şeye ilişkin bir bütünleşme çabasıdır. Dâhil olmak, içerilmek gibi benzeri bir takım hissiyatlar ile adeta insan olmanın gereğidir. Buna göre aidiyet bireyi sarmalayan sosyal çevre ile kurulan dolaylı ya da doğrudan ilişkilerde ortaya çıkarak yaşamda somut örneklerini sunmaktadır. İçinde doğulan sosyal çevre, bireyin benliğinde doğrudan bir aidiyet duygusu inşa ederken, sosyal bir varlık olarak bireyin yaşamı boyunca bilinçli tercihlerinin de bir sonucu olarak inşa edilir. O halde, aidiyetin koşulları doğumla birlikte gelişen ve olağanlaştırılan sosyal çevreye (etnik kimlik, aile, din, vatan vb. gibi) bağlı olabileceği gibi bireyin bilinçli tercihleri ile şekillenen, güncellenebilen ve değişkenlik arz eden (eğitim, siyaset, ekonomik çevreler, vb. gibi) boyutu da söz konusudur.”

İnsanla ilişkili bir kavram olan kimliğin, ırk ve kültür ile ilişkisinden oluşan etnik kimlik kavramını ortaya çıkardığı görülmektedir. Bireyin varoluşunun ifade edilme şekli olan ve bireyin yaşamı doğrultusunda elde ettiği kazanımlar doğrultusunda gelişen kimlik kavramı, yaşanan topluluk içerisinde etnisite kavramıyla doğrudan bir ilişki içerisine girmektedir. Bu ilişki, bireye yaşadığı toplum içerisinde hangi kültürel özelliklere sahip olduğunu sorgulamakta ve böylece sahip olduğu yeni bir kimliğin farkına varmasını sağlamaktadır. Ortaya çıkan bu kimlik, etnik kimlik olarak tanımlanmakta ve topluluklarda yaygın olan kültür unsurlarının farklı özellikler taşımasıyla ortaya çıkmaktadır.

Etnik kimliğin ortaya çıkıp şekillenmesini sağlayan faktörlerin varlığından söz etmek mümkündür. Göç olgusu, etnisite kavramını hareketlendiren ve etnik kimlik kavramını etkileyen ve ortaya çıkmasına neden olan olaylardan birisidir. Farklı ırkların bir etkileşim içerisine girmekte olduğu göç hareketlerinin etnik bilincin hareketlenmesine neden olduğu ile karşılaşmaktadır.

Dedeic Kırbaç (2012, s. 17,18), oluşan mevcut duruma şu şekilde yaklaşım, durumu değerlendirmektedir;

“Göç niteliğindeki hareketlilikler, etnik bilinci artırır. Sanayileşme ve şehirleşme sürecinde, büyük nüfus kitleleri daha önceden belli bir dengeye oturmuş olan mevcut sosyal yapılarını bozmak zorunda kalarak göç etmekte ve şehirlerdeki yeni iktisadi ve sosyal düzen içinde kendilerine bir yer bulmaya, kimlik edinmeye çalışmaktadırlar. Böyle bir değişim süreci neticesinde, ferdi tutum ve davranışlarda iki değişik seçenek gözlemlenmektedir. Bunlardan

birincisi, karşılaşılan yeni düzenin kültürel özelliklerini özümseyerek, yaygın kimlik tipi benimsemek; ikincisi ise, sahip olunan geleneğe ait niteliklerin varlığından bir toplumsal güç elde etmek amacıyla bir araya gelinerek etnik grup oluşturmaktır.”

Öteki kavramı, bir toplulukta bilinenden ayrı olan, diğeri, öbürü ya da çoğu zaman dışlanmış kişiler olarak tanımlanmaktadır. Öteki olan kimse genellikle o toplulukta azınlık olarak kalmış kişi demektir. Çapar’a (2004, s. 24) göre öteki; “kentliye göre köylü, burjuvaziye göre işçi, Batılıya göre Doğulu, Müslümana göre Hıristiyan (veya tam tersi), dindara göre farklı inançlara sahip olan ya da bir inanca sahip olmayan” olarak ifade edilmektedir.

Öteki kavramını 1923 yılında görülmüş olan, Müslüman Türk ve Ortodoks Rum etnik kökenli toplulukların yaşamış oldukları “Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi” üzerinden değerlendirmek mümkündür. Oluşan göç olgusu ile topluluklar arasında etnik kimliğin hareketlendiği ile karşılaşılmaktadır. Ortaya çıkan bu hareketlenme aynı ve hatta farklı gruplarda dışlanmalara neden olmuştur. Böylece etnik kimliğin bir getirisi olan öteki kavramı ortaya çıkmıştır.

Nüfus Mübadelesi üzerinden gidildiğinde; öteki kavramı, aynı etnik kimliğe sahip olan topluluklarda da görülmüştür. Mevcut topluluk göç öncesinde farklı etnik grubun baskın olduğu topluluk altında öteki iken, göç sonrası aynı etnik grup ile yaşamlarını sürdürmeye başladıklarında da öteki olarak değerlendirildikleri ile karşılaşılmaktadır. Böylece grupların aynı etnik kökene sahip olsalar da, kültürel kimliklerinin farklı olabileceği sonucu ortaya çıkmaktadır.

Mevcut durumu Gogolos (2013, s. 220, 221), çoğunluk ve azınlık Yunan etnik grupları “Yunanistan’daki Yunan başka İzmir’deki başka. Aralarında hiçbir benzerlik yok” ifadesi ile ortaya koymuştur. Akgönül (2009, s. 75) ise, öteki kavramını Müslüman Türk gruplar üzerinden “mübadillerin Yunan kimliğine sahip oldukları ve mübadeleden sonra bunu Türk kimliğiyle deış tokuş ettikleri söylenemez. Şüphesiz, Yunanistan’da yaşayan Türklerin bugünkü Trakyalı Türklere göre daha belirsiz bir Türk kimlikleri vardı” şeklinde ifade etmektedir.

Oluşan göçler sonrası yeniden sorgulanan ve şekillenen kimlik, aidiyet ve öteki kavramları çeşitli kültürel değişimler ile birlikte ortaya zengin kültürel değerlerin çıkmasına neden olmaktadır. Gelenek ve görenek gibi kültüre ait diğer değerlerle şekillenen giyim-kuşam, el sanatları, yeme-içme gibi kültürel göstergeler de bu zenginliklerin başında gelmektedir. Oluşan göçler, bir sürecin sonu olarak değerlendirilse de diğer taraftan da özellikle kültüre ait ürünlerin öncelikle etkilendiği diğer bir sürecin başlangıcı olarak görülmektedir.

2.1.5. Giyim-Kuşam Kavramı

Sözlük anlamı olarak insanların giydikleri, taktıkları ve kuşandıkları şeyler, üst baş olarak açıklanabilecek olan giyim-kuşam kavramına ait tanımlamalar değerlendirildiğinde, tanımlar arasında bazı farklılıkların görüldüğü ile karşılaşılmaktadır. Birden fazla araştırma alanının içerisinde ele alınan ve araştırma konusu olarak karşımıza çıkan giyim kavramı, birçok disiplin ve araştırmacı tarafından farklı bakış açıları ile kurgulanarak ifade edilmektedir. İnsan vücuduna yapılan eklemeler olarak açıklanabilecek olan giyimde, bu eklemeler ile vücutta yapılan değişiklikler vurgulanmaktadır (Eicher ve Roach Higgins, 1993, s. 15). Pamuk (2002, s. 9) ise giyim kavramını, toplumsal ve sanatsal olaylardan etkilenen, insanları dış etkilerden (iklimsel koşullar vd.) koruyan özelliklere sahip insanın ergonomik yapısına uygun giysilerin tümü olarak açıklamaktadır.

Giyim kavramı, tarih öncesi çağlardan günümüze insanların çeşitli iklimsel etkilerden korunmak amacıyla giymiş oldukları, fakat sonraki zaman dilimlerinde gelişen sosyal yapı ve teknolojik gelişmeler ile birlikte ortaya çıkan kendini ifade etme amacını benimsemiş olan dokuma, örme ve dokusuz yüzeyler ile tekstile uygun çeşitli malzemelerden oluşmuş giysi ve aksesuar parçalarının tümü olarak tanımlanabilir.

Giysiler koruyucu özelliklere sahip olmakla birlikte, sosyo-kültürel bir yapıyı da içerisinde barındırmakta ve böylece çeşitli zaman aralıklarında değişimlere uğramaktadırlar (Enninger, 1998, s. 92). Bu sosyal yapının farkına varılmasında

ve sosyal yapıya ait mesajların verilmesinde giysiler, insanların en ulaşılabilir bulduğu göstergeler olarak değerlendirilmektedir.

Giyim kavramı incelendiğinde, giyim insanlığın var olduğu günden bu yana yemek, üremek ve barınmak gibi, doğa koşullarından da korunmak gereksinimi ile oluşan ve günümüzde de çeşitli değişimlere uğramasına karşın, asıl amacını yitirmeyen toplumsal bir olgu olduğu görülmektedir. Giyim, insanın düşüncesinde var olan kendi görüntüsünün, duygularına ya da düşüncelerine göre biçimlendirdiği varlığı, sanatsal bir dille anlatabilen toplumsal bir kavram olarak açıklanmaktadır (Özel, 1992, s. 9).

Giyim kavramı, bireylerin yaşam süreçlerinde ve kökenlerinde koruma amacı gütmeye karşın, gelişim sürecinde kültürel yapıyı içinde barındıran bir olgudur. Bireysel değerlerin, toplumsal yargıların, kültürel ve ekonomik koşulların şekillendirdiği, önemli bir kültürel öge ve aynı zamanda da mevcut kültürün bir taşıyıcısı olarak görülmektedir.

Sosyal bir olgu olan giyim kavramı, içinde yer alan simgelerle birlikte bir dil görevi üstlenmektedir. Ortaya konulan bu dil, bireylerin yaşamış oldukları topluluklar arasında anlamlı hale gelmekte ve anlatılmak istenen mesaj olarak kabul görmektedir. Topluluklar yaşam biçimlerini, kültürel değerlerini ve bununla birlikte yaşamlarına dâhil hemen hemen her şeyi giysilerinde yansıtmışlardır. Böylece bütün topluluklara ait giysiler birbirinden farklılıklar göstererek kültürel, politik ve ekonomik yaptırımlara göre şekillenmiştir (Koca ve Koç, 2007, s. 245). Bununla birlikte sosyal yapı içerisinde ele alınan giyim kavramı, doğrudan insanla ilişkili olmakla birlikte, insanların yaşam biçimlerini gösteren bir gösterge olarak kabul edilmektedir (Erdem, 2003). Mevcut sosyal yapı içerisindeki değer yargıları, din, gelenek ve görenekler ile birlikte, toplumsal etkileşimler de giyim kavramını oldukça etkilemektedirler.

Koca ve diğerleri (2008, s. 797), “Geleneksellikten Modernliğe Geçiş Sürecinde Giyim Anlayışının Değişimi” adlı çalışmalarında mevcut durumu şu şekilde değerlendirmişlerdir;

“Giyim tarzı, alışkanlıkları, insanoğlunun inanç ve kültürlerinden etkilenecek gelişim göstermiştir. Hayatlarını avcılıkla sürdüren kabilelerin kıyafetleri, üretim-egitim sürecine katılmış kentlilerin kıyafetleri ile aynı değildir. Aynı şekilde Hıristiyan din adamlarının kıyafetleri, Budist rahiplerinin giyim tarzlarından farklıdır. Slavların nasıl kendi geleneklerine göre bir milli giyim anlayışı varsa, Afrika’daki Berberilerin de kendilerine özgü elbiseleri olacaktır. Yahudi din adamlarının giyim tarzının Müslüman din görevlilerinden farklı olması gayet normaldir. Bu, toplumların kültür ve inanç farklılıklarının olağan sonucudur.”

Kültür kavramı ve kültürel etkileşimi Trompenaars’dan aktaran Koca ve diğerleri (2008, s. 796), giyim kavramının kültüre ait birincil göstergeler arasında olduğunu ifade etmişlerdir;

“Trompenaars, kültürün ne anlama geldiğini anlatabilmek için onu bir soğanın katmanlarına benzetmiştir. Dıştaki katman yani gözlenebilir katman, insanların hangi kültürel öğelerle öncelikli olarak etkileşim içerisinde bulunduğunu gösterir. Gözlenebilir öğeler olarak, giyim, yemek, dil ve yerleşim biçimi bunlar arasında sayılmaktadır. Ortadaki katman ise toplumların sahip olduğu norm ve değerleri ifade etmektedir. Soğanın en içteki kısmını anlamak ise diğer kültürler ile başarılı bir şekilde çalışmamızda anahtar işlevi görmektedir. Bu kısımda, toplum içerisinde evrim süreci ile oluşan birçok kural ve metot bulunmaktadır. Toplumlar, yüz yüze geldikleri problemleri bu kurallar aracılığı ile çözmeye çalışırlar.”

Giyim, bir kültürün farklılık anlayışının en belirgin ve en sert iz noktalarından biridir. Uzun bir geleneğe dayanır ve ilk anda görünen, kavranabilen bir olgu olduğundan insanoğlunun sürekli yenilik göstermesiyle birlikte gelişerek farklı kültürlerin değerleri ile çeşitlenmektedir (Koç, 2013). Kültürler içerisinde şekillenerek ortaya çıkan ve kültürel bir ürün olan giyim kavramı, bireylerin ve toplulukların örf, adet ve sosyal yapısı ile yeni bir yapıya bürünmüştür. Kültür kavramı içerisinde şekillenen giysiler ile özellikle kadınlar, sahip oldukları estetik değerleri gözler önüne çıkarmışlardır. Estetik değerleri gösterebilme kaygısı, bireyin sahip olduğu kültürel birikimi ile ilişkili olarak her bireyde farklı yorumlanmalara neden olmaktadır. Bu farklılık ise bireylerin kimliklerini ortaya çıkarmaktadır.

Kimliğin oluşmasında en önemli etkenlerin başında giyim ve kuşam kavramları gelmektedir. Giyimin sadece dış görünüme ve teşhire yönelik maddi bir kültür

ürünü olmadığını, insan yaşamında önemli işlevlere sahip bir araç olduğunu söylemek mümkün olacaktır. Bunun yanı sıra, giyimın ortaya çıkacak yeni bir kimliğin oluşumunda ya da var olan bir kimliğin saf dışı bırakılmasında birinci sıradaki etken olduğunu söylemek doğru olacaktır (Kutlu ve Özmen, 2008, s. 314). Davis (1997, s. 15), “giysilerin, kimliği görünür ve pekiştirici kıldığını, kişinin kim olduğuna dair bir ifade ile birlikte kişinin kim olduğunu düşündüren bir olgu olduğunu” belirtmiştir.

Toplumsal statünün ve cinsiyetin en belirgin göstergelerinden biri olan ve bu nedenle sembolik sınırların korunmasında ya da yıkılmasında etkili olan giyim, toplumsal yapılar içindeki konumların farklı çağlarda nasıl algılandığını ve statü sınırlarının nasıl belirlendiğini de göstermektedir. Kamusal alanda kimliği ifade eden en önemli araç giyim olmuştur. Kimliğe ait meslek, bölgesellik, din ve toplumsal sınıf gibi birçok farklı boyut, dönemin koşullarına uygun bir biçimde giyimle ifade edilmiştir. Giyim tercihlerindeki çeşitlilik, farklı toplulukların ve bu topluluklardaki aynı olmayan konumların nasıl yaşantılandığının ince göstergeleri olarak ortaya konulmaktadır (Crane, 2003, s. 11, 12).

Halk giyimi olarak da adlandırılabilir olan bir topluluğa ait olan yerel giyimde, giysi parçaları ile kuşanılmış giyinme biçimlerinin birbirleriyle benzer görünmesine rağmen, yüklendikleri anlamlar açısından ele alındıklarında, farklı bir giysi kimliğine ulaşmak mümkün olacaktır. Bu durum bedenın biçimlenmesiyle oluşturulan ve birbirleriyle birlikte kullanılan giysilerin ifade ettikleri sözel anlamlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Giysiler sosyolojik olarak ele alındığında kişilerin bir gruba aidiyetinin sembolü olarak da değerlendirilebilmektedirler (Koç ve Koca, 2015, s. 74, 75).

Tarihsel süreç içerisinde dünya üzerinde görülen olayların giyim kavramını doğrudan etkilediği bir gerçektir. Ortaya çıkan sosyal olaylar, savaşlar ve bu savaşların ortaya çıkardığı durumlar bu etkileşimi tetikleyen dinamikler olarak görülmektedir (Vural ve Ağaç, 1994, s. 91). Göç olayı da, dönemden döneme beliren sosyal olaylardan birisi olmakla birlikte, giyim-kuşam kavramını doğrudan ya da dolaylı olarak etkileyen bir etken olarak kabul edilmektedir.

Giyim tarihi incelendiğinde, birçok etnik grubun gelişen sosyal olaylar sonucunda birbirleriyle sürekli iletişim halinde oldukları ve ortaya çıkan iletişim sonucunda birbirlerinin giysi kültürlerinden etkilendikleri görülmektedir (Sürür, 1983, s. 7). Aynı topluluklar arasındaki giysi kültürlerindeki etkileşimden bahsedilebileceği gibi, farklı iki topluluk arasındaki giysi etkileşiminden de bahsedilmesi mümkün olacaktır (Garnett, 2009, s. 500). Her iki topluluk için belirtilen süreci hazırlayan en önemli etkenin göç olduğu şüphesiz bir gerçektir. Tarihsel süreç içerisinde göç eylemi, toplumlar arasındaki etkileşimi son derece hızlandırmış; giysilerin yanı sıra aksesuar, saç ve makyaj gibi öğelerin mevcut etkileşimden yararlanıp, zenginleşmesine katkı sağlamıştır (Artun, 2008, s. 46).

Göç olayının belirtilen süreç içerisinde giyim kavramını etkileyen dinamiklerden birisi olduğu göz önüne alındığında, göç eyleminin, birey ve toplulukları ve dolayısıyla toplulukların birincil ifade etme araçlarından ve göstergelerinden olan giysilerini etkilediği ile karşılaşılmaktadır.

Göç olayı ve onun getirmiş olduğu kültürlerarası etkileşimin öncelikle kültür kavramının en dış katmanında bulunan giyim, yemek ve dil gibi kültürel öğeler üzerinde görüldüğü ortaya çıkmaktadır. Göçler ister ulusal ya da uluslararası düzeyde gerçekleşsin, giysilerin oluşan kültür kayması ile birlikte yeniden şekillendiği görülmektedir. Oluşan bu şekillenme yeni kültür ve kimlerin oluşmasına katkı sağlamaktadır.

Steele (2005, s. 17) “A History of Fashion and Costume Volume Two, The Medieval World” adlı çalışmasında göç eylemi ile giyim-kuşam kültürü ilişkisini bu örnekle açıklamaktadır;

“Ortaçağda Hıristiyanlık ve İslam dinleri arasındaki çekişme 1095-1291 yılları arasında gerçekleşen Haçlı Seferleri’ni ortaya çıkarmıştır. Avrupalı Katolik Hıristiyan birlikleri dönemin İslam coğrafyası olan Orta Doğu topraklarına yaptıkları seferlerde, karşılaştıkları egzotik giyim-kuşam kültürünü kendi kültürleri içerisine taşımışlardır. Bu dönemlerde birçok şövalyenin Doğu’ya ait olan uzun tunik ve cüppeleri, sivri uçlu ayakkabıları, başa sarılan türbanları Avrupa kültürüne adapte ettikleri ile karşılaşılmıştır.”

Heinze (1990, s. 90) ise mevcut durumu “Adapting to Abundance Jewish Immigrants, Mass Consumption, and the Search for American Identity” adlı çalışmasında başka bir örnekle ortaya koymaktadır;

“19. yüzyılın ikinci yarısında oluşan göç dalgası ile birlikte Amerika Birleşik Devletleri’ne gelen birçok göçmen oldu. Bu göçmenlerin giyim üzerindeki etkileri çok dikkat çekicidir. Göçmenler önceki yaşamlarında kullandıkları gelenekli giysilerini giymeyi gelir gelmez bırakmışlar ve eski kimliklerinden kurtulup yenilerini kurmak için daha öncekilerden farklı giysileri kullanmayı tercih etmişlerdir.”

Toplumlar oluşan göçler sonucunda her ne kadar aidiyet ve öteki kavramlarının çevresinde izole bir yaşamı benimse de, zaman içerisinde daha önce sahip oldukları o keskin çizgiyi terk etmeye başladıkları ve eskiden sahip oldukları kültür ve kimliklerini tamamen olmasa da terk ettikleri ile karşılaşmaktadır. Ortaya çıkan durum kültürlerarası etkileşimin sonuçlarından birisi olarak değerlendirilmektedir.

Göçmen grupların, göç öncesi ve sonrası dönemlerde sahip oldukları alışkanlıkları araştıran çalışmalar değerlendirildiğinde, mevcut çalışmaların göçmen grupların modern çağın getirisi ile birlikte bir deformasyona uğradığı sonucunu göstermektedir. Bu deformasyon öncelikli olarak giyim-kuşama ait göstergelerde kendisini göstermektedir. Özellikle kuşaklar arasındaki farklılıklar ve modernleşme kavramları mevcut durumun oluşmasına neden olmakta ve ortaya çoğunlukla göç öncesi döneme kıyasla değişime uğramış kimlikler çıkmaktadır.

Öztok Akay (2012, s. 105), “Girit Kökenli Mübadil Kadınlar Üzerine Sosyal Antropolojik Bir Araştırma (Bursa/Tirilye Örneği)” adlı çalışmasında, “1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi” sonucunda Girit (Yun.:Kriti)’ten Bursa (Yun.:Brusa)’ya göçe tabi tutulan Mülüman Türk mübadillerin göç öncesi kullanmakta oldukları giyim-kuşam tarzları ve giysileri yüksek bir oranda terk ettiklerini belirtmektedir. Sadece yaşlı olarak ifade edilebilecek olan ileriki yaşlarda olan kişilerin, mevcut gelenekli giyim-kuşamı devam ettirdikleri ve bu oranın çok az olduğunu” belirtmektedir. Bu durum, önceki kuşağın çağın getirilerini karşılamakta zorlandığının kanıtı olarak gösterilebilir.

2.1.5.1. Giyim-Kuşamda Yerellik Kavramı

Yerel kavramı, belirli bir bölgeye ait olan, mahalli, mevzii veya yerel kelimeleri ile tanımlanmaktadır (Karoğlu, 1995, s. 1). Yerel olma durumu ile açıklanabilecek olan yerellik kavramı, mevcut kültürün zaman içerisinde yarattığı ve bu kültürde var olan özgün değerlerin tümü ile ilişkilendirilebilmektedir. Yerellik kavramı, ele alınacak olan herhangi bir şeyin önceden belirlenmiş sınırlar içerisinde değerlendirilmesinin gerekliliğini ve onun belirli bir bölge ya da mekâna bağlı olarak gelişmesini içermektedir.

Herhangi bir bölgeye veya mekâna özgü değerleri içermekte olan yerellik kavramı sahip olduğu yapısal bütünlük itibari ile gelenek kavramı ile ilişkilendirilebilmektedir. Yerele ait değerlerin gelenekli bir anlayışla değerlendirilmesi ve kuşaktan kuşağa aktarılması göz önünde bulundurulduğunda, toplulukların yerel değerlerini bir gelenek haline getirdikleri ile karşılaşılmaktadır.

Gelenek terimi ele alındığında ise Latince “tradere” kelimesinden türetilmiş olduğu görülmekle birlikte, Raymond (1983, s. 318), bu kelimenin anlamını “iletmek, bir bilginin kuşaklar arası aktarılması” olarak açıklamaktadır. Bu yüzden gelenek kavramını, belirli bir kültüre ait öğelerin kuşaktan kuşağa aktarıldığı ve yaşanılarak öğrenilen bir öğretiyi olarak ele alıp değerlendirmek mümkün olacaktır.

Gelenek terimi, kültür kavramı ile ilişki olan hemen hemen birçok şeyin içerisinde yer almakla birlikte yerel giyim kavramını da yakından ilgilendirmektedir. Bireyler ve topluluklar bir önceki kuşaktan öğrenmiş oldukları mevcut yerel giyim-kuşam alışkanlıklarını sahip oldukları doktrinler sayesinde gelecek kuşaklara aktarmışlardır. Böylece, zaman içerisinde kuşaktan kuşağa aktarılan yerel giysiler zaman içerisinde geleneğe ait bir yapıya bürünmüşlerdir.

Gelenek, görenek, örf ve adetlerin giyim üzerinde etkilerinin epeyce büyük olduğu söylenebilmektedir. Belirli bir bölgeye ait olan yerel giysilerin üzerinde taşıdıkları anlamları, toplulukların sahip oldukları değerleri göz ardı etmeden incelemek, mevcut anlamlar bütünü günümüz şartları doğrultusunda diğerleri

ile kıyaslamak toplulukların kültürlerine ilişkin verileri ortaya çıkarmak adına oldukça önem taşımaktadır (Bedük ve Harmankaya, 2010, s. 680).

Geleneğe ait bir bütünlük içerisinde var olan yerel giysileri toplulukların kültür özellikleri hakkında bilgi veren göstergeler olarak ele alıp değerlendirmek mümkündür. Yerel giysiler, giysiyi giyen kişinin o toplum içerisindeki konumunu açıklamakla birlikte o konuma ait ipuçlarını da içerisinde barındırmaktadır. Bireyin topluluk içerisindeki konumu ile birlikte, medeni durum, ekonomik güç, inanç gibi kültürel kavramların hepsi bu giysilerin bir parçası olarak açıklanabilmektedir.

Yerel giysilerle yansıtılan yaşam biçimleri sayesinde o topluluğa ait ulusal karakterleri ve zevkleri de görmek mümkün olacaktır. Giysiler üzerinde yer alan renk, motif ve süsleme gibi çeşitli öğeler bir nevi o milletin sembolü haline gelmektedirler (Çelik, 1999, s. 501). Yerel giyime ait birçok öğe dışarıdan bakıldığında sadece bir süs gibi görünse de, aslında bu öğeler o giysileri giyen bireylerin ve toplulukların yaşadıkları kültüre ilişkin yaşam biçimlerinin sembolleri ve simgeleri konumunda olmaktadır (Koca ve Koç, 2007, s. 248).

Kültürün bir göstergesi olan ve geleneğe ait değerleri üzerinde taşıyan yerel giysiler bireylerin hangi topluluğa ait olduğu hakkında bazı ipuçlarını barındırmaktadırlar. Giysiler ile topluluklara ait birçok kültürel değere ulaşmak mümkündür. Örneğin, bir topluluğa ait yaşam alanında toplulukların giydikleri gelenekli giysiler ile kimin bekâr, kimin evli ya da kimin dul olduğu giysiye ait göstergeler sayesinde kolayca anlaşılabilir (Şenol Kumaş, 2014, s. 9, 10).

Koç (1997, s. 2), “bir topluluğun kültürü ne kadar karmaşık bir yapıya sahip ise, o bölgedeki giyim-kuşamın da o denli çeşitlilik gösterdiğini” belirtmiştir. Bu duruma Osmanlı İmparatorluğu’nun uzunca bir süre yönetimi altında kalmış olan Balkan coğrafyasını örnek vermek mümkün olacaktır. Birbirinden farklı birçok etnik kökene sahip topluluğun yaşamış olduğu coğrafyada, giyim-kuşam yapılarının çok kısa mesafelerde büyük değişkenlikler gösterdiği gözlemlenmektedir.

Yerel giyim ele alındığında, bu giyim unsurlarını insan vücuduna ait bölgelere göre sınıflandırmak mümkün olacaktır. Sürür (1983, s. 15), bu sınıflandırmayı şu şekilde açıklamıştır;

“Geleneğe ait bir yapıyı bünyesinde barındıran yerel giysiler, hangi yaşam biçimi içinde olursa olsun başa giyilenler, vücuda giyilenler, ayağa giyilenler, takılar ve süslemeler ile oluşan bir bütün olarak ele alınabilir. Bunun yasıra, gelenekli kadın giyimini günlük yaşam koşulları içerisinde giyildiği yerlere göre de; sokakta giyilenler, evde ve çalışma sırasında giyilenler, özel günlerde giyilenler olmak üzere üç bölümde sınıflandırmak mümkün olacaktır.”

Günümüzde, bir yerelliğe sahip olan giysilerin kırsal kesimlerde toplulukların gelenek, görenek, değer yargıları, örf ve adetlerine göre şekillendiği ve sadece o topluluğa ait bireyler tarafından kullanıldığı ile karşılaşmaktadır. Küreselleşen giysilere oranla daha az kullanılan yerel giysilerin kullanımlarının azalması, genel olarak kırsal bölgelerden kentlere yapılan göç ile ilişkili olduğu gözlemlenmektedir. Modern yaşantıda kullanılan giysilerin ise geleneksel bir içeriğe sahip yerel giyimin aksine kültür kavramı ile şekillenmediği, moda kavramının getirdiği evrensel değer yargıları ile yeni bir hale bürünmektedirler (Koca ve Koç, 2007, s. 246-248).

2.1.5.2. Giyim-Kuşamda Batılılaşma Kavramı

Batılılaşma kavramı, toplulukların yaşam biçimlerini doğrudan etkilemekte olan sanayi, teknoloji, siyaset vb. alanlarda Batı toplumlarına ait kültürlerin benimsenmesi olarak ifade edilmektedir (Hanioglu, 1992, s. 148). Toplulukların sahip oldukları klasik tarzları terk ederek ya da bu tarzlara başka yorumlar getirerek yeni olana ulaşma çabası ile ortaya çıkmış olan ve “oksidantalizasyon” olarak da ifade edilen Batılılaşma kavramı ile modern kavramının yakın anlamları karşıladığı ve birbirleri yerine kullanıldıkları söylenebilir. Bazı araştırmalarda ise Batılılaşma kavramının modernleşme ya da çağdaşlaşma kavramlarını tam olarak karşılamadığı, modern olan her şeyin Batı’ya özgü olmadığı sonucuna ulaşılmaktadır (Eren, 2011, s. 5).

Modern kavramı ele alındığında, kelime kökeni olarak Latince “modernus” kelimesinden gelen modern sözcüğü Fransızcadan Türkçeye girmiştir. Çağdaş, çağı yakalayan anlamını taşıyan modern kelimesi, Marshall’a (2005, s. 508) göre, modernleşme kavramı altında “Amerika Birleşik Devletleri’nde 1960’lı yılların başlarında bir grup Marksist modernleşme uzmanının değerlendirmesi ile bir alternatif koyma amacıyla” günümüzdeki konumuna ulaşmıştır.

Modern ve modernleşme kavramlarının modern anlamda çıkış kaynağı değerlendirildiğinde, mevcut kavramların 1789 Fransız İhtilali sonrası ortaya konulduğu ve bir birinden farklı toplumsal olaylar ile günümüze kadar ulaştığı görülmektedir. Sanayileşmenin artması, eylemlerin akılcılaşıma süreci içerisine girmesi, demokratik oluşumlar ve gün geçtikçe ulaşılabilirlik kavramının artması gibi etkenlerin bu kavrama doğrudan etki ettiği ile karşılaşılmaktadır. Mevcut kavramların zaman içerisinde artış göstermesi, kültürel değerlerin bir birikimi olan geleneğe ait yapıyı çoğunlukla ortadan kaldırmıştır.

Birçok etnik grubun yaşamakta olduğu Osmanlı İmparatorluğu’nda ise 1839 yılı ile birlikte görülen Tanzimat hareketleri doğrultusunda, yerel kültür dışında birçok dil ve kültürü ele alan önemli Batı eserlerinin tercüme edildiği, Batı toplumuna özgü alafranga olarak adlandırılan yeniliklerle dolu daha önce görülmemiş yeni bir dönem başlamıştır. (Ortaylı, 2015a, s. 17, 21). Böylece Batı ile gelişen yakın ilişkiler sayesinde Batılılaşma olarak adlandırılacak olan modernleşme hareketleri ortaya çıkmıştır.

İlbak (2012, s. 17) bu durumu şu şekilde ifade etmektedir;

“Osmanlı’da modernleşme; kavramın klasik tanımı olan az gelişmiş toplumların, gelişmiş bir toplumun özelliklerini alarak değişime uğramasının ötesinde bir harekettir. Bu hareket içerisinde etkin olan kişiler, Osmanlı aydınlar sınıfını oluşturmuş ve modernleşmenin öncüleri olmuşlardır. Mevcut değişim sosyal hayatı büyük ölçüde etkilemiştir. Yaşam tarzlarındaki değişim, askeri kurumlarda ve eğitim alanında da ortaya çıkacak olan değişiklikleri mecbur kılmıştır. Islahat ve Tanzimat hareketleri, bu süreçte geliştirilmiş projelerdir. Tanzimat’la beraber ortaya çıkan değişim, tamamıyla Batılılaşma hareketine dönüşmüştür. Bunun sonucunda modernleşmenin ölçüsü olarak Batılı değerlerin kullanıldığı görülmüştür.”

Birden fazla etnik grubu içinde barındıran Osmanlı toplumunda, Batılılaşma hareketlerinin öncelikle 18. yüzyıl ile başlaması ile birlikte hukuk, siyaset, dış görünüş ve askeri kıyafetlerde çeşitli yeniliklerin geldiği ile karşılaşılmaktadır (Aysal, 2011, s. 6, 7). Giyim alanında Batılı tarzların benimsenmeye başladığı bu dönemde radikal değişikliklerin görülmesi, özellikle kentlerde yaşayan grupların giyim-kuşamlarını farklı bir noktaya götürmüş ve yerel giyim-kuşam anlayışının zamanla azalmasına neden olmuştur.

Batılılaşma hareketleri ile Osmanlı İmparatorluğu içerisinde yaşamakta olan kadın ve erkek grupların öncelikle giyim-kuşam tarzları değişiklik göstermeye başlamış, kadınlarla erkekler önceki yaşama nazaran daha rahat bir şekilde görüşüp konuşmaya başlamışlardır. Bunun yanı sıra, Osmanlı İmparatorluğu'nda Batılılaşma hareketleri ile birlikte Avrupalı eğlence tarzları popüler bir hal almış ve geniş kitleleri etkilemiştir. Bu değişimler dönemin önemli şehirleri olan İstanbul, İzmir ve Selanik gibi şehirlerde ön plana çıkmış, özellikle İstanbul'da yoğun bir azınlık grubun yaşamakta olduğu Pera²¹ Bölgesi Batılılaşma hareketinin en hızlı görüldüğü bölge olarak gösterilmektedir (Özer, 2009, s. 17).

Bu süreci takip eden dönemlerde Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin kurulması ile modernleşme kavramı, toplumun tamamen içerisine girmiştir. Yeni kurulan cumhuriyet ile birlikte kadının toplum içerisinde konumu önemli oranda artmıştır. Bu durum giyim-kuşam anlayışında da kendisini göstermiştir. Bu dönem ile birlikte erkeklerin ve kadınların tamamıyla çağdaş ve modern görünüme sahip olan Batılı giyim anlayışını benimsediği ve bu anlayışı toplum içerisinde bütünleştirdikleri ile karşılaşılmaktadır.

Belirtilen dönemlerde ortaya çıkan teknolojik gelişmelerle birlikte mevcut modernleşme, moda kavramı doğrultusunda yeni tarzların ortaya çıkmasını sağlayarak, yeni giyim-kuşam öğelerinin ortaya konulmasını sağlamıştır. Batılılaşma ile bireyler üzerinde doğrudan etkili olan moda kavramı sayesinde

---

²¹ İstanbul'da yer alan tarihi yarımada'nın ve Haliç'in karşı kıyısında bulunan, Yunanca'da "karşı yaka" ve "öte" anlamlarını karşılamakta olan günümüzdeki Beyoğlu bölgesine dönemde verilen isimdir.

yeni kimlikler ortaya çıkmış ve giysiler sürekli olan yapıyı terk ederek, oluşan moda kavramı doğrultusunda şekillenmişlerdir. Mevcut durumu Şenol Kumaş (2014, s. 12), şu şekilde değerlendirmektedir;

“Küreselleşen kültürün yarattığı bu yeni duruma adapte olmaya çalışan bireylerin üzerinde modanın etkisi yadsınamaz bir gerçektir. Moda yoluyla oluşturulan gündemlerle kişilerin beğeni ve gereksinimleri yönlendirilerek, kültürel dönüşüm yaşanırken, dünyada aynı anda yansıtılan modern giyim tarzları hızla benimsenmektedir. Günümüzde yaşamın biçimlenmesinde önemli bir olgu olarak görülen moda, genellikle giyinme ile özdeşleştirilmekte ve bireysel ya da toplumsal kimlik algılarını belirleyen bir yapı olarak değerlendirilmektedir. Kültürel değerlerin şekillendirdiği giysileri, artık modernlik kavramı altında modanın değerleri şekillendirmektedir. Böylece tarzlarını uzun süre koruyan gelenekli giysiler, yerlerini moda döngüsü ile sık sık biçim değiştiren modern giysilere bırakmıştır.”

Batılılaşma etkilerinin bir sonucu olarak açıklanabilecek olan modern giyimde kültürel değerlerin yansıtılması yerel giyime oranla daha nadir görünen bir içeriğe sahiptir. Modern giyimde bireyleri standart hale soktuğu göz önüne alındığında, giysilerin anlamsal olarak değerlerinin azaldığı ile karşılaşılmaktadır. Ortaya çıkan bu durum, modern giyimde maddi göstergelerin manevi göstergelere oranla daha ön plana çıkmasını sağlamaktadır

Koca ve Koç (2007, s. 248) ortaya çıkan durumu;

“Yerel toplumlarda giysiler kültür ile birlikte şekillenirken diğer yandan da manevi değerler kazanarak bu manevi değerleri içlerinde barındırmakta ve böylece ortaya çıkmış manevi değerler bir kuşaktan diğerine aktararak sürekli bir yapı kazanmaktadırlar. Fakat modern giyimde ise manevi değer özelliği görülmemekte ve giysiler moda olduğu sürece kullanılmakta, yeni bir moda geldiği zaman elden çıkarılmaktadırlar.”

şeklinde ifade etmektedirler. Ortaya çıkan bu durum, modern çağ olarak adlandırılan günümüzde, kullanılan giysilerin çoğunun geleneğe dayanan anlayıştan uzak ve gelişen moda kavramı çerçevesinde şekillendiğinin bir göstergesi olduğunu açıklamaktadır.

2.2. İlgili Araştırmalar

Alan yazına ait “1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi” ile ilgili önceki dönemlerde yapılmış çalışmalar incelendiğinde, konu hakkında farklı disiplinlerde kurgulanmış olan birçok çalışmanın varlığı ile karşılaşılmaktadır. Mübadele kavramı ele alındığında, her iki topluluğun bu olaya karşı geliştirdikleri tepkilerin çok farklı oldukları görölmektedir. Yunanistan’a giden mülteciler nüfus mübadelesini hatırlamayı tercih ederken, Türkiye’ye gelen mübadiller çok uzun bir süre bu trajik olayı unutmak istemişlerdir. Mevcut durum, iki toplulukta gözlemlenebilecek farklı sonuçları ortaya çıkarmıştır.

Konu ile ilgili olan Yunanistan tarih arşivinin, Türkiye tarih arşivinden daha geniş bir içeriğe sahip olduğu ve hemen hemen zorunlu göçün gerçekleştiği dönemden günümüze korunduğu ile karşılaşılmıştır. Ortaya çıkan bu durum, alan ile ilgili yapılan çalışmalar içerisinde de kendisini göstermiş ve Ortodoks Rum mültecilere ait verilerin sayıca daha fazla olmasını sağlamıştır.

Mübadele konusu, özellikle konu hakkında alışan Türk ve Yunan araştırmacıların yanı sıra, mevcut etnik gruplara ait olmayan birçok yabancı araştırmacının da ilgisini çekmiştir. Bu alışmalarda, Müslüman Türk ve Ortodoks Rum göçmen grupları ayrı olarak değerlendiren yazılı çalışmaların varlığından söz edilebileceği gibi, her iki etnik grup üzerine yoğunlaşmış yazılı ve görsel çalışmaların varlığından da bahsedilmektedir.

Özellikle, Türkiye’de son on yıl içerisinde konu ile ilgili ortaya konulan araştırmaların fazlalaşması, “1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi” konusuna olan ilginin arttığının ve konunun dikkat çekici bir yapıya büründüğünün göstergeleri olarak kabul edilmektedir. Konu ile ilgili yapılmış olan araştırmaların alanlarına ilişkin içerikler incelendiğinde ise, araştırmacıların konuyu daha çok tarih, antropoloji, sosyoloji, uluslararası ilişkiler, mimarlık gibi sosyal bilimlere ait birbirinden farklı disiplinlerde ele alıp değerlendirdikleri ile karşılaşılmaktadır.

Bu çıkarımlardan yola çıkılarak, derin ve karmaşık bir tarihsel içeriğe sahip olan konuya ait literatür araştırmasının, sadece bir topluluk açısından ele alınmasının çok doğru olmayacağı görüşü ortaya çıkmaktadır. “1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi”nin her iki topluluk tarafından hangi anlamları karşıladığının, farklı iki bakış açısı ile derinlemesine araştırılıp objektif bir süzgeçten geçirilerek, ortaya konulmasının gerekliliğine inanılmaktadır. Bu sebeple, sadece bir etnik grubu temsil eden araştırmacıların çalışmalarını incelemenin yetersiz olacağı görüşü ortaya çıkmış ve araştırmada konunun uzmanı Türk, Yunan ve diğer etnik gruplara ait araştırmacıların çalışmaları bir bütün halinde incelenip tarafsız bir bakış açısı ile değerlendirilmiştir.

Konuya ilişkin çalışmalar incelendiğinde; giyim, tekstil ve moda tasarımı alanı içerisinde var olan giyim-kuşam kavramı üzerinden, kültürler arası bir çalışma niteliğinde kurgulanmış olan, doğrudan konuya ait araştırmaların sayısının sınırlı sayıda makale ve konferans bildirisi dışında olmadığı ile karşılaşmıştır. Konuya ait verilerin kapsamlı olmayan bir şekilde, küçük bölümler halinde birkaç çalışma içerisinde yer aldığı görülmektedir. Yapılan çalışmada, parça halinde olan verilerin bir araya getirilmesine gayret edilmiş, dönemin Osmanlı İmparatorluğu’nda yaşamış olan Ortodoks Rum erkeklere ve kadınlara ait giyim-kuşam özellikleri, belirtilen konuya ilişkin ilgili araştırmalar ile desteklenerek ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır.

İskender ÖZSOY (2014), “İki Vatan Yorgunları” başlıklı kitap niteliğindeki çalışmada; “1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi”ni Müslüman Türk mübadiller tarafından ele alarak tarihsel çıkarımlar doğrultusunda sosyolojik bir bakış açısı ile değerlendirmiştir. Bu çalışmada, günümüz Yunanistan topraklarında bulunan bazı bölgelerdeki çeşitli köy ve kentlerden Türkiye’ye göç etmek zorunda kalan Müslüman mübadillerin göç hikâyeleri, önceki ve sonraki dönemlerdeki yaşam koşulları, yeni yaşamlarında edindikleri mübadil kimlikleri ve mübadillerin kültürel özellikleri gibi bilgiler, döneme ait belgeler ve fotoğraflarla desteklenerek anlatılmıştır.

İrem KÜTÜK (2007), “Yastığım Taş Yorganım Taş” adlı video formatına sahip belgesel niteliğindeki çalışmasında; Yunanistan’dan Türkiye’ye göç etmiş Müslüman Türk mübadillerin yaşam tarzları ve kültürleri hakkında bilgiler vererek, konuya ilişkin sözlü tarih arşivine görsel kaynaklı katkılar sağlamıştır.

Renee HIRSCHON (2005), “Mübadele Çocukları” başlıklı kitap niteliğindeki çalışmasında; “1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi” olayını, Ortodoks Rum mülteciler tarafından ele alarak değerlendirmiştir. Bu çalışmada, günümüz Türkiye topraklarında bulunan belirli bölgelerdeki çeşitli köy ve kentlerden Yunanistan’a göç etmek zorunda kalan mültecilerin göç hikâyeleri, önceki ve sonraki dönemlerdeki yaşam koşulları, yeni yaşamlarında edindikleri mülteci kimlikleri ve mültecilerin kültürel özellikleri gibi bilgiler, döneme ait belgeler ve fotoğraflarla desteklenerek okuyuculara aktarılmıştır.

Ömer ASAN (2012), “Kardeş Nereye Mübadele” adlı video formatına sahip belgesel niteliğindeki çalışmasında; günümüz Türkiye topraklarından Yunanistan’a göç etmiş olan Ortodoks Rum mülteci kişilere ve bu kişilerin yakınlarıyla (çocuk, torun vb.) yapılmış olan derinlemesine görüşmelerden oluşmuş belgesel formatına sahip bir çalışmayı ortaya çıkarmıştır.

Bruce CLARK (2008), “İki Kere Yabancı Kitlese İnsan İhracı Modern Türkiye’yi ve Yunanistan’ı Nasıl Biçimlendirdi?” başlıklı kitap niteliğindeki çalışmasında; her iki topluluktan mübadillere ve mültecilere ait verileri ele almış ve gelişen tarihsel süreci göz önünde bulundurarak değerlendirmiştir. Bu çalışmada, her iki toplumda zorunlu göçe tabi olan insanlar, objektif bir bakış açısı ile ayrı ayrı ele alınmıştır. Bu insanların bulunduğu topluluklardaki durumlarını sosyolojik bir bakış açısıyla irdeleyen çalışma, her iki toplumdaki mübadillerin ve mültecilerin durumlarını sosyolojik bir bakış açısıyla karşılaştırmalı olarak analiz etme fırsatı yakalayarak okuyuculara aktarmıştır.

İlgili alan yazın araştırması yapıldığında günümüze kadar olan süreçte, daha öncede ifade edildiği gibi “1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi” ile ilgili yapılan çalışmaların daha çok konunun tarihsel, sosyolojik ve siyasal boyutları ile

ilgilendiği ile karşılaşılmıştır. Alanyazın ile ilgili yayınlanan bazı araştırmalar bugüne kadar günümüze kadar hangi yayınların yayınlanıp yayınlanmadığını, ya da yayınlanmasının gerekli olduğunu geniş bir kapsamda ele alınmış ve değerlendirilmiştir.

Müfide PEKİN ve Çimen TURAN (2002), “Mübadele Bibliyografyası: Lozan Nüfus Mübadelesi Yayınları ve Yayınlanmamış Çalışmalar” başlıklı katalog niteliğindeki çalışmalarında; mübadele konusuna ilişkin tüm yayınları taramışlar ve konulara göre sınıflandırmışlardır. Bu sınıflandırma doğrultusunda, bugüne kadar mübadele konusuna ilişkin hangi yayınların yapıldığı; yayın adı, yazar bilgisi ve yayın yılı bilgileri doğrultusunda okuyuculara aktarılmıştır.

Evangelia BALTA (2015) “Nüfus Mübadelesi” başlıklı kitap niteliğindeki çalışmasında; yapılan sınıflandırma doğrultusunda, mübadele konusunda hem Müslüman Türk hem de Ortodoks Rum göçmen gruplar ile ilgili hangi alanlarda çalışmaların yapılması gerekliliğini ortaya çıkarmıştır. Yazar bu çalışmada, “1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi” mübadil veya göçmen grupların giyim-kuşam özelliklerinin incelenmesinin gerekliliğini de önemle belirtmiştir.

Bu durum göz önünde bulundurulduğunda, “1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi” konusu doğrultusunda Türkiye’den Yunanistan’a göç eden Ortodoks Rum etnik göçmen grupların giyim-kuşam özellikleri ilgili herhangi kapsamlı bir çalışmanın yapılmamış olduğu ile karşılaşılmıştır. Konu ile ilgili doğrudan yapılmış olan sınırlı sayıdaki çalışmaların makale formatının dışına çıkmadığı ile karşılaşılmıştır. Ortaya çıkan bu durum, konuya ilişkin kapsamlı bir çalışmanın yapılmamasının gerekliliğini ortaya çıkarmıştır.

Panayota ADRIANOPOULOU (2011), “Pontus Halk Giysileri” başlıklı Yunanca’dan İngilizce’ye çevrilmiş olan makale çalışmasında; “1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi” kapsamında “Pontus (*Yun.:*Pontos)” Bölgesi’nden göç eden kişilerin giysilerini incelemiştir. Çalışmada dönemde bölgede giyilmiş olan gelenekli giysiler hakkında bilgiler verilmiş, giyilmiş olan giysilerin ve aksesuarların dönemde kullanıldığı isimleri açıklanmıştır. Çalışma, Georgios

Velentzos tarafından çevrilmiş ve makale niteliğinde Küçük Asya Yunan Ansiklopedisi'nde yayımlanmıştır.

Bunun yanı sıra, doğrudan olmasa da Ortodoks Rum göçmenlerin giyim-kuşam özellikleri ile ilişkili bir bütün içerisinde küçük parçalarla yer alan çalışmaların yapılmış olduğu da görülmektedir. “1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi” kapsamında Türkiye’den Yunanistan’a göç etmiş Ortodoks Rum erkek ve kadın göçmenlere ait giysiler hakkında kısmen de olsa bilgiler veren çalışmaların varlığı ile karşılaşılmıştır. Belirtilen nitelikteki çalışmalar, konunun uzmanı araştırmacılar tarafından yapılan detaylı araştırmalar olabileceği gibi, Yunanistan’da bulunan önemli müzelerin giysi arşivlerinde yer alan giysilere ilişkin derleme katalog çalışmaları olarak da ortaya konulmuştur.

Angeliki HATZIMICHALI (1999), “The Greek Folk Costume Vol. 1” ve “The Greek Folk Costume Vol. 2” başlıklı kitap niteliğindeki çalışmalarında; Yunanistan kıta ve ada bölgeleri başta olmak üzere, dönemin Anadolu ve Doğu Trakya bölgelerinde yaşamış Ortodoks Rum göçmen kadınlara ait gelenekli giysilere ilişkin bazı verileri ortaya koymuştur. Mevcut gelenekli giysiler ve aksesuarlar, detaylıca fotoğraflamış ve bunlar bölgesel isimleri doğrultusunda açıklanmıştır. Bununla birlikte, araştırmacı incelediği tüm gelenekli giysilerin ve aksesuarların detaylı teknik çizimlerini çalışmanın sonunda ortaya koymuştur.

Aenian MAZARAKIS vd. (2007), “Greek Costumes” başlıklı katalog niteliğindeki çalışmasında; Yunanistan’ın Atina kentinden bulunan “National Historical Museum” giysi arşivinde yer alan, Yunanistan gelenekli giyim-kuşamına ait görsel örneklere yer vermiştir. Mevcut çalışmada, Anadolu ve Doğu Trakya bölgelerinde yaşamış Ortodoks Rum erkek ve kadın göçmenlere ait gelenekli giysilere ilişkin bazı bilgiler de yer almaktadır. Müze kataloğu içerisinde görsel örnekleri ile birlikte yer alan gelenekli giysiler, dönemde kullanılmış olan bölgesel isimleri, hangi bölgede giyildikleri ve müze envanter numaraları ile kısa içerikler dahilinde açıklanmıştır.

Ioanna PAPANTONIOU (1987), “Greek Costumes” başlıklı kitap niteliğindeki çalışmada, Yunan kültürüne ait gelenekli giysilerden bazılarını kataloglamış ve ulaşılabilen gelenekli giysileri görsel veriler doğrultusunda açıklamıştır. Mevcut çalışmada, Anadolu ve Doğu Trakya bölgelerinde yaşamış Ortodoks Rum göçmen kadınlara ait gelenekli giysilere ilişkin ulaşılabilen sınırlı sayıda veriler yer almıştır.

Bununla birlikte tarihsel süreç içerisinde özellikle Balkan coğrafyasında yaşamış diğer göçmen grupların giyim-kuşam kültürlerine yönelik yapılmış olan çalışmaların varlığından da söz etmek mümkün olacaktır. Mevcut coğrafyada yaşamış, Bulgaristan ve Yugoslavya (Arnavutluk, Makedonya vd.) göçmenlerine ait çalışmaların varlığından söz edilebilmektedir.

Ayrın BERK’e (2006) ait “Seçilmiş Örneklerden Bulgaristan ve Türk Geleneksel Giysi Yapılarının ve Kumaşlarının Karşılaştırılması” başlıklı yüksek lisans tez çalışmada, Bulgaristan’da yaşamış göçmen Türk grupların mevcut bölgelerde yaşarken kullanmış oldukları giyim-kuşam özellikleri giyim-kuşam kültürleri farklı yönleriyle ele alınmış, toplulukların giysileri ve giysilerin oluşturulduğu kumaşlar göçmen kişilerin yaşadıkları bölgeler bazında değerlendirilip karşılaştırılmıştır.

Şükran TÜMER’e (2011) ait “Ege Üniversitesi Etnografya Müzesindeki Geleneksel Balkan Giysilerinin İncelenmesi, Gömlek ve Yelek Örneğinde Alternatif Tasarımlar” başlıklı yüksek lisans tez çalışmada, özellikle dönemin Yugoslavya Cumhuriyeti’nde yer alan günümüz Arnavutluk ve Makedonya bölgelerinden getirilmiş ve Ege Üniversitesi Etnografya Müzesi’ne bağışlanmış dönemi yansıtan gelenekli Türk gömlek ve yelekleri; biçim, form, renk, doku, dikiş vb. özellikler doğrultusunda incelenmiştir.

Daha önce de belirtildiği gibi “1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi” konusu, araştırmacılar tarafından daha çok tarihsel, siyasi ve sosyolojik yönüyle irdelenen çalışmalar içerisinde ele alınıp değerlendirilmiştir. Mevcut çalışmaların incelenmesindeki en büyük amacın, tarihsel bir konu olan mübadele kavramını

sağlam temeller üzerine oturtmakla birlikte, tündengelimsel bir yöntem ile konuya ilişkin kaynaklar içerisinde giyim-kuşama ilişkin verilerin taranması olarak açıklanmaktadır.

Tarihsel süreç içerisinde dünya tarihi açısından önemli bir yere sahip olan “1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi” konusunun, birçok yönüyle irdelenip değerlendirilmemesiyle ve konuya tarihsel açıdan hakim olunmasıyla, bu konu ile ilişkili herhangi bir çalışmanın yapılmasının mümkün olamayacağı görüşü savunulmaktadır. Bu bakış açısıyla birlikte, aslında incelenen çoğu çalışmada ana konu doğrudan giyim-kuşam olmasa da, mevcut çalışmaların içerisinde döneme ait göçmen giyim kuşamına ilişkin doğrudan ya da dolaylı olarak ifade edilmiş birçok verinin yer aldığı ile karşılaşılmaktadır.

Daha önce konu ile ilgili doğrudan yapılmış kapsamlı herhangi bir çalışmanın olmaması, yapılacak olan araştırmada birçok kaynağın bir arada incelenip, değerlendirilmesini mutlak hale getirmiş ve çalışmalar arasında disiplinlerarası ipuçlarını yakalamayı zorunlu kılmıştır. Çalışmanın ana konusu olan mübadil veya göçmen giyim-kuşamına ilişkin çalışmaların ilgili literatürde sınırlı sayıda yer alması, tarihsel süreç içerisinde iki toplum için de büyük bir yere sahip olan “1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi”ne ilişkin verilerin dönemi yansıtan müze ve arşivlerde yer edinmiş yazılı ve görsel (gazete, dergi, belge, fotoğraf vb.) verilerin yerinde araştırılıp değerlendirilmesini gerekli kılmıştır. Bu nedenle, yapılan çalışmanın, “1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi” ile dönemin Osmanlı İmparatorluğu’ndan Yunanistan’a göç etmiş olan Ortodoks Rum göçmen grupların giyim-kuşam özelliklerini içermesi, mevcut kültürel kimlikleri yansıtması ve belgelendirmesi açısından alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

3. YÖNTEM

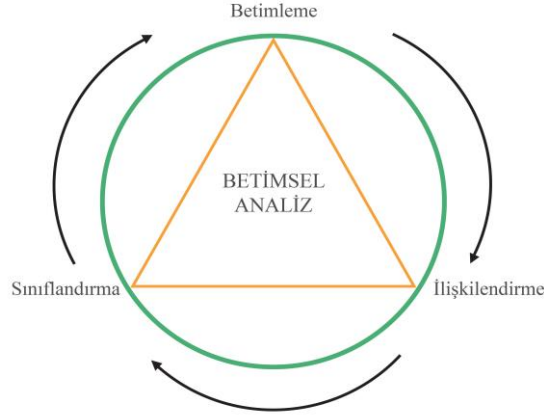
Araştırmanın bu bölümü, araştırma süreci boyunca takip edilmiş olan bilimsel yöntemini içermektedir. Araştırmaya ilişkin yöntem bölümü kendi içerisinde; araştırmanın yöntemi, araştırmanın materyali, araştırmanın evreni, araştırmanın örnekleme, araştırmaya ait veri toplama araçları, veri toplama araçlarında kullanılan tanımlamalar ve araştırmaya ait verilerin analiz edilmesi bölümlerinden oluşmakta, bununla birlikte belirtilen başlıklar altında araştırmanın yöntemine ilişkin takip edilmiş tercihleri detaylı bir şekilde açıklamaktadır.

3.1. Araştırmanın Yöntemi

Bu araştırmada, tarihsel dönem içerisinde Türk ve Yunan etnik gruplar için büyük önem taşıyan “1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi”ne tabi tutulmuş olan Ortodoks Rum göçmen gruplara ait giyim-kuşam özelliklerinin “1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi” öncesi ve sonrası dönemlerde nasıl olduğunu sorgulamak ve mevcut etnik grupların giyim-kuşam özelliklerinin gelişen göç olgusu doğrultusunda herhangi bir değişikliğe uğrayıp uğramadığını saptamak amaçlanmıştır. Yapılan araştırma, Storey’in (2007, s. 51-64), “kişilerin gelişen olaylara dönük öznel bakış açılarını keşfetmeyi amaçlayan bir araştırma yöntemi” olarak açıkladığı betimsel araştırma yöntemi çerçevesinde desenlenmiştir.

Betimsel araştırma; kişi ve toplulukların yaşam tarzları, yaşamlarına ilişkin öyküleri, davranışları hakkında bilgi sahibi olmayı amaçlamasıyla birlikte; onların örgütsel yapıları ve toplumsal değişimlerini anlamaya yönelik olan bir bilgi üretme süreçleri üzerine oluşturulmuş bir araştırma yöntemidir (Strauss ve Corbin, 1990, s. 17). Betimsel araştırma yöntemi, tamamıyla kişi ve topluluklar üzerine kurgulanan sistemsal bir bütün olarak kabul edilmektedir. Bu araştırma yöntemi, sayısal verilerin aksine, kişi ve toplulukların olaylara hangi anlamları yüklediklerini, bunları nasıl nitelendirdiklerini ve değerlendirdiklerini ortaya çıkarmakta ve benzer soruların cevapları ile ilgilenmektedir (Özdemir, 2010, s. 325,326). Araştırma yönteminde, sayısal verilerin aksine konuya ilişkin yazılı metinler, belirli bir düzen içerisinde gözlemlenmiş olan tutum ve davranışlar,

görsel veriler ve insan eliyle oluşturulmuş (artifakt) öznel veriler yer almaktadırlar (Payne, 2007, s. 65-86).

Şekil 3.1. Betimsel Veri Analiz Süreci (Dey, 1993, s.32)

Saklı olan verilerin keşfedileceği ve elde edilen verilerin anlamsal bir bütünlüğe ulaştırılıp, anlamlı bir sonucun elde edilmesinin hedeflendiği betimsel veri analiz sürecini Dey (1993, s. 31), bu süreci “betimleme (describing), sınıflandırma (classifying) ve ilişkilendirme (connecting)” olarak ele alınmaktadır. Dey (1993, s. 32), “betimsel analiz sürecindeki yöntemin kendi içerisinde birbirini takip etmesinin gerekliliğini” savunmaktadır.

Betimsel analiz sürecinin ilk aşamasını oluşturan betimleme; kişi, nesne ve var olan olaylarla ilişkili temel özelliklerin yazılı olarak ortaya konulması olarak ifade edilmektedir. Betimsel analiz sürecinde, üzerinde çalışılan olgunun eksiksiz ve detaylı bir şekilde ele alınması gerekliliği vurgulanmaktadır (Özdemir, 2010, s. 330). Olayların gözlemlenmesi, kişilerle yapılan görüşmeler, doküman incelemeleri ve alan yazına ilişkin elde edilen çıkarımlar, betimsel analiz sürecinin betimleme aşamasını oluşturmaktadır. Araştırma sürecinin bu aşamasında, araştırılan konuya ilişkin kapsamlı bir tarama gerçekleştirilmektedir.

Konu ile ilgili kapsamlı bir tarama süreci gerçekleştiren araştırmacı, elde ettiği verileri ihtiyaç önceliğine göre kategorize edip, araştırma süreci içerisinde ihtiyacı olmayacağına inandıklarını azaltacaktır. Verileri azaltma süreci içerisinde

araştırmacı, araştırmanın amacı ve kapsamı doğrultusunda hangi verileri araştırmaya dahil edip etmeyeceğine karar vermekte ve böylece araştırmanın içeriğini Şekillendirmektedir.

Araştırmacı betimsel analiz sürecinin ikinci aşaması olan sınıflandırma sürecinde; araştırma boyunca elde ettiği verilerin hangilerinin kullanılması gerektiğine karar verdikten sonra, mevcut verileri kendi içerisinde sınıflandırmalıdır. Araştırmacı tarafından, araştırmada ulaşılmak istenen yön doğrultusunda belirlenen temalar ile bir sınıflandırma gerçekleştirilmektedir. Aslında bu aşama, elde edilen verilerden bir bütün oluşturma ve onları görsel hale getirme süreci olarak da ifade edilebilir. Özdemir (2010, s. 329), “sınıflandırma sürecinin henüz belli bir anlam ifade etmeyen veri setlerinin verilerin örülmeye başlamasıyla görsel ve daha da anlam ifade eden bir hal alacağını” belirtmektedir. Bu aşamada araştırmacı; matrisler, grafikler ve tablolar kullanarak birbirinden kopuk olan verileri anlamlı ve birbiriyle ilişkilendirilebilen bir biçime dönüştürmektedir (Miles ve Huberman, 1984, s. 27-48).

Betimsel analiz sürecinin son aşaması olan ilişkilendirme aşamasında ise, araştırmacı geliştirmiş olduğu temaları birbirleriyle ilişkilendirerek, veri seti içerisinde yer alan değişkenler arasındaki ilişkileri ve bu ilişkiler içerisinde keşfedilen varlıkları incelemektedir (Dey, 1983, s. 41). Bu aşamada, betimsel araştırma sürecinin en başından itibaren elde edilmiş olan verilerin ne anlama geldiği anlaşılmaya çalışılmaktadır. Böylece araştırma başında anlamsız görülen ve verilerin içinde saklı duran gerçeklikler, betimsel analiz sürecinin son aşaması olan sınıflandırma aşamasında en anlamlı hale gelerek, gün yüzüne çıkarılmaktadır (Özdemir, 2010, s. 329).

Betimsel araştırma yönteminin kullanıldığı araştırmanın verilerini; yetkili kurumlardan yazılı resmi izinlerin alınmasıyla oluşturulan Ortodoks Rum göçmen grupları yansıtan döneme ait fotoğraflar başta olmak üzere, çeşitli müze ve araştırma merkezleri arşivlerinden ulaşılan giysi görselleri ve konu ile ilişkili kaynak kişilerden elde edilen veriler oluşurmaktadır.

Kapsamlı bir araştırma sürecinin izlendiği araştırmada, alanyazına ilişkin detaylı bir tarama gerçekleştirilmiştir. Araştırmada, alana ilişkin literatür, Yunanistan'ın çeşitli bölgelerinde yer alan çeşitli müze ve araştırma merkezi arşivleri ile birlikte kaynak kişilerle yapılan görüşmelerden elde edilen veriler toplanmıştır. Elde edilen tüm veriler, konu ile ilişkileri doğrultusunda kendi içlerinde değerlendirilerek sınırlı bir çerçeveye içerisine indirgenmiştir. Böylece betimsel analiz sürecinin ilk aşaması olan “betimleme” süreci tamamlanmıştır.

Betimsel analiz sürecinin ikinci aşaması olan sınıflandırma sürecinde ise elde edilen veriler, “1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi” öncesi ve sonrası dönemleri kapsayacak şekilde göçmenlerin yaşadıkları bölgeler altında sınıflandırılmıştır. Bu sınıflandırma, “1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi” öncesi dönemde günümüz Türkiye topraklarında yaşayan ve gerçekleşen zorunlu göç sonrası günümüz Yunanistan topraklarına göç etmiş Ortodoks Rum göçmenlerde;

- “Kapadokya (*Yun.:*Cappadocia)”,
- “Pontus (*Yun.:*Pontos)” Bölgelerine ait verilerle sınırlı tutulmuştur.

“1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi” öncesi ve sonrası dönemleri kapsayacak şekilde göçmenlerin yaşadıkları bölgeler altında sınıflandırılan veriler, anlamsal bir bütünlüğe sahip olması açısından bir bütün içerisinde ele alınmış, ulaşılan tüm veriler bir arada değerlendirilmiştir. Fakat her bölüm kendi içerisinde;

- Ortodoks Rum göçmen grupları yansıtan döneme ait fotoğraflar,
- Ortodoks Rum göçmen gruplara ait olan, çeşitli müze ve araştırma merkezleri arşivlerinde bulunan döneme ait giysi görselleri,
- Ortodoks Rum göçmen gruplarla ilişkili kaynak kişiler ile yapılan görüşmeler doğrultusunda kurgulanmıştır.

Araştırmada elde edilmiş olan birinci grup verileri, yetkili kurumlardan yazılı resmi izinlerin alınmasıyla sınıflandırılmış, Ortodoks Rum göçmen grupların yer aldığı döneme ait fotoğraflar oluşturmaktadır. Göçmen gruplara ait fotoğraflar, kadın ve erkek cinsiyetlerin yer aldıkları fotoğraflar içerisinde, “1923 Türk-

Yunan Nüfus Mübadelesi” öncesi ve sonrası dönemleri kapsayacak şekilde, araştırma içerisinde sınırlandırılan bölgeler dahilinde kataloglanmıştır. “1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi” öncesi ve sonrası dönemlerde “Kapadokya (Yun.:Cappadocia)” ve “Pontus (Yun.:Pontos)” Bölgelerinde yaşamış ve daha sonra bu bölgelerden göç etmiş göçmen grupların giyim-kuşam özelliklerini ortaya çıkarmayı amaçlayan fotoğraflar, betimsel analiz süreçlerinden “sınıflandırma” süreci kapsamında değerlendirilmiştir. Mevcut değerlendirmede “sınıflandırma” süreci içerisinde, erkek ve kadın göçmen grupların mevcut fotoğraflar üzerinden giyim-kuşam özelliklerinin tespitini daha sistematik bir hale getirmek amacıyla, betimsel araştırma yöntemlerinden biri olarak kabul edilen içerik analizi yöntemi kullanılmıştır.

Gökçe (1995, s. 15, 16), “İçerik Çözümlemesi Sosyal Bilimlerde Bir Araştırma Yöntemi” adlı çalışmasında, Berelson’a ait olan içerik analizi yöntemi tanımını şu şekilde aktarmaktadır; “içerik analizi, iletişimin yazılı/açık (manifest) içeriğinin, objektif, sistematik (dizgeli), ve sayısal (kantitatif) tanımlarını yapan bir araştırma tekniğidir”. İçerik analizi yönteminde, betimsel analiz yönteminde özetlenen ve yorumlanan veriler setleri, içerik analizi yöntemi ile daha derin bir işleme tabi tutulmakta ve fark edilmeyen kavramların ve temaların keşfedilmesi hedeflenmektedir. Bu amaç doğrultusunda elde edilen verilerin önce kavramsallaştırılması, daha sonra da ortaya çıkan temaların saptanması hedeflenmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s. 259).

Tümünden gelimci bir yolun takip edildiği içerik analizi yönteminde araştırmacı, öncelikli olarak araştırma konusu ile ilgili temalar geliştirmektedir. Bu süreçte araştırmacı kategorisine giren kelime, cümle ya da fotoğrafları saymaktadır (Özdemir, 2010, s. 335). Böylece araştırmacı, elde etmiş olduğu verileri ortaya koyarken daha objektif ve kanıtlanabilir çıkarımlar yapabilmektedir.

Araştırma içeriğinde, öncelikle cinsiyet bazında sınıflandırılmış olan kadın ve erkek fotoğrafları, birbirinden farklı dönemlerde ele alınmıştır. “1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi” öncesi dönemi yansıtan fotoğraflar, on yıllık dönemleri kapsayacak şekilde “1890 öncesi”, “1890-1899”, “1890-1899”, “1900-1909”,

“1910-1919”, “1920-1923” ve “yıllı tespit edilemeyenler” olarak; “1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi” sonrası dönemi yansıtan fotoğraflar ise, “1924-1929”, “1930-1939”, “1940-1949”, “1950-1959” ve “yıllı tespit edilemeyenler” olarak sınıflandırılmıştır.

Mevcut sınıflandırma içerisinde yer alan fotoğrafların içerik analizi yöntemi ile belirli bir sistematik doğrultusunda incelenebilmesi adına, “1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi” öncesi ve sonrası dönemleri kapsayan bir tematik analiz formu geliştirilmiştir. Konu hakkında belirli bir uzmanlığa sahip olan kişilerin görüşleri, değerlendirmeleri doğrultusunda hazırlanmış olan bu analiz formu, Ortodoks Rum göçmen grupların mevcut dönemlerde sahip oldukları çeşitli demografik özellikler ile birlikte, giyim-kuşam özelliklerinin mevcut fotoğraflar üzerinden ortaya çıkarılmasına yönelik bir şekilde tasarlanmıştır.

Mevcut tematik analiz formu; gruplara ait demografik, bölgesel ve döneme ait özellikler ile birlikte, gruplara ait dış görünüm ve tarzlar, üst beden giysileri, alt beden giysileri, başa ve ayağa giyilen giysiler ve giysi bütünlüğünde olan ve olmayan giysi tamamlayıcıları ve aksesuarlar başlıklarından oluşturulmuştur.

Araştırmada, dönemi yansıtacağı düşünülen, araştırmanın birinci grup verilerini oluşturan ulaşılabilen fotoğrafların ve giysilere ait görsellerin derinlemesine incelenmesine yönelik yapılandırılmış “Tematik Analiz Formu” (Ek 1.) şu başlık ve alt başlıklardan oluşmaktadır;

- “Demografik Özellikler, Bölgesel Özellikler ve Tarihsel Dönem” mevcut tematik analiz formu başlıklarından birincisidir. Göçmenlerin mübadele öncesi ve sonrası demografik, bölgesel ve tarihsel özelliklerinin tespit edildiği bölümdür. Cinsiyet, yaş, göç öncesi ve/veya sonrası yaşanılan bölge, göç öncesi ve/veya sonrası yaşanılan tarihsel dönemlere ilişkin veriler tematik analiz formunun bu kısmında tespit edilmiş ve değerlendirilmiştir.
- “Erkek ve Kadın Dış Görünümleri ve Tarzları” mevcut tematik analiz formu başlıklarından ikincisidir. Erkek ve kadın göçmenlerin baş, bıyık, sakal gibi

dış görünümüne ve tarzlarına ilişkin verilerle birlikte, kişilerin giyim-kuşam tarzlarına ilişkin veriler tematik analiz formunun bu kısmında tespit edilmiş ve değerlendirilmiştir.

- “Üst Bedene Giyilen Erkek ve Kadın Giysileri” mevcut tematik analiz formu başlıklarından üçüncüsüdür. Erkek ve kadın göçmenlerin üst bedenlerine giydikleri; bluz, ceket, dış giyim unsurları (çarşaf, ferace vb.), elbise, entari, fanila, gömlek (iç gömlek veya Frenk gömleği), kazak, manto, palto, üstlük, yelek gibi giysiler tematik analiz formunun bu kısmında tespit edilmiş ve değerlendirilmiştir.
- “Alt Bedene Giyilen Erkek ve Kadın Giysileri” mevcut tematik analiz formu başlıklarından dördüncüsüdür. Erkek ve kadın göçmenlerin alt bedenlerine giydikleri; etek, pantolon/potur, şalvar gibi giysiler tematik analiz formunun bu kısmında tespit edilmiş ve değerlendirilmiştir.
- “Başa Giyilen Erkek ve Kadın Giysileri” mevcut tematik analiz formu başlıklarından beşincisidir. Erkek ve kadın göçmenlerin başlarına giydikleri; başörtüsü (bone, eşarp, Rus başı, yaşmak vb.), bere, fes, fötr şapka, kalpak, kasket, külah, melon şapka, silindir şapka, sarık, tepelik, takke, türban ve bölgeye özgü başa giyilen giysiler tematik analiz formunun bu kısmında tespit edilmiş ve değerlendirilmiştir.
- “Ayağa Giyilen Erkek ve Kadın Giysileri” mevcut tematik analiz formu başlıklarından altıncısıdır. Erkek ve kadın göçmenlerin ayaklarına giydikleri; çarık, çizme, kundura ve bölgeye özgü ayağa giysiler tematik analiz formunun bu kısmında tespit edilmiş ve değerlendirilmiştir.
- “Erkek ve Kadın Giysi Tamamlayıcıları ve Aksesuarları” mevcut tematik analiz formu başlıklarından yedincisidir. Erkek ve kadın göçmenlerin kullanmış oldukları giysi tamamlayıcıları ve aksesuarlar; giysi bütünlüğünde olanlar (fular, kemer, karavat, kuşak, mendil, önlük, papayon ve bölgeye özgü aksesuarlar) ve giysi bütünlüğünde olmayanlar (baston, çakı, çanta,

mücevher, saat, tespih ve bölgeye özgü aksesurlar) olarak iki kategoride sınıflandırılıp, tematik analiz formunun bu kısmında tespit edilmiş ve değerlendirilmiştir.

Araştırmada elde edilmiş diğer veriler ise; “Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu” (Ek 2.) çerçevesinde “1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi” ile ilişkili olduğu tespit edilen 4 Müslüman Türk ve 6 Ortodoks Rum göçmen aile mensupları ile yapılan görüşmeler oluşturmaktadır. Oluşturulan görüşme formunda yer alan sorular, göçmen gruplara ait demografik özelliklerle birlikte, mevcut dönemler çerçevesinde kurgulanmış, giyim-kuşam özelliklerinin neler olduğuna cevap aramaktadır.

Betimsel analiz sürecinin son aşaması olan ilişkilendirme sürecinde ise, “1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi” öncesi ve sonrası dönemlere ilişkili göçmenlerin giyim-kuşam özelliklerine ait veriler birbirleri arasında anlamsal bir bütünlük dahilinde ilişkilendirilmiştir. Bu ilişkilendirmelerde döneme ait fotoğraflar üzerinden elde edilen veriler, çeşitli müze arşivlerinden ulaşılan giysi örneklerine ait görseller ve kaynak kişilere ait görüşler doğrultusunda desteklenmiş ve yorumlanarak ortaya konulmuştur.

3.2. Araştırmanın Materyali

Araştırmanın materyalini, “1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi”nden önceki ve sonraki zaman dilimlerinde; erkek ve kadın giyim-kuşam özelliklerini yansıtan Ortodoks Rum göçmen gruplara ait dönem fotoğrafları, çeşitli müze ve araştırma merkezleri arşivlerinden elde edilmiş, mevcut dönemde giyilmiş giysilere ait görseller ve göçmen aile mensupları (çocuk, torun vb.) ile yapılmış görüşmeler oluşturmaktadır.

Araştırmada Ortodoks Rum göçmenlerin giyim-kuşam özelliklerinin tespit edilebilmesi adına dönemin modasını yansıtacağı ve erkek ve kadın giyim-kuşamı hakkında bilgi vereceği düşünülen, dönemle ilişkili nitelikli ve güvenilir fotoğraflara ve döneme ait giysi örneklerini yansıtan görsellere ulaşılmaya

çalışılmıştır. Bu verilere ulaşılırken “kartopu (snowball)” tekniği kullanılmış, ulaşılan her veri başka bir veriyi ortaya çıkarmış ve araştırmacının araştırmının evrenine ulaşmasını sağlamıştır. Araştırma kapsamında değerlendirilen “1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi”ne ilişkin verilerin, günümüz zaman dilimine uzak olarak nitelendirilebilecek bir döneme ait olması, mevcut dönemdeki birçok verinin günümüze kadar ulaşamamasına neden olmuştur. Bu nedenle günümüze kadar ulaşmayı başarmış olan sınırlı sayıdaki veriler, konu ile ilişkili müze, arşiv ve kaynak kişi gibi güvenilir kaynaklardan elde edilmiştir.

Araştırma kapsamında birbirinden kopuk olan verileri bir araya getirmek için uzun süreli bir saha araştırması yapılmıştır. Eylül 2015 ile Temmuz 2017 tarihleri arasında yaklaşık 2 yıl gibi bir zaman dilimini kapsayan araştırmada, Yunanistan’ın Atina (*Yun.:Athina*), Dedeğaç (*Yun.:Alexandroupoli*) ve Selanik (*Yun.:Thesaloniki*) ile birlikte, Türkiye’de İstanbul-Çatalca (*Yun.:Metrae*), İstanbul-Mahmutbey (*Yun.:Kalafaki*), İstanbul-Tuzla (*Yun.:Akritas*) ve Nevşehir-Mustafapaşa (*Yun.:Sinassos*) gibi bölgelerde yer alan araştırma merkezlerinden, çeşitli müzelerden ve kaynak kişilerden araştırmının bulgular bölümünü şekillendiren veriler elde edilmiştir. Elde edilen verilerin kopuk kopuk olması, araştırma yapabilmek için mevcut araştırma merkezleri ve müzelerden izin alınmasının gerekliliği ve kaynak kişilerin araştırmacıyı bir yabancı olarak görmesi ve konuşmaya çok zor ikna olması gibi sebepler araştırmayı zorlu hale getirmiştir. Ayrıca, araştırma kapsamında ele alınan müzelerde bulunan giysilerin müze vitrinlerinde bir bütün halinde cansız mankenler üzerinde sergilenmesi, giysilerin detaylı olarak incelenememesine neden olmuştur.

Bununla birlikte, araştırma kapsamında öncelikle Müslüman Türk ve Ortodoks Rum göçmenlerin giyim-kuşam özellikleri üzerine bir araştırma yapılması düşünülmüştür. Birbirinden farklı iki etnik kökeni yansıtan gruplara ait giyim-kuşam özelliklerinin karşılaştırılması düşünülen çalışma, Müslüman Türk mübadillere ait verilerin, Ortodoks Rum mültecilere ait verilerden daha sınırlı sayıda olmasından dolayı gerçekleştirilememiştir. Bundan dolayı, yapılan araştırmada, Müslüman Türk gruplara nazaran günümüze kadar daha sağlıklı verilerin ulaştığı, “1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi” kapsamında zorunlu

göçe tabi tutulmuş “Kapadokya (*Yun.:Cappadocia*)” ve “Pontus (*Yun.:Pontos*)” Bölgelerinde yaşamış Ortodoks Rum erkek ve kadın göçmen grupların giyim-kuşam özellikleri ortaya konulmuştur.

“1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi” öncesi ve sonrası dönemler kapsamında ele alınıp kurgulanan çalışmada, Ortodoks Rum göçmen gruplara ait giyim-kuşam özellikleri, göçmen grupların göç ettikleri bölgeler altında sınıflandırılmıştır. Bölgelerde ulaşılan giyim-kuşam türleri ve özellikleri, cinsiyet bazında oluşturulan tablolar ve grafikler doğrultusunda, araştırma sınırlılığı içerisindeki bölgeler dahilinde değerlendirilip yorumlanmıştır. Elde edilen verilerden sadece cinsiyet grubu ile ilişki kurmuş olanlar mevcut tablolara ve grafiklere yansıtılmıştır. Böylece çalışmada, mevcut bölgeler altında hangi verilerin, hangi cinsiyet grubu ile ilişki gösterdiğinin daha anlaşılır bir şekilde ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. Mevcut tablolar ve grafiklerle birlikte, “1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi” öncesi ve sonrası dönemlerde Ortodoks Rum göçmen gruplara ait giyim-kuşam özellikleri, dönemi yansıtan yazılı kaynaklar doğrultusunda ele alınarak yorumlanmıştır.

3.3. Araştırmanın Evreni

Araştırmanın evrenini, günümüz Türkiye ve Yunanistan sınırları içerisinde bulunan, Müslüman Türk ve Ortodoks Rum etnik kimliklere sahip iki grup arasında gerçekleşmiş “1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi” ile ilişkili, çeşitli arşivlerden elde edilen belgeler ve fotoğraflar, konu ile ilişkili olan müzelerde sergilenen döneme ait giysi örneklerine ait görseller, zorunlu göçe tabi tutulmuş kişilerin yakınları (çocuk, torun vb.) ve konu ile ilgili araştırma yapmış araştırmacılardan elde edilen veriler oluşturmaktadır.

3.4. Araştırmanın Örnekleme

Araştırmanın örneklemini, “1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi”nden önceki ve sonraki dönemlerde, günümüz Türkiye’inde yer alan “Kapadokya (*Yun.:Cappadocia*)” ve “Pontus (*Yun.:Pontos*)” Bölgelerinde yaşamış, sonraki

süreçte ise bu bölgelerden Yunanistan'a göç etmiş Ortodoks Rum erkek ve kadın göçmenlere ait Dedeğaç Kapadokyalılar Folklor Müzesi (*Yun.*:Laografiko Mousio Kappadokon Alexandroupolis), Atina Benaki Müzesi (*Yun.*: Mousio Benaki Athina), Atina Filio Haidemenou Müzesi (*Yun.*: Mousio Filio Haidemenou Athina) , Atina Küçük Asya Araştırmaları Merkezi (*Yun.*: Kendro Mikrasiatikon Spoudon Athina), Atina Pontus Rumları Çalışmaları Komitesi (*Yun.*: Kendro Pondiakon Meleton Athina), Atina Ulusal Tarih Müzesi (*Yun.*: Ethniko Mousio Athinon), İstanbul Lozan Mübadilleri Vakfı ve Selanik Merimna Pontion Kyrion Müzesi (*Yun.*: Mousio Merimnas Pontion Kirion Thessalonikis) arşivlerinden ulaşılabilen 74 erkek, 122 kadın toplamda ise 196 adet fotoğraf,

1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi"nden önceki ve sonraki dönemlerde, günümüz Türkiye'sinde yer alan "Kapadokya (*Yun.*:Cappadocia)" ve "Pontus (*Yun.*:Pontos)" Bölgelerinde yaşamış, sonraki süreçlerde ise bu bölgelerden Yunanistan'a göç etmiş Ortodoks Rum erkek ve kadın göçmenlere ait Dedeğaç Kapadokyalılar Folklor Müzesi (*Yun.*:Laografiko Mousio Kappadokon Alexandroupolis), Atina Benaki Müzesi (*Yun.*: Mousio Benaki Athina), Atina Filio Haidemenou Müzesi (*Yun.*: Mousio Filio Haidemenou Athina) , Atina Küçük Asya Araştırmaları Merkezi (*Yun.*: Kendro Mikrasiatikon Spoudon Athina), Atina Pontus Rumları Çalışmaları Komitesi (*Yun.*: Kendro Pondiakon Meleton Athina), Atina Ulusal Tarih Müzesi (*Yun.*: Ethniko Mousio Athinon), İstanbul Lozan Mübadilleri Vakfı ve Selanik Merimna Pontion Kyrion Müzesi (*Yun.*: Mousio Merimnas Pontion Kirion Thessalonikis) arşivlerinden ulaşılabilen döneme ait 19 adet giysi örneğine ait görsel,

"1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi" konusu ile ilişkili, Türkiye'de, İstanbul-Çatalca (*Yun.*:Metrae), İstanbul-Mahmutbey (*Yun.*:Kalafaki), İstanbul-Tuzla (*Yun.*:Akritas) ve Nevşehir-Mustafapaşa (*Yun.*:Sinastos); Yunanistan'da ise Atina-Nea Filadelfeia (*T.*:Yeni Alaşehir), Atina-Nea Symrni (*T.*:Yeni İzmir), Atina-Plaka (*Yun.*:Athina-Plaka) ve Selanik-Şehir Merkezi (*Yun.*:Thessaloniki-Kentro) bölgelerinde yaşayan, Türk etnik gruptan 4 adet, Yunan etnik gruptan 6 adet, toplamda ise 10 adet gönüllü erkek ve kadın göçmen aile mensubu kaynak kişiler ile yapılan görüşmelerden elde edilen veriler oluşturmaktadır.

3.5. Veri Toplama Araçları

Yapılan araştırmada takip edilen içerik analizi yöntemi doğrultusunda, verilerin toplanması amacıyla konu hakkında uzmanlığa sahip olan kişilerin görüşleri ve değerlendirmeleri ile birlikte, mevcut uzman kişilerin onayları ile tematik analiz formu geliştirilmiştir. Hazırlanan bu formı sayesinde, araştırma kapsamında ulaşılmış olan dağınık yapıdaki veriler bir araya getirilmiş, böylece anlamlı bir bütüne ulaşılmak istenmiştir.

Araştırma süreci içerisinde öncelikle, “1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi” kapsamında zorunlu göçe tabi tutulmuş Ortodoks Rum erkek ve kadın göçmenlerin giyim-kuşam özelliklerini doğrudan ya da dolaylı olarak yansıtan İngilizce, Türkçe ve Yunanca dillerinde hazırlanmış olan basılı yayınlar (kitap, dergi, makale, katalog vb.) incelenmiştir. Daha sonra Türkiye’de ve Yunanistan’da bulunan çeşitli araştırma merkezlerine ve müze arşivlerine ait ulaşılabilen verilerin değerlendirilmesi ile birlikte, konu ile ilişkili olan ve mevcut dönemdeki Ortodoks Rum giyim-kuşamı hakkında kapsamlı görüş belirtebilecek kaynak kişilerin görüşleri alınmıştır.

Araştırma kapsamında ulaşılabilen verilerin birbirinden bağımsız ve dağınık bir yapıda olması nedeniyle, araştırma süreci içerisinde takip edilen betimsel araştırma yöntemi (betimleme, sınıflandırma, ilişkilendirme) ile bu verilerin bir araya getirilmesine ve bu verilerden anlamlı bir bütün oluşturulmaya çalışılmıştır. Bu bağlamda hazırlanmış olan tematik analiz formu ile araştırmanın içeriğini oluşturan farklı veri setleri (dönem fotoğrafları, giysi görselleri ve kaynak kişi görüşleri) kendi içerisinde ayrı ayrı ele alınmış ve daha sonra ise bir bütün içerisinde değerlendirilmiştir.

Hazırlanan analiz formu; “dönemleri yansıtan fotoğrafları”, “giysi örneklerine ait görselleri” zmlmek için oluşturulmuştur. Bununla birlikte, “kaynak kişilerle yapılmış görüşmeler” hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu sayesinde yapılmıştır.

3.5.1. Fotoğraflar

Araştırmanın bu bölümünde, “1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi” öncesi ve sonrası dönemleri yansıtan, “Kapadokya (*Yun.:Cappadocia*)” ve “Pontus (*Yun.:Pontos*)” Bölgelerinde yaşamış ve daha sonraki süreçlerde bu bölgelerden Yunanistan’a göç etmiş, Ortodoks Rum erkek ve kadın göçmen kişilere ait fotoğraflar incelenmiştir. Araştırma içeriğince incelenmiş olan, Ortodoks Rum erkek ve kadın göçmenlerin dönemdeki giyim-kuşam özelliklerini yansıtan fotoğraflar, göç öncesi ve göç sonrası dönemlerde, araştırma kapsamında sınırlandırılmış bölgeler içeriğince ele alınmıştır.

Araştırmada ele alınan fotoğraflar, betimsel araştırma yöntemlerinden içerik analizi yöntemi doğrultusunda analiz edilmiştir. Araştırmanın amacı göz önünde bulundurularak değerlendirilen fotoğraflarda yer alan, “1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi” öncesi ve sonrası dönemleri yansıtan toplam 196 adet Ortodoks Rum erkek ve kadın göçmen fotoğrafları incelenmiştir. İncelenen fotoğrafların 74 adeti erkek göçmenlere ait olmakla birlikte, 122 adeti ise kadın göçmen kişilere ait olduğu ile karşılaşılmaktadır. Bununla birlikte, araştırma kapsamında, “Kapadokya (*Yun.:Cappadocia*)” Bölgesi’ne ait 76 adet, “Pontus (*Yun.:Pontos*)” Bölgesi’ne ait 117 adet fotoğraf değerlendirilmiştir.

Döneme ait fotoğrafların analiz edilmesi için hazırlanmış olan tematik analiz formu ile tematik analiz formunda kurgulanmış olan temalara, sayısal içeriğe sahip değerler verilmiş, böylece içerik analizi yöntemi doğrultusunda ulaşılmak istenen dağınık yapıdaki veriler bir araya getirilerek, anlamsal bir bütünlüğe ulaştırılmaya çalışılmıştır. Tematik analiz formu ile fotoğraflarda yer alan Ortodoks Rum erkek ve kadın göçmenlerin giyim-kuşam özelliklerinin yanı sıra, bu kişilere ait demografik (cinsiyet ve yaş), bölgesel (göç öncesi ve göç sonrası yaşanan bölgeler) ve tarihsel dönem (göç öncesi ve sonrası yaşanan yıl aralığı) gibi özellikler de ortaya çıkarılmak istenmiştir.

Araştırma kapsamında her iki dönemi yansıtan fotoğraflarda gizlenmiş olan verilerin daha sistemik bir şekilde ortaya çıkarılması, kurgulanan tablolar ve

grafikler içerisinde gösterilmesi ve yorumlanması amacıyla içerik analizi yöntemi doğrultusunda tematik analiz formu aşağıdaki bölümlerden oluşmaktadır;

- “Demografik Özellikler, Bölgesel Özellikler ve Tarihsel Dönem”,
- “Erkek ve Kadın Dış Görünümler ve Tarzlar”,
- “Üst Bedene Giyilen Erkek ve Kadın Giysileri”,
- “Alt Bedene Giyilen Erkek ve Kadın Giysileri”,
- “Başa Giyilen Erkek ve Kadın Giysileri”,
- “Ayağa Giyilen Erkek ve Kadın Giysileri”,
- “Erkek ve Kadın Giysi Tamamlayıcıları ve Aksesuarları”.

Hazırlanan ölçekler ile “1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi” öncesi ve sonrası dönemler içerisinde bir bölge tespit edilmiş ve tespit edilen bölgeye ait fotoğraflara ait verilerin anlamsal değerleri yapılan bir pilot çalışma ile denenmiştir. Bu pilot uygulama sonucunda, uzman kişilerin görüş, değerlendirme ve onayları doğrultusunda içerik analizi tespit formlarındaki gerekli düzeltmeler yapılarak, tematik analiz formları tamamlanmıştır.

3.5.2. Giysi Örneklerine Ait Görseller

“1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi” olayının tarihsel dönem içerisinde günümüze uzak bir konumda olması durumu göz önüne alındığında, bu tarihten günümüze sınırlı sayıda giyim-kuşam objesinin ulaştığı ile karşılaşılmıştır. Ortaya çıkan bu durum, araştırma kapsamında elde edilen birçok verinin bir arada değerlendirilmesini gerekli kılmıştır. Böylece araştırmanın ana kısmını oluşturan dönemlere ait fotoğraflar, çeşitli müzelerde sergilenen ve bu müzelerde ulaşılan

döneme ait giysi örneklerine ait görseller ve kaynak kişi görüşleri ile desteklenmiştir.

Araştırma sürecince, belirlenen çalışma takvimi doğrultusunda Eylül 2015 ile Temmuz 2017 tarihleri arasında Türkiye'nin ve Yunanistan'ın çeşitli bölgelerinde araştırmalar yapılmıştır. Yapılan araştırmalar sonucunda, bu bölgelerde yer alan bazı önemli müzelerin arşivlerinde, “1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi” öncesi dönemde günümüz Türkiye'sinde yaşamış Ortodoks Rum göçmen kişilere ait sınırlı sayıdaki döneme ait giysi örneklerine ulaşılmıştır. Mevcut giysi örneklerinin detaylı şekilde incelenmesi mümkün olmadığından giysiler, fotoğraflanmışlardır. Mevcut dönemde “Kapadokya (Yun.:Cappadocia)” ve “Pontus (Yun.:Pontos)” Bölgelerine ait şehir ve köylerde yaşamış olan göçmenlerin gelenekli giysilerine ait fotoğraflar, müze yetkililerinden gerekli yazılı resmi izinlerin alınmasıyla elde edilip, mevcut çekilen fotoğraflar üzerinden incelenmiştir.

3.5.3. Görüşmeler

Araştırmanın bu bölümünde, günümüzde Türkiye'de yaşamakta olan Müslüman Türk ve Yunanistan'da yaşamakta olan Ortodoks Rum göçmen aile mensupları ile görüşmeler yapılmıştır. Bu görüşmeleri Türkiye'de, İstanbul-Çatalca (Yun.:Metrae), İstanbul-Mahmutbey (Yun.:Kalafaki), İstanbul-Tuzla (Yun.:Akritas), Nevşehir-Mustafapaşa (Yun.:Sinassos); Yunanistan'da ise Atina-Nea Filadelfeia (T.:Yeni Alaşehir), Atina-Nea Symrni (T.:Yeni İzmir), Atina-Plaka (Yun.:Athina-Plaka) ve Selanik-Şehir Merkezi (Yun.:Thessaloniki-Kentro) gibi bölgelerde bulunan, konu ile ilişkili olduğu tespit edilen 4 adet Müslüman Türk ve 6 adet Ortodoks Rum etnik grup için eşit sayıda toplam 10 adet gönüllü erkek ve kadın göçmen katılımcılar oluşturmaktadır. Ek 8. “Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu” ile göçmen kişilere ait demografik bilgilerle birlikte, göçe ve dönemin giyim-kuşamına ait sorular kaynak kişilere sorulmuş ve elde edilen cevaplar çalışmanın diğer bölümlerinde yer alan diğer veriler ile ilişkilendirilmiştir.

3.6. Veri Toplama Araçlarında Kullanılan Tanımlamalar

Bir araştırma sürecinde, o araştırmayı takip eden gözlemcilerin araştırma içerisinde kullanmış oldukları ölçek, doküman vb. formlarda aynı sonuçları alabilmesi araştırmanın nesnelliği açısından önem taşımaktadır. Bu durumun oluşturulabilmesi için, bir araştırmada yer alan analiz kurallarının belirli bir çerçevede içerisinde çizilerek sınırlandırılması gereklidir. Böylece araştırmacı, verilerinin nasıl elde edildiğini ve bu verilerin hangi anlamlara sahip olduklarını detaylandırılmış bir şekilde ortaya koyarak, elde ettiği verileri öznel çıkarımlardan uzaklaştıracaktır (Tavşancıl ve Aslan, 2001, s. 23). Mevcut bakış açısı doğrultusunda araştırmacının ana kısmını oluşturan döneme ait fotoğrafların analiz edilmesi sürecinde, uzman grup onayı ile oluşturulmuş analiz formları içerisinde yer alan tüm tematik başlıklar ve bu başlıkların altında yer alan alt başlıklar, analize tabi tutulan cinsiyetler içeriğince tanımlanmıştır²². Bununla birlikte, yapılan bazı tanımlamalar, tematik analiz formunda yer alan başlık ve alt başlıklar doğrultusunda betimleyici çizimler ile yansıtılmıştır. Böylece analizi gerçekleştirilen erkek ve kadın fotoğraflarının hangi kriterler dahilinde çözümlenip yorumlandığı daha nesnel bir bakış açısı ile ortaya ortaya konulmuştur.

3.6.1. Demografik Özellikler, Bölgesel Özellikler ve Tarihsel Dönemlere Ait Tanımlamalar

Araştırma kapsamında tematik analiz formunun “Demografik Özellikler, Bölgesel Özellikler ve Tarihsel Dönemler” başlıklı kısmında yer alan alt başlıklar, oluşturulan çizelgeler içerisinde tanımlanmıştır.

---

²² Uzman grup onayı doğrultusunda oluşturulan tanımlamalarda, “Türk Dil Kurumu. (2005). *Türkçe Sözlük*. (Onuncu Baskı). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.” adlı yayından yararlanılmıştır.

Çizelge 3.1. Demografik Özelliklere Ait Tanımlamalar

Grup Adı	Değişken No	İçerik Adı	Tanımlamalar	Ölçümlendiği Cinsiyet
Demografik Özellikler	1.	Cinsiyet	Erkek ve kadın grupların cinslerine göre ayırt edildiği özelliktir.	Erkek-Kadın
	1.1.	Erkek	Erkek cinsinin görünümünü yansıtan kişidir.	Erkek
	1.2.	Kadın	Kadın cinsinin görünümünü yansıtan kişidir.	Kadın
	2.	Yaş	Doğumdan bugüne kadar geçen, yıl ile ölçülen zamandır.	Erkek-Kadın
	2.1.	Genç	18-65 yaş aralığındaki erkek ve kadın kişilerdir.	Erkek-Kadın
	2.2.	Orta Yaşlı	66-79 yaş aralığındaki erkek ve kadın kişilerdir.	Erkek-Kadın
	2.3.	Yaşlı	80 ve üzeri yaş aralığındaki erkek ve kadın kişilerdir.	Erkek-Kadın

Araştırmada yer alan “Demografik Özellikler”e ait tanımlamalar, kişilerle ilişkili cinsiyet ve yaş²³ gibi ifadeleri, “Bölgesel Özellikler”e ait tanımlamalar ise kişilerin göç öncesi ve göç sonrası dönemlerde yaşamış oldukları bölgeleri açıklamaktadır (Bkz. Çizelge 3.1 ve 3.2).

Bununla birlikte araştırmada yer alan “Tarihsel Dönemler”e ait tanımlamalar, kişilerin göç öncesi ve göç sonrası yaşamış oldukları tarihsel dönemleri açıklamaktadır (Bkz. Çizelge 3.3).

²³ Yaş sınıflandırmaları, Dünya Sağlık Örgütü (The World Health Organization)’nın <http://www.who.int/healthinfo/survey/ageingdefnolder/en/> (Erişim Tarihi:17.10.2017) uzantılı internet sitesinde yayımlanmış olduğu veriler sonucunda oluşturulmuştur.

Çizelge 3.2. Bölgesel Özelliklere Ait Tanımlamalar

Grup Adı	Değişken No	İçerik Adı	Tanımlamalar	Ölçümlendiği Cinsiyet
Bölgesel Özellikler	4.	Göç Öncesi Yaşanılan Bölgeler	“1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi”nden önce Ortodoks Rumların Türkiye’de yaşadıkları bölgelerdir.	Erkek-Kadın
	4.1.	Kapadokya	Türkiye’nin Kayseri, Nevşehir ve Niğde kentlerinin yer aldığı bir bölgesidir.	Erkek-Kadın
	4.2.	Küçük Asya	Türkiye’nin Batı Anadolu kısmının yer aldığı bir bölgesidir.	Erkek-Kadın
	4.3.	Pontus	Türkiye’nin Doğu Karadeniz kısmının yer aldığı bölgesidir.	Erkek-Kadın
	5.	Göç Sonrası Yaşanılan Bölgeler	“1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi”nden sonra Ortodoks Rumların Yunanistan’da yaşadıkları bölgelerdir.	Erkek-Kadın
	5.1.	Attika	Yunanistan’ın Atina kenti ve çevresinin yer aldığı yarımada şeklinde bölgesidir.	Erkek-Kadın
	5.2.	Batı Makedonya	Yunanistan’ın batı kısmında bulunan Makedonya’ya sınır olan bölgesidir.	Erkek-Kadın
	5.3.	Batı Yunanistan	Yunanistan’ın batı kısmında bulunan İyonya Denizi’ne sınır olan bölgesidir.	Erkek-Kadın
	5.4.	Doğu Trakya	Yunanistan’ın Selanik kentinin batısı ile Batı Trakya (Türkiye Trakyası) arasında yer alan bölgesidir.	Erkek-Kadın
	5.5.	Epir	Yunanistan’ın kuzey batı kısmında yer alan Arnavutluk’a sınır olan bölgesidir.	Erkek-Kadın
	5.6.	Girit	Yunanistan’ın güney kısmında yer alan Ege Denizi’nde bulunan ada şeklindeki bölgesidir.	Erkek-Kadın
	5.7.	Güney Ege	Yunanistan’ın güney kısmında yer alan Ege Denizi’nde bulunan adalar bölgesidir.	Erkek-Kadın
	5.8.	İyonya Adaları	Yunanistan’ın batı kısmında yer alan İyonya Denizi’nde bulunan adalar bölgesidir.	Erkek-Kadın
	5.9.	Kuzey Ege	Yunanistan’ın doğu kısmında yer alan Ege Denizi’nde bulunan adalar bölgesidir.	Erkek-Kadın
	5.10.	Mora	Yunanistan’ın güney kısmında yer alan yarımada şeklindeki bölgesidir.	Erkek-Kadın
	5.11.	Orta Makedonya	Yunanistan’ın Selanik kenti ve çevresinin yer aldığı bölgesidir.	Erkek-Kadın
5.12.	Orta Yunanistan	Yunanistan’ın Attika ve Mora kısımları arasında yer alan bölgesidir.	Erkek-Kadın	
5.13.	Teselya	Yunanistan’ın batı kısmında yer alan Ege Denizi’ne sınır olan bölgesidir.	Erkek-Kadın	

Çizelge 3.3. Tarihsel Dönemlere Ait Tanımlamalar

Grup Adı	Değişken No	İçerik Adı	Tanımlamalar	Ölçümlendiği Cinsiyet
Tarihsel Dönemler	5.	Göç Öncesi ve Sonrası Tarihsel Dönemler	“1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi”nden önceki ve sonraki yıl dilimlerini kapsayan dönemlerdir.	Erkek-Kadın
	5.1.	Göç Öncesi Dönemler	1890-1923 yılları arasındaki zaman dilimini kapsayan yıllık dönemlerdir.	Erkek-Kadın
	5.2.	Göç Sonrası Dönemler	1924-1969 yılları arasındaki zaman dilimini kapsayan yıllık dönemlerdir.	Erkek-Kadın

3.6.2. Erkek ve Kadın Dış Görünümlerine ve Tarzlarına Ait Tanımlamalar

Araştırma kapsamında tematik analiz formunun “Erkek ve Kadın Dış Görünümleri ve Tarzları” başlıklı kısmında yer alan alt başlıklar, oluşturulan çizelgeler içerisinde tanımlanmıştır (Bkz. Çizelge 3.4).

Çizelge 3.4. Erkek ve Kadın Dış Görünümlerine ve Tarzlarına Ait Tanımlamalar

Grup Adı	Değişken No	İçerik Adı	Tanımlamalar	Ölçümlendiği Cinsiyet
Dış Görünümler ve Tarzlar	1.	Dış Görünüm	Erkek ve kadın kişilerin sahip oldukları fiziksel dış niteliyicilerin tümüdür.	Erkek-Kadın
	1.1.	Baş	Kadın kişilerin estetik, inanç vb. sebepler doğrultusunda başlarının açık, yarı açık ya da örtülü olmasıdır.	Kadın
	1.1.1.	Açık	Kadın kişilerin başlarını herhangi bir örtücü obje ile örtmemesi, başlarını tamamen açıkta bırakmasıdır.	Kadın
	1.1.2.	Yarım Açık	Kadın kişilerin başlarını herhangi bir örtücü obje ile başlarının belirli kısmını açık bırakacak şekilde örtmesidir.	Kadın
	1.1.3.	Örtülü	Kadın kişilerin başlarını herhangi bir örtücü obje ile tamamen örtmesidir.	Kadın
	1.2.	Başlık	Erkek kişilerin başlarına taktıkları başlıkların tümüdür.	Erkek
	1.3.	Bıyık	Erkek kişilerin estetik kaygılar taşıyarak üst dudak ve çevresinde bıraktıkları kıl çeşitleridir (kaytan, pala vd.).	Erkek
	1.4.	Sakal	Erkek kişilerin estetik kaygılar taşıyarak çene ve yanak kısımlarında bıraktıkları kıl çeşitleridir (kirli, top vd.).	Erkek
	2.	Giyim-Kuşam Tarzı	Kişinin genel görünümüne ait üslupların ve stillerin tümüdür.	Erkek-Kadın
	2.1.	Tarz	Erkek ve kadın kişilerin giysi ve aksesuar tercihleri ile yansıttıkları stillerdir.	Erkek-Kadın
	2.1.1.	Gelenekli	Bir geleneğe özgü giyim-kuşam göstergelerinin kullanıldığı giyim-kuşam tarzıdır.	Erkek-Kadın
	2.1.2.	Batı Formlu	Batı'ya özgü giyim-kuşam göstergelerinin kullanıldığı giyim-kuşam tarzıdır.	Erkek-Kadın
	2.1.3.	Karışık Tarz	Hem bir geleneğe, hem de Batı'ya özgü giyim-kuşam göstergelerinin kullanıldığı giyim-kuşam tarzıdır.	Erkek-Kadın

3.6.3. Üst Bedene Giyilen Erkek ve Kadın Giysilerine Ait Tanımlamalar

Araştırma kapsamında tematik analiz formunun “Üst Bedene Giyilen Erkek ve Kadın Giysileri” başlıklı kısmında yer alan alt başlıklar, oluşturulan çizelgeler içerisinde tanımlanmıştır (Bkz. Çizelge 3.5). Bununla birlikte, analiz formlarında üst beden giysilerinin model özelliklerini ortaya çıkarmak için kullanılmış olan “Boy Özellikleri”, “Kapama Özellikleri”, “Kol Özellikleri”, “Manşet Özellikleri”

ve “Yaka Özellikleri” gibi detaylar, ait olduğu başlık altında açıklanarak, yapılan grafik çizimler ile betimlenmiştir.

Çizelge 3.5. Üst Bedene Giyilen Erkek ve Kadın Giysilerine Ait Tanımlamalar

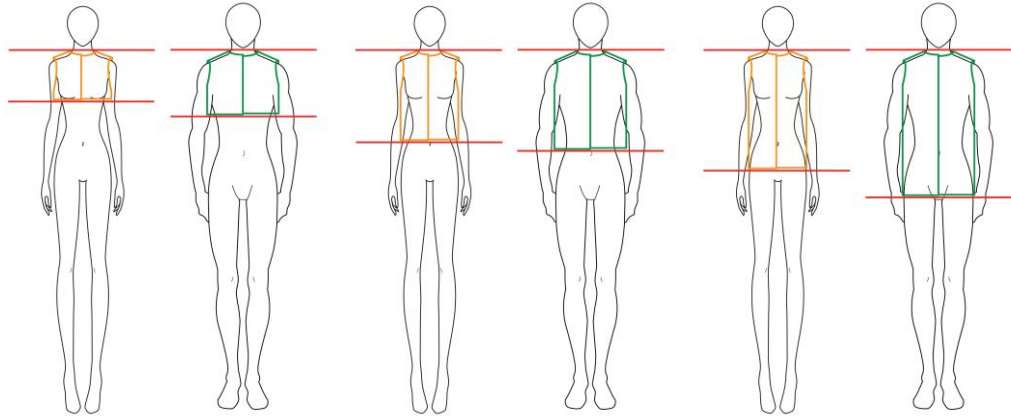
Grup Adı	Değişken No	İçerik Adı	Tanımlamalar	Ölçümlendiği Cinsiyet
Üst Bedene Giyilen Giysiler	1.	Bluz	Boyun ve kalça çizgileri arasında konumlanmış, kolları veya kolsuz üst beden giysisidir.	Kadın
	2.	Ceket	Kalça çizgisinin altına kadar inen ve kalçayı örten, önden düğmeli, kolları üst beden giysisidir.	Erkek-Kadın
	3.	Dış Giyim Unsurları (Çarşaf, Ferace vd.)	Bir veya iki parçadan oluşan, yakasız, etek ucuna doğru uzayan, bol üst beden giysisidir.	Kadın
	4.	Elbise	Batı formulu tarza sahip, tek parçalı, kolları veya kolsuz, üst beden giysisidir .	Kadın
	5.	Entari	Gelenekli tarza sahip, tek parçalı kolları veya kolsuz, üst beden giysisidir .	Kadın
	6.	İç Giyim Unsurları	Giyen kişinin doğrudan teninin üzerine giydiği üst beden giysileridir.	Erkek-Kadın
	6.1.	Fanila	Ten üzerine giyilen uzun veya kısa kolları, üst beden giysisidir .	Erkek-Kadın
	6.2.	Frenk Gömleği	Batı formulu tarza sahip, çamaşırın üstüne giyilen yakalı, kolları ve düğmeli üst beden giysisidir.	Erkek-Kadın
	6.3.	İç Gömlek	Gelenekli tarza sahip, çamaşırın üstüne giyilen yakalı veya yakasız, kolları üst beden giysisidir.	Erkek-Kadın
	7.	Kazak	Vücudun baş kısmından giyilen, kolları, örme üst beden giysisidir.	Erkek-Kadın
	8.	Manto	Diz kapakları ile ayak bileği arasındaki bir mesafeye inen, önden düğmeli ve kolları, kadın üst beden giysisidir.	Kadın
	9.	Palto	Diz kapakları ile ayak bileği arasındaki bir mesafeye inen, önden düğmeli ve kolları, erkek üst beden giysisidir.	Erkek
	10.	Üstlük	Gelenekli tarza sahip, gömleklerin üstüne giyilen kısa, orta veya uzun boylarda olan kadın üst beden giysisidir.	Kadın
	11.	Yelek	Batı formulu tarza sahip, gömleklerin üstüne giyilen kolsuz, kısa, erkek üst beden giysisidir.	Erkek

3.6.3.1. Boy Özellikleri

Tematik analiz formunun “Üst Bedene Giyilen Erkek ve Kadın Giysileri” başlıklı kısmında yer alan “Boy Özellikleri” ürün gruplarına göre başlıklar altında sınıflandırılmış ve çizelge içerisinde tanımlanarak (Bkz. Çizelge 3.6), Üst bedene giyilen giysi gruplarına ilişkin grafik çizimler ile ortaya konulmuştur (Bkz. Şekil 3.2, 3.3, 3.4, 3.5, 3.6, 3.7, 3.8, 3.9, 3.10, 3.11, 3.12, 3.13).

Çizelge 3.6. Boy Özelliklerine Ait Tanımlamalar

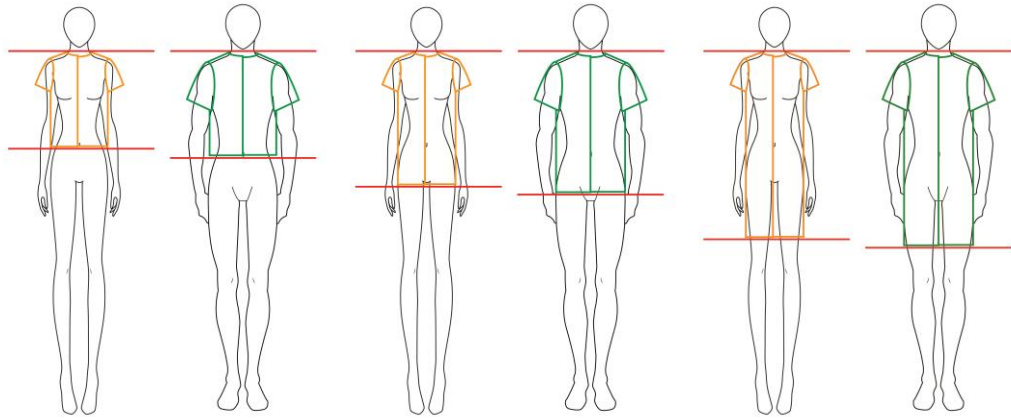
Grup Adı	İçerik Adı	Tanımlamalar		
		Kısa Boy	Orta Boy	Uzun Boy
Boy Özellikleri	A Grubu Giysiler	Boyun çizgisi ile göğüs hattının bitimi arasındaki boy mesafesidir.	Boyun çizgisi ile bel hattı arasındaki boy mesafesidir.	Boyun çizgisi ile kalça hattı arasındaki boy mesafesidir.
	B Grubu Giysiler	Boyun çizgisi ile bel hattı arasındaki boy mesafesidir.	Boyun çizgisi ile kalça hattı arasındaki boy mesafesidir.	Boyun çizgisi ile diz hattının üstü arasındaki boy mesafesidir.
	C Grubu Giysiler	Boyun çizgisi ile bel hattı arasındaki boy mesafesidir.	Boyun çizgisi ile kalça hattı arasındaki boy mesafesidir.	Boyun çizgisi ile kalça hattının altı arasındaki boy mesafesidir.
	D Grubu Giysiler	Boyun çizgisi ile diz hattı ve üstü arasındaki boy mesafesidir.	Boyun çizgisi ile diz hattı ve altı arasındaki boy mesafesidir.	Boyun çizgisi ile ayak bileği arasındaki boy mesafesidir.

Şekil 3.2. Kısa Boy (A Grubu Giysiler)

Şekil 3.3. Orta Boy (A Grubu Giysiler)

Şekil 3.4. Uzun Boy (A Grubu Giysiler)

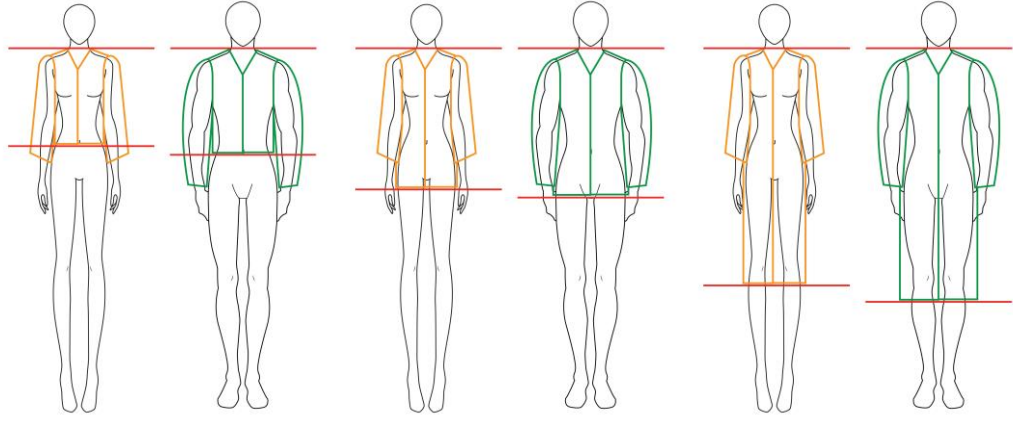

Şekil 3.5. Kısa Boy (B Grubu Giysiler)

Şekil 3.6. Orta Boy (B Grubu Giysiler)

Şekil 3.7. Uzun Boy (B Grubu Giysiler)

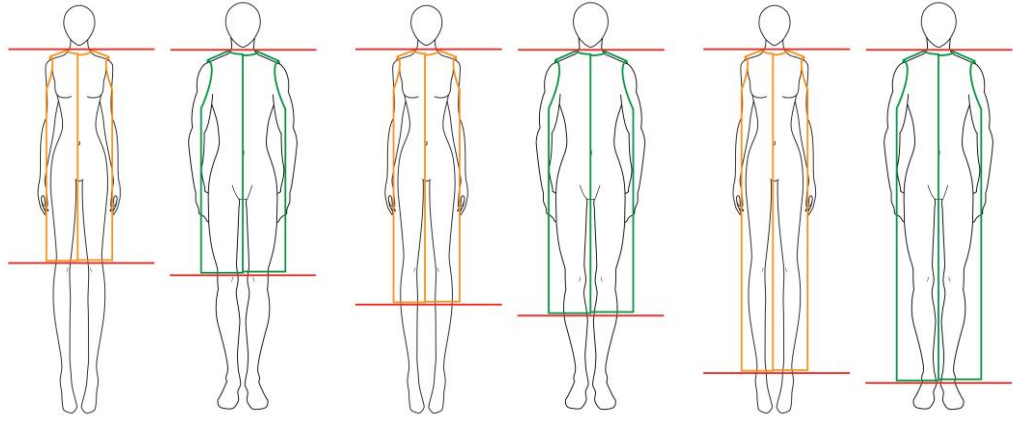

Şekil 3.8. Kısa Boy
(C Grubu Giysiler)

Şekil 3.9. Orta Boy
(C Grubu Giysiler)

Şekil 3.10. Uzun Boy
(C Grubu Giysiler)

Şekil 3.11. Kısa Boy
(D Grubu Giysiler)

Şekil 3.12. Orta Boy
(D Grubu Giysiler)

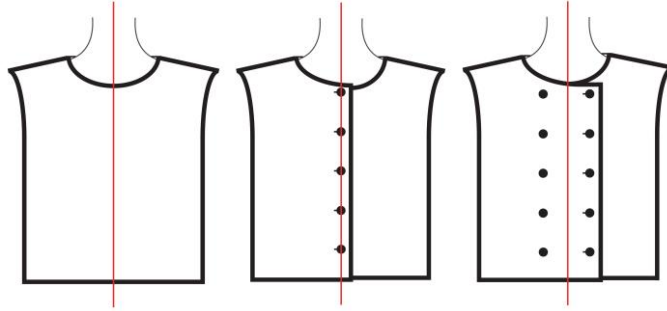
Şekil 3.13. Uzun Boy
(D Grubu Giysiler)

3.6.3.2. Kapama Özellikleri

Tematik analiz formunun “Üst Bedene Giyilen Erkek ve Kadın Giysileri” başlıklı kısmında yer alan “Kapama Özellikleri”, ürün gruplarına göre başlıklar altında sınıflandırılmış ve çizelge içerisinde tanımlanarak (Bkz. Çizelge 3.7), üst bedene giyilen giysi gruplarına ilişkin grafik çizimler ile ortaya konulmuştur (Bkz. Şekil 3.14, 3.15, 3.16).

Çizelge 3.7. Kapama Özelliklerine Ait Tanımlamalar

Grup Adı	İçerik Adı	Tanımlamalar			
		Kapamasız	Mono Kapama	Kruvaze Kapama	Model Uygulamalı Kapama
Kapama Özellikleri	A Grubu Giysiler	Üstlük, Yelek.			
	B Grubu Giysiler	Bluz, İç Giyim Unsurları, Kazak.	Vücudun baş kısmından giyilip çıkarılan, giysinin ön veya arka ortasında, herhangi bir kapama detayı bulunmayan kapama türüdür.	Giysinin sağ ve sol ön parçaların, eşit bir pay ile ön ortasından iliklendiği kapama türüdür.	Giysinin sağ ve sol ön parçaların, birbirlerinin üzerlerine binecek şekilde ön ortasından iliklendiği kapama türüdür.
	C Grubu Giysiler	Ceket, Manto, Palto.			
	D Grubu Giysiler	Elbise, Entari, Dış Giyim Unsurları (Çarşaf, Ferace vd.).			

Şekil 3.14.
Kapamasız

Şekil 3.15.
Mono Kapama

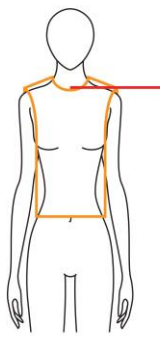
Şekil 3.16.
Kruvaze Kapama

3.6.3.3. Kol Özellikleri

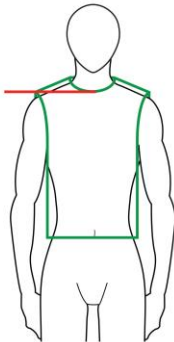
Tematik analiz formunun “Üst Bedene Giyilen Erkek ve Kadın Giysileri” başlıklı kısmında yer alan “Kol Özellikleri” ürün gruplarına göre başlıklar altında sınıflandırılmış ve çizelge içerisinde tanımlanarak (Bkz. Çizelge 3.8), üst bedene giyilen giysi gruplarına ilişkin grafik çizimler ile ortaya konulmuştur (Bkz. Şekil 3.17, 3.18, 3.19, 3.20).

Çizelge 3.8. Kol Özelliklerine Ait Tanımlamalar

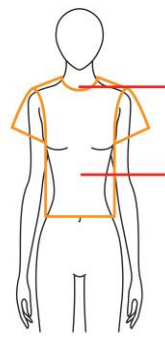
Grup Adı	İçerik Adı	Tanımlamalar					
		Kolsuz	Kısa Kol	Truvakar Kol	Uzun Kol	Model Uygulamalı Kol	
Kol Özellikleri	A Grubu Giysiler	Herhangi bir kol detayının olmadığı kol türüdür.	Omuz başı ile dirsek hattı arasında uzanan kol türüdür.	Omuz başı ile dirsek hattının altı arasında uzanan kol türüdür.	Omuz başı ile bilek hattı arasında uzanan kol türüdür.	Kolsuz, kısa, truvakar ve uzun kol tanımları dışında kalan kol türüdür.	
	B Grubu Giysiler						Üstlük, Yelek.
	C Grubu Giysiler						Bluz, İç Giyim Unsurları, Kazak.
	D Grubu Giysiler						Ceket, Manto, Palto. Elbise, Entari, Dış Giyim Unsurları (Çarşaf, Ferace vd.).

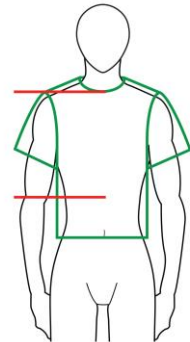
Şekil 3.17.
Kolsuz

Şekil 3.18
Kısa Kol

Şekil 3.19.
Truvakar Kol

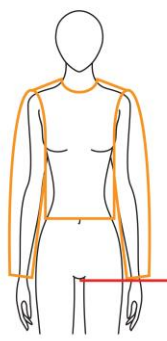
Şekil 3.20.
Uzun Kol

3.6.3.4. Manşet Özellikleri

Tematik analiz formunun “Üst Bedene Giyilen Erkek ve Kadın Giysileri” başlıklı kısmında yer alan “Manşet Özellikleri” ürün gruplarına göre başlıklar altında sınıflandırılmış ve çizelge içerisinde tanımlanarak (Bkz. Çizelge 3.9), üst bedene giyilen giysi gruplarına ilişkin grafik çizimler ile ortaya konulmuştur (Bkz. Şekil 3.21, 3.22, 3.23, 3.24).

Çizelge 3.9. Manşet Özelliklerine Ait Tanımlamalar

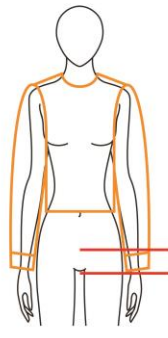
Grup Adı	İçerik Adı	Tanımlamalar				
		Manşetsiz	Kısa Boylu Manşet	Orta Boylu Manşet	Uzun Boylu Manşet	Model Uygulamalı Manşet
Manşet Özellikleri	A Grubu Giysiler	Herhangi bir manşet detayının olmadığı manşet türüdür.	Yaklaşık 1 cm ile 5 cm aralığındaki manşet türüdür.	Yaklaşık 6 cm ile 10 cm aralığındaki manşet türüdür.	Yaklaşık 11 cm ile üstündeki ölçülerdeki manşet türüdür.	Manşetsiz, kısa, orta ve uzun boylu manşet tanımları dışında kalan manşet türüdür.
	Üstlük, Yelek.					
	Bluz, İç Giyim Unsurları, Kazak.					
	Ceket, Manto, Palto.					
D Grubu Giysiler	Elbise, Entari, Dış Giyim Unsurları (Çarşaf, Ferace vd.).					

Şekil 3.21.
Manşetsiz

Şekil 3.22.
Kısa Boylu Manşet

Şekil 3.23.
Orta Boylu Manşet

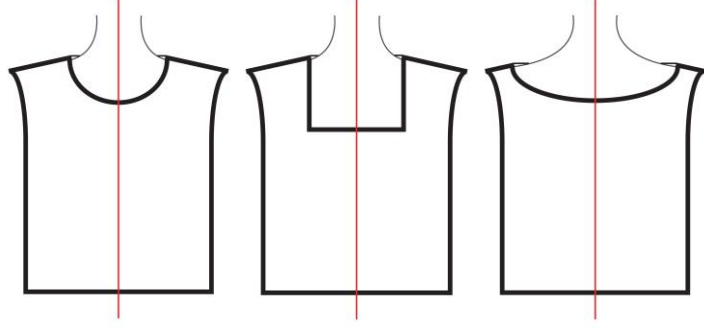
Şekil 3.24.
Uzun Boylu Manşet

3.6.3.5. Yaka Özellikleri

Tematik analiz formunun “Üst Bedene Giyilen Erkek ve Kadın Giysileri” başlıklı kısmında yer alan “Yaka Özellikleri” ürün gruplarına göre başlıklar altında sınıflandırılmış ve çizelge içerisinde tanımlanarak (Bkz. Çizelge 3.10), üst bedene giyilen giysi gruplarına ilişkin grafik çizimler ile ortaya konulmuştur (Bkz. Şekil 3.25, 3.26, 3.27, 3.28, 3.29, 3.30, 3.31, 3.32, 3.33, 3.34, 3.35, 3.36).

Çizelge 3.10. Yaka Özelliklerine Ait Tanımlamalar

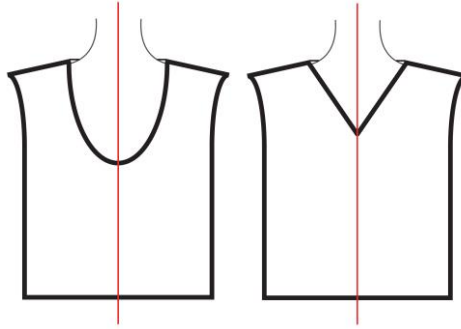
Grup Adı	İçerik Adı	Tanımlamalar			
		Yakasız Yakalar	Bedene Takılan Yakalar	Bedenden Çıkan Yakalar	
Yaka Özellikleri	A Grubu Giysiler	Üstlük, Yelek.			
	B Grubu Giysiler	Bluz, İç Giyim Unsurları, Kazak.	Boyun kısmında farklı şekiller ve açıklıklar ile oluşturulmuş olan yaka türleridir. Bisiklet, kare, kayık, U ve V yakalar, yakasız yakalardır.	Boyun ölçüsü alındıktan sonra ayrı bir yerde hazırlanıp, boyun çevresine takılan yaka türleridir. Bahriye, bebe, gömlek, dik ve şömiziye yakalar, bedene takılan yakalardır.	
	C Grubu Giysiler	Ceket, Manto, Palto.			Bedene bağlı olarak hazırlanan yaka türleridir. Erkek ve şal yakalar bedene takılan yakalardır.
	D Grubu Giysiler	Elbise, Entari, Dış Giyim Unsurları (Çarşaf, Ferace vd.).			

Şekil 3.25.
Bisiklet Yaka
(Yakasız Yakalar)

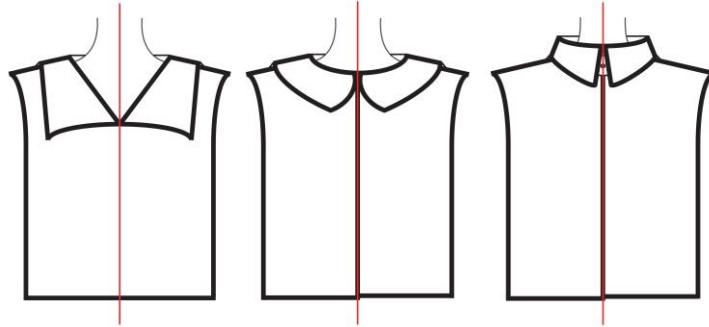
Şekil 3.26.
Kare Yaka
(Yakasız Yakalar)

Şekil 3.27.
Kayık Yaka
(Yakasız Yakalar)

Şekil 3.28.
U Yaka
(Yakasız Yakalar)

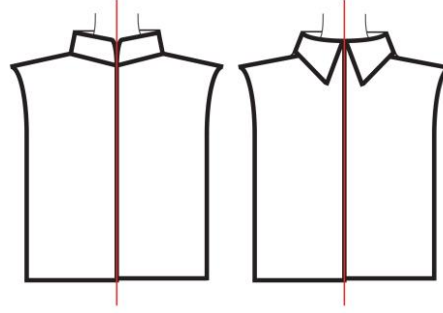
Şekil 3.29.
V Yaka
(Yakasız Yakalar)

Şekil 3.30.
Bahriye Yaka
(B. T. Yakalar)

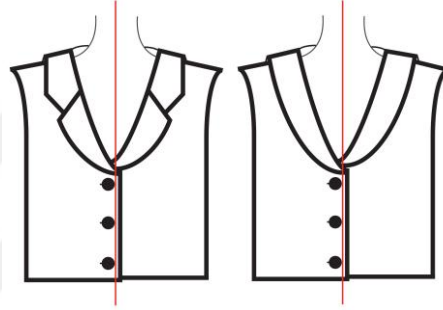
Şekil 3.31.
Bebe Yaka
(B. T. Yakalar)

Şekil 3.32.
Gömlek Yaka
(B. T. Yakalar)

Şekil 3.33.
Dik Yaka
(B. T. Yakalar)

Şekil 3.34.
Şömiziye Yaka
(B. T. Yakalar)

Şekil 3.35.
Erkek Yaka
(B. Ç. Yakalar)

Şekil 3.36.
Şal Yaka
(B. Ç. Yakalar)

3.6.4. Alt Bedene Giyilen Erkek ve Kadın Giysilerine Ait Tanımlamalar

Araştırma kapsamında tematik analiz formunun “Alt Bedene Giyilen Erkek ve Kadın Giysileri” başlıklı kısmında yer alan alt başlıklar, oluşturulan çizelgeler içerisinde tanımlanmıştır (Bkz. Çizelge 3.11). Bununla birlikte, ölçme araçlarında, alt beden giysilerinin model özelliklerini ortaya çıkarmak için kullanılmış olan “Boy Özellikleri”, “Cep Özellikleri” ve “Paça Özellikleri” gibi özellikler, ait olduğu başlık altında açıklanarak, yapılan grafik çizimler ile betimlenmiştir.

Çizelge 3.11. Alt Bedene Giyilen Erkek ve Kadın Giysilerine Ait Tanımlamalar

Grup Adı	Değişken No	İçerik Adı	Tanımlamalar	Ölçümlendiği Cinsiyet
Alt Bedene Giyilen Giysiler	1.	Etek	Bel ve ayak bilekleri arasındaki mesafede konumlanmış alt beden giysisidir.	Kadın
	2.	Pantolon ¹ - Potur ²	¹ Bel ve ayak bilekleri arasındaki mesafede konumlanmış, iki bacağı da saran alt beden giysisidir. ² Bel ve ayak bilekleri arasındaki mesafede konumlanmış, diz kapakları ile ayak bileği arasındaki bir mesafede daralan, gelenekli tarza sahip alt beden giysisidir.	Erkek
	3.	Şalvar	Bel ve ayak bilekleri arasındaki mesafede konumlanmış, ağı ve uçkuru olan gelenekli tarza sahip alt beden giysisidir.	Erkek-Kadın

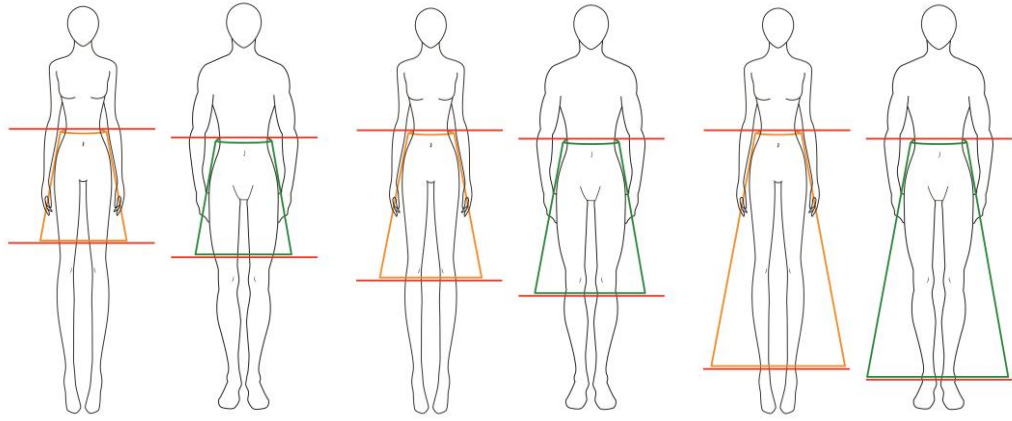
3.6.4.1. Boy Özellikleri

Tematik analiz formunun “Alt Bedene Giyilen Erkek ve Kadın Giysileri” başlıklı kısmında yer alan “Boy Özellikleri” ürün gruplarına göre başlıklar altında sınıflandırılmış ve çizelge içerisinde tanımlanarak (Bkz. Çizelge 3.12), alt bedene giyilen giysi gruplarına ilişkin grafik çizimler ile ortaya konulmuştur (Bkz. Şekil 3.37, 3.38, 3.39, 3.40, 3.41, 3.42).

Çizelge 3.12. Boy Özelliklerine Ait Tanımlamalar

Grup Adı	İçerik Adı	Tanımlamalar		
		Kısa Boy	Orta Boy	Uzun Boy
Boy Özellikleri	E Grubu Giysiler	Bel çizgisi ile diz hattının üst kısmı arasında konumlanmış olan boy mesafesidir.	Bel çizgisi ile diz hattı ve civarı arasında konumlanmış olan boy mesafesidir.	Bel çizgisi ile diz hattının alt kısmı arasında konumlanmış olan boy mesafesidir.
	F Grubu Giysiler	Bel çizgisi ile diz hattının üst kısmı arasında konumlanmış olan boy mesafesidir.	Bel çizgisi ile diz hattının alt kısmı arasında konumlanmış olan boy mesafesidir.	Bel çizgisi ile ayak bileği arasında konumlanmış olan boy mesafesidir.

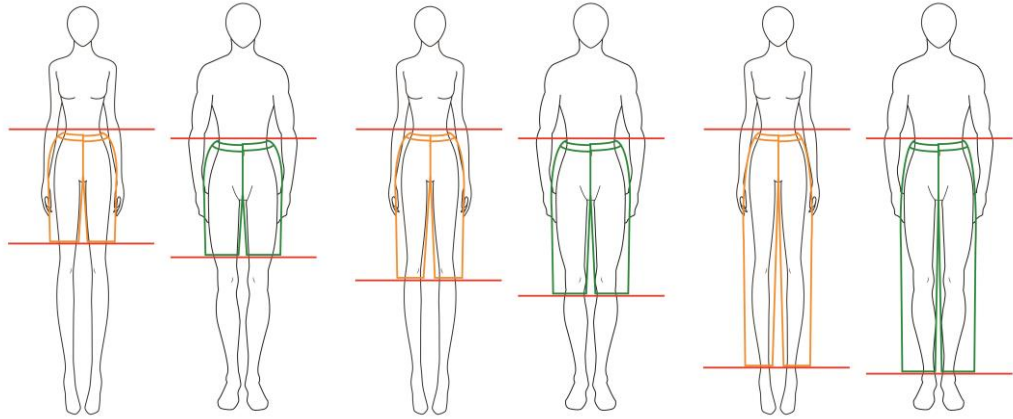

Şekil 3.37. Kısa Boy
(E Grubu Giysiler)

Şekil 3.38. Orta Boy
(E Grubu Giysiler)

Şekil 3.39. Uzun Boy
(E Grubu Giysiler)

Şekil 3.40. Kısa Boy
(F Grubu Giysiler)

Şekil 3.41. Orta Boy
(F Grubu Giysiler)

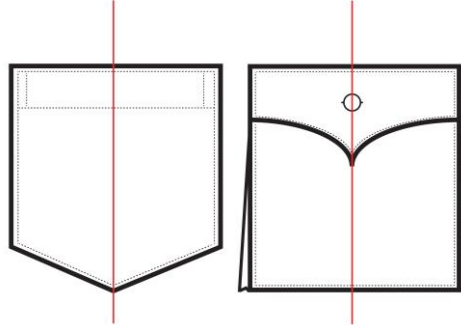
Şekil 3.42. Uzun Boy
(F Grubu Giysiler)

3.6.4.2. Cep Özellikleri

Tematik analiz formunun “Alt Bedene Giyilen Erkek ve Kadın Giysileri” başlıklı kısmında yer alan “Alt Bedene Giyilen Erkek ve Kadın Giysileri” analiz formunda yer alan “Cep Özellikleri” ürün gruplarına göre başlıklar altında sınıflandırılmış ve çizelge içerisinde tanımlanarak (Bkz. Çizelge 3.13), üst bedene giyilen giysi gruplarına ilişkin grafik çizimler ile ortaya konulmuştur (Bkz. Şekil 3.43, 3.44, 3.45, 3.46, 3.47, 3.48).

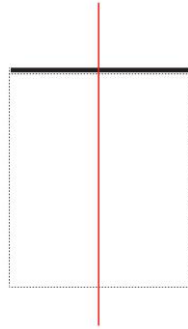
Çizelge 3.13. Cep Özelliklerine Ait Tanımlamalar

Grup Adı	İçerik Adı	Tanımlamalar	
		Aplike Cepler	Torbalı Cepler
Cep Detayları	E Grubu Giyisiler	Etek.	Giysinin üzerine dikilen cep türleridir. Astarlı veya torbalı ve körüklü cepler, applike ceplerdir.
	F Grubu Giyisiler		
		Giysinin belirlenen bölümleri kesilerek yapılan cep türleridir. Dikişten açılan, pantolon yan, fileto cepler ve peto (yelek) cepler torbalı ceplerdir.	

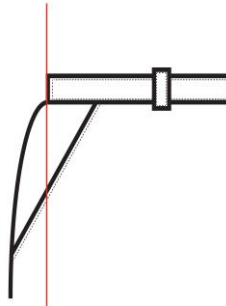

Şekil 3.43.
Astarlı veya Torbalı
Aplike Cep
(Aplike Cepler)

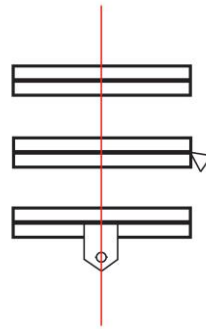
Şekil 3.44.
Körüklü Cep
(Aplike Cepler)

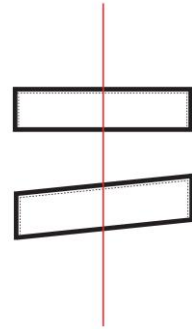
Şekil 3.45.
Dikişten Açılan Cep
(Torbalı Cepler)

Şekil 3.46.
Pantolon Yan Cebi
(Torbalı Cepler)

Şekil 3.47.
Fileto Cep
(Torbalı Cepler)

Şekil 3.48.
Peto (Yelek) Cep
(Torbalı Cepler)

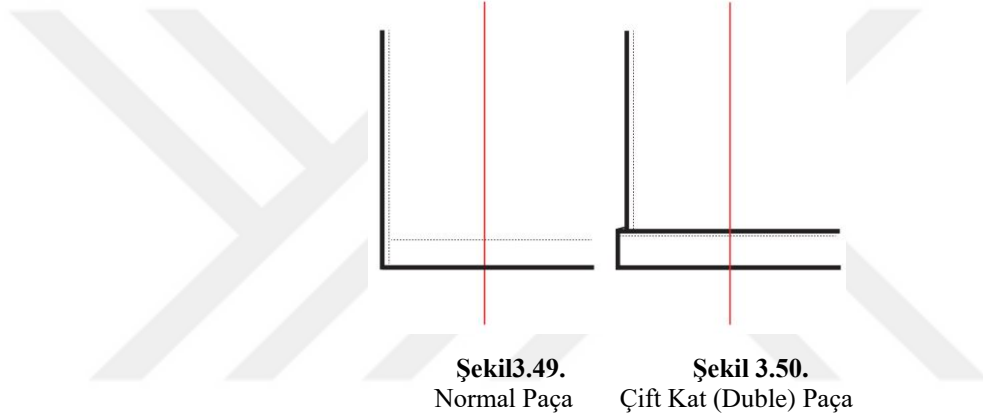
3.6.4.3. Paça Özellikleri

Tematik analiz formunun “Alt Bedene Giyilen Erkek ve Kadın Giysileri” başlıklı kısmında yer alan “Paça Özellikleri” ürün gruplarına göre başlıklar altında

sınıflandırılmış ve çizelge içerisinde tanımlanarak (Bkz. Çizelge 3.14), üst bedene giyilen giysi gruplarına ilişkin (Bkz. Şekil 3.49, 3.50).

Çizelge 3.14. Paça Özelliklerine Ait Tanımlamalar

Grup Adı		İçerik Adı	Tanımlamalar	
			Tek Kat (Normal) Paça	Çift Kat (Duble) Paça
Paça Detayları	F Grubu Giysiler	Pantolon-Potur, Şalvar.	Pantolon, potur ve şalvar gibi giysilerdeki paçaların, normal şekilde katlanarak, dikilmesiyle oluşan paça türüdür.	Pantolon, potur ve şalvar gibi giysilerdeki paçaların, yukarıya doğru katlanarak, dikilmesiyle oluşan paça türüdür.

3.6.5. Başa Giyilen Erkek ve Kadın Giysilerine Ait Tanımlamalar

Araştırma kapsamında tematik analiz formunun “Başa Giyilen Erkek ve Kadın Giysileri” başlıklı kısmında yer alan alt başlıklar, oluşturulan çizelgeler içerisinde tanımlanmıştır (Bkz. Çizelge 3.15).

Çizelge 3.15. Başa Giyilen Erkek ve Kadın Giysilerine Ait Tanımlamalar

Grup Adı	Değişken No	İçerik Adı	Tanımlamalar	Ölçümlendiği Cinsiyet
Başa Giyilen Giysiler	1.	Başlık	Vücudun baş kısmına geçirilen serpuşların tümüdür.	Erkek-Kadın
	1.1.	Fes	Koyu kırmızı renklerde çuha kumaşından yapılmış, silindir şeklinde olan erkek başlığıdır.	Erkek
	1.2.	Hotoz	Çeşitli renk ve biçimlerde yapılmış, saçların üst kısmına takılan kadın başlığıdır.	Kadın
	1.3.	Kavuk	Pamuktan yapılmış, üzerine sarık sarılan erkek başlığıdır.	Erkek
	1.4.	Külâh	Genellikle keçeden yapılmış, ucu sivri ve yüksek olan başlıktır.	Erkek
	1.5.	Sarık	Uzun bir kumaş parçasının kavuğa sarılmasıyla oluşturulan erkek başlığıdır.	Erkek
	1.6.	Taç	Genellikle gelinler tarafından takılan süslü kadın başlığıdır.	Kadın
	1.7.	Takke	Yarım küre biçiminde olan erkek başlığıdır.	Erkek
	1.8.	Tepelik	Altın, gümüş, değerli veya yarı değerli taşlarla bezenmiş kadın başlığıdır.	Kadın
	2.	Başörtüsü	Başın üst kısmını veya tamamını örtmek için kullanılan bir çeşit örtüdür.	Kadın
	2.1.	Eşarp	Başın üst kısmını örtecek şekilde, çene altından bağlanan kadın başörtüsüdür.	Kadın
	2.2.	Türban	Başın tamamını örtecek şekilde, çeşitli bağlama stilleri ile bağlanan kadın başörtüsüdür.	Kadın
	2.3.	Yaşmak	Baş ile birlikte yüzü de örten kadın başörtüsüdür.	Kadın
	2.4.	Yemeni	Başın belirli kısmını farklı bağlama şekilleri ile saran, tülbentten yapılmış kadın başörtüsüdür.	Kadın
	3.	Şapka	Keçe, kumaş, hasır vb. materyallerden yapılan başlık çeşitleridir.	Erkek
	3.1.	Fötr Şapka	Bir çeşit keçeden yapılmış, tam tur siperi olan hacimli erkek şapkasıdır.	Erkek
	3.2.	Kasket	Önü siperli erkek şapkasıdır.	Erkek
	3.3.	Melon Şapka	Yuvarlak ve bombeli yapıda, tam tur siperli erkek şapkasıdır.	Erkek
3.4.	Silindir Şapka	Silindir yapıda, tam tur siperli erkek şapkasıdır.	Erkek	

3.6.6. Ayağa Giyilen Erkek ve Kadın Giysilerine Ait Tanımlamalar

Araştırma kapsamında tematik analiz formunun “Ayağa Bedene Giyilen Erkek ve Kadın Giysileri” başlıklı kısmında yer alan alt başlıklar, oluşturulan çizelgeler içerisinde tanımlanmıştır (Bkz. Çizelge 3.16).

Çizelge 3.16. Ayağa Giyilen Erkek ve Kadın Giysilerine Ait Tanımlamalar

Grup Adı	Değişken No	İçerik Adı	Tanımlamalar	Ölçümlendiği Cinsiyet
Ayağa Giyilen Giysiler	1.	Ayakkabı	Ayağa giyilen çarık, çizme, kundura ve terlik gibi pabuçların tümüne verilen isimdir.	Erkek-Kadın
	1.1.	Çarık	İşlenmemiş deriden yapılan, deri şeritler yardımıyla ayağa giyilen gelenekli tarza sahip ayak giysisidir.	Erkek-Kadın
	1.2.	Çizme	İşlenmiş deriden yapılan, diz hattı ve yukarisına kadar çıkabilen ayağa giyilen ayak giysisidir.	Erkek-Kadın
	1.3.	Kundura	İşlenmiş deriden yapılan, bağcıklı ya da bağciksız şekilde ayağa giyilen ayak giysisidir.	Erkek-Kadın
	1.4.	Terlik	Genellikle iç mekânlarda tercih edilen, farklı biçimlerdeki ayağa giyilen ayak giysisidir.	Erkek-Kadın

3.6.7. Erkek ve Kadın Giysi Tamamlayıcıları ve Aksesuarlarına Ait Tanımlamalar

Araştırma kapsamında tematik analiz formunun “Erkek ve Kadın Giysi Tamamlayıcıları ve Aksesuarlarına Ait Tanımlamalar” başlıklı kısmında yer alan alt başlıklar, oluşturulan çizelgeler içerisinde tanımlanmıştır, giysi bütünlüğünde olan ve giysi bütünlüğünde olmayan giysi tamamlayıcıları ve aksesuarlar olarak sınıflandırılmış, çizelgeler içerisinde tanımlanmıştır (Bkz. Çizelge 3.17 ve 3.18).

Çizelge 3.17. Giysi Bütünlüğünde Olan Erkek ve Kadın Giysi Tamamlayıcıları ve Aksesuarlarına Ait Tanımlamalar

Grup Adı	Değişken No	İçerik Adı	Tanımlamalar	Ölçümlendiği Cinsiyet
Giysi Tamamlayıcıları ve Aksesuarlar	1.	Giysi Bütünlüğünde Olan Aksesuarlar	Giyim-kuşam bütünlüğü içerisinde değerlendirilen ve bu bütünlüğün bir parçası olan giysi aksesuarlarıdır.	Erkek-Kadın
	1.1.	Eldiven	Deriden veya kumaştan yapılan, kısa ya da uzun şekilleriyle ele giyilen giysi aksesuarıdır.	Erkek-Kadın
	1.2.	Fular	Boyun kısmına bağlanan, kumaştan yapılan giysi aksesuarıdır.	Erkek-Kadın
	1.3.	Kemer	Deriden, kumaştan veya metalden yapılan, bele sarılan giysi aksesuarıdır.	Erkek-Kadın
	1.4.	Kravat	Gömlek yakasının etrafından geçirilerek bağlanan dikey formdaki erkek giysi aksesuarıdır.	Erkek
	1.5.	Kuşak	Uzun bir kumaşın belin etrafından geçirilerek bele sarılması ile oluşan giysi aksesuarıdır.	Erkek-Kadın
	1.6.	Mendil	Ceketlerin yada yeleklerin peto ceplerine konulan, kumaşların oluşturduğu erkek giysi aksesuarıdır.	Erkek
	1.7.	Önlük	Belin ön kısmından ayak bileklerine doğru sarkıtılan ve ip ile bele bağlanan kadın giysi aksesuarıdır.	Kadın
	1.8.	Papyon	Gömlek yakasının etrafından geçirilerek bağlanan, yatay formdaki erkek giysi aksesuarıdır.	Erkek

Çizelge 3.18. Giysi Bütünlüğünde Olmayan Erkek ve Kadın Giysi Tamamlayıcıları ve Aksesuarlarına Ait Tanımlamalar

Grup Adı	Değişken No	İçerik Adı	Tanımlamalar	Ölçümlendiği Cinsiyet
Giysi Tamamlayıcıları ve Aksesuarlar	2.	Giysi Bütünlüğünde Olmayan Aksesuarlar	Giyim-kuşam bütünlüğü içerisinde değerlendirilmeyen ve bu bütünlüğün dışında kullanılan aksesuarlardır.	Erkek-Kadın
	2.1.	Baston	Ahşap veya metalden yapılan, el ile tutulan erkek aksesuarıdır.	Erkek
	2.2.	Çakı	Açılıp kapanabilen yapıdaki küçük bir bıçak olan erkek aksesuarıdır.	Erkek
	2.3.	Çanta	Çeşitli mazemelerden yapılmış, içine küçük boyuttaki eşyaların konulduğu kadın aksesuarıdır.	Kadın
	2.4.	Mücevher ¹ - Takı ²	¹ Altın, gümüş veya değerli taşlar ile yapılan takı ya da takı setlerinin oluşturduğu kadın aksesuarıdır. ² Değersiz malzemeler (kumaş, iplik, boncuk vb.) ile yapılan takı ya da takı setlerinin oluşturduğu kadın aksesuarıdır.	Erkek-Kadın
	2.5.	Saat	Günün içinde bulunduğu zaman dilimini gösteren cep veya kol saati olarak ikiye ayrılan erkek aksesuarıdır.	Erkek
	2.6.	Tespah	Çeşitli malzemelerden yapılmış boncukların bir ipe dizilmesi ile oluşturulan erkek aksesuarıdır.	Erkek

3.7. Verilerin Analizi

Araştırma kapsamında elde edilen veriler, “1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi” öncesi ve sonrası dönemleri kapsayacak şekilde “mevcut dönemleri yansıtan fotoğraflar”, “mevcut dönemlere ait müzelerde sergilenen giysi örneklerine ait görseller” ve “kaynak kişilerle yapılmış görüşmeler” olmak üzere 3 grup altında kurgulanıp, incelenmiştir.

Araştırma kapsamında, örnekleme dahil edilen erkek ve kadın fotoğrafları; bölge, cinsiyet, dönem başlıkları altında sınıflandırılarak, uzman kişilerden oluşmuş grubun yönlendirmesi ve onayı dorultusunda hazırlanmış olan ölçme araçları ile analiz edilmiştir.

Yapılan analiz sonucunda, “1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi”nden önceki ve sonraki dönemlerde, “Kapadokya (*Yun.*:Cappadocia)” ve “Pontus (*Yun.*:Pontos) Bölgelerinde yaşamış ve bu bölgelerden göç etmiş erkek ve kadın cinsiyetlerin giyim-kuşam özelliklerine ilişkin veriler tablolara yansıtılarak, belirli bir sistematik doğrultusunda anlamlı bir bütün haline getirilmeye çalışılmıştır. Mevcut tablolarda yer alan erkeklerin ve kadınların giyim-kuşam özelliklerine ait

mevcut veriler, çeşitli müze arşivlerinden elde edilen giysi örneklerine ait görselleri ve kaynak kişi görüşleri doğrultusunda yorumlanmıştır.

Parça parça olan birçok verinin biraraya getirilerek bir sonuca ulaşılmasının hedeflendiği ve tümevarımsal bir yöntemin izlendiği çalışmada, “1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi”nden önceki ve sonraki dönemlerde, günümüz Türkiye’inde yer alan “Kapadokya (Yun.:Cappadocia)” ve “Pontus (Yun.:Pontos)” Bölgelerinde yaşamış, sonraki süreçlerde ise bu bölgelerden Yunanistan’a göç etmiş Ortodoks Rum erkek ve kadın göçmenlere ait giyim-kuşam özellikleri, araştırma kapsamında ele alınan dönemlerin yapısı doğrultusunda tespit edilmeye çalışılmıştır.

4. BULGULAR VE YORUM

Araştırmanın bu bölümü, “1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi” kapsamında Ortodoks Rum erkek ve kadın göçmenlerin göç etmiş oldukları bölgeler olan “Kapadokya (*Yun.:*Cappadocia)” ve “Pontus (*Yun.:*Pontos)” Bölgeleri içeriğindeki başlıklar içeriğince kurgulanmıştır. Araştırma kapsamında ele alınan bölgelerin sınıflandırılmasında alfabetik sıralama dikkate alınmıştır.

Araştırma içeriğince elde edilen bulgular, araştırmanın alt problemlerinin göz önüne alınması ile yorumlanarak bölüm içerisinde detaylı bir şekilde ortaya konulmuştur. “1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi”nden önceki dönemde Türkiye’den Yunanistan’a göç etmiş ve “1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi”nden sonraki dönemde ise Yunanistan’ın herhangi bir bölgesinde yaşamış olan Ortodoks Rum erkek ve kadın göçmenlere ait giyim-kuşam özellikleri, her iki döneme ve cinsiyet grubuna ait ulaşılan veriler doğrultusunda oluşturulan tablolar aracılığıyla yansıtılmıştır. Göç öncesi ve sonrası dönemlere ait erkek ve kadın göçmenlere giyim-kuşam özellikleri her bir bölge ve dönem için;

- Erkek ve Kadın Dış Görünümleri ve Tarzları,
- Üst Bedene Giyilen Erkek ve Kadın Giysileri,
- Alt Bedene Giyilen Erkek ve Kadın Giysileri,
- Başa Giyilen Erkek ve Kadın Giysileri,
- Ayağa Giyilen Erkek ve Kadın Giysileri,
- Erkek ve Kadın Giysi Tamamlayıcıları ve Aksesuarlar,

başlıkları altında sınıflandırılıp, tablolaştırılmıştır. Oluşturulan tablolarla birlikte, Ortodoks Rum erkek ve kadın göçmenlerin giyim-kuşam özelliklerinin önemli bir kısmını içeren ve konu hakkında kapsamlı bir bilgiye ulaşılmasını sağlayan “Üst Bedene Giyilen Erkek ve Kadın Giysileri” ile “Alt Bedene Giyilen Erkek ve Kadın Giysileri”ne ait tüm detaylar, grafiklerle desteklenerek araştırmanın bu bölümünde ortaya konulmuştur. Bununla birlikte, oluşturulan tablolara ve grafiklere yansıtılan veriler; dönemi yansıtan fotoğraflar, çeşitli müze ve araştırma

merkezleri arşivlerinden ulaşılan giysi örneklerine ait görseller ve konu ile ilişkili kaynak kişilerden elde edilen bilgiler ile desteklenerek yorumlanmıştır.

Ayrıca ele alınan tüm bölgelerde, mevcut bölgeler ve dönemler doğrultusunda tercih edilmiş giysi, giysi tamamlayıcıları ve aksesuarların grafik çizimleri yapılmış, böylece hangi bölgede hangi dönemde nasıl bir giyim-kuşam özelliğine sahip olduğu sorusunun cevabı yapılan grafik çizimler sayesinde ortaya çıkarılmıştır. Çalışmanın sonunda, Ortodoks Rum erkek ve kadın göçmenlerin giyim-kuşam özellikleri, mevcut bölgelerin ve dönemlerin dikkate alınması ile yapılan grafik çizimlerin yer aldığı “Ortodoks Rum Erkek ve Kadın Göçmenlerin Giyim-Kuşam Özelliklerini Yansıtan Bölgesel Göç Haritası” (Ek 3.) ile yansıtılmıştır. Bunun yansıma çalışması sürecinde çeşitli araştırma merkezlerinden ve müzelerden alınmış olan resmi izinler “Arşivlerden ve Müzelerden Alınan Resmi İzin Belgeleri” (Ek 4.) ve çalışma içerisinde yer alan fotoğraflar “Fotoğraflar” (Ek 5.) çalışmanın ekler kısmında sunulmuştur.

4.1. Kapadokya Bölgesi

Araştırmanın bu bölümünde öncelikle “Kapadokya (*Yun.:*Cappadocia)” Bölgesi’nde yaşamış ve nüfus mübadelesi sonrası bu bölgeden göç etmiş Ortodoks Rum grupların göç öncesi ve göç sonrası yaşadıkları bölgelerin sosyal yapılarından bahsedilmiştir. Sonrasında ise, erkek ve kadın başlıkları altında bu grupların göç öncesi ve göç sonrası dönemde sahip oldukları giyim-kuşam özellikleri, demografik özellikleri ile birlikte; dış görünüm ve tarzlar, üst bedene giyilen giysiler, alt bedene giyilen giysiler, başa giyilen giysiler, ayağa giyilen giysiler ve giysi tamamlayıcıları ve aksesuar başlıkları altında ortaya konulmuştur.

4.1.1. Kapadokya Bölgesi’nde Yaşamış Ortodoks Rumlar (Göç Öncesi Dönem)

“1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi”nden önceki zaman dilimini kapsayan dönemde, önemli oranda Ortodoks Rum nüfusun var olduğu Adana (*Yun.:*Adana), Aksaray (*Yun.:*Archelias), Nevşehir (*Yun.:*Neapolis), Niğde (*Yun.:*Nigdi) ve

Kayseri (*Yun.:Caesarea*) kentlerinin oluşturduğu bölge “Kapadokya (*Yun.:Cappadocia*)” olarak adlandırılmaktaydı (Hirschon, 2005, s. 16). Özellikle, Kayseri (*Yun.:Caesarea*) kentinin Ortodoks Hıristiyan inancı doğrultusunda kutsal bir niteliğe sahip olması, mevcut dönemde bölgenin önemini daha da arttırmıştır (Bkz. Şekil 4.1.). Kayserili Aziz Basileios, Nissalı Aziz Gregory ve Nenizili Aziz Gregory gibi üç önemli Hıristiyan din adamının da bu bölgeden çıkması, günümüz zaman dilimi dahil olmak üzere “Kapadokya (*Yun.:Cappadocia*)” Bölgesi'nin önemi arttırarak, bölgeyi Ortodoks Hıristiyan camiasında farklı bir konuma ulaştırmıştır (Ayyıldız, 1985, s. 6).

Şekil 4.1. Kapadokya Bölgesi Haritası

Özgün kültürel bir yapının varlığının görüldüğü bölgede, ortaya çıkmış olan giyim-kuşam, yeme-içme, el sanatları vb. gibi maddi kültüre ilişkin veriler, bölgenin mevcut dönemde Ortodoks Rum nüfusun yoğunlukla yaşamakta olduğu diğer bölgelerden kolayca ayırt edildiğini göstermektedir. Döneme ait fotoğraf, kartpostal gibi günümüze kadar ulaşmayı başarmış görsel materyaller incelendiğinde, mevcut durumun birçok yönüyle ortaya konulduğu görülmektedir (Koç ve Saatçioğlu, 2017, s. 657).

“1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi”nden önceki dönemde, “Kapadokya (*Yun.:Cappadocia*)” Bölgesi’nde yaşamış Ortodoks Rum topluluklara ait kültürün şekillenmesinde bölgenin sahip olduğu jeolojik, iklimsel ve sosyal faktörlerin, mevcut kültürün en önemli göstergelerinden birisi olarak gösterilen giyim-kuşam özelliklerini doğrudan etkilediği ile karşılaşılmaktadır. Bölgenin, volkanik kalıntılar ile şekillenmiş ve oyarak oluşturulmuş mağara düzenindeki yaşam alanlarına, karasal bir iklime ve hem dini hem de ticari açıdan önemli bir konuma sahip olması (Ulusoy Binan, 1994, s. 55,56), giyim-kuşam özelliklerinin mevcut faktörler doğrultusunda şekillendiğini ortaya koymaktadır. Örneğin mevcut dönemde, Kayseri (*Yun.:Caesarea*)’nin pamuklu ve yünlü dokumalar ile birlikte cehri²⁴, üretiminde, Niğde (*Yun.:Nigdi*)’nin ise keçecilik yönünden ileri bir konumda olduğu görülmektedir (Çokona, 2016, s. 328,343). Ortaya çıkan bu durum bölgedeki Ortodoks Rum erkek ve kadınların giyim-kuşamı içerisinde yer edinmiştir.

4.1.2. Kapadokya Bölgesi’nden Göç Etmiş Ortodoks Rumlar (Göç Sonrası Dönem)

“1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi”nden sonraki zaman dilimini kapsayan dönemde, önemli oranda Ortodoks Rum nüfusun var olduğu Adana (*Yun.:Adana*), Aksaray (*Yun.:Archelias*), Nevşehir (*Yun.:Neapolis*), Niğde (*Yun.:Nigdi*) ve Kayseri (*Yun.:Caesarea*) kentlerinin oluşturduğu bölge olan “Kapadokya (*Yun.:Cappadocia*)” Bölgesi’nden Yunanistan’ın birçok yerine göçler gerçekleşmiştir. Türkiye’den Yunanistan’a göç eden Ortodoks Rum gruplar ile Yunanistan’dan Türkiye’ye göç eden Müslüman Türk gruplar karşılaştırıldığında, Ortodoks Rum grupların Müslüman Türk gruplara kıyasla daha düzgün ve sağlıklı şartlarda göç ettikleri ile karşılaşılmaktadır. Bölgede yaşayan hemen hemen tüm göçmenlerin dönemin şartlarında karayolu ile Mersin (*Yun.:Myrsini*) limanına ulaşarak buradan deniz yolu ile Yunanistan’a ulaşmışlardır (Tevfik, 2014, s. 77).

---

²⁴ Endüstriyel tekstil boyamacılığı başlamadan önce doğadan elde edilen bitki, meyve, kabuk veya odundan elde edilen bir tür boya çeşitidir.

Çoğu kırsal yaşamı benimsemiş bir yapıda olan “Kapadokya (*Yun.:*Cappadocia)” Rumlarının ana dillerinin Türkçe olması bu kişilerin göç ettikleri yerlerdeki uyumunu zorlaştırmıştır (Özil, 2016, s. 36, Yalçın, 2014, s.7,8). Bölgeden göç eden göçmen gruplar, dönemin güçsüz yapıdaki Yunanistan’ında ciddi sosyal ve ekonomik zorluklarla karşılaşmışlar, böylece Türkiye’de elde ettikleri kazanımlar ile yeni bir yaşam kurmuşlardır (Balta, 2015, s. 154).

Şekil 4.2. Kapadokya Bölgesi’nden Göç Etmiş Rumların Göç Ettikleri Kentlere Ait Harita

“Kapadokya (*Yun.:*Cappadocia)” Rumlarının göç ettikleri bölgeler değerlendirildiğinde göçmenlerin çoğunlukla Kavala (*Yun.:*Kavala) ve Selanik (*Yun.:*Thessaloniki) kentleri ile bu kentlerin yakınlarında bulunan köylere göç ettikleri ile karşılaşmıştır (Bkz. Şekil 4.2). Bu gruplar daha önce yaşadıkları yerlerde birlikte yaşadıkları kişilerle, yeni köyler kurmuşlar ve sahip oldukları kültürel yapıyı koruyup devam ettirmeye çalışmışlardır. Türkçe “Yeni” kelimesinin Yunanca karşılığı olan “Nea”yı kurdukları mahallelerin, köylerin ve kasabaların başlarına getirerek eski yaşam alanlarını yaşatma çabası içerisinde

girmişlerdir (Özkan, 2005, s. 275). Bölgeden göç etmiş Aksaray (*Yun.*:Archelias) göçmenlerinin kurdukları Nea Karvali (*T.*:Yeni Güzelyurt), Nevşehir (*Yun.*:Neapolis) göçmenlerinin kurdukları Nea Prokopi (*T.*:Yeni Ürgüp) ve Kayseri (*Yun.*:Caesarea) göçmenlerinin kurdukları Nea Kasseria (*T.*:Yeni Kayseri) bu yerleşim yerlerinden bazıları olarak gözükmektedir (Korat, 2001, s. 137).

Zorunlu göçün getirmiş olduğu zorlukların, ekonomik yetersizlikler ve dışlanma gibi olumsuzluklarla birleşmesi “Kapadokya (*Yun.*:Cappadocia)” Rumlarının göç ettikleri bölgelerde kapalı bir grup halinde yaşamalarını zorunlu kılmıştır. Göç öncesindeki yaşamlarına öykünen ve öncekine benzer bir yaşam tarzını, farklı bölgelerden Yunanistan’a göç eden Ortodoks Rum gruplara göre daha iyi başarmış olan “Kapadokya (*Yun.*:Cappadocia)” Rumları, göç öncesi sahip olunan maddi kültüre ilişkin kazanımlarını devam ettirme çabası içerisine girmişlerdir. Bölgeye ait giyim-kuşam kültürüne ait ürünler de göçmen gruplar tarafından devam ettirilmeye çalışılan en önemli göstergelerden birisi olarak görülmektedir. “1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi” sonrasına ait olan bölge insanını betimleyen birçok fotoğraf mevcut durumu destekleyip ortaya çıkarmaktadır.

“1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi”nden önceki dönemde, “Kapadokya (*Yun.*:Cappadocia)” Bölgesi’nde yaşamış Ortodoks Rum toplulukların göç ettikleri bölgelerin sosyal, jeolojik ve iklimsel yapısında çok büyük farklılıkların görülmemesi göçmen grupların giyim-kuşam özelliklerinin keskin bir şekilde değişikliğe uğramadan devam etmesini sağlamıştır. Göç edilen bölgelerin yeniden ve aynı kültüre ait kişiler tarafından dış etkenlere karşı izole edilmiş bir yapıda kurulması, bölgeye gelen göçmenlerin uzun bir süre yerel halk ile etkileşime girmemesine neden olmuştur.

4.1.3. Erkeklerin Giyim-Kuşam Özellikleri

Araştırmanın bu bölümünde, “1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi” kapsamında “Kapadokya (*Yun.*:Cappadocia)” Bölgesi’nde yaşamış ve sonra bu bölgeden Yunanistan’a göç etmiş olan Ortodoks Rum erkek göçmenlerin göç öncesi ve sonrası giyim-kuşam özelliklerinin nasıl olduğu ortaya konulmuştur.

4.1.3.1. Erkeklerin Demografik Özellikleri (Göç Öncesi Dönem)

“1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi”nden önceki döneme ait elde edilen veriler üzerinden “Kapadokya (Yun.:Cappadocia)” Bölgesi’nde yaşamış olan erkek göçmenlerin demografik özellikleri; yaş ve yaşam alanı gibi başlıklar doğrultusunda Çizelge 4.1’de ortaya konulmuştur.

Çizelge 4.1. Kapadokya Bölgesi’nde Yaşamış Erkeklerin Demografik Özellikleri

DEMOGRAFİK ÖZELLİKLER								
Bölge ve Dönem		Yaş				Yaşam Alanı		
		Genç	Orta Yaşlı	Yaşlı	TOPLAM	Kent	Köy	TOPLAM
KAPADOKYA (Göç Öncesi)	s	10	3	-	13	-	13	13
	%	%76,92	%23,08	-	%100	-	%100	%100

n:13

Kapadokya (Yun.:Cappadocia)” Bölgesi’nde yaşamış olan ve araştırma kapsamında elde edilen fotoğraflar üzerinden incelenen Ortodoks Rum erkek göçmenlerin %76,92’sinin genç, %23,08’inin ise orta yaş kategorilerinde bulunduğu tespit edilmiştir. Bölgede yaşamış erkeklerin yaşam alanları değerlendirildiğinde ise, mevcut erkeklerin tamamının dönemde kırsal kesim alanlarında kurulmuş olan köylerde yaşadıklarına ulaşılmıştır. Bölgenin, Ortodoks Rumların yoğun olarak yaşamakta oldukları Osmanlı İmparatorluğu’nda yer alan diğer bölgelere kıyasla, daha engebeli bir yapıya sahip olması bölgeyi belirli bir coğrafya içerisinde sıkıştırıp kapalı bir konuma getirdiği söylenebilir. Mevcut durumun, bölgede kırsal bir yaşam tarzının gelişmesinin ve bölgenin şehirleşmemesinin nedenleri arasında olduğu gösterilebilir.

“Vilma Hastaoglou Martinidis” (KK1), genel olarak mevcut döneme ait Ortodoks Rumların demografik özelliklerine ilişkin verileri şu şekilde aktarmıştır;

“Büyükanne ve büyükbabamın göç ettikleri Kayseri (*Yun.:Caesarea*) kentinin de yer aldığı bölge, çoğunlukla köylü olarak adlandırabileceğimiz bir demografik yapıyı barındırmıştır. Bölgenin engebeli olan yapıya sahip olması ve kış aylarının sert geçmesi, bölgede daha çok hayvancılıkla ilgilenen köylü bir grup oluşturmuştur. Bunun sonucunda bölgede yün ve keçe ile birlikte özellikle Kayseri (*Yun.:Caesarea*) kentinde zengin tüccar sınıfın pastırma üretimi ve ticareti yaptıkları görülmüştür. Bununla birlikte, mevcut dönemde özellikle dönemin Rum cemaati ve zengin tüccar sınıfı yaptırdıkları okullar ile köylü Ortodoks Rum ailelerin çocuklarına eğitim imkanı sağlamışlardır.”

4.1.3.2. Erkeklerin Demografik Özellikleri (Göç Sonrası Dönem)

“1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi”nden önceki döneme ait elde edilen veriler üzerinden “Kapadokya (*Yun.:Cappadocia*)” Bölgesi’nden göç etmiş olan erkek göçmenlerin demografik özellikleri; yaş, yaşam alanı ve göç sonrası yaşanılan bölge gibi başlıklar doğrultusunda Çizelge 4.2’de ortaya konulmuştur.

Çizelge 4.2. Kapadokya Bölgesi’nden Göç Etmiş Erkeklerin Demografik Özellikleri

DEMOGRAFİK ÖZELLİKLER																					
Bölge ve Dönem	Yaş				Yaşam Alanı			Göç Sonrası Yaşanılan Bölge													
	Genç	Orta Yaşlı	Yaşlı	TOPLAM	Kent	Köy	TOPLAM	Attika	Batı Makedonya	Batı Yunanistan	Doğu Trakya	Epir	Girit	Griney Ege	İyonya Adaları	Kuzey Ege	Orta Makedonya	Orta Yunanistan	Teselya	TOPLAM	
KAPADOKYA (Göç Sonrası)	s	3	9	-	12	-	12	12	-	-	-	12	-	-	-	-	-	-	-	-	12
	%	%25	%75	-	%100	-	%100	%100	-	-	-	%100	-	-	-	-	-	-	-	-	%100

n:12

Göç sonrası dönemde erkek göçmen grupların gruplara ait demografik özellikler ele alındığında; Hristiyan-Ortodoks inancını göç sonrasında da devam ettirmiş olan Rum etnik gruba ait olduğu tespit edilen 12 erkek göçmen kişinin, %75’inin

orta yaş, %25'inin ise genç yaş kategorileri içerisinde olduğu tespit edilmiştir. “Kapadokya (*Yun.:Cappadocia*)” Bölgesi'nden göç etmiş olan göçmenlerin yaşam alanları değerlendirildiğinde ise, erkeklerin tamamının göç öncesi benimsedikleri yaşam tarzlarına uygun bir yaşantıyı devam ettirip, köylerde yaşadıkları ile karşılaşmaktadır. Göçmenlerin göç sonrası da göç öncesi benimsemiş oldukları kırsal yaşamı devam ettirek, bir anlamda gelenek ve göreneklerini devam ettirdikleri ve yaşam tarzlarında radikal bir değişikliğe gitmedikleri ortaya çıkmaktadır.

“Esat Halil Ergelen” (KK6), mevcut döneme ait Ortodoks Rumların demografik özelliklerine ilişkin verileri şu şekilde aktarmıştır;

“Kapadokya Rumlarının çoğu, zorunlu göçten sonra da göç öncesi nasıl yaşıyorlarsa, göçten sonra da aynı yaşamıştır. Dönemin Osmanlı İmparatorluğu'ndan göç etmiş olan Rumların içerisinde örf, adet, gelenek ve göreneklerine en fazla değer vermiş olanlar ve bunları günümüzde de sürdürenler Kapadokya Rumları olarak karşımıza çıkmaktadır. Günümüzde, düzenledikleri birçok etkinlikte bir araya gelerek atalarının geleneklerini anımsayarak mevcut kültürleri tam anlamıyla yaşatmaktadırlar.”

“Kapadokya (*Yun.:Cappadocia*)” Bölgesi'nden göç etmiş olan erkek göçmenlerin Yunanistan'da göç sonrası yaşadıkları bölgeler değerlendirildiğinde ise, erkeklerin tamamının Doğu Trakya Bölgesi'ne göç ettikleri görülmektedir. Mevcut durum değerlendirildiğinde, nüfus mübadelesinden önce “Kapadokya (*Yun.:Cappadocia*)” Bölgesi'nde yaşamış olan Ortodoks Rumların büyük çoğunluğunun Yunanistan'ın Doğu Trakya Bölgesi'nde yer alan Kavala (*Yun.:Kavala*) kenti ve çevresinde, Türkçe “Yeni” kelimesinin Yunanca karşılığı olan “Nea”yı kullanarak kurdukları küçük kırsal yerleşim yerlerinde yaşadıkları tespit edilmiştir.

4.1.3.3. Erkeklerin Dış Görünümleri ve Tarzları (Göç Öncesi Dönem)

“1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi”nden önceki döneme ait elde edilen veriler üzerinden “Kapadokya (*Yun.:Cappadocia*)” Bölgesi'nde yaşamış olan erkek

göçmenlerin dış görünüşleri ve tarzları; başlık, saç, sakal ve giyim-kuşam tarzları gibi başlıklar doğrultusunda Çizelge 4.3’de ortaya konulmuştur.

Çizelge 4.3. Kapadokya Bölgesi’nde Yaşamış Erkeklerin Dış Görünüşleri ve Tarzları

DIŞ GÖRÜNÜMLER ve TARZLAR														
Bölge ve Dönem	Başlık			Bıyık			Sakal			Giyim-Kuşam Tarzı				
	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM	Gelenekli	Batı Tarzlı	Karışık	TOPLAM	
KAPADOKYA (Göç Öncesi)	s	11	2	13	7	6	13	1	12	13	1	3	9	13
	%	%84,61	%15,39	%100	%53,85	%46,15	%100	%7,69	%92,31	%100	%7,69	%23,08	%69,23	%100

n:13

“Kapadokya (Yun.:Cappadocia)” Bölgesi’nde yaşamış olan erkek göçmenlerin %84,61’inin başlarında bir başlık kullandığı, %15,39’unun ise başlarında herhangi bir başlık tercih etmedikleri ile karşılaşılmıştır. Bölgede yaşamış erkeklerin kullanmış oldukları başlıklar ele alındığında fes ve kasketin bölge erkekleri tarafından giyildiği görülmektedir (Bkz. Resim 4.1 ve 4.2).

Bununla birlikte, erkeklerin %53,85’inin bıyıklı, %46,15’inin ise bıyiksiz oldukları tespit edilmiştir. Bölgede yaşamış erkek göçmenlerin %92,31’inin ise tamamen tıraşlı oldukları ve herhangi bir sakal türünü tercih etmedikleri, sadece %7,69’unun herhangi bir sakal türüne sahip oldukları belirlenmiştir (Bkz. Resim 4.1 ve 4.2). Bölgede yaşayan Ortodoks Rum erkeklerin sakal ve bıyık tercihleri ele alındığında, kişiler bıyıklı, tamamen tıraşlı (sakalsız) bir görünüm tercih etmişlerdir. Araştırmanın bu bölümünde ele alınan Ortodoks Rum erkeklerle, dönemde Osmanlı İmparatorluğu’nda yaşamış Müslüman Türk erkekler arasında

bıyık kullanımı açısından belirgin benzerliklerin olduğu, fakat sakal kullanımı açısından iki grup arasında zıtlıkların görüldüğü söylenebilir.

“1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi”nden önceki dönemde Osmanlı İmparatorluğu’nda yaşayan Müslüman Türklerin İslam dininin bir getirisi olarak bıyıklarına çok önem verdikleri, bıyık bırakmayı bir erkeklik göstergesi, güç ve saygınlık olarak gördükleri, bu doğrultuda ise bilhassa yaşı otuzu bulmuş halktan kişilerin çeşitli bıyık türleri bıraktıkları ile karşılaşılmaktadır (Koçu, 1967, s. 37).

Resim 4.1. Fesli Erkek
(Filio Chaidemenou Müzesi Arşivi, Atina)

Resim 4.2. Kasketli Erkek
(KAAM Arşivi, Atina)

Osmanlı İmparatorluğu’nda yaşayan Müslüman Türkler için sakalın yine bıyık gibi simgesel ve dini bir anlam taşıdığı bilinmektedir. Bırakılması bir geleneğin getirisi olan sakal, genellikle tatamıyla kesilmeden düzeltilerek, kısa bir şekilde bu kişiler tarafından kullanılmıştır. Nitekim 16. yüzyılda verilen fetvalarda dönemin din adamları tarafından Müslüman Türk erkekler için sakalın önemi

vurgulanmakta, sakal tıraşı etmenin ve sakal tıraşı ücreti olarak alınan paranın haram olacağı bildirilmiştir (Bilge, 2014; Özcan, 2003, s. 185).

“1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi”nden önceki dönemde “Kapadokya (Yun.:Cappadocia)” Bölgesi’nde yaşamış erkek göçmenlerin giyim-kuşam tarzları değerlendirildiğinde; erkeklerin %69,23’ünün karışık, %23,08’inin Batı ve %7,69’unun ise gelenekli tarza sahip giyim-kuşam özelliklerini tercih ettikleri ile karşılaşılmaktadır. Ortaya çıkan bu durum, bölgede yaşamış erkeklerin giyim-kuşamlarında hem gelenekli hem de Batı tarzlı giyim-kuşam unsurlarını bir arada kullandıklarının göstergesi olarak değerlendirilebilir.

4.1.3.4. Erkeklerin Dış Görünümleri ve Tarzları (Göç Sonrası Dönem)

1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi”nden önceki döneme ait elde edilen veriler üzerinden “Kapadokya (Yun.:Cappadocia)” Bölgesi’nde yaşamış olan erkek göçmenlerin dış görünüşleri ve tarzları; başlık, saç, sakal ve giyim-kuşam tarzları gibi başlıklar doğrultusunda Çizelge 4.4’te ortaya konulmuştur.

Çizelge 4.4. Kapadokya Bölgesi’nden Göç Etmiş Erkeklerin Dış Görünümleri ve Tarzları

DIŞ GÖRÜNÜMLER ve TARZLAR														
Bölge ve Dönem	Başlık			Bıyık			Sakal			Giyim-Kuşam Tarzı				
	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM	Gelenekli	Batı Tarzlı	Karışık	TOPLAM	
KAPADOKYA (Göç Sonrası)	s	4	8	12	7	5	12	5	7	12	-	4	8	12
	%	%63,34	%66,66	%100	%58,33	%41,67	%100	%41,67	%58,33	%100	-	%33,34	%66,66	%100

n:12

“Kapadokya (*Yun.:Cappadocia*)” Bölgesi’nden göç etmiş olan erkek göçmenlerin göç öncesi dönemde olduğu gibi %66,66’sının kasket adı verilen şapkaları kullanmaya devam ettikleri, %33,34’ünün ise herhangi bir başlık tercih etmediği ile karşılaşılmıştır. Fakat göç öncesi dönemde “Kapadokya (*Yun.:Cappadocia*)” Bölgesi’nde yaşamakta olan erkeklerin göç öncesi dönemde giymekte oldukları fesleri artık kullanmadıkları tespit edilmiştir. (Bkz. Resim 4.38, 4.39 ve 4.40).

Resim 4.3. Kasketli Erkek
(KAAM Arşivi, Atina)

Resim 4.4. Kasketli Erkek
(KAAM Arşivi, Atina)

Resim 4.5. Başlıksız Erkek
(KAAM Arşivi, Atina)

“Kapadokya (*Yun.:Cappadocia*)” Bölgesi’nden göç eden erkek göçmenlerin %58,33’ünün bıyıklı, %41,67’sinin ise bıyıklı oldukları ile karşılaşılmıştır. Bununla birlikte, bölgede yaşamış erkek göçmenlerin %58,33’ünün sakallı, %41,67’sinin ise tamamen tıraşlı oldukları ve herhangi bir sakal türünü tercih etmedikleri belirlenmiştir. Bölgede yaşayan Ortodoks Rum erkeklerin sakal ve

bıyık tercihleri ele alındığında, erkeklerin göç öncesindeki durumun devam ettirildiği, fakat yaş ilerledikçe erkeklerin hem sakal hem de bıyık bırktıkları görüşüne ulaşılmıştır (Bkz. Resim 4.38 ve 4.39). Araştırmanın bu bölümünde ele alınan Ortodoks Rum erkeklerin, göç öncesi dönemde “Kapadokya (Yun.:Cappadocia)” Bölgesi’nde yaşamış olan Ortodoks Rumlar ile dış görünüşleri karşılaştırıldığında; göç öncesi dönemde kullanılan bıyıkların benzerlerinin bu dönemde de kullanıldığı ortaya çıkmaktadır. Mevcut durum, bazı Ortodoks Rum erkeklerin göç sonrası dönemde Müslüman Türk gruplar ile yaşamayı terk etmiş olsalar bile sahip oldukları gelenekleri doğrultusunda, birçok geleneği devam ettirdiklerinin göstergesi olarak açıklanabilmektedir.

“1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi”nden sonraki dönemde “Kapadokya (Yun.:Cappadocia)” Bölgesi’nden göç etmiş erkek göçmenlerin giyim-kuşam tarzları değerlendirildiğinde; erkeklerin %66,66’sının ise karışık tarza, %33,64’ünün ise Batı tarzına sahip giyim-kuşam özelliklerini tercih ettikleri görülmekle birlikte gelenekli tarza sahip giyim-kuşam özellikleri ile karşılaşmadığı ortaya çıkmıştır. Mevcut durum, göç öncesi dönemde bölgede görülen karışık tarzın göç sonrası dönemde de devam ettiğini ve bununla birlikte Batı tarzı giyim-kuşam özelliklerinin göç öncesi döneme kıyasla daha da arttığını göstermektedir.

4.1.3.5. Erkeklerin Üst Bedenlerine Giydikleri Giysiler (Göç Öncesi Dönem)

“1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi”nden önceki döneme ait elde edilen veriler üzerinden “Kapadokya (Yun.:Cappadocia)” Bölgesi’nde yaşamış olan erkek göçmenlerin üst beden giysileri; ceket, fanila, gömlek, kazak, palto ve yelek gibi giysiler Çizelge 4.5’te, bununla birlikte giyildiği tespit edilen giysilere ait özellikler ise Çizelge 4.6’da yansıtılmıştır.

Bölgedeki erkeklerin üst bedenlerine giydikleri giysiler ele alındığında daha çok Batı ve Batı ve gelenekli giyim-kuşam unsurlarının bir arada kullanıldığı karışık giyim-kuşam tarzını benimsemiş olan bölge erkeklerinin; ceket, gömlek, yelek ve

palto gibi üst giyim unsurlarını tercih ettikleri tespit edilmiştir. Bölgede yaşamış erkeklerin tercih ettikleri giysilere ait görseller, grafik çizimler ve açıklamalar konu bütünlüğü dahilinde Çizelge 4.7’de yansıtılmıştır.

Çizelge 4.5. Kapadokya Bölgesi’nde Yaşamış Erkeklerin Üst Beden Giysileri

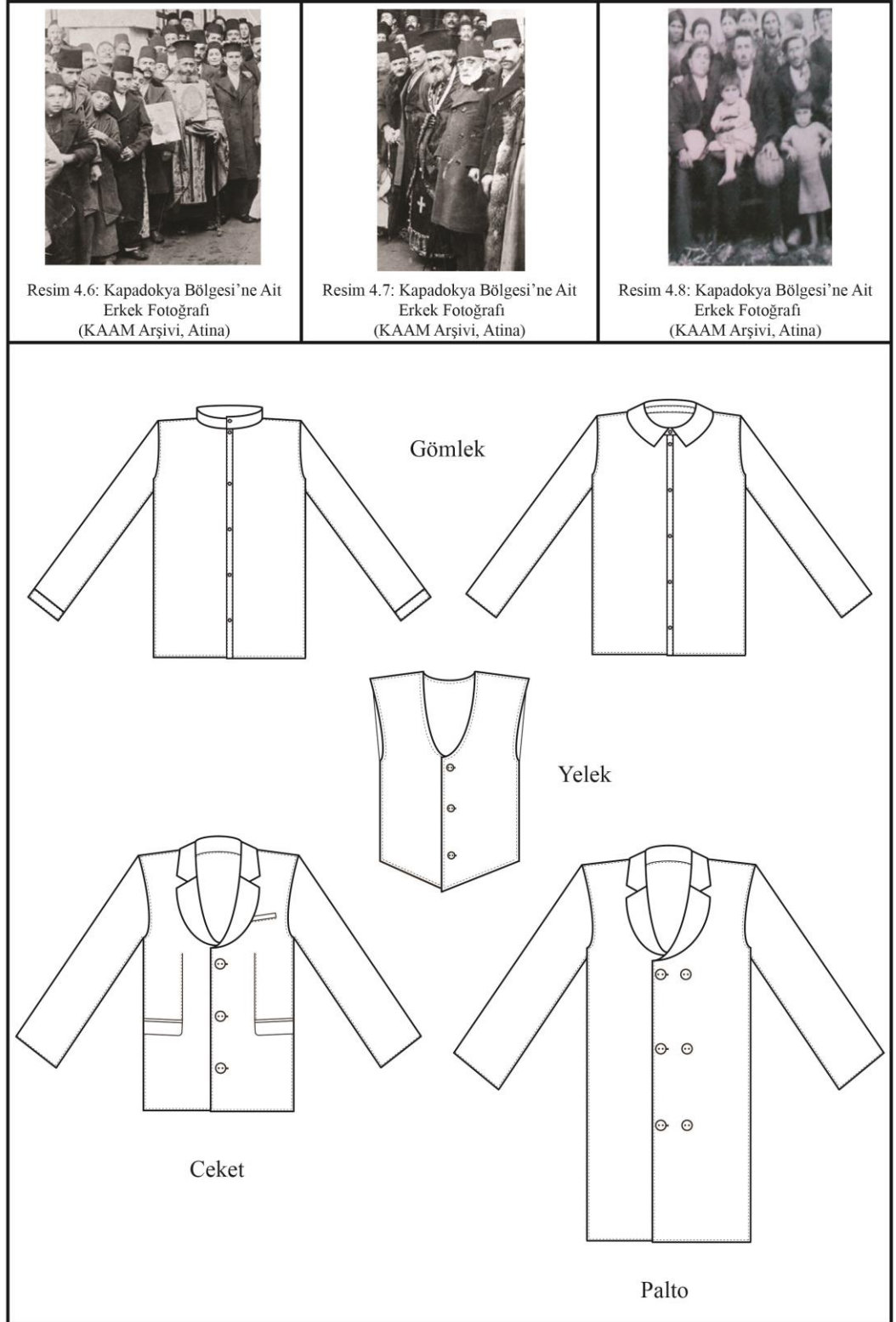
ÜST BEDENE GIYİLEN GIYSİLER																		
Bölge ve Dönem	Ceket			Fanila			Gömlek			Kazak			Palto			Yelek		
	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM
KAPADOKYA (Göç Öncesi)	s	13	-	13	-	13	13	-	13	-	13	13	4	9	13	7	6	13
	%	%100	-	%100	-	%100	%100	-	%100	-	%100	%30,77	%60,23	%100	%53,85	%46,15	%100	

n:13

“Kapadokya (Yun.:Cappadocia)” Bölgesi’nde yaşamış olan erkeklerin %100’ünün de ceket giydikleri ile karşılaşılmıştır. Giyilen ceketlerin özellikleri ele alındığında, ceketlerin orta boy uzunluğunda, mono kapamalı, uzun kollu, manşetsiz ve erkek yakaya sahip olduğu görülmektedir. Bununla birlikte fotoğraflar üzerinden tam olarak tespiti yapılmasa da giyilen ceketlerin peto ve fileto ceplere sahip olduğu tahmin edilmektedir. Bölgede yaşamış olan erkeklerin gömlek tercihlerine bakıldığında, erkeklerin %100’ünün de gömlek giydikleri, çoğunun da Frenk gömleği adı verilen dönemin Batı tarzını yansıtan gömlekleri giydikleri ile karşılaşılmıştır. Gömleklerin orta boy uzunluğunda, mono kapamalı, uzun kollu, manşetsiz veya kısa boy manşetli ve gömlek yaka veya dik yakaya sahip olduğu görülmektedir. Özellikle, Batı tarzlı giyim-kuşamı tercih etmiş erkeklerin gömleklerinin yakaları dönemin modasına uygun olan gömlek yaka formlarından oluşmaktadır. Gelenekli veya karışık giyim-kuşam tarzlarını benimsemiş bölge erkeklerinin gömlekleri ise dik yakalı formlardan oluşmaktadır.

Çizelge 4.7. Kapadokya Bölgesi'nde Yaşamış Erkeklerin Üst Beden Giysilerine Ait Çizimler

4.1.3.6. Erkeklerin Üst Bedenlerine Giydikleri Giysiler (Göç Sonrası Dönem)

“1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi”nden sonraki döneme ait elde edilen veriler üzerinden “Kapadokya (Yun.:Cappadocia)” Bölgesi’nden göç etmiş olan erkek göçmenlerin üst beden giysileri; ceket, fanila, gömlek, kazak, palto ve yelek gibi giysiler Çizelge 4.8’de, bununla birlikte giyildiği tespit edilen giysilere ait özellikler ise Çizelge 4.9’da yansıtılmıştır.

Çizelge 4.8. Kapadokya Bölgesi’nden Göç Etmiş Erkeklerin Üst Beden Giysileri

ÜST BEDENE GİYİLEN GİYSİLER																			
Bölge ve Dönem	Ceket			Fanila			Gömlek			Kazak			Palto			Yelek			
	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM	
KAPADOKYA (Göç Sonrası)	s	12	-	12	-	12	12	-	-	12	-	12	12	-	12	12	12	-	12
	%	%100	-	%100	-	%100	%100	-	-	%100	-	%100	%100	-	%100	%100	%100	-	%100

n:12

Bölgeden göç etmiş olan erkeklerin üst bedenlerine giydikleri giysiler ele alındığında daha çok Batı ve Batı ve gelenekli giyim-kuşam unsurlarının bir arada kullanıldığı karışık giyim-kuşam tarzını benimsemiş olan erkeklerinin; ceket, gömlek ve yelek gibi üst giyim unsurlarını tercih ettikleri tespit edilmiştir. Bölgede yaşamış erkeklerin tercih ettikleri giysilere ait görseller, grafik çizimler ve açıklamalar konu bütünlüğü dahilinde Çizelge 4.10’da yansıtılmıştır.

“Kapadokya (Yun.:Cappadocia)” Bölgesi’nde yaşamış olan erkeklerin %100’ünün de ceket giydikleri ile karşılaşılmıştır. Giyilen ceketlerin özellikleri

ele alındığında, ceketlerin orta boy uzunluğunda, mono kapamalı, uzun kollu, manşetsiz ve erkek yakaya sahip olduğu görülmektedir. Bununla birlikte fotoğraflar üzerinden tam olarak tespiti yapılmasa da giyilen ceketlerin peto ve fileto ceplere sahip olduğu tahmin edilmektedir.

Bölgede yaşamış olan erkeklerin gömlek tercihlerine bakıldığında, göç öncesi dönemde olduğu gibi mevcut fotoğraflar üzerinden ele alınan erkeklerin %100'ünün de Frenk gömleği adı verilen dönemin Batı tarzını yansıtan gömlekleri giydikleri ile karşılaşılmıştır. Giyilen gömleklerin özellikleri ele alındığında, gömleklerin orta boy uzunluğunda, mono kapamalı, uzun kollu, orta boylu manşete ve gömlek yakaya sahip olduğu görülmektedir.

Ceket ve gömlek gibi üst beden giysilerinin yanında yelek de “Kapadokya (Yun.:Cappadocia)” Bölgesi'nden göç etmiş olan erkeklerin tamamı tarafından giyim-kuşamlarında tercih edilmiş bir üst giyim unsuru olarak tespit edilmiştir. Orta boy uzunluğunda, mono kapamalı, kolsuz ve V yakaya sahip hem Batı ve gelenekli giyim-kuşam özelliklerinin bir arada kullanıldığı karışık giyim-kuşam tarzı hem de Batı tarzlı giyim-kuşam özelliklerinde sıklıkla görülmüştür.

Çizelge 4.10. Kapadokya Bölgesi'nden Göç Etmiş Erkeklerin Üst Beden Giysilerine Ait Çizimler

Resim 4.9: Kapadokya Bölgesi'nden
Göç Etmiş Erkek Fotoğrafi
(KAAM Arşivi, Atina)

Resim 4.10: Kapadokya Bölgesi'nden
Göç Etmiş Erkek Fotoğrafi
(KAAM Arşivi, Atina)

Resim 4.11: Kapadokya Bölgesi'nden
Göç Etmiş Erkek Fotoğrafi
(KAAM Arşivi, Atina)

Gömlek

Ceket

Yelek

4.1.3.7. Erkeklerin Alt Bedenlerine Giydikleri Giysiler (Göç Öncesi Dönem)

“1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi”nden önceki döneme ait elde edilen veriler üzerinden “Kapadokya (Yun.:Cappadocia)” Bölgesi’nde yaşamış olan erkek göçmenlerin alt beden giysileri; pantolon, potur ve şalvar gibi giysiler Çizelge 4.11’de, bununla birlikte giyildiği tespit edilen giysilere ait özellikler ise Çizelge 4.12’de yansıtılmıştır.

Çizelge 4.11. Kapadokya Bölgesi’nde Yaşamış Erkeklerin Alt Beden Giysileri

ALT BEDENE GIYİLEN GIYSİLER										
Bölge ve Dönem	Pantolon			Potur			Şalvar			
	Var	Yok	<u>TOPLAM</u>	Var	Yok	<u>TOPLAM</u>	Var	Yok	<u>TOPLAM</u>	
KAPADOKYA (Göç Öncesi)	s	11	2	13	1	12	13	1	12	13
	%	%84,62	%15,38	%100	%7,69	%92,31	%100	%7,69	%92,31	%100

n:13

Bölgedeki erkeklerin alt bedenlerine giydikleri giysiler ele alındığında daha çok Batı ve Batı ve gelenekli giyim-kuşam unsurlarının bir arada kullanıldığı karşık giyim-kuşam tarzını benimsemiş olan bölge erkeklerinin; pantolon alt giyim unsurunu tercih ettikleri tespit edilmiştir. Bölgede yaşamış erkeklerin tercih ettikleri giysilere ait görseller, grafik çizimler ve açıklamalar konu bütünlüğü dahilinde Çizelge 4.13’te yansıtılmıştır.

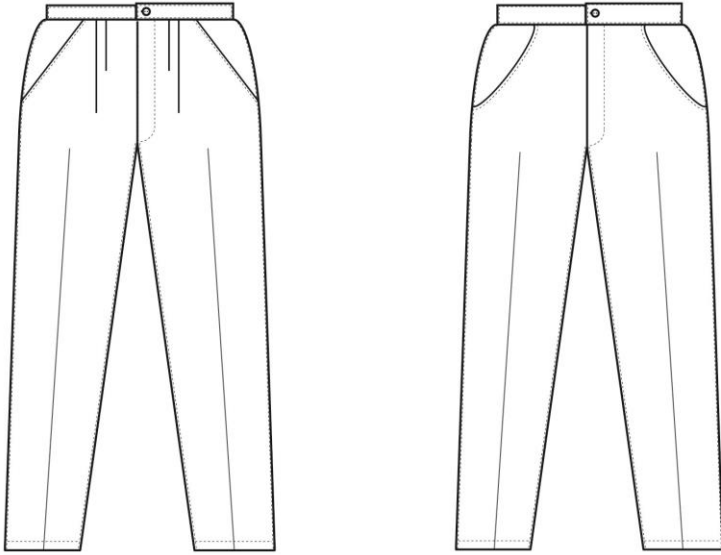
Çizelge 4.12. Kapadokya Bölgesi'nde Yaşamış Erkeklerin Alt Beden Giysi Özellikleri

ALT BEDENE GİYİLEN GİYSİ ÖZELLİKLERİ													
Bölge ve Dönem	Giysi Adı	Boy Özelliği			Cep Özelliği							Paça Özelliği	
		Kısa Boy	Orta Boy	Uzun Boy	Aplike Cepler			Torbali Cepler				Tek Kat (Normal) Paça	Çift Kat (Double) Paça
					Cepsiz	Astarlı/Torbali Cep	Körükli Cep	Dikişten Açılan Cep	Pantolon Yan Cebi	Fileto Cep	Yelek (Peto) Cep		
KAPADOKYA (Göç Öncesi)	Pantolon			●						●		●	

Bölgedeki erkeklerin alt bedenlerine giydikleri giysiler incelendiğinde daha çok Batı ve Batı ve gelenekli giyim-kuşam unsurlarının bir arada kullanıldığı karşık giyim-kuşam tarzını benimsemiş olan bölge erkeklerinin hemen hemen hepsinin; ceket, gömlek, yelek ve palto gibi üst giyim unsurlarını tamamlayacak olan klasik erkek pantolonlarını tercih ettikleri ile karşılaşmaktadır.

“Kapadokya (Yun.:Cappadocia)” Bölgesi'nde yaşamış olan erkeklerin %84'62'sinin Batı tarzını yansıtan pantolonları giydikleri görülmektedir. Bölge giyim-kuşamında alt giyim unsuru olarak pantolon tercih etmeyen erkeklerin ise, sayıları sınırlı olmakla birlikte, mevcut erkeklerin %7,69'unun potur ve %7,69'unun şalvar tercih ettikleri tespit edilmiştir. Giyilen erkek pantolonların özellikleri ele alındığında, pantolonların uzun boy uzunluğunda, pantolon yan cebine sahip ve tek kat (normal) paçaya sahip olduğu görülmektedir.

Çizelge 4.13. Kapadokya Bölgesi'nde Yaşamış Erkeklerin Alt Beden Giysilerine Ait Çizimler

 <p>Resim 4.12: Kapadokya Bölgesi'ne Ait Erkek Fotoğrafi (KAAM Arşivi, Atina)</p>	 <p>Resim 4.13: Kapadokya Bölgesi'ne Ait Erkek Fotoğrafi (KAAM Arşivi, Atina)</p>	 <p>Resim 4.14: Kapadokya Bölgesi'ne Ait Erkek Fotoğrafi (KAAM Arşivi, Atina)</p>
 <p>Pantolon</p>		

4.1.3.8. Erkeklerin Alt Bedenlerine Giydikleri Giysiler (Göç Sonrası Dönem)

1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi'nden sonraki döneme ait elde edilen veriler üzerinden "Kapadokya (Yun.:Cappadocia)" Bölgesi'nden göç etmiş olan erkek göçmenlerin alt beden giysileri; pantolon, potur ve şalvar gibi giysiler Çizelge 4.14'te, bununla birlikte giyildiği tespit edilen giysilere ait özellikler ise Çizelge 4.15'te yansıtılmıştır.

Çizelge 4.14. Kapadokya Bölgesi'nden Göç Etmış Erkeklerin Alt Beden Giysileri

ALT BEDENE GİYİLEN GİYSİLER										
Bölge ve Dönem	Pantolon			Potur			Şalvar			
	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM	
KAPADOKYA (Göç Sonrası)	s	12	-	12	-	12	12	-	12	12
	%	%100	-	%100	-	%100	%100	-	%100	%100

n:12

Bölgedeki erkeklerin alt bedenlerine giydikleri giysiler incelendiğinde daha çok Batı ve gelenekli tarzın bir arada kullanıldığı karışık tarza ait giyim-kuşam özelliklerini benimsemiş olan bölge erkeklerinin hemen hemen hepsinin; ceket, gömlek, yelek gibi üst giyim unsurlarını klasik erkek pantolonları ile tamamladıkları ve bu pantolonları tercih ettikleri ile karşılaşılmaktadır. Bölgede yaşamış erkeklerin tercih ettikleri giysilere ait görseller, grafik çizimler ve açıklamalar konu bütünlüğü dahilinde Çizelge 4.16'da yansıtılmıştır.

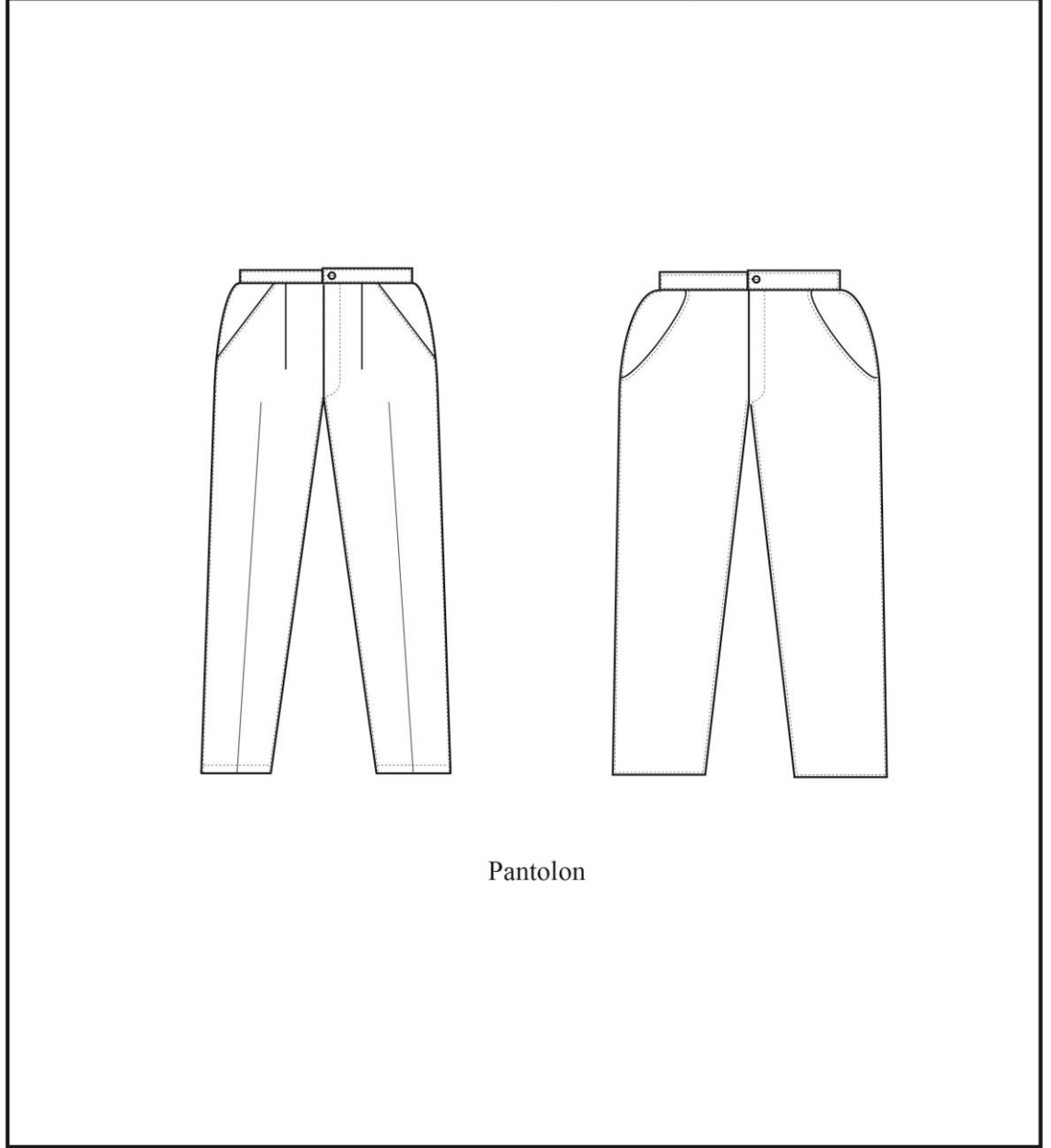
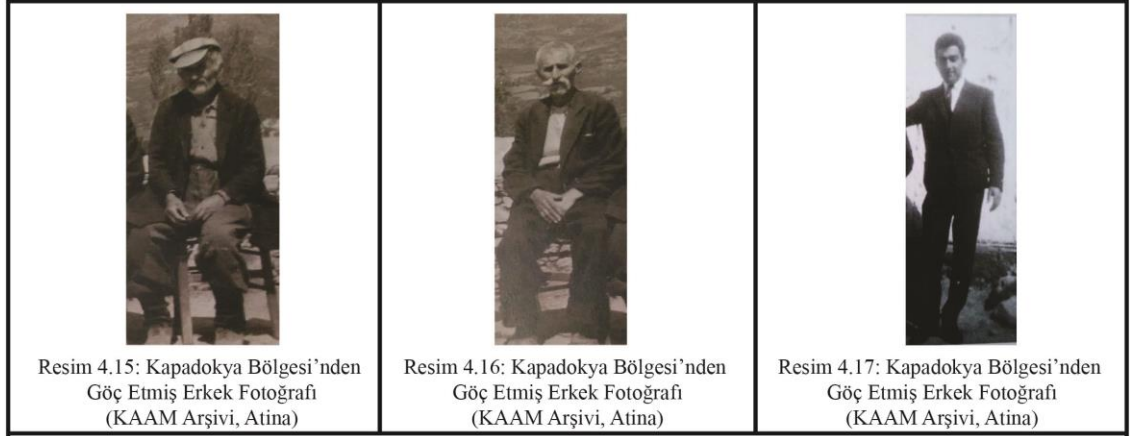

Çizelge 4.15. Kapadokya Bölgesi’nden Göç Etmiş Erkeklerin Alt Beden Giysi Özellikleri

ALT BEDENE GİYİLEN GİYSİ ÖZELLİKLERİ												
Bölge ve Dönem	Giysi Adı	Boy Özelliği			Cep Özelliği						Paça Özelliği	
		Kısa Boy	Orta Boy	Uzun Boy	Aplike Cepler			Torbali Cepler			Tek Kat (Normal) Paça	Çift Kat (Double) Paça
					Cepsiz	Astarlı/Torbali Cep	Körükli Cep	Dikişten Açılan Cep	Pantolon Yan Cebi	Fileto Cep		
KAPADOKYA (Göç Öncesi)	Pantolon			●						●		●

“Kapadokya (Yun.:Cappadocia)” Bölgesi’nden göç etmiş olan erkeklerin tamamının klasik pantolonları tercih ettikleri, gelenekli giyim-kuşam özellikleri taşıyan içlik, potur ve şalvar gibi alt giyim unsurlarını ise tercih etmedikleri tespit edilmiştir. Bununla birlikte, “Kapadokya (Yun.:Cappadocia)” Bölgesi’nden göç etmiş olan erkek göçmenlerin giydikleri pantolonlarda genç erkeklerin Batı giyim-kuşam tarzını yansıtan, orta yaşlı erkeklerin ise karışık giyim-kuşam tarzını yansıtan pantolonları tercih ettikleri görülmektedir (Bkz. Çizelge 4.16).

Çizelge 4.16. Kapadokya Bölgesi'nden Göç Etmiş Erkeklerin Alt Beden Giysilerine Ait Çizimler

4.1.3.9. Erkeklerin Başlarına Giydikleri Giysiler (Göç Öncesi Dönem)

“1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi”nden önceki döneme ait elde edilen veriler üzerinden “Kapadokya (Yun.:Cappadocia)” Bölgesi’nde yaşamış olan erkek göçmenlerin başlarına giymiş oldukları giysiler başlık, başörtüsü ve şapka kategorileri altında sınıflandırılıp Çizelge 4.17’de yansıtılmıştır.

Çizelge 4.17. Kapadokya Bölgesi’nde Yaşamış Erkeklerin Başlarına Giydikleri Giysiler

		BAŞA GİYİLEN GİYSİLER																										
		Başlık										Şapka																
Bölge ve Dönem		Fes			Kavuk			Külah			Sarık			Takke			Fötr Şapka			Kasket			Melon Şapka			Silindir Şapka		
		Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM			
KAPADOKYA (Göç Öncesi)	s	5	8	13	-	13	13	-	13	13	-	13	13	-	13	13	-	13	13	5	8	13	-	13	13	-	13	13
	%	%38,46	%61,54	%100	.	%100	%100	.	%100	%100	.	%100	%100	.	%100	%100	.	%100	%100	%38,46	%61,54	%100	.	%100	%100	.	%100	%100

n:13

Bölgede yaşamış erkeklerin fes ve kasket giydikleri tespit edilmiştir. Araştırma içeriğince fotoğraflar üzerinden ele alınan erkeklerin %38,46’sının fes kullandığı, %61,54’ünün ise kasket kullandığı ile karşılaşılmaktadır. Ortaya çıkan bu durum, bölge erkeklerinin Batı ve karışık giyim-kuşam tarzlarını kullandıklarının bir göstergesi olarak karşımıza çıkmaktadır. Bununla birlikte, Osmanlı İmparatorluğu’nda önceleri askeri alanda, sonraları ise toplumun hemen hemen tüm kesiminde görülen fesin Ortodoks Rum erkeklerin tarafından da tercih edilmesi, Osmanlı İmparatorluğu’nda yaşamakta olan Müslüman Türk etnik gruplarla girilen etkileşimin bir sonucu olarak gösterilmektedir (Çakır, 2004, s. 29; Koloğlu, 1998, s. 12). Mevcut dönemde Osmanlı İmparatorluğu içerisinde kasket gibi bir şapkanın kullanılması dönemin Batı etkisinin Ortodoks Rum erkeklerin görüldüğünün bir göstergesi olarak açıklanabilmektedir.

“Süreyya Aytaş” (KK2), ise mevcut durumu şu şekilde desteklemektedir;

“Dönem ele alındığında bölgede yaşamış olan Rumlar her ne kadar köylü bir yapıda görünseler de, birçoğunun özellikle İstanbul (*Yun.*: Constantinople) ve İzmir (*Yun.*: Smyrni) gibi şehirlerde ticari faaliyetleri bulunmaktaydı. Bu bölgelere yapılan seyahatlerde özellikle Batı ülkelerinde giyilen bazı giyim-kuşam unsurlarının bilhassa Osmanlı İmparatorluğu’nun son dönemlerinde bölgeye geldiği ve burada yaşayan halkın benimsemesiyle giyilmeye başlanmıştır.”

Resim 4.18. Fesli Erkekler
(KAAM Arşivi, Atina)

Resim 4.19. Kasketli Erkek
(KAAM Arşivi, Atina)

4.1.3.10. Erkeklerin Başlarına Giydikleri Giysiler (Göç Sonrası Dönem)

“1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi”nden önceki döneme ait elde edilen veriler üzerinden “Kapadokya (*Yun.*:Cappadocia)” Bölgesi’nden göç etmiş olan erkek göçmenlerin başlarına giymiş oldukları giysiler başlık, başörtüsü ve şapka kategorileri altında sınıflandırılıp Çizelge 4.1’de yansıtılmıştır.

Göç sonrası döneme ait fotoğraflar analiz edildiğinde, “Kapadokya (*Yun.*:Cappadocia)” Bölgesi’nden göç etmiş olan erkeklerin %66,66’sının göç öncesi dönemde olduğu gibi kasket adı verilen şapkaları giymeye devam ettikleri tespit edilmiştir (Bkz. Resim 4.20 ve 4.21). Batı tarzlı ve gelenekli giyim-kuşam özelliklerinin birarada kullanıldığı karışık giyim-kuşam özelliklerini devam ettiren erkeklerin kasket adı verilen şapkalar dışında herhangi bir başlık veya şapka kullanmadığına ulaşılmıştır.

Resim 4.20. Kasketli Erkek
(KAAM Arşivi, Atina)

Resim 4.21. Kasketli Erkek
(KAAM Arşivi, Atina)

Çizelge 4.18. Kapadokya Bölgesi'nden Göç Etmiş Erkeklerin Başlarına Giydikleri Giysiler

BAŞA GİYİLEN GİYSİLER																									
Bölge ve Dönem	Başlık										Şapka														
	Fes			Kavuk			Külah			Sarık		Takke		Fötr Şapka		Kasket		Melon Şapka		Silindir Şapka					
	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM				
KAPADOKYA (Göç Sonrası)	s	-	12	12	-	12	12	-	12	12	-	12	12	-	12	12	8	4	13	-	12	12	-	12	12
	%	-	%100	%100	-	%100	%100	-	%100	%100	-	%100	%100	-	%100	%100	%66,66	%33,34	%100	-	%100	%100	-	%100	%100

n:12

Bununla birlikte, göç öncesi dönemde “Kapadokya (Yun.:Cappadocia)” Bölgesi’nde yaşayan erkeklerin giymekte oldukları feslerin göç sonrası dönemde tamamen terk edilip, giyilmediği ile karşılaşılmıştır.

Küçük Asya Araştırmalar Derneği Başkanı “Stavros Anestidis” (KK7), mevcut durumu şu şekilde özetlemiştir;

“Genel olarak Türkiye’den Yunanistan’a göç etmiş olan Ortodoks Rum gruplar her ne kadar köylü bir görüntü içerisinde olsa da, zaman içerisinde dönemin Batı tarzını yansıtan giyim-kuşam özelliklerini kolay bir şekilde

benimsemişler, bu özellikleri giysileri ve aksesuarları aracılığı ile yansıtmışlardır. Böylece daha önce yaşamış oldukları Osmanlı İmparatorluğu'nda edindikleri bazı giyim-kuşam unsurlarından vazgeçmişlerdir.”

4.1.3.11. Erkeklerin Ayaklarına Giydikleri Giysiler (Göç Öncesi Dönem)

“1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi”nden önceki döneme ait elde edilen veriler üzerinden “Kapadokya (Yun.:Cappadocia)” Bölgesi'nde yaşamış olan erkek göçmenlerin ayaklarına giymiş oldukları çarık, çizme, kundura ve terlik gibi ayakkabılar Çizelge 4.19'da yansıtılmıştır.

Çizelge 4.19. Kapadokya Bölgesi'nde Yaşamış Erkeklerin Ayaklarına Giydikleri Giysiler

AYAĞA GİYİLEN GİYSİLER												
Bölge ve Dönem	Çarık			Çizme			Kundura			Terlik		
	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM
	KAPADOKYA (Göç Öncesi)	-	13	13	-	13	13	13	-	13	-	13
	-	%100	%100	-	%100	%100	%100	-	%100	-	%100	%100

n:13

Çizelge ele alındığında bölgede yaşamış erkeklerin tamamının kundura olarak tanımlanan, bir tabana sahip deri ayakkabıları tercih ettikleri ile karşılaşılmaktadır. “Dimitris Kaltsas” (KK3), bölgede erkekler tarafından dış mekânlarda giyilen bu ayakkabıların “kountoures” olarak adlandırıldığını belirtmektedir. Batı ve karışık tarzları giyim-kuşam özelliklerinin görüldüğü bölge erkekleri bu tarzlara ilişkin üst beden ve alt beden giyim-kuşam unsurlarını kunduralar ile tamamlamışlardır.

4.1.3.12. Erkeklerin Ayaklarına Giydikleri Giysiler (Göç Sonrası Dönem)

“1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi”nden önceki döneme ait elde edilen veriler üzerinden “Kapadokya (Yun.:Cappadocia)” Bölgesi’nden göç etmiş olan erkek göçmenlerin ayaklarına giymiş oldukları çarık, çizme, kundura ve terlik gibi ayakkabılar Çizelge 4.20’de yansıtılmıştır.

Çizelge 4.20. Kapadokya Bölgesi’nden Göç Etmiş Erkeklerin Ayaklarına Giydikleri Giysiler

AYAĞA GIYİLEN GİYSİLER													
Bölge ve Dönem	Çarık			Çizme			Kundura			Terlik			
	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM	
	KAPADOKYA (Göç Sonrası)	s	-	12	12	-	12	12	12	-	12	-	12
%		-	%100	%100	-	%100	%100	%100	-	%100	-	%100	%100

n:12

Göç sonrası döneme ait fotoğraflar analiz edildiğinde, “Kapadokya (Yun.:Cappadocia)” Bölgesi’nden göç etmiş olan erkeklerin tamamının göç öncesi dönemde olduğu gibi kundura adı verilen ayakkabıları giymeye devam ettikleri tespit edilmiştir. Hem karışık hem de Batı tazlı giyim-kuşam özelliklerini yansıtan bölge erkekleri, mevcut tarzlara ilişkin üst ve alt beden giyim-kuşam unsurlarını kunduralar ile tamamlamışlardır.

4.1.3.13. Erkeklerin Kullandıkları Giysi Tamamlayıcıları ve Aksesuarlar (Göç Öncesi Dönem)

“1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi”nden önceki döneme ait elde edilen veriler üzerinden “Kapadokya (Yun.:Cappadocia)” Bölgesi’nde yaşamış olan erkek göçmenlerin kullandıkları giysi tamamlayıcıları ve aksesuarlar Çizelge 4.21’de yansıtılmıştır.

Bu bağlamda, “Kapadokya (Yun.:Cappadocia)” Bölgesi’nde yaşamış erkeklerin hemen hemen hepsinin giyim-kuşamlarında bir giysi tamamlayıcısı ve aksesuar kullanmadıkları tespit edilmiştir. Bölgedeki sınırlı sayıda erkeğin tercih ettiği, %7,69’luk bir kesimin kravat ve mendil gibi Batı tarzlı aksesuarların yanı sıra, kuşak gibi gelenekli aksesuarları tercih edip, kullandıkları tespit edilmiştir.

Çizelge 4.21. Kapadokya Bölgesi'nde Yaşamış Erkeklerin Kullandıkları Giysi Tamamlayıcıları ve Aksesuarlar

		GIYSİ TAMAMLAYICILARI VE AKSESUARLAR																																			
Bölge ve Dönem		Giysi Bütünlüğünde Olan Giysi Tamamlayıcıları ve Aksesuarlar												Giysi Bütünlüğünde Olmayan Giysi Tamamlayıcıları ve Aksesuarlar																							
		Eldiven			Fular			Kemer			Kratat			Kuşak			Mendil			Papyon			Baston			Çakı			Mücevher/ Takı			Saat			Tespah		
		Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM						
KAPADOKYA (Göç Öncesi)	s	-	13	13	-	13	13	-	13	13	1	12	13	1	12	13	-	13	13	-	13	13	-	13	13	-	13	13	-	13	13						
	%	-	%100	%100	-	%100	%100	-	%100	%100	%7,69	%92,31	%100	%7,69	%92,31	%100	-	%100	%100	-	%100	%100	-	%100	%100	-	%100	%100	-	%100	%100						

n:13

4.1.3.14. Erkeklerin Kullandıkları Giysi Tamamlayıcıları ve Aksesuarlar (Göç Sonrası Dönem)

“1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi”nden sonraki döneme ait elde edilen veriler üzerinden “Kapadokya (Yun.:Cappadocia)” Bölgesi’nde yaşamış olan erkek göçmenlerin kullandıkları giysi tamamlayıcıları ve aksesuarlar Çizelge 4.22’de yansıtılmıştır.

Resim 4.22. Kravatlı Erkek
(KAAM Arşivi, Atina)

Resim 4.23. Kravatlı Erkek
(KAAM Arşivi, Atina)

Bu bağlamda, “Kapadokya (Yun.:Cappadocia)” Bölgesi’nden göç etmiş olan erkeklerin hemen hemen hepsinin giyim-kuşamlarında belirgin bir giysi tamamlayıcısı ve aksesuar kullanmadıkları, Batı tarzlı giyim-kuşam özelliklerini benimsemiş olan sadece %33,34’lük bir kesimin kravat kullandıkları tespit edilmiştir.

Çizelge 4.22. Kapadokya Bölgesi'nden Göç Etmiş Erkeklerin Kullandıkları Giysi Tamamlayıcıları ve Aksesuarlar

		GİYSİ TAMAMLAYICILARI VE AKSESUARLAR																																			
Bölge ve Dönem		Giysi Bütünlüğünde Olan Giysi Tamamlayıcıları ve Aksesuarlar												Giysi Bütünlüğünde Olmayan Giysi Tamamlayıcıları ve Aksesuarlar																							
		Eldiven			Fular			Kemer			Kratav			Kuşak			Mendil			Papyon			Baston			Çakı			Mücevher/ Takı			Saat			Tespah		
		Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM			
KAPADOKYA (Göç Sonrası)	s	-	12	12	-	12	12	-	12	12	4	8	12	-	12	12	-	12	12	-	12	12	-	12	12	-	12	12	-	12	12	-	12	12	-	12	12
	%	-	%100	%100	-	%100	%100	-	%100	%100	%33,34	%66,66	%100	-	%100	%100	-	%100	%100	-	%100	%100	-	%100	%100	-	%100	%100	-	%100	%100	-	%100	%100	-	%100	%100

n:13

4.1.4. Kadınların Giyim-Kuşam Özellikleri

Araştırmanın bu bölümünde, “1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi” kapsamında “Kapadokya (Yun.:Cappadocia)” Bölgesi’nde yaşamış ve sonra bu bölgeden Yunanistan’a göç etmiş olan Ortodoks Rum kadın göçmenlerin göç öncesi ve sonrası giyim-kuşam özelliklerinin nasıl olduğu ortaya konulmuştur.

4.1.4.1. Kadınların Demografik Özellikleri (Göç Öncesi Dönem)

“1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi”nden önceki döneme ait elde edilen veriler üzerinden “Kapadokya (Yun.:Cappadocia)” Bölgesi’nde yaşamış olan kadın göçmenlerin demografik özellikleri; yaş ve yaşam alanı gibi başlıklar doğrultusunda Çizelge 4.23’te ortaya konulmuştur.

Çizelge 4.23. Kapadokya Bölgesi’nde Yaşamış Kadınların Demografik Özellikleri

DEMOGRAFİK ÖZELLİKLER								
Bölge ve Dönem	Yaş				Yaşam Alanı			
	Genç	Orta Yaşlı	Yaşlı	TOPLAM	Kent	Köy	TOPLAM	
KAPADOKYA (Göç Öncesi)	s	27	9	-	36	-	36	36
	%	%75	%25	-	%100	-	%100	%100

n:36

“Kapadokya (Yun.:Cappadocia)” Bölgesi’nde yaşamış olan ve araştırma kapsamında elde edilen fotoğraflar üzerinden incelenen Ortodoks Rum kadın göçmenlerin %75’inin genç, %25’inin ise orta yaş kategorilerinde bulunduğu tespit edilmiştir. Bölgede yaşamış kadınların yaşam alanları değerlendirildiğinde ise, mevcut

kadınların tamamının dönemde kırsal kesim alanlarında kurulmuş olan köylerde yaşadıklarına ulaşılmıştır.

“Süreyya Aytaş” (KK2), genel olarak mevcut döneme ait bölgede yaşamış Ortodoks Rumların demografik özellikleri hakkında şunları ifade etmiştir;

“Büyük dedem ve ailesi “1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi” ile birlikte daha önce yaşamış oldukları Kastoria (T.:Kesriye) kentinden Ürgüp (Yun.:Prokopi)’ün Mustafapaşa (Yun.:Sinastos) kasabasına göç etmişler. Belirli bir süre bir Rum aileyle aynı evin içerisinde birlikte yaşamışlar. Bölgede yaşamış olan Ortodoks Rumlar köylü bir görüntüye sahip olsa da bölgedeki Rum okulların vermiş olduğu eğitim sayesinde bölgedeki Müslüman Türk grupların aksine okuma yazma bilen ve birkaç dil konuşabilen kişilermiş. Bununla birlikte bölgede dönemde bölgede yaşamış bazı ailelerin özellikle İstanbul (Yun.: Constantinople) ile ticari bağlantılar geliştirmiştir, bu durum özellikle “Kapadokya (Yun.:Cappadocia)” Rumlarının daha kolay bir şekilde göç etmesini sağlamıştır.”

4.1.4.2. Kadınların Demografik Özellikleri (Göç Sonrası Dönem)

“1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi”nden önceki döneme ait elde edilen veriler üzerinden “Kapadokya (Yun.:Cappadocia)” Bölgesi’nden göç etmiş olan kadın göçmenlerin demografik özellikleri; yaş, yaşam alanı ve göç sonrası yaşanılan bölge gibi başlıklar doğrultusunda Çizelge 4.24’te ortaya konulmuştur.

Göç sonrası dönemde kadın göçmen grupların gruplara ait demografik özellikler ele alındığında; Hıristiyan-Ortodoks inancını göç sonrasında da devam ettirmiş olan Rum etnik gruba ait olduğu tespit edilen 15 kadın göçmen kişinin, %33,33’ünün genç, %66,67’sinin orta yaş kategorileri içerisinde olduğu tespit edilmiştir. “Kapadokya (Yun.:Cappadocia)” Bölgesi’nden göç etmiş olan göçmenlerin yaşam alanları değerlendirildiğinde ise, kadınların tamamının göç öncesi dönemde olduğu gibi köylerde yaşadıkları ile karşılaşılmaktadır. Göçmenlerin göç sonrası da göç öncesi benimsemiş oldukları kırsal yaşamı devam ettirek, bir anlamda gelenek ve göreneklerini devam ettirdikleri ve yaşam tarzlarında radikal bir değişime gitmedikleri tespit edilmiştir.

“Kapadokya (*Yun.:*Cappadocia)” Bölgesi’nden göç etmiş olan kadın göçmenlerin Yunanistan’da göç sonrası yaşadıkları bölgeler değerlendirildiğinde ise, kadınların %80’inin Doğu Trakya Bölgesi’ne, %20’sinin ise ülkenin Orta Makedonya ve Teselya gibi bölgelerine göç ettikleri tespit edilmiştir. Bölgeden göç eden kadınların büyük bir kısmının erkekler gibi Yunanistan’ın Doğu Trakya Bölgesi’nde yer alan Kavala (*Yun.:*Kavala) kenti ve çevresinde kurulan yeni yerleşim yerlerinde yaşamlarını devam ettirdikleri ile karşılaşılmıştır.

Çizelge 4.24. Kapadokya Bölgesi’nde Yaşamış Kadınların Demografik Özellikleri

DEMOGRAFİK ÖZELLİKLER																				
Bölge ve Dönem	Yaş				Yaşam Alanı			Göç Sonrası Yaşanılan Bölge												
	Genç	Orta Yaşlı	Yaşlı	TOPLAM	Kent	Köy	TOPLAM	Atika	Batı Makedonya	Batı Yunanistan	Doğu Trakya	Epir	Girit	Güney Ege	İyonya Adaları	Kuzey Ege	Orta Makedonya	Orta Yunanistan	Teselya	TOPLAM
KAPADOKYA (Göç Sonrası)	s	5	10	-	15	-	15	15	-	-	-	12	-	-	-	-	2	-	1	15
	%	%33,33	%66,67	-	%100	-	%100	%100	-	-	-	%80	-	-	-	-	-	%13,33	-	%6,67

n:15

4.1.4.3. Kadınların Dış Görünümleri ve Tazları (Göç Öncesi Dönem)

1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi”nden önceki döneme ait elde edilen veriler üzerinden “Kapadokya (*Yun.:*Cappadocia)” Bölgesi’nde yaşamış olan kadın göçmenlerin dış görünümleri ve tazları; baş ve giyim-kuşam tazları gibi başlıklar doğrultusunda Çizelge 4.25’te ortaya konulmuştur.

Çizelge 4.25. Kapadokya Bölgesi'nde Yaşamış Kadınların Dış Görünümleri ve Tarzları

DIŞ GÖRÜNÜMLER ve TARZLAR									
Bölge ve Dönem	Baş				Giyim-Kuşam Tarzı				
	Açık	Yarım Açık	Örtülü	TOPLAM	Gelenekli	Batı Tarzlı	Karışık	TOPLAM	
KAPADOKYA (Güç Öncesi)	s	15	18	3	36	34	-	2	36
	%	%41,66	%50	%8,34	%100	%94,44	-	%5,56	%100

n:36

“Kapadokya (*Yun.*:Cappadocia)” Bölgesi'nde yaşamış olan kadın göçmenlerin başlarının açık, yarım açık ya da örtülü olup olmadıkları incelendiğinde; kadınların başlarının %50'sinin yarım açık, %41,66'sının açık, %8,34'ünün ise örtülü oldukları tespit edilmiştir. Ortaya çıkan bu durumun bölgede yer alan kentlere göre değişiklik göstermekte olduğu ile karşılaşılmaktadır. Örneğin, Nevşehir (*Yun.*:Neapolis) ve Niğde (*Yun.*:Nigdi) kentlerindeki kadınlar başlarını tamamen örtmeyip yarım açık bırakırlarken, Kayseri (*Yun.*:Caesarea) kentinde yaşamış olan kadınların ise başlarının tamamen açık olduğu görülmektedir. Ayrıca, çalışmada bölge içerisinde değerlendirilen Adana (*Yun.*:Adana) kentinde yer alan kadınların dış mekânlarda çeşitli dış giyim unsurları (çarşaf, ferace vb.) ile başlarını tamamen örttükleri de tespit edilmiştir (Bkz. Resim 4.24, 4.25 ve 4.26).

Resim 4.24. Açık Baş Şekli
(KAAM Arşivi, Atina)

Resim 4.25. Yarım Açık Baş Şekli
(Filio Chaidemenou Müzesi Arşivi, Atina)

Resim 4.26. Örtülü Baş Şekli
(KAAM Arşivi, Atina)

Bununla birlikte bölgede yaşamış Ortodoks Rum kadınların örtünme şekilleri ele alındığında, araştırma kapsamında incelenen kadınların %58,34'ünün başlarını herhangi bir örtücü unsur ile örttüğü görülmektedir. Ortaya çıkan bu durum Hıristiyanlık dinindeki örtünme geleneğinin ötesinde, birlikte yaşanan Müslüman Türk halk ile zaman içerisinde oluşan kültür etkileşiminin göstergesi olarak açıklanabilmektedir.

Yılmaz (2007, s. 89) “Yahudi ve Hıristiyan Kutsal Metinlerde Kadının Başını Örtmesi” adlı yüksek lisans tez çalışmasında Hıristiyanlık dininde kadının örtünmesini şu şekilde açıklamaktadır;

“Hıristiyanlık dini içeriğince ortaya çıkan, kilise ve din adamları tarafından kabul edilen dört farklı İncil’de de (Matta, Markos, Luka ve Yuhanna) kadınların başlarını örtmeleri konusunda kesin bir ifade yer almamaktadır.”

Fakat diğer yandan bakıldığında, hemen hemen tüm Hıristiyan ikonalarında Hz. Meryem'in başının örtülü olduğu ile karşılaşılmaktadır. Bununla birlikte, rahibelerin tamamının asırlarca bu kurala bağlı kaldığı ve günümüzde de bu kuralı devam ettirdikleri görülmektedir (Görmez, 2001, s. 24). Ortaya çıkan bu durum "1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi" öncesi dönemde "Kapadokya (Yun.:Cappadocia)" Bölgesi'nde yaşamış Ortodoks Rum kadınların başlarının örtülü olmasının Müslüman Türk halk ile etkileşimin yanı sıra geleneklere dayalı bir durumun göstergesi olarak yorumlanabilir.

Kadın göçmenlerin giyim-kuşam tarzlarına bakıldığında ise, kadınların %94,44'ünün gelenekli ve %5,56'sının karışık giyim-kuşam özelliklerini tercih ettikleri görülmektedir. Bu durum, "Kapadokya (Yun.:Cappadocia)" Bölgesi'nde yaşamış kadın göçmenlerin gelenekli bir giyim-kuşam tarzını benimsediklerini ortaya koymaktadır.

4.1.4.4. Kadınların Dış Görünümleri ve Tarzları (Göç Sonrası Dönem)

"1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi"nden önceki döneme ait elde edilen veriler üzerinden "Kapadokya (Yun.:Cappadocia)" Bölgesi'nden göç etmiş olan kadın göçmenlerin dış görünüşleri ve tarzları; baş ve giyim-kuşam tarzları gibi başlıklar doğrultusunda Çizelge 4.26'da ortaya konulmuştur.

"Kapadokya (Yun.:Cappadocia)" Bölgesi'nden göç etmiş olan kadın göçmenlerin başlarının açık, yarım açık ya da örtülü olup olmadıkları incelendiğinde; kadınların başlarının %73,34'ünün yarım açık, %41,66'sının açık, %26,66'sının ise açık oldukları tespit edilmiştir. Bölgede göç öncesi dönemde olduğu gibi tamamen örtülü bir kadın göçmene rastlanmamıştır (Bkz. Resim 4.27, 4.28 ve 4.29)

Çizelge 4.26. Kapadokya Bölgesi'nden Göç Etmiş Kadınların Dış Görünümleri ve Tarzları

DIŞ GÖRÜNÜMLER ve TARZLAR									
Bölge ve Dönem	Baş				Giyim-Kuşam Tarzı				
	Açık	Yarım Açık	Örtülü	<u>TOPLAM</u>	Gelenekli	Batı Tarzlı	Karışık	<u>TOPLAM</u>	
KAPADOKYA (Göç Sonrası)	s	4	11	-	15	14	1	-	15
	%	%26,66	%73,34	-	%100	%93,33	%6,67	-	%100

n:15

Ortaya çıkan bu durum, “Kapadokya (*Yun.*:Cappadocia)” Bölgesi’nde göç öncesi dönemde Nevşehir (*Yun.*:Neapolis) ve Niğde (*Yun.*:Nigdi) kentleri ile Kayseri (*Yun.*:Caesarea) kenti arasında gözlemlenen farklılığın göç sonrası dönemde devam etmediğini yansıtmaktadır.

Kadın göçmenlerin giyim-kuşam tarzlarına bakıldığında ise, kadınların %93,33’ünün gelenekli ve %6,67’sinin Batı tarzlı giyim-kuşam özelliklerini tercih ettikleri görülmektedir. Bu durum, “Kapadokya (*Yun.*:Cappadocia)” Bölgesi’nde yaşamış kadın göçmenlerin göç öncesi dönemde olduğu gibi sonrası dönemde de gelenekli bir giyim-kuşam tarzını benimsediklerini ortaya koymaktadır.

Resim 4.27. Yarım Açık Baş Şekli
(KAAM Arşivi, Atina)

Resim 4.28. Yarım Açık Baş Şekli
(KAAM Arşivi, Atina)

Resim 4.29. Yarım Açık Baş Şekli
(KAAM Arşivi, Atina)

4.1.4.5. Kadınların Üst Bedenlerine Giydikleri Giysiler (Göç Öncesi Dönem)

“1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi”nden önceki döneme ait elde edilen veriler üzerinden “Kapadokya (Yun.:Cappadocia)” Bölgesi’nde yaşamış olan kadın göçmenlerin üst beden giysileri; bluz, ceket, dış giyim unsurları (çarşaf, ferace vb.), elbise, entari, fanila, gömlek, kazak, manto ve üstlük gibi giysiler Çizelge 4.27’de, bununla birlikte giyildiği tespit edilen giysilere ait özellikler ise Çizelge 4.28’de yansıtılmıştır.

Bölgedeki kadınların üst bedenlerine giydikleri giysiler ele alındığında gelenekli giyim-kuşam tarzını benimsemiş olan bölge kadınlarının; çarşaf ve ferace gibi dış

giyim unsurları ile birlikte entari, gömlek ve üstlük gibi üst giyim unsurlarını tercih ettikleri tespit edilmiştir. Bölgede yaşamış kadınların tercih ettikleri giysilere ait görseller, grafik çizimler ve açıklamalar konu bütünlüğü dahilinde Çizelge 4.29 ve Çizelge 4.30'da yansıtılmıştır.

Çizelge 4.27. Kapadokya Bölgesi'nde Yaşamış Kadınların Üst Beden Giysileri

Bölge ve Dönem		ÜST BEDENE GİYİLEN GİYSİLER																													
		Bluz			Ceket			Dış Giyim Unsurları			Elbise			Entari			Faniia			Gömlek			Kazak			Manto			Üstlük		
		Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM			
KAPADOKYA (Çiğaç Öncesi)	s	-	36	36	-	36	36	3	33	36	-	36	36	36	-	36	36	31	5	36	-	36	36	-	36	36	15	21	36		
	%	-	%100	%100	-	%100	%100	%8.33	%91.67	%100	-	%100	%100	%100	-	%100	%100	%86.11	%13.89	%100	-	%100	%100	-	%100	%100	%41.67	%58.33	%100		

n:36

Bölgede yaşamış Ortodoks Rum kadınlara ait giyim-kuşam özelliklerinin gelenekli bir yapı doğrultusunda geliştiği, Nevşehir (*Yun.:Neapolis*) ve Niğde (*Yun.:Nigdi*) kentlerine ait giysilerinin birbirleri ile tamamıyla benzerlik gösterdiği, Kayseri (*Yun.:Caesarea*) kentine ait kadın giysilerinin ise özgün yapısı ile bölgedeki diğer kentlerden farklılaştığı ortaya çıkmıştır. Bölgede yaşamış Ortodoks Rum kadınların genel olarak dışarıya çıktıklarında bir dış giyim unsuru olan çarşaf, ferace vd. üst beden giysisini kullandıklarından söz edilememektedir. Fakat yapılan çalışmada bölge içerisinde ele alınan Adana (*Yun.:Adana*) kentinde yaşamış Ortodoks Rum kadınların dışarıya çıktıklarında çarşaf giydikleri görülmektedir (Bkz. Resim 4.44). Osmanlı İmparatorluğu'nun son döneminde hem Müslüman hem de gayrimüslim halk tarafından yaygın bir şekilde kullanılan dış giyim unsurlarının, herkesin ayırım yapılmadan giyebileceği türden kılıklar arasında yer almıştır (Sarıtaş, Türksoy ve Bilen, 2007, s. 197). Çarşaf ve ferace giyen Müslüman Türk kadınların yüzlerine yaşmak örterek ve sarı renkli ayakkabılar giyerek dönemdeki garımüslüm kadınlardan ayrıldığı görülmektedir. Garımüslüm kadınlarda ise yüzlerini herhangi bir şey ile örtmez ve koyu renkli ayakkabılar giymişlerdir (Mahir Metinsoy, 2014, s. 16-20).

Resim 4.30. Adana Kenti'nde Yaşamış Ortodoks Rum Kadınlar
(KAAM Arşivi, Atina)

Gözlemlenen bu durum bölgedeki Müslüman Türk halk ile birlikte oluşturulan ortak kültürün paylaşımı ve ortaya çıkan etkileşimin bir sonucu olarak değerlendirilebilir. Çünkü mevcut dönemde Osmanlı İmparatorluğu içerisinde yaşayan Müslüman Türk etnik gruba ait kadınların dış mekânlarda, benzer formlarda, siyah renk başta olmak üzere farklı koyu tonlarda çarşaf ve ferace gibi dış giyim unsurlarını tercih ettikleri görülmektedir (Bkz. Resim 4.44 ve 4.45).

Resim 4.31. Selanik Kenti'nde Yaşamış Müslüman Türk Kadınlar
(Esat Halil Ergelen Arşivi, İstanbul)

Giyilen çarşaflar ve ferace gibi dış giyim unsurları incelendiğinde, Ortodoks Rum kadınların giydikleri dış giyim unsurlarının ayak bileğini örtecek kadar uzun boylu, kapamasız, kolsuz ve yakasız bir yapıya sahip olduğu ile karşılaşılmaktadır.

Araştırma içeriğince ele alınan bölgede yaşamış Ortodoks Rum kadınların tamamının farklı formlara sahip entariler giydikleri ile karşılaşılmaktadır. Giyilen bu gelenekli yapıdaki entarilerin bir kısmının Kayseri (*Yun.*:Caesarea) kentinde yaşamış kadınlar

tarafından giyildiği tespit edilmiştir (Bkz. Resim 4.32, 4.33, 4.34, 4.35, 4.36, 4.37). Ailesi dönemin Kayseri (*Yun.*:Caesarea) kentinden Yunanistan'a göç etmiş olan "Vilma Hastaoglou Martinidis" (KK1) bölgeye ilişkin entariler hakkında şu ifadeleri kullanmıştır;

"Ailemden kalan fotoğraf albümlerine baktığımda, dönemin Kayseri (*Yun.*:Caesarea) kentinde bölgeye özgü gelenekli giysilerle karşılaşmaktadır. Bu giysiler, "Kapadokya (*Yun.*:Cappadocia)" Bölgesi'ni oluşturan diğer kentler olan Nevşehir (*Yun.*:Neapolis) ve Niğde (*Yun.*:Nigdi) giyim-kuşamından tamamen farklı bir tarza sahiptir. Bölgedeki kadınların giysilerine bakıldığında, vücudun bel kısmına kadar üst bedene oturan, uzun kollu, yakalı ve çan formunda uzun bir eteğe sahip elbiseler görülmektedir. Bu giysilerin, kentte üretimi yapılan yaz aylarında serin kış aylarında ise sıcak tutan bir özelliğe sahip yün içerikli dokuma kumaşlardan yapıldığı bilinmektedir".

Kayseri (*Yun.*:Caesarea) Rumlarının giydikleri entarilerin özellikleri ele alındığında, elbiselerin orta boy uzunluğunda, yakadan göğüs bölgesine kadar patlı tek sıra düğmeli, uzun kollu, kısa boy manşetli ve dik yakaya sahip olduğu görülmektedir. Bununla birlikte, entarinin göğüs kısmının altında ve etek uçlarında yer alan kırmaların bulunduğu görülmektedir.

Entarinin etek kısmında ise bir kabarıklık bulunmaktadır. Mevcut kabarıklığın, entari eteğinin iç kısmına koyulmuş olan dolgu sayesinde verildiği tahmin edilmektedir. Ayrıca, her ne kadar mevcut fotoğraflar üzerinde görülmese de mevcut entarinin içine iç gömleklerin giyildiği bilinmektedir (KK2).

Bölgede yaşamış Ortodoks Rum kadınların bir kısmının da farklı özelliklere sahip gelenekli yapıdaki entarileri giydikleri ile karşılaşmaktadır. Giyilen bu gelenekli yapıdaki entarilerin Nevşehir (*Yun.*:Neapolis) ve Niğde (*Yun.*:Nigdi) kentinde yaşamış kadınlar tarafından giyildiği ve bölgenin gelenekli giyiminin bir parçası olduğu tespit edilmiştir.

Çizelge 4.29. Kapadokya Bölgesi'nde Yaşamış Kadınların Üst Beden Giysilerine Ait Çizimler

Resim 4.32: Kayseri Kenti'ne Ait Kadın Fotoğrafi
(KAAM Arşivi, Atina)

Resim 4.33: Kayseri Kenti'ne Ait Kadın Fotoğrafi
(KAAM Arşivi, Atina)

Resim 4.34: Kayseri Kenti'ne Ait Kadın Fotoğrafi
(KAAM Arşivi, Atina)

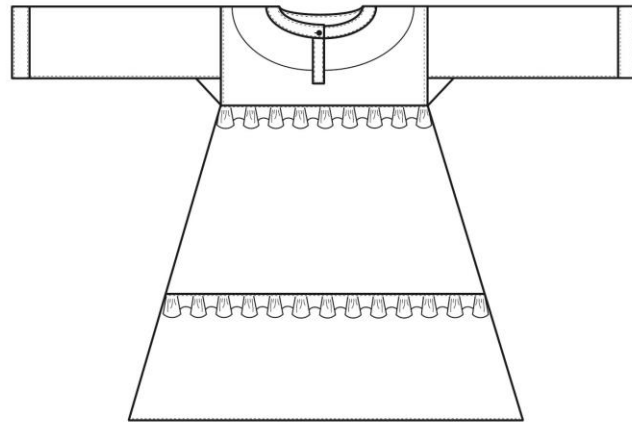
Resim 4.35: Kayseri Kenti'ne Ait Kadın Fotoğrafi
(KAAM Arşivi, Atina)

Resim 4.36: Kayseri Kenti'ne Ait Kadın Fotoğrafi
(KAAM Arşivi, Atina)

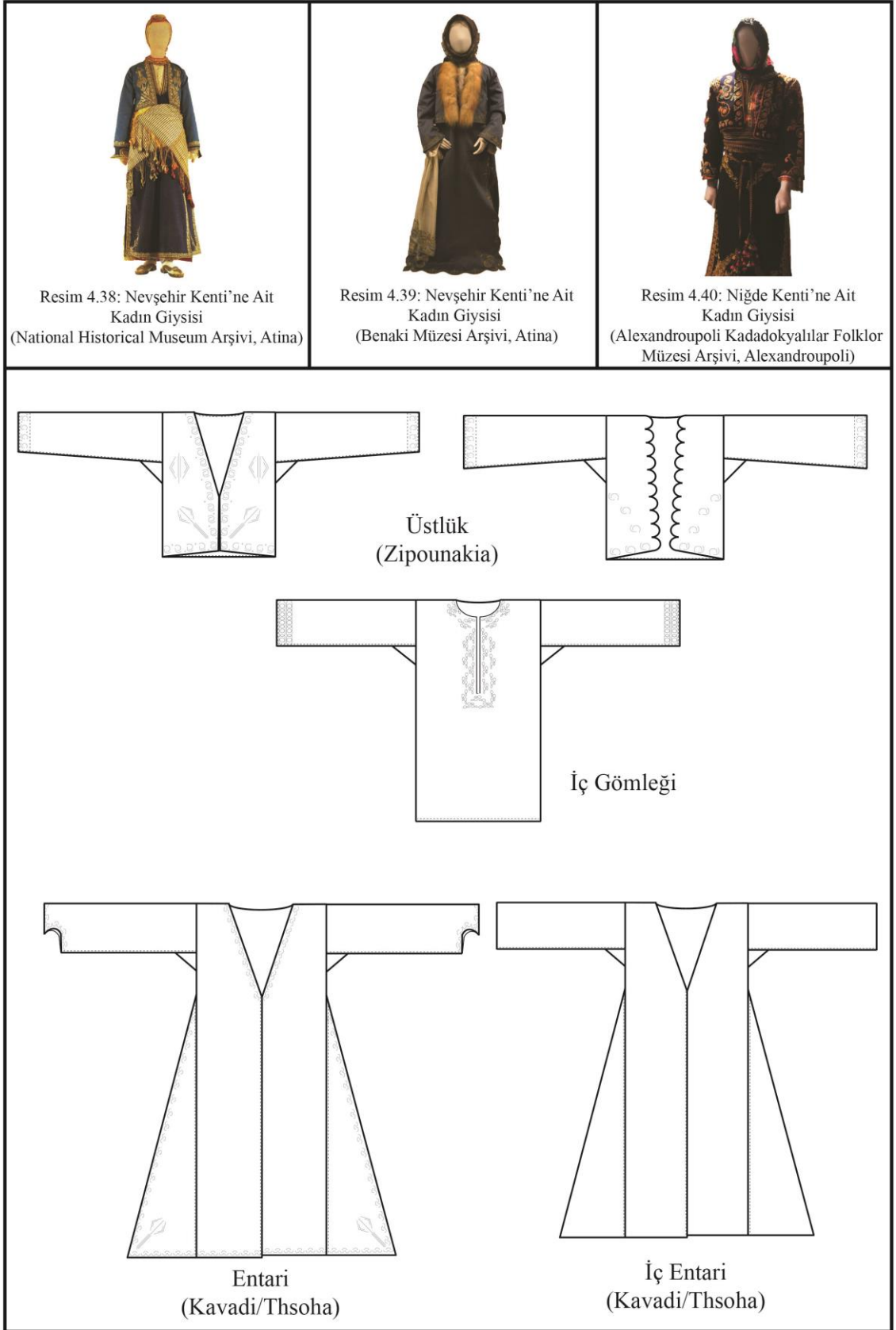
Resim 4.37: Kayseri Kenti'ne Ait Kadın Fotoğrafi
(KAAM Arşivi, Atina)

Entari

Çizelge 4.30. Kapadokya Bölgesi'nde Yaşamış Erkeklerin Üst Beden Giysilerine Ait Çizimler

Bölgede “kavadi” veya “thsoha” adı ile adlandırılan bu entariler, giyen kişi tarafından don ve iç gömlek üzerine giyilmektedirler. Entarinin yakası giyen kişinin göğsünün üst kısmını açıkta bırakacak ve içe giyilen gömleğin yakasındaki süslemelerin görünürlüğü sağlayacak şekilde “V” şeklinde bir kesime sahiptir. Giyilen entariler ön ortasından boydan boya açık yapıdadır. Ön ortası boydan boya açık olan entarilerin ön kapaması, sağ beden sol bedenin üzerine gelecek şekilde yerleştirilmiştir. Bel hattından aşağıya doğru genişleyen bir forma sahip olan, entarinin eteğini genişletmek amacı ile yanlarına üçgen ekler (peş) yerleştirilmiştir. Söz konusu bu ekler üst kısımların bedene oturmasını ve etek uçlarının genişlemesini sağlamıştır (Koç ve Saatçioğlu, 2017, s. 658, 659).

Etek ucuna kadar inen yırtmaçların bulunduğu entarinin ön ve arka bedeni omuz dikişi olmayacak şekilde kolların dik olarak bedene yerleştirildiği “T” biçimli bir kesim uygulanmıştır. Kol altına hareket serbestliğini sağlamak için üçgen parçalar (kuş) yerleştirilmiştir. Giysinin kol uçlarında kıvrımlı kulaklar bulunduğu bu da giysinin model uygulamalı bir maşete sahip olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte, giyilen entarinin altına bir entari daha giyilmektedir (KK2).

Bölgenin Nevşehir (*Yun.*:Neapolis) ve Niğde (*Yun.*:Nigdi) kentlerine ait entarilerde genellikle lacivert, siyah ve toprak tonları renklerinde yün içerikli kumaş üzerine altın veya gümüş rengi işlemler ile zenginleştirilen entarinin yaka dahil dış çevresinde yoğun nakışların görüldüğü, ön sağ ve sol yanın etek ucu ile kesiştiği kısımlarda diyagonal bir şekilde içeriye doğru girmiş nakışların var olduğu ile karşılaşmaktadır. Bölgedeki giysilerin üzerinde çoğunlukla işlemlerin görülmesi, bölgede yaşamış olan Ortodoks Rumların işleme konusunda başarılı olduklarını ve giysilerini işlemler sayesinde ön plana çıkardıklarını göstermektedir. “Süreyya Aytas” (KK2), konuya ilişkin verileri şu şekilde aktarmıştır;

“Mübadele sonrasında bölgede yaşamış olan Ortodoks Rumların evlerine yerleşmiş olan dedem ve büyükannem bu kişilerden kalma birçok işlemeye ulaşmışlar. Bu durum onların işleme konusunda başarılı olduğunu göstermektedir. Zaten bölgeye özgü Ortodoks Rum giysilerinde de işleme detaylarının çok olduğu görülmektedir”.

Bölgede yaşamış olan kadınların gömlek tercihlerine bakıldığında, kadınların %86,11'inin gömlek giydiği tespit edilmiştir. Gömlek giyen kadınlar iç gömleği adı verilen gelenekli tarzı yansıtan gömlekleri kavadi” veya “thsoha” adı verilen entarilerin altına, tenlerinin üzerine giymişlerdir. Giyilen gömleklerin özellikleri ele alındığında, gömleklerin uzun boylu, kapamasız, uzun kollu, manşetsiz ve yakasız olduğu görülmektedir. İç gömleğe, ön ve arka bedeni omuz dikişi olmayacak şekilde kolların dik olarak bedene yerleştirildiği “T” biçimli bir kesim uygulanmıştır. Yaka çevresi ile kol uçlarına “kavadi” veya “thsoha”nın yaka açıklığından görünecek ve kol uçlarından sarkacak şekilde dantellerin geçirildiği ile karşılaşılmaktadır. İç gömlekler, yakasız olarak hazırlanmakta ve daha sonra giyecek kişilerin tercihleri doğrultusunda gömleğin yakalarına çeşitli formlar verilmektedir.

Gömleğin yanlarına bedeni genişletmek amacı ile dikdörtgen, kol altlarına hareket serbestliğini sağlamak amacı ile üçgen (kuş) ekler yerleştirilmiştir. Bedene giyildiğinde rahat hareketi sağlayacak genişlikte bir forma sahip olan gömlek kullanım yerine göre genellikle beyaz pamuk, keten ve ipek karışımlarından oluşan kumaşlardan dikilmektedir. Mevcut bulgular, Koç ve Saatçioğlu (2017, s. 658)'nin “1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi'nde Türkiye'den Yunanistan'a Göç Eden Ortodoks Rum Göçmen Kadınlara Ait Gelenekli Giysiler” adlı çalışması ile benzerlikler taşımaktadır. Bölgede giyilen gömleğin yöresel bir adına rastlanılmamıştır.

“Kapadokya (*Yun.:Cappadocia*)” Bölgesi'nde yaşamış olan kadınların %41,67'sinin üstlük giydikleri ile karşılaşılmıştır. Giyilen üstlüklerin detayları ele alındığında, üstlüklerin kısa boy uzunluğunda, kapamasız, uzun kollu, manşetsiz ve yakasız olduğu görülmektedir. Mevcut üstlükler bölgede “zipounakia” adı ile bilenen uzun kollu öne boydan boya açık, yaka çevresi, kol uçları, ön açıklığı ve etek uçlarında giysinin dış hatlarını tamamıyla çevreleyen süslemeleri olan estetik değeri yüksek bel hattına kadar uzunlukta biçimlendirilmiş kısa üstlüklerdir. Bununla birlikte kadınların dönemde iç çamaşırı olarak kullanmakta oldukları zıbına benzeyen bir çeşit iç giysisi de “zipounakia” ismi ile adlandırılmıştır (KK3). Yapılan işlemler ile çeşitli motiflerin yer aldığı üstlüklerin yüzeyi tıpkı entarilerde olduğu gibi altın veya gümüş alaşımli ipliklerle işlenmektedir. Fakat yaş itibari ile daha olgun yaştaki

kişilerin üstlükleri, mevcut nakışlar yerine daha çok bölgede bulunan kurt, tilki ve tavşan gibi hayvanların derisinden elde edilen kürklerle süslenmektedir. Bölgede kullanılan üstlüklerin, “kavadi” veya “thsoha” adı verilen entarilerin üzerine giyilerek önü açık şekilde kullanıldığı görülmektedir. Genellikle yün içeriğe sahip bir kumaştan yapılmış olan yeleğin koyu mavi, lacivert ve toprak tonlarında bir renge sahip olduğu görülmektedir. Mevcut üstlüklerin önden bir kapaması olmamakla birlikte, açık olarak kullanılmış ve “zipounika”ların boyları göğüs altında sona ermektedir. Yaka kesimi etek ucundan başlayan ve yakaya doğru “V” kesimle biçimlendirilmiştir. Ön ve arka bedeni omuz dikişi olmayacak şekilde kolların dik olarak bedene yerleştirildiği “T” biçimli bir kesim uygulanmıştır.

4.1.4.6. Kadınların Üst Bedenlerine Giydikleri Giysiler (Göç Sonrası Dönem)

“1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi”nden sonraki döneme ait elde edilen veriler üzerinden “Kapadokya (Yun.:Cappadocia)” Bölgesi’nden göç etmiş olan kadın göçmenlerin üst beden giysileri; bluz, ceket, dış giyim unsurları (çarşaf, ferace vb.), elbise, entari, fanila, gömlek, kazak, manto ve üstlük gibi giysiler Çizelge 4.31’de, bununla birlikte giyildiği tespit edilen giysilere ait özellikler ise Çizelge 4.32’de yansıtılmıştır.

Çizelge 4.31. Kapadokya Bölgesi’nden Göç Etmiş Kadınların Üst Beden Giysileri

		ÜST BEDENE GİYİLEN GİYSİLER																													
Bölge ve Dönem		Bluz			Ceket			Dış Giyim Unsurları			Elbise			Entari			Fanila			Gömlek			Kazak			Manto			Üstlük		
		Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM			
KAPADOKYA (Göç Sonrası)	s	-	15	15	-	15	15	-	15	15	-	15	15	15	-	15	15	15	6	9	15	-	15	15	-	15	15	15	-	15	15
	%	-	%100	%100	-	%100	%100	-	%100	%100	-	%100	%100	%100	-	%100	%100	%100	%40	%60	%100	-	%100	%100	-	%100	%100	%100	-	%100	%100

n:15

Çizelge 4.32. Kapadokya Bölgesi'nden Göç Etmiş Kadınların Üst Beden Giysi Özellikleri

ÜST BEDENE GİYİLEN GİYSİ ÖZELLİKLERİ																																						
Bölge ve Dönem	Giysi Adı	Boy Özelliği			Kapama Özelliği				Kol Özelliği				Manşet Özelliği				Yaka Detayı																					
		Kısa Boy	Orta Boy	Uzun Boy	Kapamasız	Mono Kapama	Kruvaze Kapama	Model Uygulamalı Kapama	Kolsuz	Kısa Kol	Truvakar Kol	Uzun Kol	Model Uygulamalı Kol	Manşetsiz	Kısa Boylu Manşet	Orta Boylu Manşet	Uzun Boylu Manşet	Model Uygulamalı Manşet	Yakasız Yakalar					Bedene Takılan Yakalar					Bedenden Çıkan Yakalar									
																			Yakasız	Bisiklet Yaka	Kare Yaka	Kayık Yaka	U Yaka	V Yaka	Bahriye Yaka	Diğ Yaka	Bebe Yaka	Gömlük Yaka	Şömriye Yaka	Erkek Yaka	Şal Yaka							
KAPADOKYA (Göç Sonrası)	Entari		●	●		●					●		●	●																								
	İç Gömleği		●	●							●		●							●																		
	Üstlük	●	●		●		●					●		●						●																		

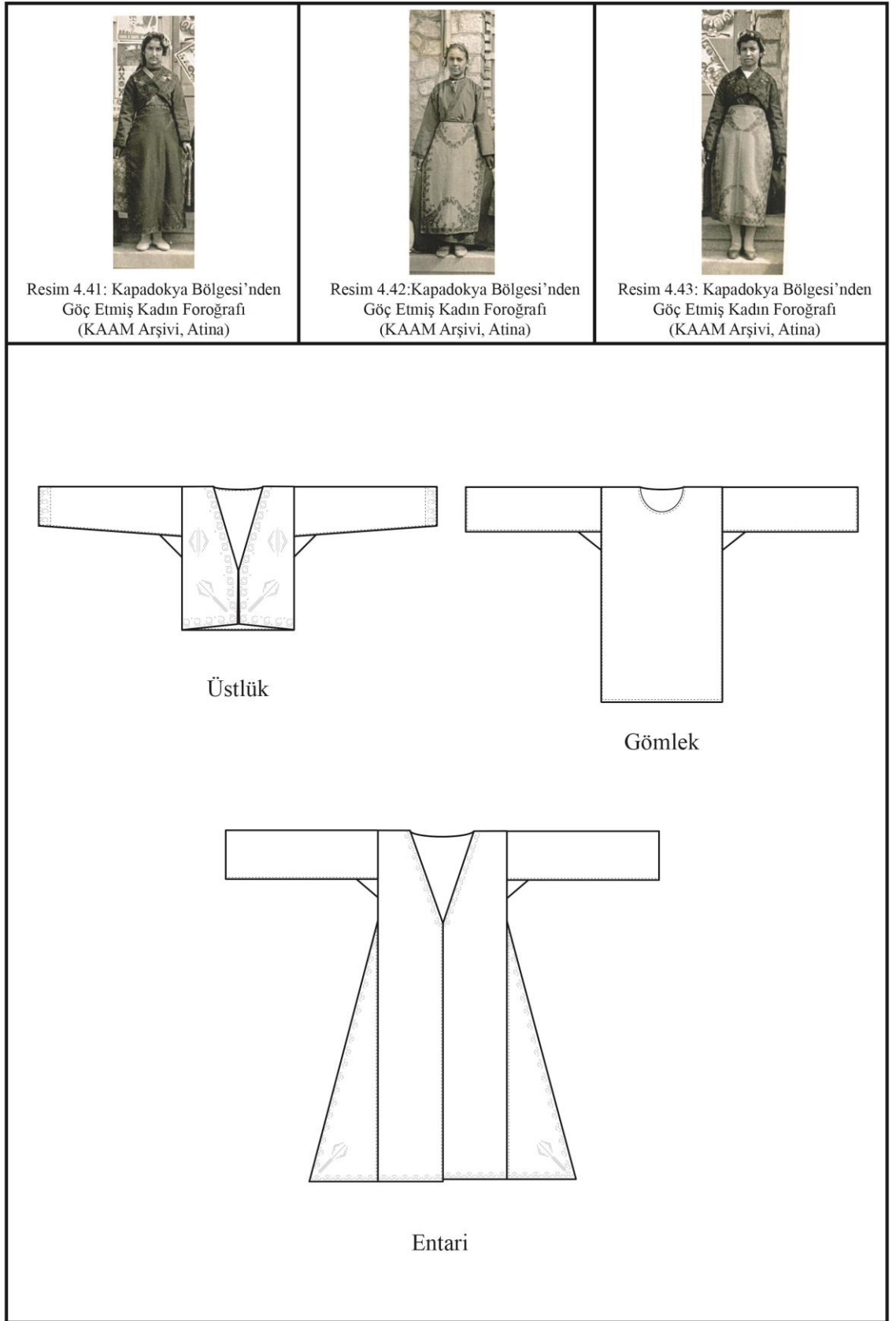
Bölgeden göç etmiş olan kadınların üst bedenlerine giydikleri giysiler ele alındığında gelenekli giyim-kuşam tarzını benimsemiş olan kadınların; entari, gömlek ve üstlük gibi üst giyim unsurlarını tercih ettikleri tespit edilmiştir. Bölgede yaşamış kadınların tercih ettikleri giysilere ait görseller, grafik çizimler ve açıklamalar konu bütünlüğü dahilinde Çizelge 4.33 ve 4.34’te yansıtılmıştır.

Bölgedeki kadınların üst bedenlerine giydikleri giysiler incelendiğinde, göç öncesi dönemde gelenekli giyim-kuşam tarzını benimsemiş olan bölge kadınlarının göç sonrası dönemde de gelenekli giyim-kuşam özelliklerini devam ettirip, entari, gömlek ve üstlük gibi üst giyim unsurlarını tercih ettikleri tespit edilmiştir. Bölgeden göç etmiş olan kadınların göç öncesinde dış giyim unsuru olarak kullanmakta oldukları çarşaf, ferace vd. üst beden giysilerini artık kullanmadıkları görülmektedir. Bu durum, göçmen kadınların Yunanistan topraklarında yeni bir yaşam kurduklarının, artık Müslüman Türk kadınlarla bir arada yaşamadıklarının ve kültürel etkileşimin sona erdiğinin bir göstergesi olarak açıklanabilmektedir.

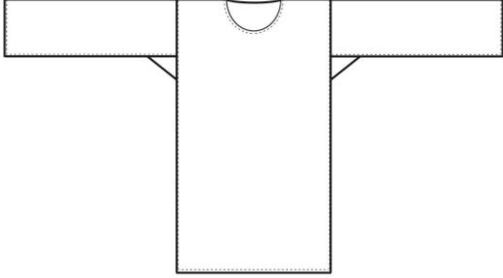
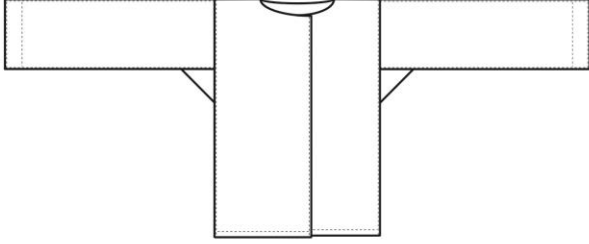
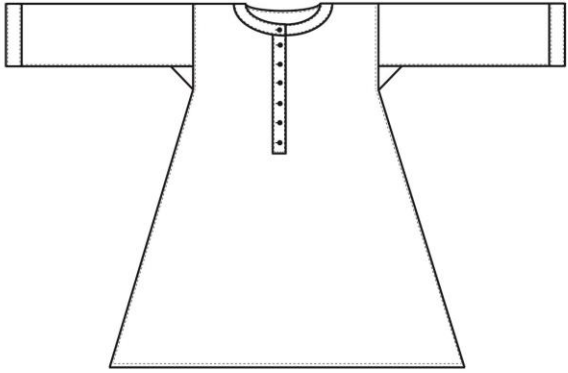
“Kapadokya (*Yun.*:Cappadocia)” Bölgesi’nden göç etmiş olan kadınların %93,33’ünün gelenekli yapıdaki entarileri giydikleri ile karşılaşmıştır. Giyilen entarilerin özellikleri ele alındığında, entarilerin çoğunun göç öncesinde kullanılanlarla aynı oldukları ve zamanla değişikliğe uğradıkları; değişime uğrayan entarilerin ise göç öncesinde Kayseri (*Yun.*:Caesarea) kentinde giyilen entarilerle bazı benzerlikler taşıdıkları tespit edilmiştir.

Mevcut durum, göç eden kadınların göç ettikleri yerlerde, öncelikle göç öncesinde giyilen entarileri giydikleri, sonrasında zaman içerisinde mevcut entarilerin yerine farklı yapıdaki entarileri tercih ettiklerini ortaya koymaktadır. Giyilen entarilerin özellikleri ele alındığında; giyilen birinci tip entarinin, uzun boy uzunluklarında, kapamasız, uzun kollu, manşetsiz ve yakasız oldukları görülmektedir. Giyilen ikinci tip entarinin ise; orta boy uzunluğunda, yakadan göğüsün altına kadar patlı mono kapamalı, uzun kollu, kısa boy manşetli ve dik yakaya sahip olduğu tespit edilmiştir.

Çizelge 4.33. Kapadokya Bölgesi'nden Göç Etmiş Kadınların Üst Beden Giysilerine Ait Çizimler

Çizelge 4.34. Kapadokya Bölgesi'nden Göç Etmiş Kadınların Üst Beden Giysilerine Ait Çizimler

		
<p>Resim 4.44: Kapadokya Bölgesi'nden Göç Etmiş Kadın Fotoğrafı (KAAM Arşivi, Atina)</p>	<p>Resim 4.45: Kapadokya Bölgesi'nden Göç Etmiş Kadın Fotoğrafı (KAAM Arşivi, Atina)</p>	<p>Resim 4.46: Kapadokya Bölgesi'nden Göç Etmiş Kadın Fotoğrafı (KAAM Arşivi, Atina)</p>
<div style="display: flex; justify-content: space-around; align-items: center;"><div style="text-align: center;"><p>Gömlek</p></div><div style="text-align: center;"><p>Üstlük</p></div></div> <div style="text-align: center; margin-top: 20px;"><p>Entari</p></div>		

Bölgeye göç etmiş olan kadınların gömlek tercihlerine bakıldığında, kadınların tamamının kullandıkları entarilerin altlarına bazı gömlekler giydikleri tespit edilmiştir. İç gömleği adı verilen ve gelenekli tarzı yansıtan bu gömleklerin özellikleri ele alındığında; gömleklerin uzun boylu, kapamasız, uzun kollu, manşetsiz ve yakasız olduğu görülmektedir. İç gömleklerin, yakasız olarak hazırlanıp, daha sonra giyecek kişilerin tercihleri doğrultusunda yakalarına çeşitli formlar verildiği bilinmektedir (KK4). Mevcut iç gömleklerin göçten sonraki dönemde, zaman içerisinde göç öncesinde giyilenlere kıyasla daha detaysız hale getirildiği ile karşılaşılmaktadır. Ortaya çıkan bu durum göç sonrası bölge insanının ekonomik olarak olanaklarının kısıtlı olması ile açıklanabilir.

Kapadokya (*Yun.:Cappadocia*)” Bölgesi’nden göç etmiş olan kadınların %93,33’ünün üstlük giydikleri ile karşılaşılmıştır. Üstlükler incelendiğinde üstlüklerin de entariler gibi göç öncesinde kullanılanlarla aynı oldukları ve zamanla değişikliğe uğradıkları görülmüştür. Giyilen üstlüklerin özellikleri ele alındığında; giyilen birinci tip üstlüğün kısa boy uzunluklarında, kapamasız, uzun kollu, manşetsiz ve yakasız olduğu görülmektedir. Giyilen ikinci tip üstlük ise; orta boy uzunluğunda, kruvaze kapamalı, uzun kollu, kısa boy manşetli ve yakasız giysi özelliklerine sahiptir. Zaman içerisinde değiştiği gözlemlenen üstlükler de, entari ve gömleklerde olduğu gibi göç öncesi döneme nazaran daha yalın hale getirilmiş ve göç öncesindeki nakış ve süsleme detaylarından arındırılmıştır.

4.1.4.7. Kadınların Alt Bedenlerine Giydikleri Giysiler (Göç Öncesi Dönem)

“1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi”nden önceki döneme ait elde edilen veriler üzerinden “Kapadokya (*Yun.:Cappadocia*)” Bölgesi’nde yaşamış olan kadın göçmenlerin alt beden giysileri; etek ve şalvar gibi giysiler Çizelge 4.35’te, bununla birlikte giyildiği tespit edilen giysilere ait özellikler ise Çizelge 4.36’da yansıtılmıştır.

Bölgedeki kadınların alt bedenlerine giydikleri giysiler ele alındığında daha çok gelenekli giyim tarzını benimsemiş olan bölge kadınlarının; şalvar alt giyim

unsurunu tercih ettikleri tespit edilmiştir. Bölgede yaşamış kadınların tercih ettikleri giysilere ait görseller, grafik çizimler ve açıklamalar konu bütünlüğü dahilinde Çizelge 4.37’de yansıtılmıştır.

Çizelge 4.35. Kapadokya Bölgesi’nde Yaşamış Kadınların Alt Beden Giysileri

ALT BEDENE GİYİLEN GİYSİLER										
Bölge ve Dönem	Pantolon			Potur			Şalvar			
	Var	Yok	<u>TOPLAM</u>	Var	Yok	<u>TOPLAM</u>	Var	Yok	<u>TOPLAM</u>	
KAPADOKYA (Göç Öncesi)	s	11	2	13	1	12	13	1	12	13
	%	%84,62	%15,38	%100	%7,69	%92,31	%100	%7,69	%92,31	%100

n:36

Araştırma içeriğinde ele alınan, bölgede yaşamış Ortodoks Rum kadınların %44,44’ünün alt giyim unsuru olarak şalvar giydikleri ile karşılaşılmaktadır. Giyilen bu gelenekli yapıdaki şalvarların sadece Nevşehir (Yun.:Neapolis) ve Niğde (Yun.:Nigdi) kentinde yaşamış kadınlar tarafından giyildiği ve şalvarın bölgeye ait gelenekli giyiminin bir parçası olduğu tespit edilmiştir.

“Kapadokya (Yun.:Cappadocia)” Bölgesi’nde yaşamış genç ve yaşlı kadınların “kavadi” veya “thsoha” adı verilen entarilerinin altlarına, ten üzerine giydikleri şalvarlar bölgede “vraka” adı ile bilinmektedir (Mazarakis, Minotos Lada, ve Gangadis, 2007, s. 212). İki dikdörtgen parçanın paça ve hareketi sağlamak amacı ile üçgen ağ parçasının bulunduğu bir yapı ile biçimlendirilmiştir.

Çizelge 4.36. Kapadokya Bölgesi’nden Göç Etmiş Erkeklerin Alt Beden Giysi Özellikleri

ALT BEDENE GİYİLEN GİYSİ ÖZELLİKLERİ															
Bölge ve Dönem	Giysi Adı	Boy Özelliği			Cep Özelliği						Paça Özelliği				
		Kısa Boy	Orta Boy	Uzun Boy	Aplike Cepler			Torbali Cepler			Tek Kat (Normal) Paça	Çift Kat (Double) Paça			
					Cepsiz	Astarlı/Torbali Cep	Körükü Cep	Dikişten Açılan Cep	Pantolon Yan Cebi	Fileto Cep			Yekek (Peto) Cep		
KAPADOKYA (Göç Öncesi)	Pantolon			●										●	

Kullanımı Orta Asya’ya kadar uzanan bol kesimli, ayak bileğine kadar uzunlukta, beli ve bilek kısmı büzülerek toplanan şalvarlar, çeşitli renklerle ipek içerikli kumaştan yapılmıştır (Koç ve Saatçioğlu, 2017, s. 658). Nevşehir (*Yun.*:Neapolis) ve Niğde (*Yun.*:Nigdi) kentlerinde yaşamış Rumların giydikleri şalvar özellikleri ele alındığında, şalvarların uzun boy uzunluğunda, cepsiz ve tek kat (normal) paçaya sahip olduğu görülmektedir.

Bununla birlikte bölgeden Kayseri (*Yun.*:Caesarea) kentinde yaşamış kadınlar tarafından giyilen gelenekli yapıdaki entarilerin altına yün içeriğe sahip içliklerin giyildiği tahmin edilmektedir. Her ne kadar ulaşılan fotoğraflarda bu durum ortaya çıkmasa da “Vilma Hastaoglou Martinidis” (KK1), bölgeye ilişkin antarilerin altına giyildiği düşünülen içlikler hakkında şu ifadeleri kullanmıştır;

“Bölgenin zorlu kış koşulları bölgede yün üretimi önemli bir hale getirmiştir. Zaten bölgedeki giyim-kuşamı hakkında ipucu veren günümüze kadar ulaşmayı başarmış olan giysiler incelendiğinde yün içeriğe sahip olan giysi parçalarını görmek mümkün olacaktır. Dolayısıyla Kayseri (*Yun.*:Caesarea) kentinde yaşamış kadınlar da yün içeriğe sahip içlikleri elbiselerinin altlarına giymekteydiler”.

Çizelge 4.37. Kapadokya Bölgesi'nde Yaşamış Kadınların Alt Beden Giysilerine Ait Çizimler

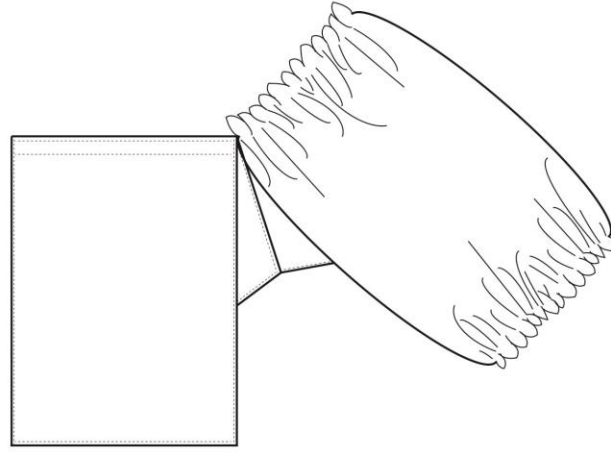
Resim 4.47: Kapadokya Bölgesi'ne Ait Şalvar
(Filio Chaidemenou Müzesi Arşivi, Atina)

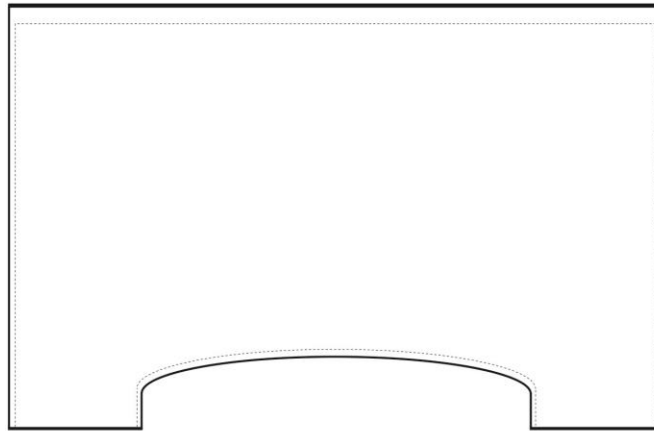
Resim 4.48: Nevşehir Kenti'ne Ait Kadın Fotoğrafı
(KAAM Arşivi, Atina)

Resim 4.49: Kapadokya Bölgesi'ne Ait Şalvar
(Filio Chaidemenou Müzesi Arşivi, Atina)

Şalvar
(Vraka)

Kayseri (*Yun.*:Caesarea) kentinde yaşamış Ortodoks Rum kadınlara ait elde edilen fotoğraflarda herhangi bir içlik detayının görülmemesinin fotoğrafın çekildiği mevsim koşulları ile ilgili olabileceği düşünülmektedir. Ulaşılan fotoğraflarda herhangi bir içlik detayının gözükmemesi, bu giysinin araştırma içerisine dahil edilememesine neden olmuştur.

4.1.4.8. Kadınların Alt Bedenlerine Giydikleri Giysiler (Göç Sonrası Dönem)

“1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi”nden sonraki döneme ait elde edilen veriler üzerinden “Kapadokya (*Yun.*:Cappadocia)” Bölgesi’nden göç etmiş olan kadın göçmenlerin alt beden giysileri; etek ve şalvar gibi giysiler Çizelge 4.38’de yansıtılmıştır.

Çizelge 4.38. Kapadokya Bölgesi’nden Göç Etmiş Kadınların Alt Beden Giysileri

ALT BEDENE GİYİLEN GİYSİLER							
Bölge ve Dönem		Etek			Şalvar		
		Var	Yok	<u>TOPLAM</u>	Var	Yok	<u>TOPLAM</u>
KAPADOKYA (Göç Sonrası)	s	-	15	15	-	15	15
	%	-	%100	%100	-	%100	%100

n:15

Araştırma içeriğince ele alınan bölgeden göç etmiş olan Ortodoks Rum kadınların alt beden giysi unsurları ele alındığında, bölgeye göç etmiş olan kadınların alt bedenlerine herhangi bir alt giyim unsuru giymedikleri tespit edilmiştir. Gelenekli bir giyim-kuşam özelliğini yansıtan kadınların üst bedenlerine giymiş oldukları entarilerinin altına giydikleri çoraplarla tamamladıkları görülmektedir (Bkz. Resim 4.43 ve 4.45).

4.1.4.9. Kadınların Başlarına Giydikleri Giysiler (Göç Öncesi Dönem)

“1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi”nden önceki döneme ait elde edilen veriler üzerinden “Kapadokya (Yun.:Cappadocia)” Bölgesi’nde yaşamış olan kadın göçmenlerin başlarına giymiş oldukları giysiler başlık, başörtüsü ve şapka kategorileri altında sınıflandırılıp Çizelge 4.39’da yansıtılmıştır.

Çizelge 4.39. Kapadokya Bölgesi’nde Yaşamış Kadınların Başlarına Giydikleri Giysiler

BAŞA GİYİLEN GİYSİLER																						
Bölge ve Dönem	Başlık									Başörtüsü												
	Hotoz			Taç			Tepelik			Eşarp			Türban		Yaşmak		Yemeni					
	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM				
KAPADOKYA (Göç Öncesi)	s	-	36	36	14	22	36	2	34	36	-	36	36	3	33	36	-	36	36	15	21	36
	%	-	%100	%100	%38,89	%61,11	%100	%5,56	%94,44	%100	-	%100	%100	%8,33	%91,67	%100	-	%100	%100	%41,67	%58,33	%100

n:36

Gelenekli yapıdaki giyim-kuşam tarzını benimsemiş olan bölge kadınlarının diğer giysi unsurlarında olduğu gibi başa giyilen giysilerde de kentlere göre farklılık göstermektedir. Kayseri (Yun.:Caesarea) kentinde yaşamış olan kadınların taç

olarak adlandırılabilen gelenekli başlıkları kullanarak hali hazırda gelenekli gisyelerini tamamladıkları görülmektedir.

Göç öncesi dönemde Kayseri (*Yun.*:Caesarea) kentinde yaşamış kadınların taçları mevcut döneme ait fotoğraflar üzerinden incelendiğinde, taçların çeşitli kumaş parçalarıyla, tüylerle ve altın paralarla süslenmiş oldukları tespit edilmiştir (Bkz. Resim 4.50, 4.51 ve 4.52).

Resim 4.50. Taçlı Kadın
(KAAM Arşivi, Atina)

Resim 4.51. Taçlı Kadın
(KAAM Arşivi, Atina)

Resim 4.52. Taçlı Kadın
(KAAM Arşivi, Atina)

Nevşehir (*Yun.*:Neapolis) ve Niğde (*Yun.*:Nigdi) kentlerinde yaşamış olan kadınların ise başlarını düz ya da kenarları nakışlı veya oyalı olan yemenilerle

örttükları ile karşılaşılmaktadır. Mevcut kentlerde yaşayan kadınların başlarını örttükları tüentlerin örtülme şekline bakıldığında, kadınların başlarını örterken saçlarının belirli kısmını açıkta bırakacak şekilde “yasma”, “yemeni”, “kalemkeri” veya “fakioli” adları ile tanımlanan bu başörtülerini kullanmışlardır (Bkz. Resim 4.53, 4.54 ve 4.55).

Resim 4.53. Yemenili Kadın
(KAAM Arşivi, Atina)

Resim 4.54. Yemenili Kadın
(Filio Chaidemenou Müzesi Arşivi, Atina)

Resim 4.55. Yemenili Kadın
(Filio Chaidemenou Müzesi Arşivi, Atina)

Mevcut yemenilerin yanı sıra, bölgede gerçekleşen düğün, bayram vb. özel günlerde bölgede yaşamış Ortodoks Rum kadınların “tepeliki” veya “fez” olarak adlandırılan bir tür başlık da kullandığı bilinmektedir. Başlığın Pontus

(Yun.:Pontos) bölgesinin giyim-kuşamında kullanılan başlık gibi daire bir yapıda olduğu ile karşılaşılmaktadır. Etrafını saran kırmızı renk bir kumaş ile çevrelenmiş olan başlık, başörtüsü ile başın arka kısmında bağlanıp, sabitlenmektedir. Büyük altın paraların sarkıtıldığı başlık Nevşehir (Yun.:Neapolis) ve Niğde (Yun.:Nigdi) kentlerindeki giyim-kuşama ait en önemli ayırt edici göstergelerden birisi olarak kabul edilmektedir (KK3).

4.1.4.10. Kadınların Başlarına Giydikleri Giysiler (Göç Sonrası Dönem)

1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi’nden önceki döneme ait elde edilen veriler üzerinden “Kapadokya (Yun.:Cappadocia)” Bölgesi’nden göç etmiş olan kadın göçmenlerin başlarına giymiş oldukları giysiler başlık, başörtüsü ve şapka kategorileri altında sınıflandırılıp Çizelge 4.40’da yansıtılmıştır.

Çizelge 4.40. Kapadokya Bölgesi’nden Göç Etmiş Kadınların Başlarına Giydikleri Giysiler

BAŞA GİYİLEN GİYSİLER																						
Bölge ve Dönem	Başlık						Başörtüsü															
	Hotoz			Taç			Tepelik			Eşarp			Türban			Yaşmak		Yemeni				
	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM				
KAPADOKYA (Göç Sonrası)	s	-	15	15	-	15	15	-	15	15	-	15	15	-	15	15	-	15	15	11	4	36
	%	-	%100	%100	-	%100	%100	-	%100	%100	-	%100	%100	-	%100	%100	-	%100	%100	%73,34	%26,66	%100

n:15

Resim 4.56. Başörtülü Kadın
(KAAM Arşivi, Atina)

Resim 4.57. Başörtülü Kadın
(KAAM Arşivi, Atina)

Resim 4.58. Başörtülü Kadın
(KAAM Arşivi, Atina)

Göç öncesi dönemde “Kapadokya (*Yun.*:Cappadocia)” Bölgesi, Kayseri (*Yun.*:Caesarea) kentinde yaşamış olan kadınların taç kullanma geleneği göç sonrasında yaşanılan bölgelerde devam etmemiştir. Nevşehir (*Yun.*:Neapolis) ve Niğde (*Yun.*:Nigdi) kentlerinde yaşamış olan kadınların başlarını düz ya da kenarları nakışlı veya oyalı olan yemenilerle yarım açık şekilde örtme gelenekleri ise göç edilen yeni bölgelerde değişikliğe uğrayarak devam etmiştir. Göç sonrası yaşanılan bölgelerdeki kadınların %73,34’ünün başlarını göç öncesine benzer düz yün içerikli başörtüleri ile örttükleri tespit edilmiştir. Göç eden kadınların başörtülerini, başlarının ön kısmını açıkta bırakacak şekilde başın etrafını sararak kullandıkları görülmektedir (Bkz. Resim 4.56, 4.57 ve 4.58). Ortaya çıkan durum, bölgeden göç etmiş olan erkeklerin aksine, kadınların göç

öncesine ait yaşamlarında edinmiş oldukları kültürel kazanımın, göç sonrasında da terk edilmediğinin ve devam ettirildiğinin bir göstergesi olarak gösterilebilir.

4.1.4.11. Kadınların Ayaklarına Giydikleri Giysiler (Göç Öncesi Dönem)

“1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi”nden önceki döneme ait elde edilen veriler üzerinden “Kapadokya (*Yun.*:Cappadocia)” Bölgesi’nde yaşamış olan kadın göçmenlerin ayaklarına giymiş oldukları çarık, çizme, kundura ve terlik gibi ayakkabılar Çizelge 4.21’de yansıtılmıştır.

Çizelge 4.41. Kapadokya Bölgesi’nde Yaşamış Kadınların Ayaklarına Giydikleri Giysiler

AYAĞA GİYİLEN GİYSİLER												
Bölge ve Dönem	Çarık			Çizme			Kundura			Terlik		
	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM
	KAPADOKYA (Göç Öncesi)	s	-	36	36	-	36	36	-	36	-	36
%		-	%100	%100	-	%100	%100	-	%100	-	%100	%100

n:36

Kadınların ayaklarına giydikleri giysiler incelendiğinde ise, bölgede yaşamış kadınların tamamının kundura olarak tanımlanan, bir tabana sahip deri ayakkabıları tercih ettikleri tespit edilmiştir. Bununla birlikte, Nevşehir (*Yun.*:Neapolis) ve Niğde (*Yun.*:Nigdi) kentlerinde yaşamış kadınların gelenekli

giysilerinin altlarına iç mekanlarda da “envades” adı verilen terlikleri de giydikleri de bilinmektedir (Mazarakis vd., 2007, s. 212).

4.1.4.12. Kadınların Ayaklarına Giydikleri Giysiler (Göç Sonrası Dönem)

“1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi”nden önceki döneme ait elde edilen veriler üzerinden “Kapadokya (*Yun.*:Cappadocia)” Bölgesi’nden göç etmiş olan kadın göçmenlerin ayaklarına giymiş oldukları çarık, çizme, kundura ve terlik gibi ayakkabılar Çizelge 4.42’de yansıtılmıştır.

Çizelge 4.42. Kapadokya Bölgesi’nden Göç Etmiş Kadınların Ayaklarına Giydikleri Giysiler

AYAĞA GIYİLEN GİYSİLER													
Bölge ve Dönem	Çarık			Çizme			Kundura			Terlik			
	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM	
KAPADOKYA (Göç Sonrası)	s	-	15	15	-	15	15	15	-	15	-	15	15
	%	-	%100	%100	-	%100	%100	%100	-	%100	-	%100	%100

n:15

Kadınların ayaklarına giydikleri giysiler incelendiğinde ise, göç öncesi dönemde “Kapadokya (*Yun.*:Cappadocia)” Bölgesi’nde yaşamış kundura giyen kadınların, göç sonrası dönemde ayaklarına kundura adı verilen, bir tabana sahip işlenmiş deriden yapılan ayakkabıları giymeye devam ettikleri tespit edilmiştir. Göç öncesi dönemde Nevşehir (*Yun.*:Neapolis) ve Niğde (*Yun.*:Nigdi) kentlerinde yaşamış

kadınların, göç sonrası dönemde de iç mekanlarda “envades” adı verilen terlikleri giydikleri bilinmektedir (KK3).

4.1.4.13. Kadınların Kullandıkları Giysi Tamamlayıcıları ve Aksesuarlar (Göç Öncesi Dönem)

“1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi”nden önceki döneme ait elde edilen veriler üzerinden “Kapadokya (Yun.:Cappadocia)” Bölgesi’nde yaşamış olan erkek göçmenlerin kullandıkları giysi tamamlayıcıları ve aksesuarlar Çizelge 4.43’te yansıtılmıştır.

Gelenekli giyim-kuşam özelliklerini benimsemiş olan kadınların; kemer, kuşak, önlük ve takı/mücevher gibi aksesuarları tercih ettikleri tespit edilmiştir. Bölgede yaşamış kadınların tercih ettikleri aksesuarlara ait görseller, grafik çizimler ve açıklamalar konu bütünlüğü dahilinde Çizelge 4.44’te yansıtılmıştır.

Çizelge 4.43. Kapadokya Bölgesi’nde Yaşamış Kadınların Kullandıkları Giysi Tamamlayıcıları ve Aksesuarlar

GİYSİ TAMAMLAYICILARI VE AKSESUARLAR																						
Bölge ve Dönem	Giysi Bütünlüğünde Olan Giysi Tamamlayıcıları ve Aksesuarlar															Giysi Bütünlüğünde Olmayan Giysi Tamamlayıcıları ve Aksesuarlar						
	Eldiven			Fular			Kemer			Kuşak			Önlük			Çanta		Mücevher/Takı				
	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM				
KAPADOKYA (Göç Öncesi)	s	-	36	36	-	36	36	2	34	36	1	35	36	31	5	36	-	36	36	13	23	36
	%	-	%100	%100	-	%100	%100	%5,56	%94,44	%100	%2,78	%97,22	%100	%97,22	%2,78	%100	-	%100	%100	%36,11	%63,89	%100

n:36

Çizelge 4.44. Kapadokya Bölgesi'nde Yaşamış Kadınların Aksesuarlarına Ait Çizimler

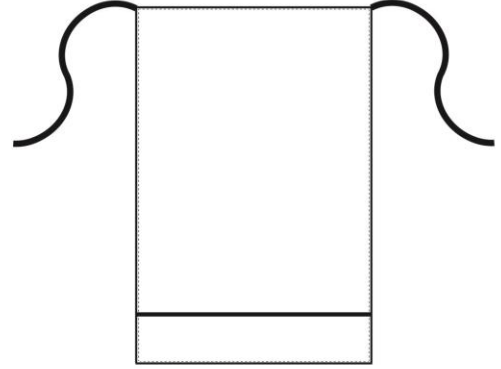
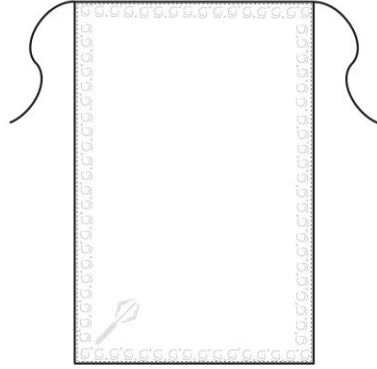
Resim 4.59: Nevşehir Kenti'ne Ait Kadın Giysisi
(Filio Chaidemenou Müzesi Arşivi, Atina)

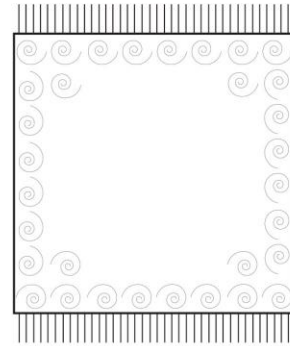
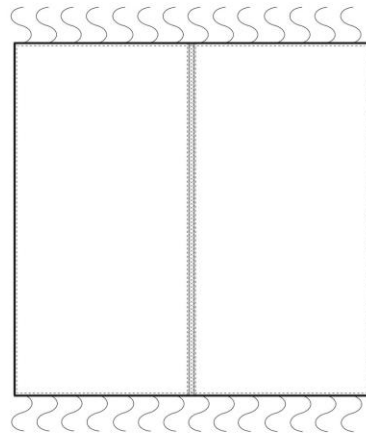
Resim 4.60: Nevşehir Kenti'ne Ait Kadın Fotoğrafi
(KAAM Arşivi, Atina)

Resim 4.61: Kayseri Kenti'ne Ait Kadınların Fotoğrafi
(KAAM Arşivi, Atina)

Önlük

Kuşak

Gelenekli bir giyim-kuşam tarzını benimseyen bölge kadının giysi tamamlayıcıları ve aksesuar tercihlerinin erkeklerin göre daha çeşitli bir yapıda olduğu gözlenmiştir. “Kapadokya (*Yun.:Cappadocia*)” Bölgesi’nde yaşamış kadınların %97,22’sinin gelenekli giysilerini bellerine bağladıkları önlüklerle tamamladıkları görülmektedir. Kayseri (*Yun.:Caesarea*) kentlerinde yaşamış kadınların kullandıkları önlükler ile Nevşehir (*Yun.:Neapolis*) ve Niğde (*Yun.:Nigdi*) kentlerinde yaşamış olan kadınların kullandıkları önlüklerin farklı yapılarda oldukları görülmüştür.

Bölgenin her iki kesiminde de yün içeriklere sahip olan ve bölge giyim-kuşamının en önemli ayırt edici giysi parçası olan bu önlükler, zaman zaman genç kızlar tarafından tercih edilse de yaş olarak daha olgun olan Ortodoks Rum kadınlar tarafından daha sıklıkla kullanılmıştır. Bölgede yaşamış kadınlar tarafından sıklıkla kullanılmış olan önlükler kordon şeritler sayesinde giyen kişinin beline bağlanmıştır. Araştırma içeriğince incelenmiş olan bölge fotoğrafları içerisinde bölgede yaşamış Ortodoks Rum kadınların giyim-kuşamlarında Kayseri (*Yun.:Caesarea*) kentinde yaşayan kadınların mendile benzeyen kare yapıdaki aksesuarları bellerine sıkıştırdıkları, (*Yun.:Neapolis*) ve Niğde (*Yun.:Nigdi*) kentlerinde yaşamış kadınların ise büyük püsküllü kuşakları bellerine sardıkları tespit edilmiştir.

Özellikle bölgede yaşayan genç kızlar, ipek iplikle çizgili veya kareli desenler oluşturacak şekilde el tezgâhlarında dokunmuş kuşakları tercih etmişlerdir. Bu kuşaklar iki adet dikdörtgen parçanın birleştirilmesi ile oluşturulmuş ve üçgen şeklinde katlanıp, püskülleri sarkacak şekilde bele sarılarak kullanılmıştır. Bölgesel bir isme sahip olup olmadığı tespit edilemeyen kuşakların genç kızlar tarafından takılmakta, yaş olarak daha olgun olan kişiler tarafından ise kullanılmamaktadır (KK3).

Resim 4.62. Mercan ve Mine Taşlara Sahip Altın Kemer Tokası
(National Historical Museum Arşivi, Atina)

“Kapadokya (Yun.:Cappadocia)” Bölgesi’nde yaşamış kadınların %36,11’inin gelenekli giysilerini taktıkları mücevher ve/veya takılarla tamamladıkları görülmektedir. Genellikle Nevşehir (Yun.:Neapolis) ve Niğde (Yun.:Nigdi) kentlerine ait kadınların önemli düğün, bayram vb. özel günlerde taktıkları mücevherler bulunmaktadır. Bu kadınların altın paralar ile donatılmış bir çeşit değerli gerdanlık taktıkları bilinmektedir. Bununla birlikte yine bölgedeki özel günlerde genç kızlar kuşaklarının üzerlerine mercan ve mine taşların yer aldığı altın alaşımli bir çeşit tokalı kemer takmaktadırlar. Bu tokalar, dar dokuma kordonlar sayesinde özel günlerde giyen kişinin beline bağlanmaktadır (KK5) (Bkz. Resim 4.62).

4.1.4.14. Kadınların Kullandıkları Giysi Tamamlayıcıları ve Aksesuarlar (Göç Sonrası Dönem)

“1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi”nden sonraki döneme ait elde edilen veriler üzerinden “Kapadokya (Yun.:Cappadocia)” Bölgesi’nden göç etmiş olan kadın göçmenlerin kullandıkları aksesuarlar Çizelge 4.45’te yansıtılmıştır.

Göç sonrası dönemde de gelenekli giyim-kuşam özelliklerini devam ettiren kadınların, %93,33’ünün önlük takma geleneklerini devam ettikleri ile karşılaşılmaktadır. Bunun yanı sıra, ““Kapadokya (Yun.:Cappadocia)” Bölgesi’nden göç etmiş olan kadınların önlük dışında herhangi bir aksesuarı kullanmadıkları tespit edilmiştir.

Bölgede yaşamış kadınların tercih ettikleri aksesuarlara ait görseller, grafik çizimler ve açıklamalar konu bütünlüğü dahilinde yansıtılmak istenmiş ve Çizelge 4.46’da yansıtılmıştır.

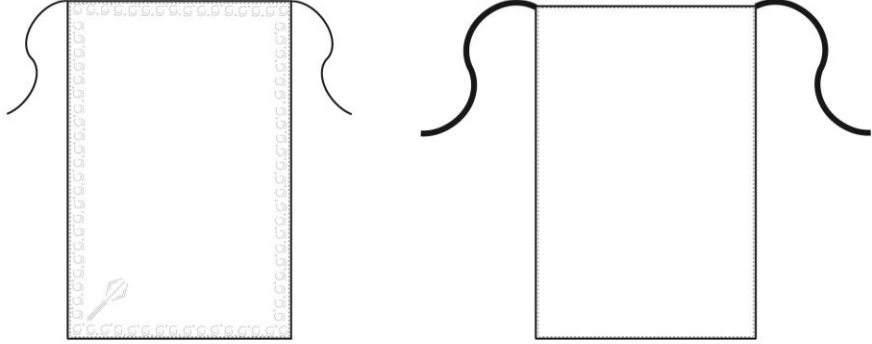
Çizelge 4.45. Kapadokya Bölgesi'nde Yaşamış Kadınların Kullandıkları Giysi Tamamlayıcıları ve Aksesuarlar

GİYSİ TAMAMLAYICILARI VE AKSESUARLAR																						
Bölge ve Dönem	Giysi Bütünlüğünde Olan Giysi Tamamlayıcıları ve Aksesuarlar												Giysi Bütünlüğünde Olmayan Giysi Tamamlayıcıları ve Aksesuarlar									
	Eldiven			Fular			Kemer			Kuşak			Önlük			Çanta		Mücevher/Takı				
	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM				
KAPADOKYA (Göç Sonrası)	s	-	15	15	-	15	15	-	15	15	-	15	15	14	1	15	-	15	15	-	15	15
	%	-	%100	%100	-	%100	%100	-	%100	%100	-	%100	%100	%93,33	%6,67	%100	-	%100	%100	-	%100	%100

n:15

Giyilen önlükler incelendiğinde, önlüklerin giyilen entarilerin üzerine giyen kadınların arkasından bir kordon ile bağlandıkları ortaya konulmaktadır. Göç öncesinde nakış detayları ile zengin hale getirilmiş olan önlüklerin göç sonrası bu özelliklerini kayb ettikleri tespit edilmiştir. Yün içeriklere sahip olan bu önlüklerin öncelikle göç öncesi dönemde giyilmiş olan önlüklerle benzerlik taşıdıkları, daha sonraki zaman diliminde ise önlüklerin daha yalın ve detaysız bir hale getirildikleri görülmektedir (Bkz. Çizelge 4.46).

Çizelge 4.46. Kapadokya Bölgesi'nden Göç Etmiş Kadınların Aksesuarlarına Ait Çizimler

 <p>Resim 4.63: Kapadokya Bölgesi'nden Göç Etmiş Kadın Fotoğrafı (KAAM Arşivi, Atina)</p>	 <p>Resim 4.64: Kapadokya Bölgesi'nden Göç Etmiş Kadın Fotoğrafı (KAAM Arşivi, Atina)</p>	 <p>Resim 4.65: Kapadokya Bölgesi'nden Göç Etmiş Kadın Fotoğrafı (KAAM Arşivi, Atina)</p>
 <p>Resim 4.66: Kapadokya Bölgesi'nden Göç Etmiş Kadın Fotoğrafı (KAAM Arşivi, Atina)</p>	 <p>Resim 4.67: Kapadokya Bölgesi'nden Göç Etmiş Kadın Fotoğrafı (KAAM Arşivi, Atina)</p>	 <p>Resim 4.68: Kapadokya Bölgesi'nden Göç Etmiş Kadın Fotoğrafı (KAAM Arşivi, Atina)</p>
 <p>Önlük</p>		

4.2. Pontus Bölgesi

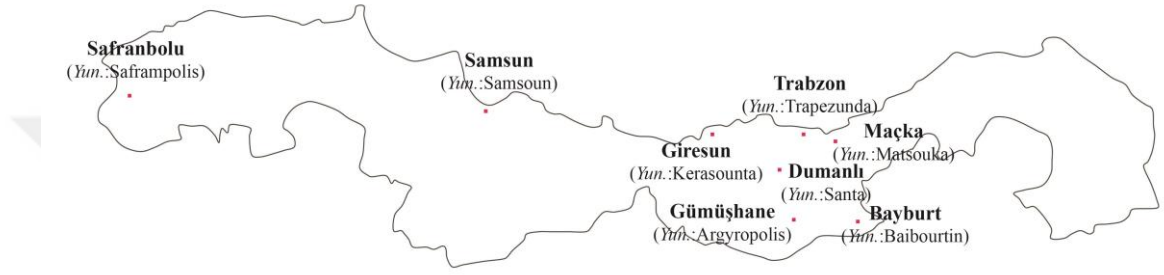
Araştırmanın bu bölümünde öncelikle “Pontus (*Yun.*:Pontos)” Bölgesi’nde yaşamış ve nüfus mübadelesi sonrası bu bölgeden göç etmiş Ortodoks Rum grupların göç öncesi ve göç sonrası yaşadıkları bölgelerin sosyal yapılarından bahsedilmiştir. Sonrasında ise, erkek ve kadın başlıkları altında bu grupların göç öncesi ve göç sonrası dönemde sahip oldukları giyim-kuşam özellikleri, demografik özellikleri ile birlikte; dış görünüm ve tarzlar, üst bedene giyilen giysiler, alt bedene giyilen giysiler, başa giyilen giysiler, ayağa giyilen giysiler ve giysi tamamlayıcıları ve aksesuar başlıkları altında ortaya konulmuştur.

4.2.1. Pontus Bölgesi’nde Yaşamış Ortodoks Rumlar (Göç Öncesi Dönem)

“1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi”nden önceki zaman dilimini kapsayan dönemde, Bayburt (*Yun.*:Baibourtn), Dumanlı (*Yun.*:Santa), Giresun (*Yun.*:Kerasounta), Gümüşhane (*Yun.*:Argyropolis), Maçka (*Yun.*:Matsouka), Saframbolu (*Yun.*: Saframpolis), Samsun (*Yun.*:Samsoun) ve Trabzon (*Yun.*:Trapezunda) gibi bölgeye ait önemli kentlerin yer aldığı, diğer bölgelere kıyasla büyük oranda Ortodoks Rum nüfusun var olduğu ve kültürel özelliklerin yansıtıldığı bölge “Pontus (*Yun.*:Pontos)” olarak adlandırılmaktaydı. Bununla birlikte Rum etnik gruba ait kişiler genel olarak dönemin Karadeniz’ini “Pontus (*Yun.*:Pontos)” ya da “Pont Euxim” olarak adlandırmaktaydılar (Sarıay, 1999, s. 1). Günümüz Türkiye’inde Karadeniz kıyılarında bulunan ve dönemde önemli kültürel yapının var olduğu, fakat günümüzde yıkılmış kentlerin de yer aldığı bölgede yaşamış olan Rum etnik gruba ait kişiler ise Pontuslu olarak bilinmekteydi (Fann Bouteneff, 2009, s. 47).

Dönemin Osmanlı İmparatorluğu’nda, İstanbul (*Yun.*:Konstantinopolis), İzmir (*Yun.*:Symrni) ve Selanik (*Yun.*:Thessaloniki) ile birlikte en önemli liman kentlerinden biri olarak gösterebileceğimiz Trabzon (*Yun.*:Trapezunda) kentinin bölgede yer alması, bölgeyi etkileşime açık hale getirmiş, bölgenin Rusya ve Kafkasya gibi bölgelerle ilişki içerisinde olması bölgenin ekonomik, kültürel ve

ticari açıdan önemli bir boyuta ulaşmasına katkı sağlamıştır (Tunç, 2011, s.28; Pavlidou, 2014, s. 11). Osmanlı İmparatorluğu'nun son döneminde devletin bir sancağı olan Trabzon (*Yun.*:Trapezunda) kenti aynı zamanda Ortodoks Hıristiyan dini açısından da dini faaliyetlerin yürütülmekte olduğu bir metropolit olarak karşımıza çıkmakta ve hem kenti hem de bölgeyi Ortodoks Hıristiyanlar için önemli hale getirmektedir (Çokona, 2016, s. 185).

Şekil 4.3. Pontus Bölgesi Haritası

Kendine özgün bir kültürel yapının görüldüğü “Pontus (*Yun.*:Pontos)” Bölgesi’nde yaşayan Ortodoks Rumların genellikle ticaret ve zanaat işleri ile ilgilendikleri ve varlıklı olan Rumların şehir merkezlerinde ikamet ettikleri görülmektedir (Çokona, 2016, s. 185). Bölge insanının Giresun (*Yun.*:Kerasounta), Samsun (*Yun.*:Samsoun) ve Trabzon (*Yun.*:Trapezunda) gibi kentlerde ticaret ve bankacılık faaliyetlerini yürüttüğü gözlenirken; Bayburt (*Yun.*:Baibourtn), Dumanlı (*Yun.*:Santa) ve Maçka (*Yun.*:Matsouka) gibi daha kırsal bölgelerde yaşayan bölge insanlarının ise tarımın yanında bakır ve kalay işlemeciliği, tütüncülük ve terziilik gibi meslek kolları sayesinde geçimlerini sürdürdükleri görülmektedir (Siler, 1994, s. 268).

Ortaya çıkan bu durum bölgenin kültürüne ilişkin çıkarımları şekillendirmiş, böylece bölgeye ait giyim-kuşam kültürü de özgün bir yapıya bürünerek, Ortodoks Rumların bölgede yaşamakta olan en önemli nüfusa sahip olan Müslüman Türk etnik gruplardan ve bölgede yaşayan diğer önemli bir azınlık grup olan Ermeni etnik gruplardan kolayca ayırt edilmesini sağlamıştır. Döneme ait fotoğraf, kartpostal gibi günümüze kadar ulaşmayı başarmış görsel materyaller incelendiğinde, “Pontus (*Yun.*:Pontos)” Bölgesi’nde kent merkezlerinde yaşamış olan kişilerin dönemin

Avrupa modasını yakından takip ettikleri ve bu durumu giysilerine yansıttıkları ile karşılaşmaktadır. Batı tarzlı giyim-kuşam unsurlarını yansıtan erkeklerin ve kadınların, dönemin Osmanlı İmparatorluğu'nun İstanbul (*Yun.*:Konstantinopolis) ve İzmir (*Yun.*:Symrni) gibi kentlerinde yaşayan Ermeni, Levanten²⁵ ve Rumların giyim-kuşamlarından farklı bir anlayışta olmadıkları ortaya çıkmaktadır. “Pontus (*Yun.*:Pontos)” Bölgesi'ne ait kırsal kesim yaşam alanlarında ise kentlerdeki durumun tersi görülmektedir. Kırsal kesimde yaşamış olan erkeklerin ve kadınların özgün bir kültürel yapı içerisinde şekillenmiş olan ve nesilden nesile aktarılan gelenekli giyim-kuşam unsurlarını tercih ettikleri ortaya çıkmaktadır (Koç ve Saatçioğlu, 2016).

Araştırmanın bu bölümünde “Pontus (*Yun.*:Pontos)” Bölgesi içerisinde ele alınan Bayburt (*Yun.*:Baibourtn), Dumanlı (*Yun.*:Santa), Giresun (*Yun.*:Kerasounta), Gümüşhane (*Yun.*:Argyropolis), Maçka (*Yun.*:Matsouka), Saframbolu (*Yun.*: Saframpolis), Samsun (*Yun.*:Samsoun) ve Trabzon (*Yun.*:Trapezunda) kentlerinde yaşamış olan Ortodoks Rum erkeklerin ve kadınların giyim-kuşam özellikleri ulaşılabilen dönem fotoğrafları üzerinden, araştırmanın yöntemi içerisinde yapılan sınıflandırma içeriğince ortaya konularak yorumlanmıştır.

4.2.2. Pontus Bölgesi'nden Göç Etmiş Ortodoks Rumlar (Göç Sonrası Dönem)

“1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi”nden sonraki zaman dilimini kapsayan dönemde, büyük oranda Ortodoks Rum nüfusun var olduğu Bayburt (*Yun.*:Baibourtn), Dumanlı (*Yun.*:Santa), Giresun (*Yun.*:Kerasounta), Gümüşhane (*Yun.*:Argyropolis), Maçka (*Yun.*:Matsouka), Saframbolu (*Yun.*: Saframpolis), Samsun (*Yun.*:Samsoun) ve Trabzon (*Yun.*:Trapezunda) kentlerinin oluşturduğu bölge olan “Pontus (*Yun.*:Pontos)” Bölgesi'nden Yunanistan'ın birçok yerine göçler gerçekleşmiştir. Bölgede yaşayan hemen hemen tüm göçmenlerin mevcut dönemin önemli liman kentleri olarak gösterilebilecek olan Samsun (*Yun.*:Samsoun) ve

---

²⁵Osmanlı İmparatorluğu içerisinde özellikle Tanzimat sonrasında büyük liman kentlerinde yoğunlaşmış ve ticaretle uğraşmış Fransız veya İtalyan kökenli Katolik Hristiyan kişileri tanımlamak için kullanılmaktadır.

Trabzon (*Yun.*:Trapezunda) kentlerinden kabileler halinde deniz yolu ile öncelikle İstanbul (*Yun.*:Konstantinopolis)'a, buradan da kara ya da demir yolu ile Yunanistan'ın çeşitli şehirlerine göç etmişlerdir (Arı, 2014, s. 106-113). Bölgeden göç eden Ortodoks Rum grupların “Kapadokya (*Yun.*:Cappadocia)” Bölgesi'nden göç etmiş olan Ortodoks Rumlar gibi Yunanistan'dan Türkiye'ye göç etmiş Müslüman Türk gruplara kıyasla daha iyi ve sağlıklı şartlarda göç ettikleri ile karşılaşılmaktadır. (KK5 ve KK8).

Yunanca'nın eski bir lehçesini konuşan, müzik, dans, yeme-içme vb. farklı geleneklere sahip olan “Pontus (*Yun.*:Pontos)” Bölgesi'nden göç etmiş olan Ortodoks Rumların genellikle varlıklı yapıda olmaları ve mevcut dönemde çeşitli Ortodoks Rum cemaatler tarafından desteklenmesi bu grupların göçlerinin daha rahat şartlarda gelişmesinin sonuçları olarak açıklanabilmektedir (Hirschon, 2005, s. 22).

“Pontus (*Yun.*:Pontos)” Bölgesi'nden göç etmiş olan Ortodoks Rumlar genellikle Yunanistan'ın çeşitli bölgelerine dağılmış ve “Kapadokya (*Yun.*:Cappadocia)” Rumları gibi sadece kırsal kesime ait sonradan kurulan kasabalarda yaşamamışlardır. Samsun (*Yun.*:Samsoun) kentinden göç eden Rumlar dışında kalan göçmen grupların Yunanistan'ın çeşitli yerlerine göç ettikleri ve bu bölgelerde yaşamlarını sürdürdükleri görülmektedir (KK5).

“Pontus (*Yun.*:Pontos)” Rumlarının göç ettikleri bölgeler değerlendirildiğinde göçmenlerin çoğunlukla Atina (*Yun.*:Athina), Skydra (*T.*:Vertikop) ve Selanik (*Yun.*:Thessaloniki) kentleri ile bu kentlerin yakınlarında bulunan semtlere ya da kasabalara göç ettikleri ile karşılaşmıştır (Bkz. Şekil 4.4). Göç sonrası dönemde daha çok şehirli bir yaşantıyı benimsemiş olan “Pontus (*Yun.*:Pontos)” Rumları, “Kapadokya (*Yun.*:Cappadocia) Rumları'nın aksine daha az sayıda yeni yerleşim yerleri kurmuşlardır. Bu gruplar göç sonrası Yunanistan'da kurdukları çeşitli derneklerle ve vakıflarla geçmişte sahip oldukları kültürlerini devam ettirmişlerdir (KK5). Az da olsa Türkçe “Yeni” kelimesinin Yunanca karşılığı olan “Nea”yı kurdukları mahallelerin, köylerin ve kasabaların başlarına getirerek eski yaşam alanlarını yaşatma çabası içerisine girdikleri de görülmektedir (Özkan, 2005, s. 275).

Bölgeden göç etmiş Gümüşhane (*Yun.*:Argyropolis) göçmenlerinin kurdukları Argypoli (*T.*:Gümüşhane), Trabzon (*Yun.*:Trapezunda) göçmenlerinin kurdukları Sourmena (*T.*:Sürmene) ve Nea Trapezunda (*T.*:Yeni Trabzon), Samsun göçmenlerinin kurdukları Nea Amisos (*T.*: Yeni Samsun) bu yerleşim yerlerinden bazıları olarak gözükmetedir (Korat, 2001, s. 137).

Şekil 4.4. Pontus Bölgesi'nden Göç Etmiş Rumların Göç Ettikleri Kentlere Ait Harita

“Pontus (*Yun.*:Pontos)” Bölgesi'nden göç etmiş olan Ortodoks Rumların göç ettikleri yerlerde bir arada yaşamamaları, mevcut grupların ekonomik olarak ferah bir yapıda olmaları ve yeni göç edilen yerlerde ekonomik faaliyetlerini devam ettirebilecekleri iş kollarının bulunduğu yerlere yerleşmiş olmaları ile açıklanabilmektedir. Göç eden

göçmenlerin büyük bir kısmının kırsal kesime ait kasaba ve köy gibi yerleşim yerlerinin aksine, Atina (*Yun.:Athina*) ve Selanik (*Yun.:Thessaloniki*) gibi büyük kentlerin semtlerinde yaşamış olmaları bu durumun göstergesi olarak gösterilmektedir (KK5).

“1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi”nden önceki dönemde, “Pontus (*Yun.:Pontos*)” Bölgesi’nde yaşamış Ortodoks Rum toplulukların göç ettikleri bölgelerin kentli bir sosyal içeriğe sahip olması, hem erkek hem de kadın gruplarda dönemin Batı modasına uygun giyim-kuşam tarzının benimsenmesini sağlamıştır. Göç edilen bölgelerin daha çok ülkenin büyük kentleri olması, hâlihazırda bu kentlerde yaşayan yerel halk ile bu kentlere yeni gelen göçmenlerin etkileşimini hızlandırmış ve böylece göçmen kişilerin giyim-kuşamlarının mevcut doğrultuda şekillendirmiştir.

Araştırmanın bu bölümünde “1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi”nden önceki dönemde Bayburt (*Yun.:Baibourtn*), Dumanlı (*Yun.:Santa*), Giresun (*Yun.:Kerasounta*), Gümüşhane (*Yun.:Argyropolis*), Maçka (*Yun.:Matsouka*), Saframbolu (*Yun.: Saframpolis*), Samsun (*Yun.:Samsoun*) ve Trabzon (*Yun.:Trapezunda*) kentlerinin oluşturduğu “Pontus (*Yun.:Pontos*)” Bölgesi’nden Yunanistan’ın Atina (*Yun.:Athina*), Skydra (*T.:Vertikop*) ve Selanik (*Yun.:Thessaloniki*) kentleri ve bu kentlerin çevrelerine göç ettiği tespit edilen Ortodoks Rum erkeklerin ve kadınların giyim-kuşam özellikleri ulaşılabilen dönem fotoğrafları üzerinden, araştırmanın yöntemi içerisinde yapılan sınıflandırma içeriğince ortaya konularak yorumlanmıştır.

4.2.3. Erkeklerin Giyim-Kuşam Özellikleri

Araştırmanın bu bölümünde, “1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi” kapsamında “Pontus (*Yun.:Pontos*)” Bölgesi’nde yaşamış ve sonra bu bölgeden Yunanistan’a göç etmiş olan Ortodoks Rum erkek göçmenlerin göç öncesi ve sonrası giyim-kuşam özelliklerinin nasıl olduğu ortaya konulmuştur.

4.2.3.1. Erkeklerin Demografik Özellikleri (Göç Öncesi Dönem)

1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi”nden önceki döneme ait elde edilen veriler üzerinden “Pontus (Yun.:Pontos)” Bölgesi’nde yaşamış olan erkek göçmenlerin demografik özellikleri; yaş ve yaşam alanı gibi başlıklar doğrultusunda Çizelge 4.47’de yansıtılmıştır.

Çizelge 4.47. Pontus Bölgesi’nde Yaşamış Erkeklerin Demografik Özellikleri

DEMOGRAFİK ÖZELLİKLER								
Bölge ve Dönem	Yaş				Yaşam Alanı			
	Genç	Orta Yaşlı	Yaşlı	TOPLAM	Kent	Köy	TOPLAM	
PONTUS (Göç Öncesi)	s	21	18	-	39	26	13	39
	%	%53,85	%46,15	-	%100	%66,67	%33,33	%100

n:39

“Pontus (Yun.:Pontos)” Bölgesi’nde yaşamış olan ve araştırma kapsamında elde edilen fotoğraflar üzerinden incelenen Ortodoks Rum erkek göçmenlerin %53,85’inin genç, %46,15’inin ise orta yaş kategorilerinde bulunduğu tespit edilmiştir. Bölgede yaşamış erkeklerin yaşam alanları değerlendirildiğinde ise, mevcut erkeklerin %66,67’sinin dönemin önemli limanlarına sahip kent merkezlerinde, %33,33’ünün ise kırsal kesim alanlarında kurulmuş olan köylerde yaşadıklarına ulaşılmıştır.

Bölgenin, Ortodoks Rumların yoğun olarak yaşamakta oldukları diğer bölgelere kıyasla, Giresun (*Yun.:Kerasounta*), Samsun (*Yun.:Samsoun*) ve Trabzon (*Yun.:Trapezunda*) gibi dönemin önemli ve işlek liman kentlerine sahip olması, bununla birlikte dönemin ticaret merkezlerinden biri olan Batum'a (*Yun.:Batumi*) ve Rusya'nın birçok liman kentine jeopolitik olarak yakın olması, bölgeyi birçok anlamda geliştirdiği görülmektedir. Mevcut gelişme, öncelikle bölge insanını etkilemiş ve böylece bölge insanının kapalı bir konumda kalmamasını sağlayarak, bölgenin kentleşmesine etki etmiştir. Bununla yanında, bölgenin jeopolitik olarak iç ve dağlık kısımlarında yer alan Bayburt (*Yun.:Baibourtn*), Dumanlı (*Yun.:Santa*), Gümüşhane (*Yun.:Argyropolis*), Maçka (*Yun.:Matsouka*) gibi tarım alanı olarak kullanılan bölümlerde ise kırsal yaşantının izlerine rastlanılmaktadır (KK7).

“Lena Kalpidou” (KK5) ise, mevcut döneme ait bölgede yaşamış Ortodoks Rum erkeklerin demografik özelliklerine ilişkin verileri şu şekilde aktarmıştır;

“Büyükanne ve büyükbabamın göç ettikleri Giresun (*Yun.:Kerasounta*) kentinin de yer aldığı bölgede, özellikle liman kentlerinin şehir merkezlerinde yaşamakta olan dönemin varlıklı, aristokrat tüccar, banker vb. aile mensuplarında, 19. yüzyılın sonları ile 20. yüzyılın başlarındaki Avrupa kentlerinde görülen yaşantılara benzer kentli bir yaşam tarzı benimsenmiştir. Batı etkisinin görüldüğü “Pontus (*Yun.:Pontos*)” Bölgesi'nde, eğitim düzeyinin yüksek olduğu, çeşitli varlıklı kişi ve derneklerinin desteklediği bir Rum cemiyetinin varlığından söz etmek mümkün olacaktır. Bölgede yer alan Müslüman Türk erkeklerin daha çok memuriyet ve tarım gibi işlerle uğraştığı bölgede, Ortodoks Rum erkekler birçok ticari faaliyeti yürütmekte ve bölgenin ekonomik gücünü ellerinde bulundurmaktaydılar. Bu durum, bölgede yaşayan Ortodoks Rum kişilerin gelişen etkileşim ile birlikte bu kişilerin Batı'ya özgü bir yaşam tercih etmesini sağlamıştır. Bunun yanında “Pontus (*Yun.:Pontos*)” Bölgesi'nde gelenekli yaşamın varlığından da söz etmek mümkün olacaktır. Bölgenin engebeli olan iç kesimlerinde yaşayan erkeklerin ise tarım ve hayvancılık gibi iş kolları ile uğraştıkları ve bunun sonucunda aileleri ile birlikte etkileşime kapalı bir köy yaşantısını tercih ettikleri görülmektedir.”

4.2.3.2. Erkeklerin Demografik Özellikleri (Göç Sonrası Dönem)

“1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi”nden sonraki döneme ait elde edilen veriler üzerinden “Pontus (*Yun.:Pontos*)” Bölgesi'nden göç etmiş olan erkek göçmenlerin

demografik özellikleri; yaş, yaşam alanı ve göç sonrası yaşanan bölge gibi başlıklar doğrultusunda Çizelge 4.48’de ortaya konulmuştur.

Çizelge 4.48. Pontus Bölgesi’nden Göç Etmiş Erkeklerin Demografik Özellikleri

DEMOGRAFİK ÖZELLİKLER																					
Bölge ve Dönem	Yaş				Yaşam Alanı			Göç Sonrası Yaşanılan Bölge													
	Genç	Orta Yaşlı	Yaşlı	TOPLAM	Kent	Köy	TOPLAM	Attika	Batı Makedonya	Batı Yunanistan	Doğu Trakya	Epir	Girit	Güney Ege	İyonya Adaları	Kuzey Ege	Orta Makedonya	Orta Yunanistan	Teselya	TOPLAM	
PONTUS (Göç Sonrası)	s	10	-	-	10	7	3	10	-	-	-	-	-	-	-	-	10	-	-	-	10
	%	%100	-	-	%100	%70	%30	%100	-	-	-	-	-	-	-	-	%100	-	-	-	%100

n:10

Göç sonrası dönemde erkek göçmen grupların gruplara ait demografik özellikler ele alındığında; Hıristiyan-Ortodoks inancını göç sonrasında da devam ettirmiş olan Rum etnik gruba ait olduğu tespit edilen 10 erkek göçmen kişinin, %100’ünün genç yaş kategorileri içerisinde olduğu tespit edilmiştir. Ele alınan erkek kişilerden hiçbiri orta yaş ve yaşlı yaş kategorileri içerisinde yer almamıştır. “Pontus (Yun.:Pontos)” Bölgesi’nden göç etmiş olan göçmenlerin yaşam alanları değerlendirildiğinde ise, erkeklerin %70’nin kentlerde, %30’unun ise köylerde yaşadıkları ile karşılaşmaktadır.

“Lena Kalpidou” (KK5), mevcut döneme ait Ortodoks Rumların demografik özelliklerine ilişkin verileri şu şekilde aktarmıştır;

“Pontus Rum erkelerin büyük bir kısmı tüccar zengin kişilerdi. Bu kişilerin göç sonrası dönemde de göç ettikleri büyük kentlerde ticari yaşantılarını devam ettirdikleri ya da farklı iş alanlarında çalışmaya başladıkları görülmüştür. Sonuç olarak göç öncesi dönemde çoğunlukla kentli bir görünüm sergileyen bölge

erkeklerinin göç sonrası dönemde de bu görüntüyü çizdiklerine ulaşılabilir.”

“Pontus (*Yun.:Pontos*)” Bölgesi’nden göç etmiş olan erkek göçmenlerin Yunanistan’da göç sonrası yaşadıkları bölgeler değerlendirildiğinde ise, erkeklerin tamamının Orta Makedonya Bölgesi’ne göç ettikleri görülmektedir. Mevcut durum değerlendirildiğinde, nüfus mübadelesinden önce “Pontus (*Yun.:Pontos*)” Bölgesi’nde yaşamış olan Ortodoks Rumların büyük çoğunluğunun Yunanistan’ın Orta Makedonya Bölgesi’nde yer alan Selanik (*Yun.:Thessaloniki*) kenti çevresindeki kent mahallelerinde ve Skydra (*T.:Vertikop*) kentleri ve çevresinde kurulan göçmen köylerinde yaşadıkları tespit edilmiştir.

4.2.3.3. Erkeklerin Dış Görünümleri ve Tarzları (Göç Öncesi Dönem)

“1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi”nden önceki döneme ait elde edilen veriler üzerinden “Pontus (*Yun.:Pontos*)” Bölgesi’nde yaşamış olan erkek göçmenlerin dış görünüşleri ve tarzları; başlık, saç, sakal ve giyim-kuşam tarzları gibi başlıklar doğrultusunda Çizelge 4.49’da yansıtılmıştır.

“Pontus (*Yun.:Pontos*)” Bölgesi’nde yaşamış olan erkek göçmenlerin %76,90’ının başlarında bir başlık kullanmadığı, %23,10’unun ise başlarında çeşitli başlıklar görülmektedir. Bölgede yaşamış erkeklerin kullanmış oldukları başlıklar ele alındığında ise köylerde yaşamış bazı erkeklerin fesler ve sarıklar, kentlerde yaşamış bazı erkeklerin ise dönemin Batı modasına uygun şapkalar giydikleri tespit edilmiştir (Bkz. Resim 4.69 ve 4.70).

Bununla birlikte, mevcut bölge erkeklerinin %94,87’sinin bıyıklı, %5,13’ünün ise bıyiksız oldukları tespit edilmiştir. Bölgede yaşamış erkek göçmenlerin %61,54’ünün ise tamamen tıraşlı oldukları ve herhangi bir sakal türünü tercih etmedikleri, %38,46’sının ise çeşitli sakal türlerine sahip oldukları belirlenmiştir. Bölgede yaşayan Ortodoks Rum erkeklerin sakal ve bıyık tercihleri ele alındığında, kentli kişilerin daha çok dönemin Batı tarzını yansıtan bıyık ve sakal çeşitlerini

yansıttıkları, köylü kişilerin ise Osmanlı İmparatorluğu içerisinde yaşayan Müslüman Türk erkekler ile benzeştikleri görülmektedir (Bkz. Resim 4.71 ve 4.72).

Çizelge 4.49. Pontus Bölgesi’nde Yaşamış Erkeklerin Dış Görünümleri ve Tarzları

DIŞ GÖRÜNÜMLER ve TARZLAR														
Bölge ve Dönem	Başlık			Bıyık			Sakal			Giyim-Kuşam Tarzı				
	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM	Gelenekli	Batı Tarzlı	Karışık	TOPLAM	
PONTUS (Güç Öncesi)	s	9	30	39	37	2	39	15	24	39	3	29	7	39
	%	%23,10	%76,90	%100	%94,87	%5,13	%100	%38,46	%61,54	%100	%7,69	%74,36	%17,95	%100

n:39

“1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi”nden önceki dönemde “Pontus (*Yun.*:Pontos)” Bölgesi’nde yaşamış erkek göçmenlerin giyim-kuşam tarzları değerlendirildiğinde; erkeklerin %74,36’sının Batı tarzlı, %17,95’inin karışık tarzlı ve %7,69’unun gelenekli tarza sahip giyim-kuşam özelliklerini tercih ettikleri ile karşılaşılmaktadır. Bölge erkeklerinde Batı tarzlı, gelenekli ve Batı tarzlı giyim-kuşam özelliklerinin bir arada kullanılmasıyla oluşturulmuş olan karışık giyim-kuşam tarzının ön planda olduğu görülmüştür. Ortaya çıkan bu durum, bölgede yaşamış erkeklerin giyim-kuşamlarında dönemin Batı etkisinden etkilendiklerinin göstergesi olarak gösterilmektedir.

Resim 4.69. Fesli Erkek
(KAAM Arşivi, Atina)

Resim 4.70. Şapkalı Erkek
(Merimna Poutiou Kyriou Müzesi Arşivi, Selanik)

Resim 4.71. Bıyıklı Erkek
(Merimna Poutiou Kyriou Müzesi Arşivi, Selanik)

Resim 4.72. Bıyıklı ve Sakallı Erkek
(Merimna Poutiou Kyriou Müzesi Arşivi, Selanik)

“Stavros Anestidis” (KK7), mevcut durumun şu şekilde ifade etmektedir;

“Belirtilen dönemde Ortodoks Rum kişilerin en yoğun olarak yaşadıkları bölge “Pontus (*Yun.:Pontos*)” Bölgesi olarak gösterilebilir. Bölge incelendiğinde bölgede yaşayan erkek kişilerin döneme ait Batı tarzlı giyim-kuşam özelliklerini muzazzam bir biçimde yansıttıkları görülmektedir. Ortaya çıkan durumu, ben eğitim kavramı ile açıklıyorum. Dönemin Osmanlı İmparatorluğu’nda yaşamış Ortodoks Rum kişilerin, her ne kadar köylerde yaşasalar da Müslüman Türk gruplara nazaran daha eğitilmiş ve bilinçli kişiler oldukları görülmektedir. Mevcut bölgelerde yaşayan birçok kişi, dönemin Rum cemiyetleri ve bankerleri tarafından bölgede kurulan ve finanse edilen, çağdaş eğitim veren kurumlarında eğitimlerini sürdürüyorlardı. Kişiler eğitim gördükleri okullarda dönemin öncü ülkeleri olan Fransa ve İngiltere gibi ülkelerden gelen öğretmenlere sahiplerdi. Öğrencilerin birçoğu en az iki ya da üç dil biliyorlardı ve varlıklı aile çocukları ise zaman zaman eğitim amaçlı olsun ya da olmasın, çeşitli Avrupa ülkelerine seyahatler yapabiliyorlardı. Bildikleri Avrupa dilleri sayesinde -ki dönemde Fransızca günümüzdeki İngilizce gibi dünya literatüründe en kabul edilen dildi- birçok yabancı gazete, dergi, kitap vb. basılı yayını takip edebiliyorlardı. Mevcut durum, özellikle “Pontus (*Yun.:Pontos*)” Bölgesi’nde yaşayan kişiler için çok geçerliydi. Genel olarak bu durum, kültürün değişip farklı bir statüye ulaşmasına ve böylece en önemli maddi kültür ögesi olan giyim-kuşamın Batı tarzı doğrultusunda değişip gelişmesine neden olmuştur.”

4.2.3.4. Erkeklerin Dış Görünümleri ve Tarzları (Göç Sonrası Dönem)

“1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi”nden sonraki döneme ait elde edilen veriler üzerinden “Pontus (*Yun.:Pontos*)” Bölgesi’nde yaşamış olan erkek göçmenlerin dış görünüşleri ve tarzları; başlık, saç, sakal ve giyim-kuşam tarzları gibi başlıklar doğrultusunda Çizelge 4.50’de ortaya konulmuştur.

“Pontus (*Yun.:Pontos*)” Bölgesi’nden göç etmiş olan erkek göçmenlerin %50’sinin herhangi bir başlık kullandığı, %50’sinin ise herhangi bir başlık tercih etmediği ile karşılaşılmıştır. “Pontus (*Yun.:Pontos*)” Bölgesi’nden göç etmiş olan erkek göçmenlerin başlıkları incelendiğinde göç öncesi dönemde kullanmış oldukları fes, fötr şapka ve kasket gibi başlıklardan sadece fes kullanımı terk ettikleri, diğer iki şapka türünü (fötr şapka ve kasket) kullanmaya devam ettikleri ile karşılaşılmıştır (Bkz. Resim 4.73 ve 4.74).

Çizelge 4.50. Pontus Bölgesi'nden Göç Etmiş Erkeklerin Dış Görünümleri ve Tarzları

DIŞ GÖRÜNÜMLER ve TARZLAR														
Bölge ve Dönem	Başlık			Bıyık			Sakal			Giyim-Kuşam Tarzı				
	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM	Gelenekli	Batı Tarzlı	Karışık	TOPLAM	
PONTUS (Göç Sonrası)	s	5	5	10	5	5	10	-	10	10	-	8	2	10
	%	%50	%50	%100	%50	%50	%100	-	%100	%100	-	%80	%20	%100

n:10

Resim 4.73. Fötr Şapkalı Erkek
(KAAM Arşivi, Atina)

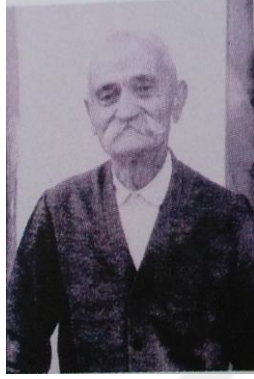

Resim 4.74. Kasketli Erkek
(KAAM Arşivi, Atina)

“Pontus (*Yun.:Pontos*)” Bölgesi'nden göç eden erkek göçmenlerin %50'sinin bıyıklı, %50'sinin ise herhangi bir bıyık tercihi kullanmadıkları ile karşılaşmıştır. Bununla birlikte, bölgede yaşamış erkek göçmenlerin hepsi tamamen tıraşlı olup, herhangi bir sakal türünü tercih etmedikleri belirlenmiştir. Bölgede yaşayan Ortodoks Rum erkeklerin sakal ve bıyık tercihleri ele alındığında, erkeklerin göç öncesindeki durumun devam ettirilmediği, özellikle göç öncesi dönemde kentli erkekler

tarafından bırakılan ve dönemin Batı modasını yansıtan sakal ve bıyık tercihlerinin farklılaştığı görüşüne ulaşılmıştır (Bkz. Resim 4.75 ve 4.76).

Resim 4.75. Bıyıklı Erkek
(LMV Arşivi, İstanbul)

Resim 4.76. Bıyıklı Erkek
(KAAM Arşivi, Atina)

“1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi”nden sonraki dönemde “Pontus (Yun.:Pontos)” Bölgesi’nden göç etmiş erkek göçmenlerin giyim-kuşam tarzları değerlendirildiğinde; erkeklerin %80’inin Batı tarzlı giyim-kuşam özelliklerini, %20’sinin ise karışık tarza, sahip giyim-kuşam özelliklerini tercih ettikleri görülmekle birlikte gelenekli tarza sahip giyim-kuşam özellikleri ile karşılaşmadığı ortaya çıkmıştır. Mevcut durum, göç öncesi dönemde bölgede çoğunlukla görülen Batı tarzlı giyim-kuşam özelliklerinin göç sonrası dönemde de devam ettiğini göstermektedir.

4.2.3.5. Erkeklerin Üst Bedenlerine Giydikleri Giysiler (Göç Öncesi Dönem)

“1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi”nden önceki döneme ait elde edilen veriler üzerinden “Pontus (Yun.:Pontos)” Bölgesi’nde yaşamış olan erkek göçmenlerin üst beden giysileri; ceket, fanila, gömlek, kazak, palto ve yelek gibi giysiler Çizelge 4.51’de, bununla birlikte giyildiği tespit edilen giysilere ait özellikler ise Çizelge 4.52’de yansıtılmıştır.

Bölgedeki erkeklerin alt bedenlerine giydikleri giysiler ele alındığında Batı tarzlı giyim-kuşam tarzını çoğunlukla olmak üzere gelenekli giyim-kuşam tarzını

benimsemiş olan bölge erkeklerinin ceket, gömlek ve yekek gibi üst giyim unsurlarını tercih ettikleri tespit edilmiştir. Bölgede yaşamış erkeklerin tercih ettikleri giysilere ait görseller, grafik çizimler ve açıklamalar konu bütünlüğü dahilinde Çizelge 4.53’de yansıtılmıştır.

Çizelge 4.51. Pontus Bölgesi’nde Yaşamış Erkeklerin Üst Beden Giysileri

ÜST BEDENE GİYİLEN GİYSİLER																		
Bölge ve Dönem	Ceket			Fanila			Gömlek			Kazak			Palto			Yekek		
	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM
PONTUS (Göç Öncesi)	s	38	1	39	-	39	39	-	39	-	39	39	1	38	39	25	14	39
	%	%97,44	%2,56	%100	-	%100	%100	-	%100	-	%100	%2,56	%97,44	%100	%64,10	%35,90	%100	

n:39

“Pontus (Yun.:Pontos)” Bölgesi’nde yaşamış olan erkeklerin %97,44’ünün de ceket giydikleri ile karşılaşmıştır. Giyilen ceketlerin özellikleri ele alındığında, ceketlerin orta boy uzunluğunda, mono kapamalı, uzun kollu, manşetsiz ve erkek yakaya sahip olduğu görülmektedir. Batı tarzlı giyim-kuşam özelliklerini benimsemiş olan bölge erkeklerinin ceketlerindeki erkek yakaların dönemin Batı modasına ilişkin farklı formlardan oluştuğu gözlemlenmektedir. Bununla birlikte fotoğraflar üzerinden tam olarak tespiti yapılmasa da giyilen ceketlerin peto ve fileto ceplere sahip olduğu tahmin edilmektedir.

Bölgede yaşamış olan erkeklerin gömlek tercihlerine bakıldığında, erkeklerin %100’ünün de gömlek giydikleri, çoğunun da Frenk gömleği adı verilen dönemin

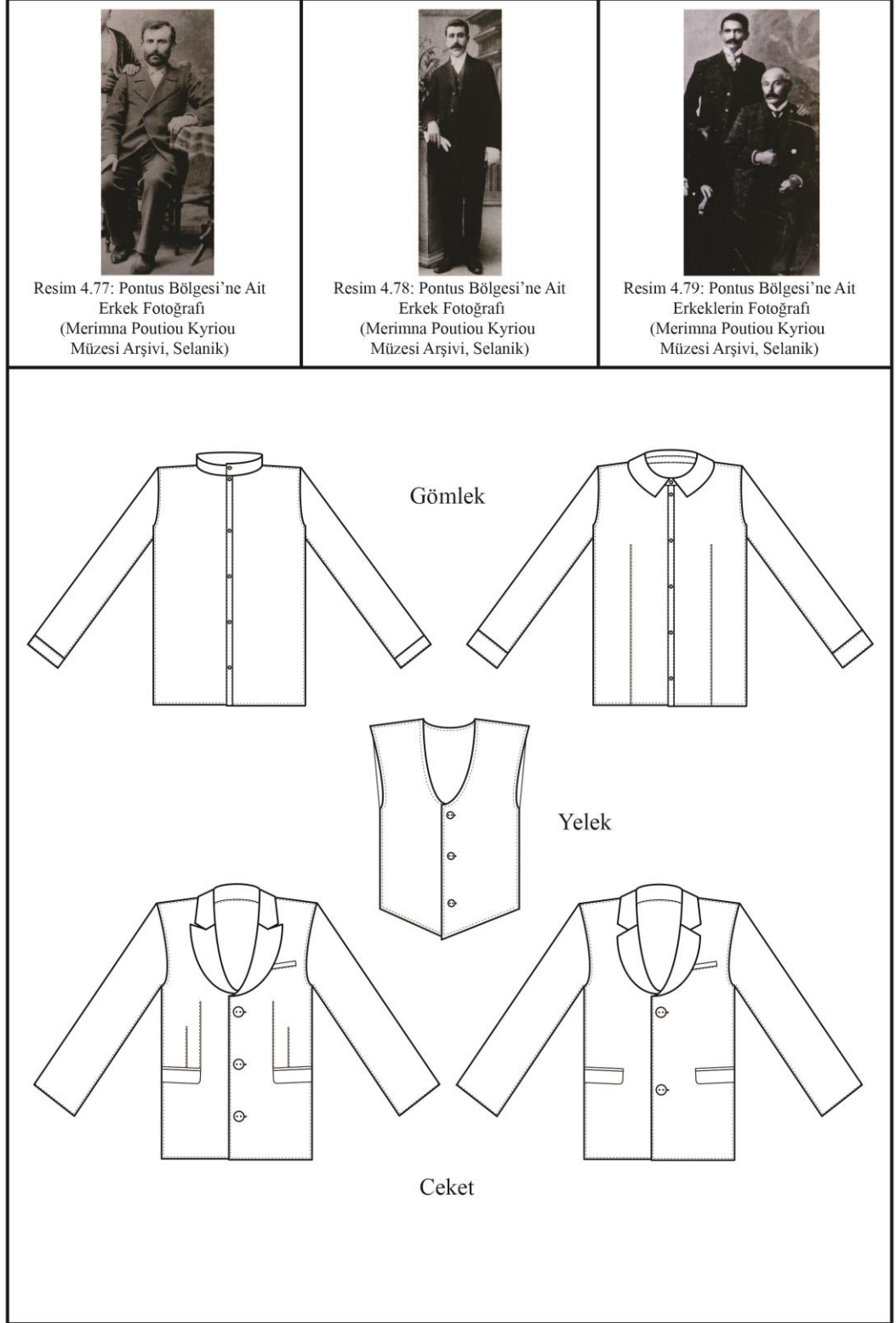
Batı tarzını yansıtan gömleklere giydikleri ile karşılaşmıştır. Giyilen gömleklere özellikleri ele alındığında, gömleklere orta boy uzunluğunda, mono kapamalı, uzun kollu, manşetsiz veya kısa boy manşetli ve gömlekle yaka veya dik yakaya sahip olduğu görülmektedir.

Özellikle, Batı tarzlı giyim-kuşama tercih etmiş erkeklerin gömleklere yakaları dönemin modasına uygun olan gömlekle yaka formlarından oluşmaktadır. Mevcut gömlekle yakalarının arasında günümüzde “Ata Yaka” olarak adlandırılan dönemin Batı tarzlı modasını yansıtan birbirinden farklı yaka çeşitleri de sıklıkla yer almıştır. Gelenekli veya karışık giyim-kuşama tarzlarını benimsemiş bölge erkeklerinin gömleklere ise dik yakalı formlardan oluşmaktadır.

Ceket, gömlekle ve palto gibi üst beden giysilerinin yanında yelekle de “Pontus (Yun.:Pontos)” Bölgesi’nde yaşamış olan erkeklerin %64,10’u tarafından giyim-kuşamlarında tercih edilmiş bir üst giyim unsuru olarak görülmektedir. Bölge erkeklerinin giydikleri ceket ve gömleklelerle birlikte üst beden giysisi olarak orta boy uzunluğunda, mono kapamalı, kolsuz ve V yakaya sahip olan yeleklere giydiklerine ulaşılmıştır.

Çizelge 4.53. Pontus Bölgesi'nde Yaşamış Erkeklerin Üst Beden Giysilerine Ait Çizimler

4.2.3.6. Erkeklerin Üst Bedenlerine Giydikleri Giysiler (Göç Sonrası Dönem)

“1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi”nden sonraki döneme ait elde edilen veriler üzerinden “Pontus (*Yun.*:Pontos)” Bölgesi’nden göç etmiş olan erkek göçmenlerin üst beden giysileri; ceket, fanila, gömlek, kazak, palto ve yelek gibi giysiler Çizelge 4.54’te, bununla birlikte giyildiği tespit edilen giysilere ait özellikler ise Çizelge 4.55’te yansıtılmıştır.

Çizelge 4.54. Pontus Bölgesi’nden Göç Etmiş Erkeklerin Üst Beden Giysileri

ÜST BEDENE GİYİLEN GİYSİLER																		
Bölge ve Dönem	Ceket			Fanila			Gömlek			Kazak			Palto			Yelek		
	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM
PONTUS (Göç Sonrası)	s	8	2	10	-	10	10	-	10	-	10	10	-	10	10	4	6	10
	%	%80	%20	%100	-	%100	%100	-	%100	-	%100	%100	-	%100	%100	%40	%60	%100

n:10

Bölgeden göç etmiş olan erkeklerin üst bedenlerine giydikleri giysiler ele alındığında daha çok Batı ve Batı ve gelenekli giyim-kuşam unsurlarının bir arada kullanıldığı karışık giyim-kuşam tarzını benimsemiş olan erkeklerinin; ceket, gömlek ve yelek gibi üst giyim unsurlarını tercih ettikleri tespit edilmiştir. Bölgede yaşamış erkeklerin tercih ettikleri giysilere ait görseller, grafik çizimler ve açıklamalar konu bütünlüğü dahilinde Çizelge 4.56’da yansıtılmıştır.

“Pontus (*Yun.:Pontos*)” Bölgesi’nde yaşamış olan erkeklerin %80’inin ceket giydikleri ile karşılaşmıştır. Giyilen ceketlerin özellikleri ele alındığında, ceketlerin orta boy uzunluğunda, mono kapamalı, uzun kollu, manşetsiz ve erkek yakaya sahip olduğu görülmektedir. Ayrıca giyilen ceketlerin güümüzde giyilen ceketler gibi peto ve fileto ceplere sahip olduğu görülmektedir.

Bölgede yaşamış olan erkeklerin gömlek tercihlerine bakıldığında, göç öncesi dönemde olduğu gibi mevcut fotoğraflar üzerinden ele alınan erkeklerin %100’ünün de Frenk gömleği adı verilen dönemin Batı tarzını yansıtan gömlekleri giydikleri ile karşılaşmıştır. Giyilen gömleklerin özellikleri ele alındığında, gömleklerin orta boy uzunluğunda, mono kapamalı, kısa ve uzun kollu, orta boylu manşete ve gömlek yakaya sahip olduğu görülmektedir.

“Pontus (*Yun.:Pontos*)” Bölgesi’nden göç etmiş olan erkeklerin tamamı tarafından giyim-kuşamlarında tercih edilmiş bir üst giyim unsuru olarak tespit edilmiştir. Orta boy uzunluğunda, mono kapamalı, kolsuz ve V yakaya sahip hem Batı ve gelenekli giyim-kuşam özelliklerinin bir arada kullanıldığı karışık giyim-kuşam tarzı hem de Batı tarzlı giyim-kuşam özelliklerinde sıklıkla görülmüştür.

Çizelge 4.56. Pontus Bölgesi'nden Göç Etmiş Erkeklerin Üst Beden Giysilerine Ait Çizimler

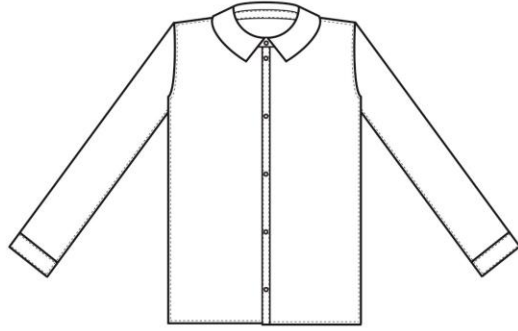
Resim 4.80: Pontus Bölgesi'nden
Göç Etmiş Erkek Fotoğrafi
(KAAM Arşivi, Atina)

Resim 4.81: Pontus Bölgesi'nden
Göç Etmiş Erkek Fotoğrafi
(KAAM Arşivi, Atina)

Resim 4.82: Pontus Bölgesi'nden
Göç Etmiş Erkek Fotoğrafi
(LMV Arşivi, İstanbul)

Gömlek

Yelek

Ceket

4.2.3.7. Erkeklerin Alt Bedenlerine Giydikleri Giysiler (Göç Öncesi Dönem)

“1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi”nden önceki döneme ait elde edilen veriler üzerinden “Pontus (*Yun.:*Pontos)” Bölgesi’nde yaşamış olan erkek göçmenlerin alt beden giysileri; pantolon, potur ve şalvar gibi giysiler Çizelge 4.57’de, bununla birlikte giyildiği tespit edilen giysilere ait özellikler ise Çizelge 4.58’de yansıtılmıştır.

Çizelge 4.57. Pontus Bölgesi’nde Yaşamış Erkeklerin Alt Beden Giysileri

ALT BEDENE GİYİLEN GİYSİLER										
Bölge ve Dönem		Pantolon			Potur			Şalvar		
		Var	Yok	<u>TOPLAM</u>	Var	Yok	<u>TOPLAM</u>	Var	Yok	<u>TOPLAM</u>
PONTUS (Göç Öncesi)	s	37	2	39	-	39	39	2	37	39
	%	%94,87	%5,13	%100	-	%100	%100	%5,13	%94,87	%100

n:39

Bölgedeki erkeklerin alt bedenlerine giydikleri giysiler ele alındığında Batı tarzlı giyim-kuşam tarzını çoğunlukla olmak üzere gelenekli giyim-kuşam tarzını benimsemiş olan bölge erkeklerinin; pantolon ve şalvar gibi alt giyim unsurlarını tercih ettikleri tespit edilmiştir. Bölgede yaşamış erkeklerin tercih ettikleri giysilere

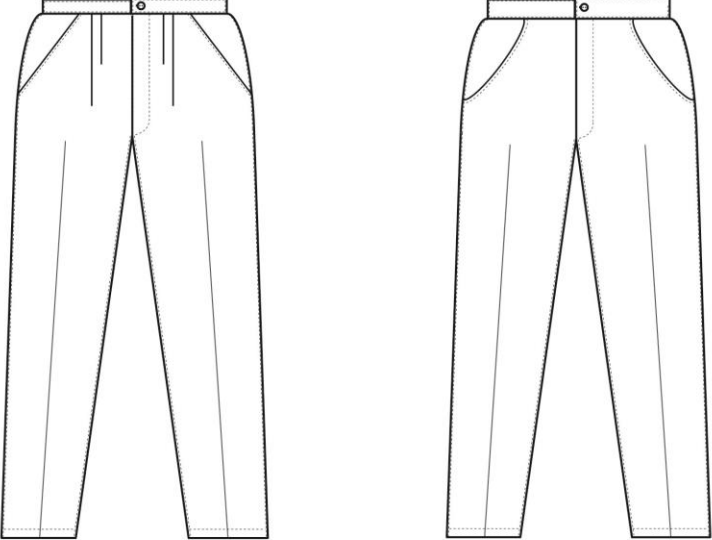
ait görseller, grafik çizimler ve açıklamalar konu bütünlüğü dahilinde Çizelge 4.59’da yansıtılmıştır.

“Pontus (*Yun.:Pontos*)” Bölgesi’nde yaşamış olan erkeklerin %94,87’sinin pantolon giydikleri görülmektedir. Bölge giyim-kuşamında alt giyim unsuru olarak pantolon tercih etmeyen erkeklerin %5,13’ünün ise şalvar tercih ettikleri tespit edilmiştir. Giyilen erkek pantolonların özellikleri ele alındığında, pantolonların uzun boy uzunluğunda, pantolon yan cebine sahip ve tek kat (normal) paçaya sahip olduğu görülmektedir.

Çizelge 4.58. Pontus Bölgesi’nde Yaşamış Erkeklerin Alt Beden Giysi Özellikleri

ALT BEDENE GIYILAN GIYSİ ÖZELLİKLERİ														
Bölge ve Dönem	Giysi Adı	Boy Özelliği			Cep Özelliği						Paça Özelliği			
		Kısa Boy	Orta Boy	Uzun Boy	Aplike Cepler			Torbali Cepler			Tek Kat (Normal) Paça	Çift Kat (Double) Paça		
					Cepsiz	Astırlı/Torbali Cep	Körükli Cep	Dikişten Açılan Cep	Pantolon Yan Cebi	Fileto Cep			Yelek (Peto) Cep	
PONTUS (Göç Öncesi)	Pantolon			●									●	

Çizelge 4.59. Pontus Bölgesi'nde Yaşamış Erkeklerin Alt Beden Giysilerine Ait Çizimler

 <p>Resim 4.83: Pontus Bölgesi'ne Ait Erkeklerin Fotoğrafi (KAAM Arşivi, Atina)</p>	 <p>Resim 4.84: Pontus Bölgesi'ne Ait Erkeklerin Fotoğrafi (LMV Arşivi, İstanbul)</p>	 <p>Resim 4.85: Pontus Bölgesi'ne Ait Erkek Fotoğrafi (KAAM Arşivi, Atina)</p>
 <p>Pantolon</p>		

4.2.3.8. Erkeklerin Alt Bedenlerine Giydikleri Giysiler (Göç Sonrası Dönem)

“1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi”nden sonraki döneme ait elde edilen veriler üzerinden “Pontus (*Yun.:Pontos*)” Bölgesi’nden göç etmiş olan erkek göçmenlerin alt beden giysileri; pantolon, potur ve şalvar gibi giysiler Çizelge 4.60’da, bununla birlikte giyildiği tespit edilen giysilere ait özellikler ise Çizelge 4.61’de yansıtılmıştır.

Çizelge 4.60. Pontus Bölgesi’nden Göç Etmiş Erkeklerin Alt Beden Giysileri

ALT BEDENE GİYİLEN GİYSİLER										
Bölge ve Dönem	Pantolon			Potur			Şalvar			
	Var	Yok	<u>TOPLAM</u>	Var	Yok	<u>TOPLAM</u>	Var	Yok	<u>TOPLAM</u>	
PONTUS (Göç Sonrası)	s	10	-	10	-	10	10	-	10	10
	%	%100	-	%100	-	%100	%100	-	%100	%100

n:10

Bölgedeki erkeklerin alt bedenlerine giydikleri giysiler incelendiğinde daha çok Batı tarzlı giyim-kuşam özelliklerini benimsemiş olan bölge erkeklerinin hemen hemen hepsinin; ceket, gömlek, yelek gibi üst giyim unsurlarını klasik erkek pantolonları ile tamamladıkları ve bu pantolonları tercih ettikleri ile karşılaşılmaktadır.

Bölgede yaşamış erkeklerin tercih ettikleri giysilere ait görseller, grafik çizimler ve açıklamalar konu bütünlüğü dahilinde Çizelge 4.62’de yansıtılmıştır.

Çizelge 4.61. Pontus Bölgesi’nden Göç Etmiş Erkeklerin Alt Beden Giysi Özellikleri

ALT BEDENE GIYİLEN GIYSİ ÖZELLİKLERİ													
Bölge ve Dönem	Giysi Adı	Boy Özelliği			Cep Özelliği						Paça Özelliği		
					Aplike Cepler			Torbahı Cepler					
		Kısa Boy	Orta Boy	Uzun Boy	Cepsiz	Astırlı/Torbahı Cep	Körükli Cep	Dikişten Açılan Cep	Pantolon Yan Cebi	Fileto Cep	Yelek (Peto) Cep	Tek Kat (Normal) Paça	Çift Kat (Duble) Paça
PONTUS (Göç Sonrası)	Pantolon			●								●	●

“Pontus (*Yun.*:Pontos)” Bölgesi’nden göç etmiş olan erkeklerin tamamının klasik pantolonları tercih ettikleri, gelenekli giyim-kuşam özellikleri taşıyan içlik, potur ve şalvar gibi alt giyim unsurlarını ise tercih etmedikleri tespit edilmiştir. Bununla birlikte, “Pontus (*Yun.*:Pontos)” Bölgesi’nden göç etmiş olan erkek göçmenlerin giydikleri pantolonlarda bazı erkeklerin Batı giyim-kuşam tarzını yansıtan, bazı erkeklerin ise karışık giyim-kuşam tarzını yansıtan pantolonları tercih ettikleri görülmektedir (Bkz. Çizelge 4.60).

Çizelge 4.62. Pontus Bölgesi'nden Göç Etmiş Erkeklerin Alt Beden Giysilerine Ait Çizimler

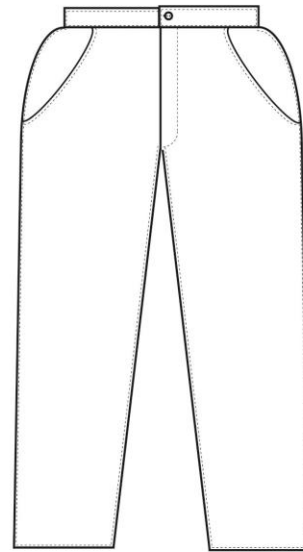
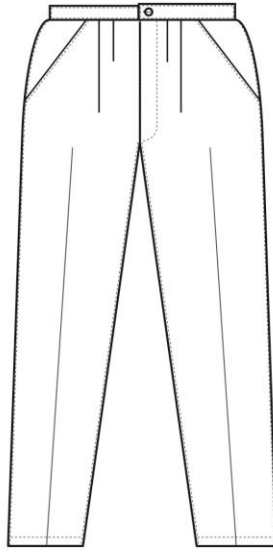
Resim 4.86: Pontus Bölgesi'nden
Göç Etmiş Erkeklerin Fotoğrafi
(KAAM Arşivi, Atina)

Resim 4.87: Pontus Bölgesi'nden
Göç Etmiş Erkeklerin Fotoğrafi
(KAAM Arşivi, Atina)

Resim 4.88: Pontus Bölgesi'nden
Göç Etmiş Erkek Fotoğrafi
(LMV Arşivi, İstanbul)

Pantolon

4.2.3.9. Erkeklerin Başlarına Giydikleri Giysiler (Göç Öncesi Dönem)

1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi”nden önceki döneme ait elde edilen veriler üzerinden “Pontus (Yun.:Pontos)” Bölgesi’nde yaşamış olan erkek göçmenlerin başlarına giymiş oldukları giysiler başlık, başörtüsü ve şapka kategorileri altında sınıflandırılıp Çizelge 4.63’te yansıtılmıştır.

Çizelge 4.63. Pontus Bölgesi’nde Yaşamış Erkeklerin Başlarına Giydikleri Giysiler

Bölge ve Dönem		BAŞA GIYİLEN GIYSİLER																										
		Başlık									Şapka																	
		Fes			Kavuk			Külâh			Sarık			Takke			Fötr Şapka			Kasket			Melon Şapka			Silindir Şapka		
Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM					
PONTUS (Göç Öncesi)	s	5	34	39	-	39	39	-	39	39	4	35	39	-	39	39	4	35	39	-	39	39	-	39	39	-	39	39
	%	%12,82	%87,18	%100	-	%100	%100	-	%100	%100	%10,26	%89,74	%100	-	%100	%100	%10,26	%89,74	%100	-	%100	%100	-	%100	%100	-	%100	%100

n:39

Bölgede yaşamış erkeklerin fes, sarık ve fötr şapka giydikleri tespit edilmiştir. Araştırma içeriğince fotoğraflar üzerinden ele alınan erkeklerin %12,82’sinin fes kullandığı, %10,26’sının ise sarık ve fötr şapka kullandığı ile karşılaşılmaktadır.

Osmanlı İmparatorluğu içerisinde Müslüman Türk erkeklerin de kullanmakta oldukları başlık çeşitleri olan fes ve sarıkların tamamıyla “Pontus (Yun.:Pontos)” Bölgesi’nde kırsal kesimlerde yaşayan köylü erkekler tarafından giyildiği belirlenmiştir (Bkz. Resim 4.89 ve 4.90) Göç öncesi dönemde Osmanlı İmparatorluğu içerisinde yaşayan azınlık ve yabancı kişilerde daha çok kullanıldığı görülen fötr şapkanın ise Giresun (Yun.:Kerasounta), Saframbolu (Yun.:Saframpolis), Samsun (Yun.:Samsoun) ve Trabzon (Yun.:Trapezunda) gibi kent merkezlerinde yaşamış kent erkekleri tarafından kullanıldığına ulaşılmıştır (KK5) (Bkz. Resim 4.91) .

“Barbara Kabouridou” (KK8), mevcut durumu şu şekilde aktarmaktadır;

“Bölgedeki kentli Rum erkeklere bakıldığında, bu erkekler dönemin Batı modasına uygun, dönemin Avrupa ülkelerinden getirilen modern anlayıştaki şapkaları giymişlerdir. Keçeden yapılmış olan fötr şapka ise bunlardan en çok kullanılanıdır. Bölgede daha çok ticaretle uğraşan kentli Ortodoks Rum kişiler takım elbiselerinin üzerlerine bu şapkalarını takmışlardır. Bölgede yaşamış Batı etkisine sahip Ortodoks Rum kentli kişiler kesinlikle fes takmamışlardır. “Pontus (Yun.:Pontos)” Bölgesi’nde yaşayan Müslüman Türkler ise bu fötr şapkaları takmamışlardır.”

Resim 4.89. Sarıklı Erkek
(KAAM Arşivi, Atina)

Resim 4.90. Fesli Erkek
(KAAM Arşivi, Atina)

Resim 4.91. Fötr Şapkalı Erkek
(Merimna Poutiou Kyriou Müzesi Arşivi, Selanik)

4.2.3.10. Erkeklerin Başlarına Giydikleri Giysiler (Göç Sonrası Dönem)

“1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi”nden sonraki döneme ait elde edilen veriler üzerinden “Pontus (Yun.:Pontos)” Bölgesi’nden göç etmiş olan erkek göçmenlerin

başlarına giymiş oldukları giysiler başlık, başörtüsü ve şapka kategorileri altında sınıflandırılıp Çizelge 4.64’te yansıtılmıştır.

Çizelge 4.64. Pontus Bölgesi’nden Göç Etmiş Erkeklerin Başlarına Giydikleri Giysiler

		BAŞA GİYİLEN GİYSİLER																										
Bölge ve Dönem		Başlık												Şapka														
		Fes			Kavuk			Külâh			Sarık			Takke			Fötr Şapka			Kasket			Melon Şapka			Silindir Şapka		
		Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM			
PONTUS (Göç Sonrası)	s	-	10	10	-	10	10	-	10	10	-	10	10	-	10	10	3	8	10	2	8	10	-	10	10	-	10	10
	%	-	%100	%100	-	%100	%100	-	%100	%100	-	%100	%100	-	%100	%100	%30	%70	%100	%20	%80	%100	-	%100	%100	-	%100	%100

n:10

Resim 4.92. Fötr Şapkalı Erkek
(KAAM Arşivi, Atina)

Resim 4.93. Kasketli Erkek
(KAAM Arşivi, Atina)

“Pontus (Yun.:Pontos)” Bölgesi’nden göç etmiş olan erkeklerin %50’sinin bir başlık kullandığı tespit edilmiştir. Batı tarzlı ve karışık giyim-kuşam özelliklerini devam ettiren erkeklerin fötr ve kasket adı verilen şapkaları kullandıklarına ulaşılmıştır. Mevcut erkeklerin %30’unun fötr, %20’sinin ise kasket adı verilen şapkaları kullandıkları ile karşılaşılmıştır.

Göç öncesi dönemde “Pontus (*Yun.:Pontos*)” Bölgesi’nde yaşamış ve Batı tarzlı giyim-kuşam özelliklerini yansıtmış erkeklerin, göç sonrası dönemde de bu dönemin Batı modasını yansıtan bu şapkaları kullanmaya devam ettikleri tespit edilmiştir. Bununla birlikte, göç öncesi dönemde “Pontus (*Yun.:Pontos*)” Bölgesi’nde yaşamış köylü erkeklerin göç öncesinde başlarına taktıkları fesleri ve sarıkları artık kullanılmadıkları ve bu feslerin yerine kasket adı verilen şapkaları kullandıkları görülmektedir (Bkz. Resim 4.92 ve 4.93).

4.2.3.11. Erkeklerin Ayaklarına Giydikleri Giysiler (Göç Öncesi Dönem)

“1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi”nden önceki döneme ait elde edilen veriler üzerinden “Pontus (*Yun.:Pontos*)” Bölgesi’nde yaşamış olan erkek göçmenlerin ayaklarına giymiş oldukları çarık, çizme, kundura ve terlik gibi ayakkabılar Çizelge 4.65’te yansıtılmıştır.

Çizelge 4.65. Pontus Bölgesi’nde Yaşamış Erkeklerin Ayaklarına Giydikleri Giysiler

AYAĞA GİYİLEN GİYSİLER												
Bölge ve Dönem	Çarık			Çizme			Kundura			Terlik		
	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM
PONTUS (Göç Öncesi)	s	-	39	39	-	39	39	-	39	-	39	39
	%	-	%100	%100	-	%100	%100	-	%100	-	%100	%100

n:39

Çizelge ele alındığında bölgede yaşamış erkeklerin tamamının kundura olarak tanımlanan, bir tabana sahip deri ayakkabıları tercih ettikleri ile karşılaşılmaktadır. Batı tarzlı ve gelenekli giyim-kuşam özelliklerinin görüldüğü bölge erkekleri bu tarzlara ilişkin üst beden ve alt beden giyim-kuşam unsurlarını kunduralar ile tamamlamışlardır.

4.2.3.12. Erkeklerin Ayaklarına Giydikleri Giysiler (Göç Sonrası Dönem)

“1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi”nden sonraki döneme ait elde edilen veriler üzerinden “Pontus (Yun.:Pontos)” Bölgesi’nden göç etmiş olan erkek göçmenlerin ayaklarına giymiş oldukları çarık, çizme, kundura ve terlik gibi ayakkabılar Çizelge 4.66’da yansıtılmıştır.

Çizelge 4.66. Pontus Bölgesi’nden Göç Etmiş Erkeklerin Ayaklarına Giydikleri Giysiler

AYAĞA GİYİLEN GİYSİLER													
Bölge ve Dönem		Çarık			Çizme			Kundura			Terlik		
		Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM
		PONTUS (Göç Sonrası)	s	-	10	10	-	10	10	10	-	10	-
%	-		%100	%100	-	%100	%100	%100	-	%100	-	%100	%100

n:10

Göç sonrası döneme ait fotoğraflar analiz edildiğinde, “Pontus (Yun.:Pontos)” Bölgesi’nden göç etmiş olan erkeklerin tamamının göç öncesi dönemde olduğu gibi kundura adı verilen ayakkabıları giymeye devam ettikleri tespit edilmiştir. Hem

karışık hem de Batı tarzlı giyim-kuşam özelliklerini yansıtan bölge erkekleri, mevcut tarzlara ilişkin üst ve alt beden giyim-kuşam unsurlarını kunduralar ile tamamlamışlardır.

4.2.3.13. Erkeklerin Kullandıkları Giysi Tamamlayıcıları ve Aksesuarlar (Göç Öncesi Dönem)

“1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi”nden önceki döneme ait elde edilen veriler üzerinden “Pontus (*Yun.:Pontos*)” Bölgesi’nde yaşamış olan erkek göçmenlerin kullandıkları giysi tamamlayıcıları ve aksesuarlar Çizelge 4.67’de yansıtılmıştır.

“Pontus (*Yun.:Pontos*)” Bölgesi’nde yaşamış erkeklerin kullandıkları aksesuarlar, bölgede yaşamış olan Batı tarzlı ve gelenekli giyim-kuşam özelliklerini yansıtan kişiler açısından farklılık göstermektedir. Batı tarzlı giyim kuşam özelliklerini yansıtan kişilerin kullandıkları aksesuarlara bakıldığında kişilerin; kravat ve mendil gibi dönemin Batı modasını yansıtan ve günümüzde de hala klasik erkek giysi bütünlüğünü tamamlamak için kullanılan mevcut aksesuarları tercih ettikleri tespit edilmiştir. Gelenekli giyim-kuşam tarzını benimsemiş olan bölge erkeklerinin ise kuşak ve tespah gibi aksesuarları gelenekli giysi unsurları ile birlikte kullandıkları görülmüştür.

“Pontus (*Yun.:Pontos*)” Bölgesi’nde yaşamış erkeklerin kullandıkları bu kısa ve iri boncuklardan oluşan tespahlerin dönemde kırsal kesimde yaşayan Müslüman Türkler tarafından da kullanıldığı görülmekte ve bu tespahlere “Ortodoks tespahi”adı verildiği ile karşılmaktadır (KK10).

Çizelge 4.67. Pontus Bölgesi'nde Yaşamış Erkeklerin Kullandıkları Giysi Tamamlayıcıları ve Aksesuarlar

		GİYSİ TAMAMLAYICILARI VE AKSESUARLAR																																			
Bölge ve Dönem		Giysi Bütünlüğünde Olan Giysi Tamamlayıcıları ve Aksesuarlar															Giysi Bütünlüğünde Olmayan Giysi Tamamlayıcıları ve Aksesuarlar																				
		Eldiven			Fular			Kemer			Kravat			Kuşak			Mendil			Papyon			Baston			Çakı			Mücevher/ Takı			Saat			Tespih		
		Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM						
PONTUS (Göç Öncesi)	s	1	38	39	1	38	39	-	39	39	23	16	39	3	36	39	7	32	39	-	39	39	-	39	39	-	39	39	-	39	39	-	39	39	3	36	39
	%	%2,56	%97,44	%100	%2,56	%97,44	%100	-	%100	%100	%58,97	%41,03	%100	%7,69	%92,31	%100	%17,95	%82,05	%100	-	%100	%100	-	%100	%100	-	%100	%100	-	%100	%100	-	%100	%100	%7,69	%92,31	%100

n:39

4.2.3.14. Erkeklerin Kullandıkları Giysi Tamamlayıcıları ve Aksesuarlar (Göç Sonrası Dönem)

“1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi”nden sonraki döneme ait elde edilen veriler üzerinden “Pontus (*Yun.:*Pontos)” Bölgesi’nden göç etmiş olan erkek göçmenlerin kullandıkları giysi tamamlayıcıları ve aksesuarlar Çizelge 4.68’de yansıtılmıştır.

“Pontus (*Yun.:*Pontos)” Bölgesi’nden göç etmiş olan erkeklerin hemen hemen hepsinin giyim-kuşamlarında belirgin bir aksesuar kullanmadıkları, Batı tarzlı giyim-kuşam özelliklerini benimsemiş olan kişilerin kemer, kravat, mendil ve saat kullandıkları tespit edilmiştir.

Çizelge 4.68. Pontus Bölgesi'nden Göç Etmiş Erkeklerin Kullandıkları Giysi Tamamlayıcıları ve Aksesuarlar

		GİYSİ TAMAMLAYICILARI VE AKSESUARLAR																																			
Bölge ve Dönem		Giysi Bütünlüğünde Olan Giysi Tamamlayıcıları ve Aksesuarlar												Giysi Bütünlüğünde Olmayan Giysi Tamamlayıcıları ve Aksesuarlar																							
		Eldiven			Fular			Kemer			Kravat			Kuşak			Mendil			Papyon			Baston			Çakı			Mücevher/ Takı			Saat			Tespih		
		Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM						
PONTUS (Göç Sonrası)	s	-	10	10	-	10	10	2	8	10	5	5	10	-	10	10	2	8	10	-	10	10	-	10	10	-	10	10	-	10	10	1	9	10	-	10	10
	%	-	%100	%100	-	%100	%100	%20	%80	%100	%50	%50	%100	-	%100	%100	%20	%80	%100	-	-	-	-	%100	%100	%100	-	%100	%100	%10	%90	%100	-	%100	%100		

n:10

4.2.4. Kadınların Giyim-Kuşam Özellikleri

Araştırmanın bu bölümünde, “1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi” kapsamında “Pontus (*Yun.:Pontos*)” Bölgesi’nde yaşamış ve sonra bu bölgeden Yunanistan’a göç etmiş olan Ortodoks Rum kadın göçmenlerin göç öncesi ve sonrası giyim-kuşam özelliklerinin nasıl olduğu ortaya konulmuştur.

4.2.4.1. Kadınların Demografik Özellikleri (Göç Öncesi Dönem)

“1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi”nden önceki döneme ait elde edilen veriler üzerinden “Pontus (*Yun.:Pontos*)” Bölgesi’nde yaşamış olan kadın göçmenlerin demografik özellikleri; yaş ve yaşam alanı gibi başlıklar doğrultusunda Çizelge 4.69’da yansıtılmıştır.

Çizelge 4.69. Pontus Bölgesi’nde Yaşamış Kadınların Demografik Özellikleri

DEMOGRAFİK ÖZELLİKLER								
Bölge ve Dönem		Yaş				Yaşam Alanı		
		Genç	Orta Yaşlı	Yaşlı	TOPLAM	Kent	Köy	TOPLAM
PONTUS (Göç Öncesi)	s	42	19	-	61	23	38	61
	%	%68,85	%31,15	-	%100	%37,70	%62,30	%100

n:61

“Pontus (*Yun.:Pontos*)” Bölgesi’nde yaşamış olan ve araştırma kapsamında elde edilen fotoğraflar üzerinden incelenen Ortodoks Rum kadın göçmenlerin

%68,85'inin genç, %31,15'inin ise orta yaş kategorilerinde bulunduğu tespit edilmiştir. Bölgede yaşamış kadınların yaşam alanları değerlendirildiğinde ise, mevcut kadınların %62,30'unun kırsal kesim alanlarında kurulmuş olan köylerde, %37,70'inin ise bölgede yer alan kent merkezlerinde yaşadıklarına ulaşılmıştır.

“Barbara Kaouridou” (KK8), ise mevcut döneme ait bölgede yaşamış Ortodoks Rum kadınların demografik özelliklerine ilişkin verileri şu şekilde aktarmıştır;

“Büyükbabam ve büyükbabam “1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi” kapsamında 1923 yılında “Pontus (Yun.:Pontos)” Bölgesi'nin en önemli kentlerinden birisi olan Giresun (Yun.:Kerasounta) kentinden Selanik (Yun.:Thessaloniki) kentine göç etmişler. Ben, Selanik (Yun.:Thessaloniki)'te doğup büyüdüm. Yöneticisi olduğum Merimna Poutiou Kyriou Müzesi (Yun.: Mousio Merimnas Pontion Kirion Thessalonikis)'nin kurucusu Bayan Merimna ise, “Pontus (Yun.:Pontos)” Bölgesi'nin başkenti olan Trabzon (Yun.:Trapezunda) kentinde doğmuş ve yine “1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi” kapsamında kapsamında Selanik (Yun.:Thessaloniki) kentine gelmiş bir ailenin çocuğudur. Size öncelikle atalarımızın geldiği dönemin “Pontus (Yun.:Pontos)” Bölgesi'nden bahsetmek istiyorum. “Pontus (Yun.:Pontos)” Bölgesi'nde özellikle Giresun (Yun.:Kerasounta), Gümüşhane (Yun.:Argyropolis) ve Trabzon (Yun.:Trapezunda) gibi kentler çok önem taşımaktadır. Bu şehirleri ele aldığımızda, her iki cinsiyete ait bölge insanının bulunduğu döneme göre, ne kadar modern ve Batılı bir yapıda olduğunun farkına varacaksınız. Dönemde “Pontus (Yun.:Pontos)” Bölgesi'nde yaşayan Ortodoks Rum kadınları Osmanlı İmparatorluğu'nda Kapadokya (Yun.:Cappadocia), Küçük Asya (Yun.: Mikra Asiatiki) ve Trakya (Yun.:Traki) gibi bölgelerde yaşayan Ortodoks Rumlarla kıyasladığınızda çok büyük farklılıklar göreceksiniz. Bu bölgelere kıyasla çok yüksek oranda kentli bir yaşamın görüldüğü bölge kadınının modern yapısı, dönemin önemli şehirleri olan İstanbul (Yun.:Konstantinopolis), İzmir (Yun.:Symrni) ve Selanik (Yun.:Thessaloniki) gibi kentlerinde yaşayanlarla önemli oranda benzerlikler taşımaktadır. Bununla birlikte “Pontus (Yun.:Pontos)” Bölgesi'nde önemli oranda bir köylü nüfus yaşamaktaydı. Geleneklerine ve göreneklerine bağlı olan bu köylü nüfus, bilhassa bu nüfus içerisinde yer alan kadınlar, gelenekli giyim-kuşam özellikleri ile hem bölgede yaşayan diğer etnik gruplardan, hem de Osmanlı İmparatorluğu'nda yaşamış diğer Ortodoks Rum kadınlardan kolayca ayırt edilmekteydi.”

4.2.4.2. Kadınların Demografik Özellikleri (Göç Sonrası Dönem)

“1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi”nden sonraki döneme ait elde edilen veriler üzerinden “Pontus (Yun.:Pontos)” Bölgesi'nden göç etmiş olan kadın göçmenlerin

demografik özellikleri; yaş, yaşam alanı ve göç sonrası yaşanan bölge gibi başlıklar doğrultusunda Çizelge 4.70’te ortaya konulmuştur.

Çizelge 4.70. Pontus Bölgesi’nden Göç Etmış Kadınların Demografik Özellikleri

DEMOGRAFİK ÖZELLİKLER																				
Bölge ve Dönem	Yaş				Yaşam Alanı			Göç Sonrası Yaşanılan Bölge												
	Genç	Orta Yaşlı	Yaşlı	TOPLAM	Kent	Köy	TOPLAM	Atika	Batı Makedonya	Batı Yunanistan	Doğu Trakya	Epir	Girit	Güney Ege	İyonya Adaları	Kuzey Ege	Orta Makedonya	Orta Yunanistan	Teselya	TOPLAM
PONTUS (Göç Sonrası)	s	4	6	-	10	6	4	10	3	-	-	-	-	-	-	-	7	-	-	10
	%	%40	%60	-	%100	%60	%40	%100	%30	-	-	-	-	-	-	-	%70	-	-	%100

n:10

Göç sonrası dönemde kadın göçmen grupların gruplara ait demografik özellikler ele alındığında; Hıristiyan-Ortodoks inancını göç sonrasında da devam ettirmiş olan Rum etnik gruba ait olduğu tespit edilen 10 kadın göçmen kişinin, %60’ının orta yaş, %40’ının ise genç yaş kategorileri içerisinde olduğu tespit edilmiştir. “Pontus (Yun.:Pontos)” Bölgesi’nden göç etmiş olan göçmenlerin yaşam alanları değerlendirildiğinde ise, kadınların %60’ının kent, %40’ının ise köy yerleşkelerinde yaşadıkları ile karşılaşılmaktadır. Mevcut bölgeden göç eden kadın göçmenlerin tamamı göç öncesi dönemde benimsemiş oldukları kırsal yaşamı göç sonrasında devam ettirmedikleri, köy veya kasabalarda yaşasalar bile önceki yaşamlarına ait gelenek ve göreneklerini yaşamları içerisinde sürekli bir biçimde yaşatmadıkları görülmektedir (KK8).

“Pontus (Yun.:Pontos)” Bölgesi’nden göç etmiş olan kadın göçmenlerin Yunanistan’da göç sonrası yaşadıkları bölgeler değerlendirildiğinde ise, kadınların

%70'inin Orta Makedonya Bölgesi'ne göç ettikleri görülmektedir. Bu kişilerin Orta Makedonya Bölgesi'nde yer alan Selanik (*Yun.:Thessaloniki*) kenti çevresindeki kent mahallelerinde ve Skydra (*T.:Vertikop*) kentleri ve çevresinde kurulan göçmen köylerinde yaşadıkları tespit edilmiştir. Diğer %30'luk göçmen kadın grubunun ise Yunanistan'ın Atina (*Yun.:Athina*) kenti ve çevresinde yer alan mahallelerde yaşamlarını devam ettirdikleri ile karşılaşmıştır.

4.2.4.3. Kadınların Dış Görünümleri ve Tarzları (Göç Öncesi Dönem)

“1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi”nden önceki döneme ait elde edilen veriler üzerinden “Pontus (*Yun.:Pontos*)” Bölgesi'nde yaşamış olan kadın göçmenlerin dış görünüşleri ve tarzları; baş ve giyim-kuşam tarzları gibi başlıklar doğrultusunda Çizelge 4.71'de ortaya konulmuştur.

Çizelge 4.71. Pontus Bölgesi'nde Yaşamış Kadınların Dış Görünümleri ve Tarzları

DIŞ GÖRÜNÜMLER ve TARZLAR									
Bölge ve Dönem	Baş				Giyim-Kuşam Tarzı				
	Açık	Yarım Açık	Örtülü	<u>TOPLAM</u>	Gelenekli	Batı Tarzlı	Karışık	<u>TOPLAM</u>	
PONTUS (Göç Öncesi)	s	47	13	1	61	42	19	-	61
	%	%77,06	%21,31	%1,63	%100	%68,85	%31,15	-	%100

n:61

“Pontus (*Yun.*:Pontos)” Bölgesi’nde yaşamış olan kadın göçmenlerin başlarının açık, yarım açık ya da örtülü olup olmadıkları incelendiğinde; kadınların başlarının %77,06’sının açık, %21,31’inin yarım açık, %1,63’ünün ise örtülü oldukları tespit edilmiştir. Ortaya çıkan bu durumun, bölgede yer alan Giresun (*Yun.*:Kerasounta), Samsun (*Yun.*:Samsoun) ve Trabzon (*Yun.*:Trapezunda) gibi kentlerde yaşayan kentli kadınlar ile Bayburt (*Yun.*:Baibourtn), Dumanlı (*Yun.*:Santa), Gümüşhane (*Yun.*:Argyropolis) ve Maçka (*Yun.*:Matsouka) gibi kırsal kesim alanlarında yaşayan kadınlar arasında değişiklik gösterdiği ile karşılaşılmaktadır.

Resim 4.94. Açık Baş Şekli
(Merimna Poutiou Kyriou Müzesi Arşivi, Selanik)

Resim 4.95. Açık Baş Şekli
(KAAM Arşivi, Atina)

Resim 4.96. Yarım Açık Baş Şekli
(KAAM Arşivi, Atina)

Resim 4.97. Yarım Açık Baş Şekli
(KAAM Arşivi, Atina)

Göç öncesi dönemde, bölgede yer alan kentlerde yaşayan kadınların tamamının saçlarının açık olduğu (Bkz. Resim 4.73 ve 4.74) ve çoğunlukla dönemin Batı modasına ilişkin saç modellerini tercih edip bunları kullandıkları görülmektedir.

Bölgeye ait kırsal kesim alanlarında yaşamış kadınların ise çoğunlukla dış mekanlarda saçlarının belirli kısmı açıkta kalacak şekilde örtündükleri ile karşılaşmıştır (Bkz. Resim 4.96 ve 4.97).

“Pontus (*Yun.:Pontos*)” Bölgesi’nde yaşamış olan kadın göçmenlerin giyim-kuşam tarzlarına bakıldığında ise, kadınların %68,85’inin Batı tarzlı, %31,15’inin ise gelenekli giyim-kuşam özelliklerini tercih ettikleri görülmektedir. Mevcut bölgede yaşamış kadınlar arasında karışık bu iki giyim-kuşam özelliğinin bir araya gelmesiyle oluşan karışık giyim-kuşam tarzına ilişkin bir bulguya rastlanmamıştır. Mevcut durum, “Pontus (*Yun.:Pontos*)” Bölgesi’ne ait kentlerde yaşamış kadın göçmenlerin Batı tarzlı, kırsal kesim alanlarında yaşamış göçmen kadınların ise gelenekli bir giyim-kuşam tarzını benimsediklerini ortaya koymaktadır.

“Lena Kalpidou” (KK5), “Pontus (*Yun.:Pontos*)” Bölgesi’nde yaşamış kadın göçmen kişilerin gelenekli giyim-kuşam tarzlarını yasıtmalarına ilişkin görüşlerini şu şekilde ifade etmektedir;

“Pontus (*Yun.:Pontos*)” Bölgesin’de yaşamış kadın göçmen kişilere ait fotoğraflara baktığımızda, genel olarak kırsal kesim alanlarında yaşayan kişilerin gelenekli, kent merkezlerinde yaşayan kişilerin ise Batı tarzlı giyim-kuşam özelliklerini tercih ettiği görüşünü ortaya koyabilirsiniz. Bu durum kısmen de olsa gerçeği yansıtmaktadır. Fakat döneme ait gelenekli giyim-kuşam özelliklerini yansıtan kadın fotoğraflarını incelediğinizde birçok kadın fotoğrafının dönemin fotoğraf stüdyolarında çekildiğini fark edeceksiniz. Bu durum, mevcut dönemde daha çok varlıklı aile mensuplarına özgü bölgeye olan aidiyetini göstermek adına yaptıkları bir davranış olarak açıklanmaktadır. Yani birçok kadın normal yaşantısında son derece Batılı bir giyim-kuşam görünümü sergilerken, sadece bir hatıra elde etmek adına gelenekli giysileri giymişlerdir.”

Lena Kalpidou (KK5)’nin belirtmiş olduğu görüş dikkate alındığında, bölgeye ait bazı kadın fotoğraflarının gelenekli giysiler ile dönemin fotoğraf stüdyolarında çekildiğini desteklenmektedir (Bkz. Resim 4.106, 4.107 ve 4.108). Ortaya çıkan bu durumun “Pontus (*Yun.:Pontos*)” Bölgesi’nde yaşamış kadın göçmen kişilerin dış görünümünü ve tarzlarını belirleyen en önemli gösterge olan giyim-kuşam

tarzlarını etkileceği, bununla birlikte bölge kadınlarının Batı tarzlı giyim-kuşam özelliklerini yansıtan oranın daha da artacağı düşünülmektedir.

4.2.4.4. Kadınların Dış Görünümleri ve Tarzları (Göç Sonrası Dönem)

1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi”nden önceki döneme ait elde edilen veriler üzerinden “Pontus (*Yun.:*Pontos)” Bölgesi’nden göç etmiş olan kadın göçmenlerin dış görünüşleri ve tarzları; baş ve giyim-kuşam tarzları gibi başlıklar doğrultusunda Çizelge 4.72’de ortaya konulmuştur.

Çizelge 4.72. Pontus Bölgesi’nden Göç Etmiş Kadınların Dış Görünümleri ve Tarzları

DIŞ GÖRÜNÜMLER ve TARZLAR									
Bölge ve Dönem	Baş				Giyim-Kuşam Tarzı				
	Açık	Yarım Açık	Örtülü	TOPLAM	Gelenekli	Batı Tarzlı	Karışık	TOPLAM	
PONTUS (Göç Sonrası)	s	10	-	-	10	-	5	5	10
	%	%90	-	-	%100	-	%50	%50	%100

n:10

“Pontus (*Yun.:*Pontos)” Bölgesi’nden göç etmiş olan kadın göçmenlerin başlarının açık, yarım açık ya da örtülü olup olmadıkları incelendiğinde; kadınların başlarının tamamının açık oldukları tespit edilmiştir. Bölgede göç öncesi dönemde özellikle kırsal kesimlerde yaşayan kadınlarda görülen yarım açık baş şeklinin terk edildiği,

kentli kadınlarda sıklıkla görülen açık baş şeklinin ise göç sonrası dönemde de devam ettiği ortaya çıkmıştır (Bkz. Resim 4.98)

Resim 4.98. Açık Baş Şekli
(LMV Arşivi, İstanbul)

Kadın göçmenlerin giyim-kuşam tarzlarına bakıldığında ise, kadınların %50'sinin Batı tarzlı, %50'sinin ise Batı tarzlı ve gelenekli giyim-kuşam özelliklerinin bir arada kullanıldığı karışık tarzlı giyim-kuşam özelliklerini tercih ettikleri görülmektedir. Bu durum, “Pontus (*Yun.*:Pontos)” Bölgesi'nde yaşamış kadın göçmenlerin göç öncesi dönemde kullanmış oldukları gelenekli giysilerini ve aksesuarlarını artık kullanmadıklarını, bununla birlikte Batı tarzlı giyim-kuşam özelliklerini benimsediklerini ortaya koymaktadır.

4.2.4.5. Kadınların Üst Bedenlerine Giydikleri Giysiler (Göç Öncesi Dönem)

“1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi”nden önceki döneme ait elde edilen veriler üzerinden “Pontus (*Yun.*:Pontos)” Bölgesi'nde yaşamış olan kadın göçmenlerin üst beden giysileri; bluz, ceket, dış giyim unsurları (çarşaf, ferace vb.), elbise, entari, fanila, gömlek, kazak, manto ve üstlük gibi giysiler Çizelge 4.73'te, bununla birlikte giyildiği tespit edilen giysilere ait özellikler ise Çizelge 4.74'te yansıtılmıştır.

Bölgedeki kadınların üst bedenlerine giydikleri giysiler ele alındığında iki farklı grup halinde hem Batı tarzlı giyim-kuşam tarzını hem de gelenekli giyim-kuşam

özelliklerini benimsemiş olan bölge kadınlarının; çarşaf ve ferace gibi dış giyim unsurları ile birlikte elbise, entari, gömlek ve üstlük gibi üst giyim unsurlarını tercih ettikleri tespit edilmiştir. Bölgede yaşamış kadınların tercih ettikleri giysilere ait görseller, grafik çizimler ve açıklamalar konu bütünlüğü dahilinde Çizelge 4.75’te, Çizelge 4.76’da ve Çizelge 4.77’de yansıtılmıştır.

Çizelge 4.73. Pontus Bölgesi’nde Yaşamış Kadınların Üst Beden Giysileri

		ÜST BEDENE GİYİLEN GİYSİLER																													
Bölge ve Dönem		Bluz			Ceket			Dış Giyim Unsurları			Elbise			Entari			Faniia			Gömlek			Kazak			Manto			Üstlük		
		Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM			
PONTUS (Çiçe Öncesi)	s	2	59	61	2	58	61	1	60	61	17	44	61	36	25	61	-	61	61	40	21	61	-	61	61	1	60	61	35	26	61
	%	%3,28	%96,72	%100	%4,92	%95,08	%100	%1,64	%98,36	%100	%27,87	%72,13	%100	%59,02	%40,98	%100	-	%100	%100	%65,57	%34,43	%100	-	%100	%100	%1,64	%98,36	%100	%57,38	%42,62	%100

n:61

Bölgede yaşamış Ortodoks Rum kadınlara ait giyim-kuşam özelliklerinin hem Batı tarzlı hem de gelenekli bir yapı doğrultusunda geliştiği ve mevcut giyim-kuşam özelliklerinin kent ile köy yaşamı arasında farklılıkların olduğu tespit edilmiştir. Bayburt (*Yun.*:Baibourtn), Dumanlı (*Yun.*:Santa), Gümüşhane (*Yun.*:Argyropolis) ve Maçka (*Yun.*:Matsouka) gibi bölümlerde gelenekli yapıdaki üst beden giysilerinin var olduğu gözlemlenirken; Giresun (*Yun.*:Kerasounta), Saframbolu (*Yun.*:Saframpolis), Samsun (*Yun.*:Samsoun) ve Trabzon (*Yun.*:Trapezunda) gibi bölümlerde ise Batı tarzlı yapıdaki üst beden giysilerinin var olduğu tespit edilmiştir. Mevcut durum, “Pontus (*Yun.*:Pontos)” Bölgesi’nde yaşamış kadın kişilerin üst bedenlerine giydikleri giysileri kent merkezinde ve kırsal kesimde yaşamış olanlar olarak iki farklı sınıflandırmada değerlendirmeyi gerekli kılmıştır.

Genel olarak bakıldığında bölgede yaşamış Ortodoks Rum kadınların dışarıya çıktıklarında bir dış giyim unsuru olan çarşaf, ferace vd. üst beden giysisini kullandıklarından söz edilememektedir. Fakat bölgeye ait Bayburt (*Yun.:Baibourtn*), Dumanlı (*Yun.:Santa*), Gümüşhane (*Yun.:Argyropolis*) ve Maçka (*Yun.:Matsouka*) gibi bölgeye ait kırsal bölümlerde yaşamış kadınların, Osmanlı İmparatorluğu'nda yaşayan Müslüman Türk kadınlar gibi dışarıya çıktıklarında bir dış giyim unsuru olan çarşaf, ferace vd. üst beden giysilerini kullandıkları yapılan görüşmeler sonucunda tespit edilmiştir (KK5). Bölgenin kent merkezi kısımlarında görülmeyen mevcut örtünme geleneği, genel olarak “Pontus (*Yun.:Pontos*)” Bölgesi'ne göre daha kırsal bir yaşamın hüküm sürdüğü “Kapadokya (*Yun.:Cappadocia*)” Bölgesi'nde yaşamış Ortodoks Rum kadın kişiler ile benzerlikler taşıdığını ortaya çıkarmaktadır.

Resim 4.99. Trabzon Limanı'ndan Göç Eden Ortodoks Rum Kadınlar (LMV Arşivi, İstanbul)

“Lena Kalpidou” (KK5), “Pontus (*Yun.:Pontos*)” Bölgesi'nde yaşamış ve gelenekli giyim-kuşam tarzlarını benimsemiş olan kadın göçmen kişilerin üst beden giysisi olarak çeşitli dış giyim unsurlarını (çarşaf, ferace vb.) tercih etmelerine ilişkin görüşlerini şu şekilde ifade etmektedir;

“Genel olarak “Pontus (*Yun.:Pontos*)” Bölgesi'nde yaşamış kadınları değerlendirdiğimizde, mevcut kişilerin bir örtünme geleneklerinin olmadığı ile karşılaşabilirsiniz. Bu durum yüksek oranla doğru bir çıkarımdır. Fakat bölgeye ait kırsal bölümlerde yaşamış kişilerin özellikle dışarıya çıkarken giydikleri gelenekli giysilerin üstlerine çarşaf veya ferace gibi örtücü unsurları giydikleri ile karşılaşmıştır.”

“Nursen Temizel” (KK9) ise, mevcut konuya ilişkin şu görüşleri ifade etmektedir;

“Ortodoks Rum kadınların örtünme konusunda Müslüman Türk kadınlardan etkilenmişlerdir. Bu durum Ortodoks Rum nüfusun yoğun olarak yaşadığı bölgelerde bile gözükmemektedir. Örneğin, bu dönemde yaşamış olan Müslüman Türk kadınların ev içerisinde kenarları oyalı beyaz başörtüsü giydikleri ve asla feracesiz dışarıya çıkmamışlardır. Benzer durumu birlikte yaşadıkları köylü Ortodoks Rum kişilerde de görmek mümkündür.”

Mevcut görüşler doğrultusunda, bölgede yaşamış Ortodoks Rum kadınların aynı bölgede birlikte yaşadıkları Müslüman Türk kadınların kültürüne ilişkin bir giyim-kuşam unsurunu kabul ettikleri ve Müslüman Türk kadınlar ile zaman içerisinde kültüre ilişkin bir etkileşime girildiğini göstermektedir.

“Pontus (*Yun.*:Pontos)” Bölgesi’nde yaşamış olan kadınların %27,87’sinin dönemin Batı modasını yansıtan elbiseler giydikleri ile karşılaşılmıştır. Bölgede Batı tarzlı giyim-kuşam özelliklerini yansıtan bu kişilerin tamamıyla dönemin Batı modasını yansıtan tek veya çift parçalı elbiseleri tercih ettikleri tespit edilmiştir. 19. yüzyılın son dönemlerinde İstanbul (*Yun.*:Konstantinopolis), İzmir (*Yun.*:Symrni) ve Selanik (*Yun.*:Thessaloniki) gibi kentlerde yaşayan Batı tarzını yansıtan kadınların giyim-kuşamlarında ön plana çıkan bu elbiselerin genellikle beyaz, yavru ağzı, açık pembe ve mavi gibi renk tonlarında ipek içerikli saten görünüme sahip kumaşlarla yapıldığı ortaya konulmaktadır (Micklewright, 1986, s. 182). Mevcut dönemde giyilen ve dönemin Batı modasını yansıtan elbiselerin özellikleri ele alındığında, elbiselerin uzun boy uzunluğunda, mono kapamalı, uzun veya model uygulamalı kollu, manşetsiz veya kısa boy manşetli, yakasız, dik yakalı, şal yakalı veya dönemin modasına uygun çeşitli model uygulamalı yakalara sahip olduğu tespit edilmiştir.

Bölgede yaşamış Ortodoks Rum kadınların %59,02’sinin gelenekli yapıdaki entarileri giydikleri ile karşılaşılmaktadır. Giyilen bu gelenekli yapıdaki entarilerin hemen hemen hepsi kırsak kesimlerde yaşayan kadınlar tarafından giyildiği ve bölgeye ait gelenekli giyiminin bir parçası olduğu tespit edilmiştir. Giyen kişi tarafından doğrudan don ve gömlek üzerine giyilen ve bölgede “kavadi” olarak adlandırılan entarinin yakasının genellikle oval şekilde kesildiği görülmektedir. “Kavadi” adı verilen bu entari ön ortasından boydan boya açıktır. Yaka ucundan bel hattına kadar küçük düğmeler ile birleştirilmektedir. Ön kapaması sağ beden sol

bedenin üzerine gelecek şekilde yerleştirilmektedir. Bel hattından aşağıya doğru genişleyen bir forma sahip olan, “kavadi”nin eteğini genişletmek amacı ile yanlarına üçgen ekler (peş) yerleştirilmektedir. Söz konusu bu ekler üst kısımların bedene oturmasını ve etek uçlarının genişlemesini sağlamaktadır. Sağ ve sol yanlarında etek ucuna kadar inen yırtmaçların bulunduğu “kavadi”nin ön ve arka bedeni omuz dikişi olmayacak şekilde kolların dik olarak bedene yerleştirildiği “T” biçimli bir kesim uygulanmaktadır. Kol altına hareket serbestliğini sağlamak için üçgen parçalar (kuş) yerleştirilmiştir. Uzun kollu ve kol uçları yırtmaç ile biçimlendirilmiştir (Koç ve Saatçioğlu, 2017, s. 655). Koç ve Koca’nın (2011, s. 11), entariler üzerine yapmış olduğu çalışmasındaki entari biçimi ile benzer özellikler gösteren “kavadi”, Orta Asya’dan Anadolu’ya getirilen giyim biçiminin özelliklerini yansıtmaktadır.

Bu gelenekli entarilerin çoğunlukla ipek içerikli kumaşlarla dikilmiş olduğu bilinmektedir (KK8). Koç ve Saatçioğlu’nun (2016), çalışmasında “Pontus (Yun.:Pontos)” Bölgesi’nde yaşamış “kavadi” giyen genç kızların, daha çok sarı, pembe, eflatun gibi canlı renkleri, evli ve yaş itibari ile daha olgun kadınların ise daha çok koyu tonları tercih ettikleri belirlenmiştir. Mevcut dönemde bu bölgede yaşamış Ortodoks Rum genç kızların giymiş oldukları “kavadi”lerin yaka çevresi, manşet ve ön ortası gibi dış hatları altın veya gümüş renklerdeki ipliklerle yapılan örgülerle kullanılmıştır (KK5).

Bölgede yaşamış olan kadınların gömlek tercihlerine bakıldığında, kadınların %65,57’sinin gömlek giydiği tespit edilmiştir. Gömlek giyen kadınlar bölgede “kamis” adı verilen gelenekli tarzı yansıtan iç gömlekleri kavadi” adı verilen entarilerin altına, tenlerinin üzerine giymişlerdir. Giyilen “kamis”lerin özellikleri ele alındığında, gömleklerin uzun boylu, kapamasız, uzun kollu, manşetsiz ve yakasız olduğu görülmektedir.

Çizelge 4.75. Pontus Bölgesi'nde Yaşamış Kadınların Üst Beden Giysilerine Ait Çizimler

Resim 4.100: Pontus Bölgesi'ne Ait Kadın Fotoğrafi
(Merimna Poutiou Kyriou Müzesi Arşivi, Selanik)

Resim 4.101: Pontus Bölgesi'ne Ait Kadın Fotoğrafi
(Merimna Poutiou Kyriou Müzesi Arşivi, Selanik)

Resim 4.102: Pontus Bölgesi'ne Ait Kadın Fotoğrafi
(Merimna Poutiou Kyriou Müzesi Arşivi, Selanik)

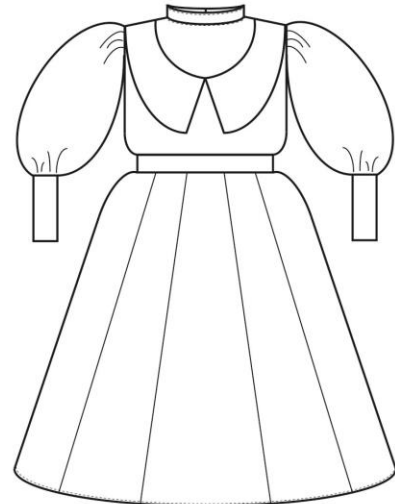
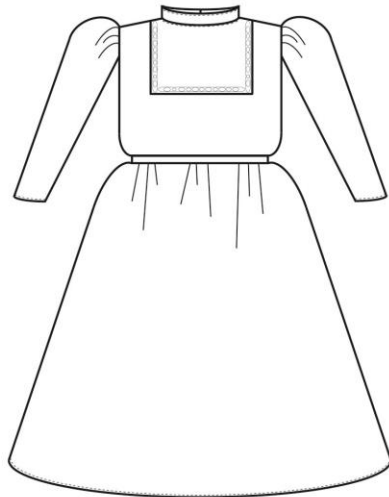
Resim 4.103: Pontus Bölgesi'ne Ait Kadın Fotoğrafi
(Merimna Poutiou Kyriou Müzesi Arşivi, Selanik)

Resim 4.104: Pontus Bölgesi'ne Ait Kadınların Fotoğrafi
(Merimna Poutiou Kyriou Müzesi Arşivi, Selanik)

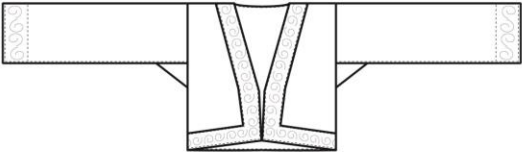
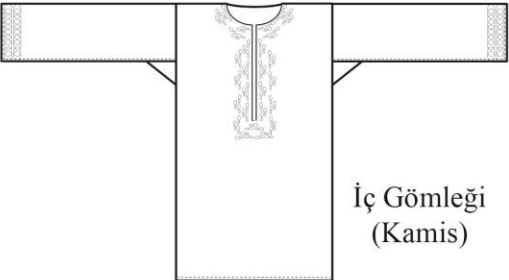
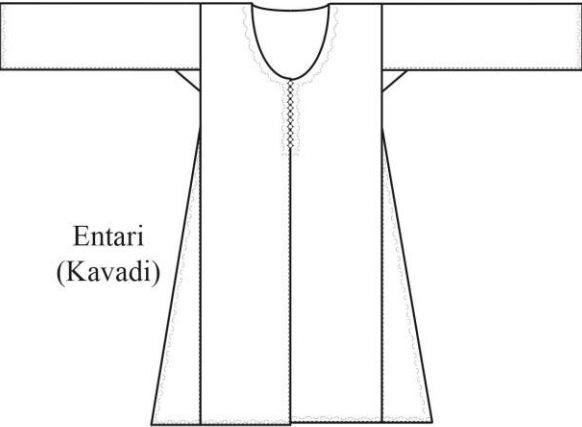

Resim 4.105: Pontus Bölgesi'ne Ait Kadınların Fotoğrafi
(KAAM Arşivi, Atina)

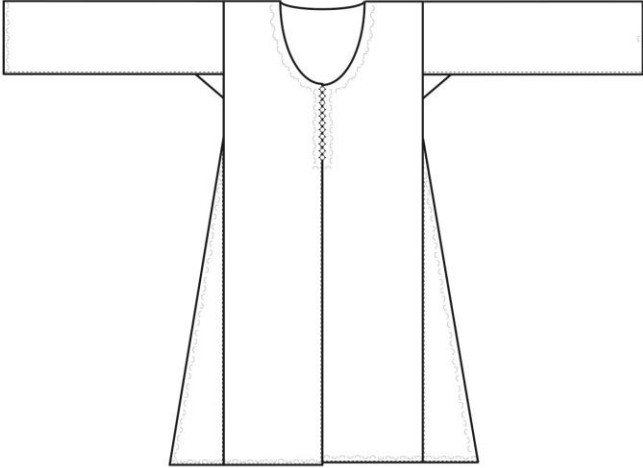

Elbise

Çizelge 4.76. Pontus Bölgesi'nde Yaşamış Kadınların Üst Beden Giysilerine Ait Çizimler

		
<p>Resim 4.106: Pontus Bölgesi'ne Ait Kadın Fotoğrafı (KAAM Arşivi, Atina)</p>	<p>Resim 4.107: Pontus Bölgesi'ne Ait Kadınların Fotoğrafı (KAAM Arşivi, Atina)</p>	<p>Resim 4.108: Pontus Bölgesi'ne Ait Kadın Fotoğrafı (KAAM Arşivi, Atina)</p>
		
<p>Resim 4.109: Pontus Bölgesi'ne Ait Kadın Giysisi (Pontus Rumları Çalışmaları Komitesi Arşivi, Atina)</p>	<p>Resim 4.110: Giresun Kenti'ne Ait Kadın Giysisi (National Historical Museum Arşivi, Atina)</p>	<p>Resim 4.111: Pontus Bölgesi'ne Ait Kadın Giysisi (Pontus Rumları Çalışmaları Komitesi Arşivi, Atina)</p>
		
<p>Üstlük (Zipouni)</p>	<p>İç Gömleği (Kamis)</p>	
		
<p>Entari (Kavadi)</p>		

Çizelge 4.77. Pontus Bölgesi'nde Yaşamış Kadınların Üst Beden Giysilerine Ait Çizimler

		
<p>Resim 4.112: Pontus Bölgesi'ne Ait Entari (Merimna Poutiou Kyriou Müzesi Arşivi, Selanik)</p>	<p>Resim 4.113: Pontus Bölgesi'ne Ait Entari (Merimna Poutiou Kyriou Müzesi Arşivi, Selanik)</p>	<p>Resim 4.14: Pontus Bölgesi'ne Ait Entari (Merimna Poutiou Kyriou Müzesi Arşivi, Selanik)</p>
		
<p>Resim 4.115: Pontus Bölgesi'ne Ait Entari (Merimna Poutiou Kyriou Müzesi Arşivi, Selanik)</p>	<p>Resim 4.116: Pontus Bölgesi'ne Ait Entari (Merimna Poutiou Kyriou Müzesi Arşivi, Selanik)</p>	<p>Resim 4.117: Pontus Bölgesi'ne Ait Entari (Merimna Poutiou Kyriou Müzesi Arşivi, Selanik)</p>
		
<p>Entari (Kavadi)</p>		

Diz hattına kadar uzunlukta olan, ön ve arka bedeni omuz dikişli olmayacak şekilde kolların dik olarak bedene yerleştirildiği “T” biçimli bir kesim uygulanan bu iç gömlekler, “kavadi”lerin yaka açıklığından görünecek ve kol uçlarından sarkacak şekilde genellikle dantel ile çevrelenmiştir (KK8). Yanlara bedeni genişletmek amacı ile dikdörtgen, kol altlarına hareket serbestliği sağlamak amacı ile üçgen (kuş) ekler yerleştirilmiştir. Bedene giyildiğinde rahat hareketi sağlayacak genişlikte bir forma sahip olan “kamis”ler kullanım yerine göre genellikle beyaz pamuk, keten ve ipek karışımlarından oluşan kumaşlardan dikilmektedir. Bu tanımlamanın Adrianopoulou’nun (2006, s. 2) “Pontus Halk Giysileri” adlı çalışmasında yapmış olduğu çalışmadaki tanımlamalar ile örtüştüğü görülmektedir.

“Pontus (Yun.:Pontos)” Bölgesi’nde yaşamış olan kadınların %57,38’inin üstlük giydikleri ile karşılaşılmıştır. Giyilen üstlüklerin detayları ele alındığında, üstlüklerin kısa boy uzunluğunda, kapamasız, uzun kollu, manşetsiz ve yakasız olduğu görülmektedir. Mevcut üstlükler bölgede “zipouni” adı ile bilenen uzun kollu önü boydan boya açık, yaka çevresi, kol uçları, ön açıklığı ve etek uçlarında giysinin dış hatlarını tamamıyla çevreleyen süslemeleri olan estetik değeri yüksek bel hattına kadar uzunlukta biçimlendirilmiş kısa üstlüklerdir.

Bu üstlüklerin üzerinde görülen çeşitli motiflerin yer aldığı işlemler mevcut dönemde altın alaşımli ipliklerle yapılmıştır. “Kavadi” üzerine giyilerek önü açık şekilde kullanılmıştır. Genellikle mor, bordo vb. koyu renk ipek kadife kumaştan yapılan “zipouni”nin önden bir kapaması olmamakla birlikte, açık olarak kullanılmakta ve “zipouni”lerin boyları göğüs altında sona ermektedir. Yaka kesimi etek ucundan başlayan ve yakaya doğru “V” kesimle biçimlendirilmiştir.

Ön ve arka bedeni omuz dikişli olmayacak şekilde kolların dik olarak bedene yerleştirildiği “T” biçimli bir kesim uygulanmıştır (KK5). Macha Bizoumi (2012, s. 70), Yunanistan giysileri ile ilgili yapmış olduğu çalışmasında “zipouni”lerin “Osmanlı İmparatorluğu döneminde “terzides” adı verilen kişiler tarafından altın ve gümüş renkli ipliklerle yapılan işlemlerle süslenen, kadınların giydikleri “T” biçimli kesim formunda biçimlendirilmiş kısa üstlüklerdir” şeklinde tanımlamıştır.

4.2.4.6. Kadınların Üst Bedenlerine Giydikleri Giysiler (Göç Sonrası Dönem)

“1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi”nden sonraki döneme ait elde edilen veriler üzerinden “Pontus (*Yun.:Pontos*)” Bölgesi’nden göç etmiş olan kadın göçmenlerin üst beden giysileri; bluz, ceket, dış giyim unsurları (çarşaf, ferace vb.), elbise, entari, fanila, gömlek, kazak, manto ve üstlük gibi giysiler Çizelge 4.78’de, bununla birlikte giyildiği tespit edilen giysilere ait özellikler ise Çizelge 4.79’da yansıtılmıştır.

Çizelge 4.78. Pontus Bölgesi’nden Göç Etmiş Kadınların Üst Beden Giysileri

ÜST BEDENE GİYİLEN GİYSİLER																														
Bölge ve Dönem	Bluz			Ceket			Dış Giyim Unsurları			Elbise			Entari			Fanila			Gömlek			Kazak			Manto			Üstlük		
	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM			
PONTUS (Göç Sonrası)	s	-	10	10	-	10	10	-	10	10	5	5	10	5	5	10	-	10	10	-	10	10	-	10	10	-	10	10		
	%	-	%100	%100	-	%100	%100	-	%100	%100	%50	%50	%100	%50	%50	%100	-	%100	%100	-	%100	%100	-	%100	%100	-	%100	%100		

n:10

Bölgeden göç etmiş olan kadınların üst bedenlerine giydikleri giysiler ele alındığında Batı tarzlı ve karışık tarza ait giyim-kuşam tarzlarını benimsemiş olan kadınların; elbise ve entari gibi üst giyim unsurlarını tercih ettikleri tespit edilmiştir. Bölgede yaşamış kadınların tercih ettikleri giysilere ait görseller, grafik çizimler ve açıklamalar konu bütünlüğü dahilinde Çizelge 4.80’de yansıtılmıştır.

“Pontus (*Yun.:Pontos*)” Bölgesi’nden göç etmiş olan kadınların %50’sinin Batı tarzlı elbiseleri giydikleri ile karşılaşılmıştır. Giyilen entarilerin özellikleri ele alındığında, entarilerin çoğunun uzun ve orta boy uzunluklarında, kapamasız veya mono kapamalı, uzun kollu, manşetsiz veya kısa boy manşetli ve çeşitli yaka türlerinde (gömlek, şömiziye ve V yaka) oldukları görülmektedir.

Çizelge 4.79. Pontus Bölgesi'nden Göç Etmiş Kadınların Üst Beden Giysi Özellikleri

ÜST BEDENE GİYİLEN GİYSİ ÖZELLİKLERİ																																	
Bölge ve Dönem	Giysi Adı	Boy Özelliği			Kapama Özelliği				Kol Özelliği				Manşet Özelliği				Yaka Detayı																
																	Yakasız Yakalar			Bedene Takılan Yakalar				Bedenden Çıkan Yakalar									
		Kısa Boy	Orta Boy	Uzun Boy	Kapamasız	Mono Kapama	Kruvaze Kapama	Model Uygulamalı Kapama	Kolsuz	Kısa Kol	Truvakar Kol	Uzun Kol	Model Uygulamalı Kol	Manşetsiz	Kısa Boylu Manşet	Orta Boylu Manşet	Uzun Boylu Manşet	Model Uygulamalı Manşet	Yakasız	Bisiklet Yaka	Kare Yaka	Kayık Yaka	U Yaka	V Yaka	Bahriye Yaka	Dik Yaka	Bebe Yaka	Gömlük Yaka	Şömizliye Yaka	Erkek Yaka	Şal Yaka		
PONTUS (Göç Sonrası)	Elbise		●	●	●	●					●		●	●				●															
	Entari		●		●						●			●														●					

Çizelge 4.80. Pontus Bölgesi'nden Göç Etmiş Kadınların Üst Beden Giysilerine Ait Çizimler

Resim 4.118: Pontus Bölgesi'nden
Göç Etmiş Kadınların Fotoğrafı
(LMV Arşivi, İstanbul)

Resim 4.119: Pontus Bölgesi'nden
Göç Etmiş Kadınların Fotoğrafı
(KAAM Arşivi, Atina)

Resim 4.120: Pontus Bölgesi'nden
Göç Etmiş Kadınların Fotoğrafı
(LMV Arşivi, İstanbul)

Entari

Elbise

Bununla birlikte, “Pontus (Yun.:Pontos)” Bölgesi’nden göç etmiş olan olan ve karışık tarza ait gitim-kuşam özelliklerini benimseyen kadınların %50’sinin ise entari giydikleri ile karşılaşılmıştır. Mevcut entariler incelendiğinde göç öncesi dönemde bölgede görülmeyen bu entarilerin, orta boy uzunluklarında, kapamasız, uzun kollu, kısa boy manşetli ve gömlek yaka olduğu tespit edilmiştir.

4.2.4.7. Kadınların Alt Bedenlerine Giydikleri Giysiler (Göç Öncesi Dönem)

“1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi”nden önceki döneme ait elde edilen veriler üzerinden “Pontus (Yun.:Pontos)” Bölgesi’nde yaşamış olan kadın göçmenlerin alt beden giysileri; etek ve şalvar gibi giysiler Çizelge 4.81’de, bununla birlikte giyildiği tespit edilen giysilere ait özellikler ise Çizelge 4.82’de yansıtılmıştır.

Çizelge 4.81. Pontus Bölgesi’nde Yaşamış Kadınların Alt Beden Giysileri

ALT BEDENE GİYİLEN GİYSİLER							
Bölge ve Dönem		Etek			Şalvar		
		Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM
PONTUS (Göç Öncesi)	s	-	61	61	42	19	61
	%	-	%100	%100	%68,85	%31,15	%100

n:61

Çizelge 4.82. Pontus Bölgesi'nde Yaşamış Kadınların Alt Beden Giysi Özellikleri

ALT BEDENE GİYİLEN GİYSİ ÖZELLİKLERİ														
Bölge ve Dönem	Giysi Adı	Boy Özelliği			Cep Özelliği							Paça Özelliği		
		Kısa Boy	Orta Boy	Uzun Boy	Aplike Cepler			Torbahı Cepler				Tek Kat (Normal) Paça	Çift Kat (Double) Paça	
					Cepsiz	Astırlı/Torbahı Cep	Körükli Cep	Dikişten Açılan Cep	Pantolon Yan Cebi	Fileto Cep	Yelek (Peto) Cep			
PONTUS (Güç Öncesi)	Şalvar			●	●								●	

Bölgedeki kadınların alt bedenlerine giydikleri giysiler ele alındığında Batı tarzlı giyim-kuşam tarzını benimsemiş olan bölge kadınlarının dönemin Batı modasını yansıtan tek ve çift parça elbiseler giydiklerinden herhangi bir alt beden giysisi giymedikleri belirlenmiştir. Gelenekli giyim-kuşam tarzını benimsemiş olan bölge kadınlarının ise, alt giyim unsuru olarak şalvarı tercih ettikleri tespit edilmiştir. Bölgede yaşamış kadınların tercih ettikleri giysilere ait görseller, grafik çizimler ve açıklamalar konu bütünlüğü dahilinde Çizelge 4.83'de yansıtılmıştır.

Araştırma içeriğince ele alınan, bölgede yaşamış Ortodoks Rum kadınların %68,85'inin alt giyim unsuru olarak şalvar giydikleri ile karşılaşılmaktadır. Giyilen bu gelenekli yapıdaki şalvarların ele alınan döneme ait kırsal kesim "Pontus (Yun.:Pontos)" kadınları tarafından giyildiği ve bölgeye ait gelenekli giyiminin bir parçası olduğu tespit edilmiştir. Şalvarlar bölgede "salvar" adı ile bilinmektedir (Koç ve Saatçioğlu, 2016). İki dikdörtgen parçanın paça ve hareketi sağlamak amacı ile üçgen ağ parçasının bulunduğu bir yapı ile biçimlendirilmiştir. Kullanımı Orta Asya'ya kadar uzanan bol kesimli, ayak bileğine kadar uzunlukta, beli ve bilek kısmı büzülerek toplanan şalvar ipek içerikli kumaşlardan yapılmıştır.

Çizelge 4.83. Pontus Bölgesi'nde Yaşamış Kadınların Alt Beden Giysilerine Ait Çizimler

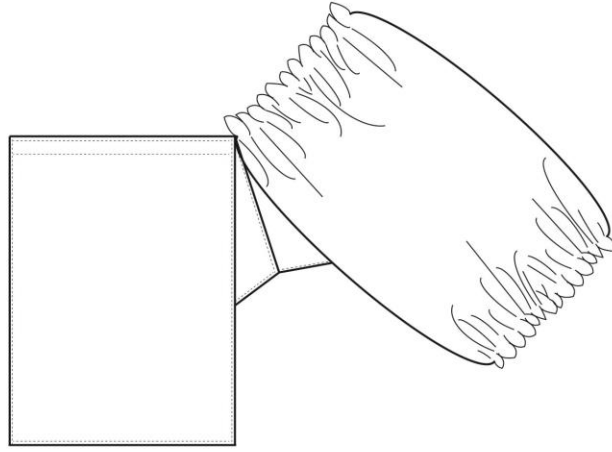
Resim 4.121: Pontus Bölgesi'ne Ait Kadın Fotoğrafı (KAAM Arşivi, Atina)

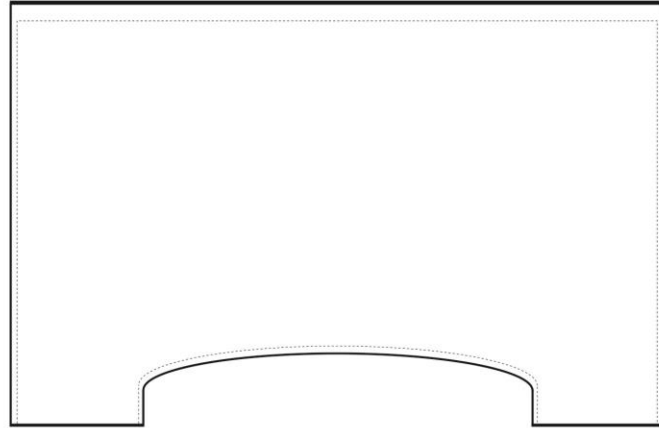
Resim 4.122: Trabzon Kenti'ne Ait Kadınların Fotoğrafı (KAAM Arşivi, Atina)

Resim 4.123: Trabzon Kenti'ne Ait Kadınların Fotoğrafı (KAAM Arşivi, Atina)

Şalvar
(Salvar)

Koca ve arkadaşlarının (2016, s. 84), Tire’de kullanılan şalvarlar üzerine yapmış oldukları çalışmada, “şalvarı Anadolu’nun çoğu bölgesinin halk giyim kuşamının önemli bir tamamlayıcısı olan alt beden giysilerinin genellikle şalvar olarak adlandırıldığını” belirtmişlerdir. Türk giyim-kuşamının önemli bir parçası olan şalvar isim benzerliğinin yanı sıra form, biçim ve kullanım açısından da Anadolu’da kullanılan türleri ile eşleşmektedir.

4.2.4.8. Kadınların Alt Bedenlerine Giydikleri Giysiler (Göç Sonrası Dönem)

“1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi”nden sonraki döneme ait elde edilen veriler üzerinden “Pontus (*Yun.*:Pontos)” Bölgesi’nden göç etmiş olan kadın göçmenlerin alt beden giysileri; etek ve şalvar gibi giysiler Çizelge 4.84’te yansıtılmıştır.

Çizelge 4.84. Pontus Bölgesi’nden Göç Etmiş Kadınların Alt Beden Giysileri

ALT BEDENE GİYİLEN GİYSİLER							
Bölge ve Dönem		Etek			Şalvar		
		Var	Yok	<u>TOPLAM</u>	Var	Yok	<u>TOPLAM</u>
PONTUS (Göç Sonrası)	s	-	10	10	-	10	10
	%	-	%100	%100	-	%100	%100

n:10

Araştırma içeriğinde ele alınan bölgeden göç etmiş olan Ortodoks Rum kadınların alt beden giysi unsurları ele alındığında, bölgeye göç etmiş olan kadınların alt bedenlerine herhangi bir alt giyim unsuru giymedikleri tespit edilmiştir. Gelenekli bir giyim-kuşam özelliğini yansıtan kadınların üst bedenlerine giymiş oldukları entarilerinin altına giydikleri çoraplarla tamamladıkları görülmektedir (Bkz. Resim 4.118).

4.2.4.9. Kadınların Başlarına Giydikleri Giysiler (Göç Öncesi Dönem)

“1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi”nden önceki döneme ait elde edilen veriler üzerinden “Pontus (Yun.:Pontos)” Bölgesi’nde yaşamış olan kadın göçmenlerin başlarına giymiş oldukları giysiler başlık, başörtüsü ve şapka kategorileri altında sınıflandırılıp Çizelge 4.85’te yansıtılmıştır.

Çizelge 4.85. Pontus Bölgesi’nde Yaşamış Kadınların Başlarına Giydikleri Giysiler

BAŞA GİYİLEN GİYSİLER																						
Bölge ve Dönem	Başlık									Başörtüsü												
	Hotoz			Taç			Tepelik			Eşarp			Türban		Yaşmak		Yemeni					
	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM				
PONTUS (Göç Öncesi)	s	-	61	61	-	61	61	23	38	61	-	61	61	1	60	61	-	61	61	13	48	61
	%	-	%100	%100	-	%100	%100	%37,70	%62,30	%100	-	%100	%100	%1,63	%98,37	%100	-	%100	%100	%21,31	%78,69	%100

n:61

“Pontus (Yun.:Pontos)” Bölgesi’nde yaşamış olan kadınların başlarına giydikleri giysiler diğer giyim-kuşam unsurlarında olduğu gibi kentli ve köylü kadınlarda

farklılık göstermektedir. Gelenekli yapıdaki giyim-kuşam tarzını benimsemiş olan bölge kadınlarının başlarına tepelik adı verilen başlıkları taktıkları tespit edilmiştir. Bölgede “kourshin”, “tapla”, “tepes” veya “tepelik” adları ile adlandırılan bu başlıklar özellikle bölgede yaşamış olan genç kızlar tarafından takılmış olan, doğrudan toplanmış olan saçlara veya giyilen başörtülerin üzerine takılan daire şeklinde, orta kısmı altın teller ve nakışlarla süslemiş olan başlıklardır. Bu başlıkların tepe kısımlarında genellikle tel kırmalarla yapılmış büyük ve küçük çiçek motiflerinin bulunmaktadır. Bu başlıklar bir ip sayesinde çene altından sabitlenerek başın üzerine oturtulmaktadır (KK5) (Bkz. Resim 4.124, 4.125 ve 4.126).

Resim 4.124. Tepelik
(National Historical Museum Arşivi, Atina)

Resim 4.125. Tepelikli Kadın
(KAAM Arşivi, Atina)

Resim 4.126. Tepelikli Kadın
(Merimna Poutiou Kyriou Müzesi Arşivi, Selanik)

Bununla birlikte, “Pontus (*Yun.*:Pontos)” Bölgesi’nde yaşamış olan ve gelenekli giyim-kuşam özelliklerini benimsemiş olan kadınların tepelikler dışında, saçlarının belirli kısmını açık bırakacak şekilde başlarına bağladıkları başörtüleri olduğu görülmektedir (Bkz. Resim 4.127 ve 4.128).

“Lechek” adı verilen bu başörtüleri bölgede yaşamış olan genç kızlar ve yaşlı kadınlar çeşitli bağlama şekilleri ve renklerle mevcut başörtülerini kullanmışlardır. “Lechek” kullanan genç kızlar genellikle bu başörtüsü yardımı ile saçlarını arka kısımda toplamaktadırlar. Ense kısmında topladıkları “lechek”i saçlarına tutturarak, yine ense kısmından örmüş oldukları saçlarını aşağıya doğru sarkıtmaktadırlar. Dönemin genç kızlarında “lechek” kullanımını çok fazla görülmesine de orta yaşlı ve yaşlı olarak tanımlanabilecek kadınlarda birbirinden farklı bağlama şekilleri ile bu başörtüsünün kullanıldığı görülmüştür (KK5).

Resim 4.127. Başörtülü Kadın
(KAAM Arşivi, Atina)

Resim 4.128. Başörtülü Kadın
(Merimna Poutiou Kyriou Müzesi Arşivi, Selanik)

Bölgede kullanılan bir başka başörtüsü de “spaller” veya “sparrel” adı ile bilinen şaldır. Yün ve pamuk içeriğe sahip olan bu şalların geniş ebatlarda dikdörtgen yapıda olduğu görülür. Bu şalların özellikle Maçka (*Yun.*:Matsouka) kentinde yaşayan köylü yaşlı kadınlar tarafından kullanıldığı bilinmektedir. Yaşlı kadınlar, dış mekanlarda bu şalları başlarını kavrayacak şekilde sararak, baş kısımlarından aşağıya sarkıtmışlardır (KK5) (Bkz. Resim 4.129 ve 4.130).

Resim 4.129. Şallı Kadın
(KAAM Arşivi, Atina)

Resim 4.130. Şallı Kadın
(Pontus Rumları Çalışmaları Komitesi Arşivi, Atina)

Resim 4.131. Kentli Pontus Kadını
(Merimna Poutiou Kyriou Müzesi Arşivi, Selanik)

“Pontus (*Yun.*:Pontos)” Bölgesi’nde yaşamış olan kentli kadınların ise benimsemiş oldukları Batı tarzlı giyim-kuşam özelliklerinin getirisi olarak başlarında herhangi bir başlık, başörtüsü ve şapka tercihi yapmadıkları tespit edilmiştir. Batı tarzlı giyim-kuşam özelliklerini yansıtan bölge kadını mevcut dönemde, dönemin Batı modasına uygun saç kesimleri ve türlerini yansıtmışlardır (Bkz. Resim 4.131).

4.2.4.10. Kadınların Başlarına Giydikleri Giysiler (Göç Sonrası Dönem)

“1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi”nden önceki döneme ait elde edilen veriler üzerinden “Pontus (Yun.:Pontos)” Bölgesi’nden göç etmiş olan kadın göçmenlerin başlarına giymiş oldukları giysiler başlık, başörtüsü ve şapka kategorileri altında sınıflandırılıp Çizelge 4.86’da yansıtılmıştır.

Çizelge 4.86. Pontus Bölgesi’nden Göç Etmiş Kadınların Başlarına Giydikleri Giysiler

BAŞA GİYİLEN GİYSİLER																					
Bölge ve Dönem	Başlık						Başörtüsü														
	Hotoz			Taç			Tepelik			Eşarp			Türban			Yaşmak			Yemeni		
	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM			
PONTUS (Göç Sonrası)	s	-	10	10	-	10	10	-	10	10	-	10	10	-	10	10	-	10	10		
	%	-	%100	%100	-	%100	%100	-	%100	%100	-	%100	%100	-	%100	%100	-	%100	%100		

n:10

Göç sonrası döneme ait fotoğraflar analiz edildiğinde, “Pontus (Yun.:Pontos)” Bölgesi’nden göç etmiş olan kadınların herhangi bir başlık, başörtüsü ve şapka kullanmadıkları ile karşılaşılmıştır.

4.2.4.11. Kadınların Ayaklarına Giydikleri Giysiler (Göç Öncesi Dönem)

“1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi”nden önceki döneme ait elde edilen veriler üzerinden “Pontus (Yun.:Pontos)” Bölgesi’nde yaşamış olan kadın göçmenlerin

ayaklarına giymiş oldukları çarık, çizme, kundura ve terlik gibi ayakkabılar Çizelge 4.87’de yansıtılmıştır.

Çizelge 4.87. Pontus Bölgesi’nde Yaşamış Kadınların Ayaklarına Giydikleri Giysiler

AYAĞA GİYİLEN GİYSİLER												
Bölge ve Dönem	Çarık			Çizme			Kundura			Terlik		
	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM
PONTUS (Göç Öncesi)	s	-	61	61	-	61	61	-	61	-	61	61
	%	-	%100	%100	-	%100	%100	-	%100	-	%100	%100

n:61

Kadınların ayaklarına giydikleri giysiler incelendiğinde ise, bölgede yaşamış kadınların tamamının kundura olarak tanımlanan, bir tabana sahip deri ayakkabıları tercih ettikleri tespit edilmiştir. Bununla birlikte, Bayburt (*Yun.*:Baibourtn), Dumanlı (*Yun.*:Santa) ve Maçka (*Yun.*:Matsouka) gibi bölgenin daha kırsal bölümlerinde yaşamış olan köylü kadınların “postala” adı verilen deri ayakkabıları giydikleri bilinmektedir (KK5). Deriden yapılan bu ayakkabının çok ince bir tabanı vardır. Siyah renklerde olan bu ayakkabı özellikle kış aylarında bölge kadını tarafından yünlü çoraplarla birlikte giyilmektedir.

4.2.4.12. Kadınların Ayaklarına Giydikleri Giysiler (Göç Sonrası Dönem)

“1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi”nden önceki döneme ait elde edilen veriler üzerinden “Pontus (*Yun.*:Pontos)” Bölgesi’nden göç etmiş olan erkek göçmenlerin

ayaklarına giymiş oldukları çarık, çizme, kundura ve terlik gibi ayakkabılar Çizelge 4.88’de yansıtılmıştır.

Çizelge 4.88. Pontus Bölgesi’nden Göç Etmiş Kadınların Ayaklarına Giydikleri Giysiler

AYAĞA GIYİLEN GİYSİLER												
Bölge ve Dönem	Çarık			Çizme			Kundura			Terlik		
	Var	Yok	<u>TOPLAM</u>	Var	Yok	<u>TOPLAM</u>	Var	Yok	<u>TOPLAM</u>	Var	Yok	<u>TOPLAM</u>
PONTUS (Göç Sonrası)	s	-	10	10	-	10	10	-	10	-	10	10
	%	-	%100	%100	-	%100	%100	-	%100	-	%100	%100

n:10

Göç sonrası döneme ait fotoğraflar analiz edildiğinde, “Pontus (*Yun.*:Pontos)” Bölgesi’nden göç etmiş olan kadınların tamamının göç öncesi dönemde olduğu gibi kundura adı verilen ayakkabıları giymeye devam ettikleri tespit edilmiştir. Hem karışık hem de Batı tazlı giyim-kuşam özelliklerini yansıtan bölge kadınları, mevcut tarzlara ilişkin üst ve alt beden giyim-kuşam unsurlarını çeşitli formlardaki kunduralar ile tamamlamışlardır.

4.2.4.13. Kadınların Kullandıkları Giysi Tamamlayıcıları ve Aksesuarlar (Göç Öncesi Dönem)

“1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi”nden önceki döneme ait elde edilen veriler üzerinden “Pontus (*Yun.*:Pontos)” Bölgesi’nde yaşamış olan kadın göçmenlerin kullandıkları giysi tamamlayıcıları ve aksesuarları Çizelge 4.89’da yansıtılmıştır.

Çizelge 4.89. Pontus Bölgesi’nde Yaşamış Kadınların Kullandıkları Giysi Tamamlayıcıları ve Aksesuarlar

GİYSİ TAMAMLAYICILARI VE AKSESUARLAR																						
Bölge ve Dönem	Giysi Bütünlüğünde Olan Giysi Tamamlayıcıları ve Aksesuarlar											Giysi Bütünlüğünde Olmayan Giysi Tamamlayıcıları ve Aksesuarlar										
	Eldiven			Fular			Kemer			Kuşak			Önlük			Çanta		Mücevher/Takı				
	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM				
PONTUS (Göç Öncesi)	s	-	61	61	-	61	61	-	61	61	24	37	61	16	45	61	-	61	61	16	45	61
	%	-	%100	%100	-	%100	%100	-	%100	%100	%39,34	%60,66	%100	%26,23	%73,77	%100	-	%100	%100	%26,23	%73,77	%100

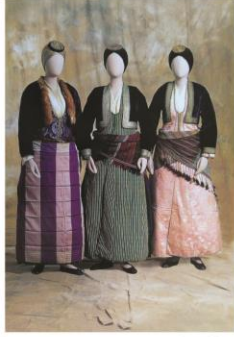
n:61

“Pontus (*Yun.*:Pontos)” Bölgesi’nde yaşamış, Batı tarzlı giyim-kuşam özelliklerini benimsemiş olan kadınların çeşitli takı ve mücevher gibi giysi tamamlayıcıları ve aksesuarlar dışında herhangi bir aksesuar kullandıkları ile karşılaşmamıştır. Gelenekli giyim-kuşam özelliklerini benimsemiş olan kadınların ise; kuşak ve önlük ile birlikte takı ve mücevher gibi giysi tamamlayıcıları ve aksesuarları tercih ettikleri tespit edilmiştir. Bölgede yaşamış, gelenekli giyim-kuşam özelliklerini benimsemiş olan kadınların tercih ettikleri aksesuarlara ait görseller, grafik çizimler ve açıklamalar konu bütünlüğü dahilinde Çizelge 4.90’da yansıtılmıştır.

“Pontus (*Yun.*:Pontos)” Bölgesi gelenekli kadın giyim-kuşamında görülen en önemli giysi tamamlayıcıları ve aksesuarlardan birisi kadınların taktıkları önlüklerdir. Bölgede Özellikle yaş itibari ile ileriki yaşlarda olan kadınlar tarafından takılan önlükler, “fotto”, “koknetsa” ve “pistambal” adları ile adlandırılmıştır.

Çizelge 4.90. Pontus Bölgesi'nde Yaşamış Kadınların Aksesuarlarına Ait Çizimler

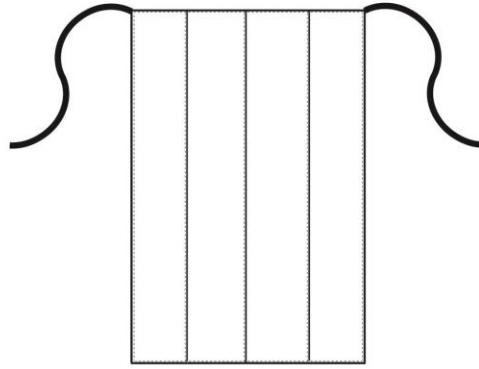
Resim 4.132: Pontus Bölgesi'ne Ait Kadın Giysisi
(Pontus Rumları Çalışmaları Komitesi Arşivi, Atina)

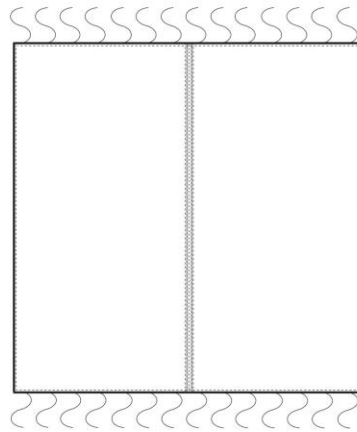
Resim 4.133: Pontus Bölgesi'ne Ait Kadın Fotoğrafı
(KAAM Arşivi, Atina)

Resim 4.134: Pontus Bölgesi'ne Ait Kadın Giysisi
(Pontus Rumları Çalışmaları Komitesi Arşivi, Atina)

Önlük
(Fotto/Koknetsa/Pistambal)

Kuşak
(Lakhor/Trapoloz/Zonnar)

Belden ayak bileklerine kadar uzanan dikdörtgen önlük, sağ ve sol ucundan yapılmış olan ince kuşakları ile arkadan bağlanmaktadır. “Fotto” ve “pistambal” ipek ipliklerle çizgili, ekose ve şal desen gibi desen kurgularında yapılmaktadır. “Koknetsa” adı verilen önlük ise “fotto” ve “pistambal” ile aynı form ve biçimde olup, yün ya da pamuk içeriklerle üretilmektedir. Genç kızlar tarafından giyilmeyen “fotto”, “koknetsa” ve “pistambal” dönemde olgun kadınların bir giyim-kuşam göstergesi olarak açıklanabilmektedir (KK5).

Bir diğer giysi tamamlayıcısı ve aksesuar da kadınların bellerine bağladıkları kuşaklardır. Bölgede “lakhor”, “trapoloz” ve “zonnar” isimleri ile adlandırılmıştır. Genellikle genç kızlar tarafından üçgen şeklinde bele bağlanmaktadır. Bu başlların kullanıldığı materyale göre birbirinden farklı isimler aldıkları bilinmektedir. Genç kızların daha çok gelin olduklarında taktıkları, beyaz ipekten yapılmış olan bu şallara da “zonnar” ismi verilmektedir. Bunun yanında “zonnar”lar renkli ve çizgili olarak ipek içerik ile yapıldığında “trapoloz”, yine renkli ve çizgili olarak yün içerik ile yapıldığında ise “lakhor” isimlerini almaktadırlar (KK5).

Bununla birlikte “Pontus (*Yun.*:Pontos)” Bölgesi’nde yaşamış kadınların taktıkları takı ve mücevherler bölgede genel olarak “pğakesti” olarak adlandırılmıştır. Fakat “poğakesti” denilince bilahssa Giresun (*Yun.*:Kerasounta) ve Trabzon (*Yun.*: Trapezunda) şehirlerinde Ortodoks Rum kadınlar tarafından takılan altın paralar ile donatılmış bir çeşit değerli kolye olarak bilinmektedir (KK5).

4.2.4.14. Kadınların Kullandıkları Giysi Tamamlayıcıları ve Aksesuarlar (Göç Sonrası Dönem)

“1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi”nden önceki döneme ait elde edilen veriler üzerinden “Pontus (*Yun.*:Pontos)” Bölgesi’nden Bölgesi’nden göç etmiş olan kadın göçmenlerin kullandıkları giysi tamamlayıcıları ve aksesuarlar Çizelge 4.91’de yansıtılmıştır.

“Pontus (*Yun.:Pontos*)” Bölgesi’nden göç etmiş olan kadınların, göç sonrasında oluşturdukları giyim-kuşam tarzlarında giysi bütünlüğünde olan ya da giysi bütünlüğünde olmayan bir aksesuar tespit edilememiştir.

Çizelge 4.91. Pontus Bölgesi’nde Yaşamış Kadınların Kullandıkları Giysi Tamamlayıcıları ve Aksesuarlar

GİYSİ TAMAMLAYICILARI VE AKSESUARLAR																					
Bölge ve Dönem	Giysi Bütünlüğünde Olan Giysi Tamamlayıcıları ve Aksesuarlar															Giysi Bütünlüğünde Olmayan Giysi Tamamlayıcıları ve Aksesuarlar					
	Eldiven			Fular			Kemer			Kuşak			Önlük			Çanta			Mücevher/Takı		
	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM			
PONTUS (Göç Sonrası)	s	-	10	10	-	10	10	-	10	10	-	10	10	-	10	10	-	10	10		
	%	-	%100	%100	-	%100	%100	-	%100	%100	-	%100	%100	-	%100	%100	-	%100	%100		

n:10

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

1923 yılında Türkiye ile Yunanistan devletleri arasında gerçekleşen zorunlu göç (mübadele) kapsamında göçe zorlanan Ortodoks Rum göçmen grupların giyim-kuşam özelliklerinin, göç öncesi ve sonrası dönemlerde nasıl olduğu ve herhangi bir değişikliğe uğrayıp uğramadığının tespit edilmesinin amaçlandığı bu çalışmada, ele alınan bölgelere ait giyim-kuşam özellikleri göç kavramı üzerinden yorumlanmaya çalışılmıştır.

Araştırma kapsamınca ele alınan bölgelerde yaşamış ve sonraki süreçlerde bu bölgelerden göç etmiş olan Ortodoks Rum göçmen erkek ve kadın gruplara ait giyim-kuşam özellikleri dönemi yansıtan fotoğraflar, çeşitli müze ve araştırma merkezleri arşivlerinde bulunan döneme ait giysi fotoğrafları ve bu gruplarla ilişkili kaynak kişiler ile yapılan görüşmeler bir araya getirilerek betimsel araştırma yöntemi doğrultusunda anlamlı hale getirilmeye çalışılmış ve yorumlanmıştır.

5.1. Sonuç

Araştırma kapsamında, “1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi”nden önceki ve sonraki dönemlerde “Kapadokya (*Yun.:Cappadocia*)” Bölgesi’nde yaşamış ve sonraki dönemlerde ise “Kapadokya (*Yun.:Cappadocia*)” Bölgesi’nden Yunanistan’a göç etmiş erkek grupların giyim-kuşam özellikleri ile ilgili aşağıda yer alan sonuçlara ulaşılmıştır;

- “1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi”nden önceki dönemde “Kapadokya (*Yun.:Cappadocia*)” Bölgesi’nde yaşamış erkekler kırsal bir yaşamı tercih etmişler ve köylerde yaşamışlardır. Köy yaşantısına sahip olan erkekler, beklenin aksine gelenekli tarza ait giyim-kuşam özelliklerini değil, içinde hem gelenekli hem de Batılı tarza ait özellikleri barındıran karışık giyim-kuşam tarzlarını yansıtmışlardır. Bu durum Osmanlı İmparatorluğu’nun son döneminde ortaya çıkan Batı tarzlı giyim-kuşam özelliklerinin her ne kadar köylü olsa da bölge insanını etkilediğinin bir sonucu olarak görülmektedir. “1923 Türk-Yunan

Nüfus Mübadelesi”nden sonraki dönemde ise, “Kapadokya (*Yun.:*Cappadocia)” Bölgesi’nden göç etmiş erkekler daha çok Yunanistan’ın Doğu Trakya Bölümü’ne yerleşmişlerdir. Bu kişiler, göç öncesinde sahip oldukları kırsal yaşamı bu bölgelerde de devam ettirmişler, göç ettikleri yerlerde yeni kurdukları köy ve kasabalarda yerli halk ile etkileşime girmeden, izole bir şekilde yaşamışlardır. Köy ve kasaba yaşantısına sahip olan erkekler, göç öncesi dönemde sahip oldukları içinde hem gelenekli hem de Batılı tarza ait özellikleri barındıran karışık giyim-kuşam tarzlarını terk ederek, dönemin özelliklerini taşıyan Batı tarzı giyim-kuşam tarzını benimseyip, bu giyim-kuşam tarzını yansıtmışlardır.

- “1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi”nden önceki dönemde “Kapadokya (*Yun.:*Cappadocia)” Bölgesi’nde yaşamış erkeklerin dış görünümüne bakıldığında, erkekler tamamen tıraşlı ve sakalsız bir görüntüyü tercih etmişlerdir. Bölge erkekleri sakalsız bir görünümü bazen bıraktıkları ince ve burma bıyıklar ile tamamlamışlar, bazıları ise tamamen bıyiksiz bir görünümü tercih etmişlerdir. Karşılaşılan bu durum Osmanlı İmparatorluğu’nda yaşamış Ortodoks Rum erkeklerinin sakal ve bıyık tercihleri konusunda kısmen de olsa birlikte yaşadıkları Müslüman Türk erkek grupları ile etkileşimin sonucu olarak görülmektedir. “1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi”nden sonraki dönemde ise, “Kapadokya (*Yun.:*Cappadocia)” Bölgesi’nden göç etmiş erkeklerin dış görünümüne bakıldığında, erkekler göç öncesi dönemde olduğu gibi tamamen tıraşlı ve sakalsız bir görüntüyü tercih etmişlerdir. Bölgeden göç eden erkekler sakalsız bir görünümün yanında daha önce benimsedikleri bıyık bırakma geleneklerini terk etmişlerdir. Göç sonrası bıyık tercihinin terk edilmesi azınlık bir grup olarak yaşadıkları Osmanlı İmparatorluğu’nda birlikte yaşadıkları Müslüman Türk erkek grupları ile etkileşimin sona erdiğinin göstergesidir.
- “1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi”nden önceki dönemde “Kapadokya (*Yun.:*Cappadocia)” Bölgesi’nde yaşamış erkekler yansıttıkları karışık giyim-kuşam tarzları içerisinde; dik veya gömlek yakalı gömlekler, mono kapamalı ceket, V yaka yelek gibi üst beden giysileri ile klasik erkek pantolonu gibi alt

beden giysilerini tercih etmişlerdir. Karasal bir iklimin görüldüğü bölgede erkek kişiler kış aylarında bu giysilerini uzun paltolar ile tamamlamışlardır. Bununla birlikte erkek kişilerin üst ve alt beden giysilerinin çoğunun yün ve pamuk içerikli kumaşlarla oluşturulmuştur. “1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi”nden sonraki dönemde ise, “Kapadokya (*Yun.:Cappadocia*)” Bölgesi’nden göç etmiş erkekler yansıttıkları Batı tarzlı giyim-kuşam tarzları içerisinde; göç öncesi dönemde olduğu gibi gömlek yakalı gömlek, mono kapamalı ceket, V yaka yelek gibi üst beden giysileri ile klasik erkek pantolonu gibi alt beden giysilerini tercih etmişlerdir. Erkeklerin üst ve alt beden giysilerinin çoğu dönemin Batı tarzı ile şekillenmiş, yün ve pamuk içerikli kumaşlarla oluşturulmuştur.

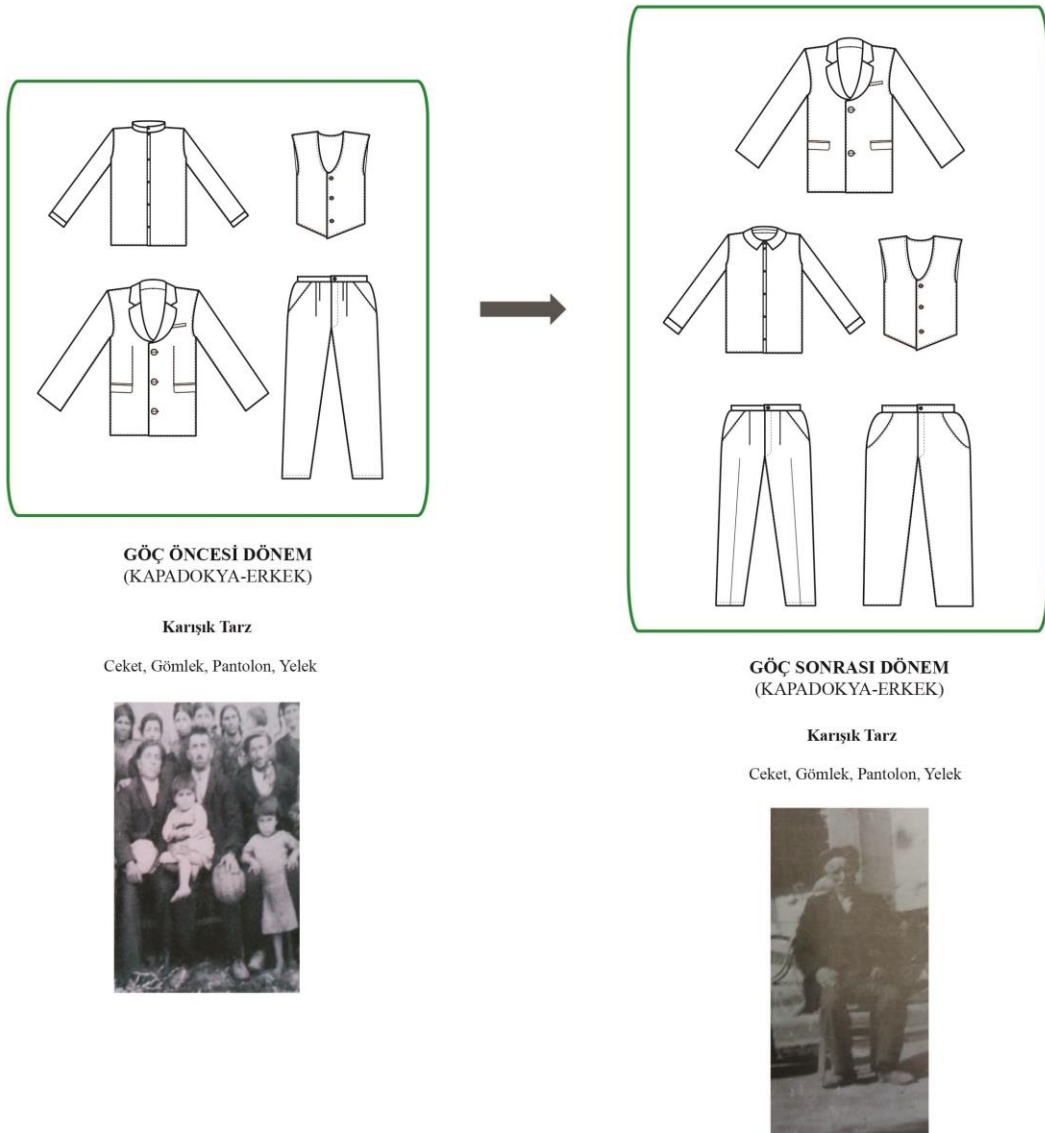
- “1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi”nden önceki dönemde “Kapadokya (*Yun.:Cappadocia*)” Bölgesi’nde yaşamış erkekler, başlarına fes ve kasket gibi başlık ve şapkaları giymişlerdir. Özellikle Aksaray (*Yun.:Archelias*), Nevşehir (*Yun.:Neapolis*), Niğde (*Yun.:Nigdi*) ve Kayseri (*Yun.:Caesarea*) kentlerinde yaşamış olan erkeklerin büyük çoğunluğunda fes kullanımı dikkat çekmektedir. Fakat, Adana (*Yun.:Adana*) bölgesinde yaşayan erkeklerin karışık tarzlı giyim-kuşamları içerisinde başlarına kasket taktıklarına ulaşılmıştır. “1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi”nden sonraki dönemde ise, “Kapadokya (*Yun.:Cappadocia*)” Bölgesi’nden göç etmiş erkekler, başlarına herhangi bir başa giyilen giysi türü giymemişlerdir. Göç öncesi dönemde bölge erkekleri tarafından giyilen fes ve kasket gibi başlık ve şapkalar, göçten sonraki dönemde bölgeden göç eden erkekler tarafından tercih edilmemiştir. Ortaya çıkan bu durum, göç eden Ortodoks Rum kişilerin bir İslam ülkesi olan Osmanlı İmparatorluğu’nda atık yaşamadıklarının ve dolayısıyla Müslüman Türk erkek kişiler ile kültürel etkileşimin sona erdiğinin göstergesi olmakla birlikte, Batı tarzına ilişkin giyim-kuşam unsurlarının göçten sonraki dönemde Ortodoks Rum erkek gruplar arasında tercih edildiğini kanıtlamaktadır.
- “1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi”nden önceki dönemde “Kapadokya (*Yun.:Cappadocia*)” Bölgesi’nde yaşamış erkekler, ayaklarına kundura adı verilen işlenmiş deriden yapılan ayakkabıları giymişlerdir. Ortodoks Rum

kişilerin bölgede giydikleri ayakkabılara “kountoures” adını verdikleri görülmektedir. Türkçe “kunda” kelimesine çok yakın olan bu Yunanca “kountoures” kelimesi, yıllarca beraberce yaşamış olan Müslüman Türk ve Ortodoks Rum toplulukların girmiş oldukları kültürel etkileşimin bir sonucu olarak gösterilmektedir. “1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi”nden sonraki dönemde de “Kapadokya (Yun.:Cappadocia)” Bölgesi’nden göç etmiş erkek kişiler, ayaklarına kunda adı verilen işlenmiş deriden yapılan ayakkabıları giymişlerdir. Göç eden bölge erkekleri giydikleri dönemin Batı tarzını yansıtan ceketleri, gömlekleri, yelekleri ve pantolonları ile oluşturdukları görünümünü mevcut ayakkabılarla tamamlamışlardır.

- “1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi”nden önceki dönemde “Kapadokya (Yun.:Cappadocia)” Bölgesi’nde yaşamış erkeklerin giysi bütünlüğünde olan ve giysi bütünlüğünde olmayan giysi tamamlayıcısı ve aksesuar özelliklerine bakıldığında, erkekler herhangi bir tamamlayıcı aksesuarı kullanmamışlardır. “1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi”nden sonraki dönemde “Kapadokya (Yun.:Cappadocia)” Bölgesi’nden göç etmiş erkeklerin giysi bütünlüğünde olan ve giysi bütünlüğünde olmayan giysi tamamlayıcısı ve aksesuar özelliklerine bakıldığında, erkekler giysi bütünlüğüne sahip bir aksesuar olan kravat kullanmışlardır. Batı tarzlı giyim-kuşam özelliklerini yansıtan erkek kişilerin mevcut giyim-kuşam özellikleri içerisinde kravat mevcut görünümü tamamlayan en önemli aksesuar olarak gösterilmektedir.
- Genel bir değerlendirme yapıldığında, “1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi”nden önceki dönemde “Kapadokya (Yun.:Cappadocia)” Bölgesi’nde yaşamış ve göçten sonraki dönemde ise “Kapadokya (Yun.:Cappadocia)” Bölgesi’nden Yunanistan’a göç etmiş erkek grupların giyim-kuşam özelliklerinde herhangi bir farklılığın görülmediği, sadece göçten sonraki süreçte göçün getirisi ile beliren ekonomik sıkıntıların göçmenlerin giyim-kuşam özelliklerine yansıdığı ve bu durumun göçmen erkeklerin giysilerini detaysız bir yapıya büründürdüğü sonucuna ulaşılmaktadır.

Çalışmanın bu kısmında, “1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi”nden önceki dönemde “Kapadokya (Yun.:Cappadocia)” Bölgesi’nde yaşamış ve göçten sonraki dönemde ise “Kapadokya (Yun.:Cappadocia)” Bölgesi’nden Yunanistan’a göç etmiş erkek grupların giyim-kuşam özelliklerinin gösterildiği ve giyim-kuşam özelliklerine ait grafik çizimlerin yer aldığı “Kapadokya Bölgesi’ne Ait Ortodoks Rum Erkek Göçmenlerin Giyim-Kuşam Değişimleri” adlı çizelge ile yansıtılmıştır (Bkz. Çizelge 5.1.)

Çizelge 5.1. Kapadokya Bölgesi’ne Ait Ortodoks Rum Erkek Göçmenlerin Giyim-Kuşam Değişimleri

Araştırma kapsamında, “1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi”nden önceki ve sonraki dönemlerde “Kapadokya (*Yun.:Cappadocia*)” Bölgesi’nde yaşamış ve sonraki dönemlerde ise “Kapadokya (*Yun.:Cappadocia*)” Bölgesi’nden Yunanistan’a göç etmiş kadın grupların giyim-kuşam özellikleri ile ilgili aşağıda yer alan sonuçlara ulaşılmıştır;

- “1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi”nden önceki dönemde “Kapadokya (*Yun.:Cappadocia*)” Bölgesi’nde yaşamış kadınlar de kırsal bir yaşamı tercih etmişler ve köylerde yaşamışlardır. Köy yaşantısına sahip olan kadınlar, mevcut yaşantıya uygun gelenekli tarza ait giyim-kuşam tarzını tercih edip, bu tarzı kullandıkları giysileri ve aksesuarları aracılığı ile yansıtmışlardır. Bölgesel faktörler (iklim, jeopolitik konum vb.) doğrultusunda şekillendiği görülen “Kapadokya (*Yun.:Cappadocia*)” Bölgesi kadın giyim-kuşamı, içerisinde özgün bir yapıyı barındırması ile birlikte Türk giyim-kuşamına ait özellikleri de içermektedir. “1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi”nden sonraki dönemde ise, “Kapadokya (*Yun.:Cappadocia*)” Bölgesi’nden göç etmiş kadınlar daha çok Yunanistan’ın Doğu Trakya Bölümü’ne yerleşmişlerdir. Bu kişiler, kırsal bir yaşamı devam ettirmişler, göç ettikleri yerlerde yeni kurdukları köy ve kasabalarda yerli halk ile etkileşime girmeden, izole bir şekilde yaşamışlardır. Köy ve kasaba yaşantısına sahip olan kadınlar, göç öncesinde sahip oldukları mevcut yaşantıya uygun gelenekli tarza ait giyim-kuşam tarzını devam ettirmişlerdir. Göç etmiş olan bölge kadınları, göç sonrası dönemin ilk yıllarında, göç öncesi döneme benzer bir şekilde giyinmişler; sonraki dönemlerde ise mevcut giyim-kuşam tarzlarında yaptıkları bazı değişiklikler ile gelenekli giyim-kuşam tarzlarını daha farklı bir hale getirerek göç öncesi döneme kıyasla daha farklı bir gelenekli giyim-kuşam tarzı yaratmışlardır.
- “1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi”nden önceki dönemde “Kapadokya (*Yun.:Cappadocia*)” Bölgesi’nde yaşamış kadınlar dış görünüşlerine bakıldığında, Nevşehir (*Yun.:Neapolis*), Niğde (*Yun.:Nigdi*) kentlerinde yaşamış kadınlar bir başörtüsü ile başlarının belirli kısmını açıkta bırakacak şekilde örttükleri görülmüştür. Ortaya çıkan bu durum, bölgede yaşayan Müslüman

Türk toplulukların dönemde sahip olduğu İslam dininin bir getirisi olan baş örtme geleneğinin, uzun yıllar birlikte yaşanılmış olan Ortodoks Rum grupları etkilediğinin bir göstergesi olmaktadır. Kayseri (*Yun.*:Caesarea) kentinde yaşamış kadınların dış görünüşleri ise diğer kentlerden tamamen farklı olmakla birlikte ve bu kentte yaşamış kadınların başlarının açık olduğu görülmektedir. “1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi”nden sonraki dönemde ise, “Kapadokya (*Yun.*:Cappadocia)” Bölgesi’nden göç etmiş kadınların dış görünüşlerine bakıldığında, bölgeden göç etmiş olan kadınlar göç öncesi dönemde sahip oldukları örtünme geleneklerini yeni geldikleri yerlerde de devam ettirmişlerdir. Kadınlar, göç öncesi dönemde olduğu gibi kullandıkları başörtüsü ile başlarının belirli kısmını açıkta bırakacak şekilde örtünmüşlerdir. Ortaya çıkan bu durum, göç öncesi dönemde “Kapadokya (*Yun.*:Cappadocia)” Bölgesi’nde birlikte yaşanan Müslüman Türk toplulukları ile girilmiş olan kültürel etkileşimin göç sonrası dönemde devam ettiğinin göstergesidir.

- 1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi’nden önceki dönemde “Kapadokya (*Yun.*:Cappadocia)” Bölgesi’nde yaşamış kadınlar gelenekli bir giyim-kuşam tarzını yansıtmışlar ve ortaya konulan giyim-kuşam özellikleri bölge içerisinde yer alan kentlere göre farklılık göstermiştir. Bölgede, Nevşehir (*Yun.*:Neapolis) ve Niğde (*Yun.*:Nigdi) kentlerine ait kadın giyim-kuşamı ile Kayseri (*Yun.*:Caesarea) kentine ait kadın giyim-kuşamının mevcut kentlerin aynı bölgede olmasına rağmen farklılık gösterdiğine ulaşılmaktadır. Nevşehir (*Yun.*:Neapolis) ve Niğde (*Yun.*:Nigdi) kentlerine ait kadınların üst beden giysileri entari, iç gömlek ve kısa üstlüklerden, alt beden giysileri ise şalvardan oluşmaktadır. Kayseri (*Yun.*:Caesarea) kentinde yaşamış kadınlar ise üst beden giysisi olarak çan eteğe sahip gelenekli yapıdaki entariler tercih ederken, herhangi bir alt beden giysisi tercih etmemişlerdir. Ayrıca kadınların dış mekânlarda dönemde İslam dininin bir getirisi olarak çarşaf ve ferace gibi dış giyim unsurlarını kullanmışlardır. Bununla birlikte, bölgede yaşamış kadınlara ait genel giyim-kuşam unsurlarının çoğu yün ve pamuk içerikli kumaşlardan yapılmış ve terminolojik açıdan Türkçe adları ile benzerlikler taşımaktadır. “1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi”nden sonraki dönemde ise, “Kapadokya

(*Yun.:Cappadocia*)” Bölgesi’nden göç etmiş kadınlar göç öncesi dönemde olduğu gibi gelenekli bir giyim-kuşam tarzını devam ettirmişler ve yansıtmışlardır. Giyim-kuşam özellikleri göçten hemen sonra belirli bir süre göç öncesi döneme benzer bir şekilde devam etmiş, sonraki süreçte ise farklı bir yapıya bürünmüştür. Gelenekli bir giyim kuşam özelliklerini devam ettiren kadınların üst beden giysilerini entari ve orta boy mesafesindeki üstlüklerden oluşmuştur. Kadınlar herhangi bir alt beden giysisi tercih etmemişlerdir. Göç öncesi dönemde dış mekanlarda çarşaf ve ferace gibi dış giyim unsurlarını tercih etmiş olan “Kapadokya (*Yun.:Cappadocia*)” Bölgesi Rum kadınları, göçten sonraki dönemde bu giysiyi tamamıyla terk etmiştir. Mevcut durum, göç öncesi dönemde gerçekleşen kültürel etkileşimin, göç sonrasında tamamen sona erdiğinin göstergesidir.

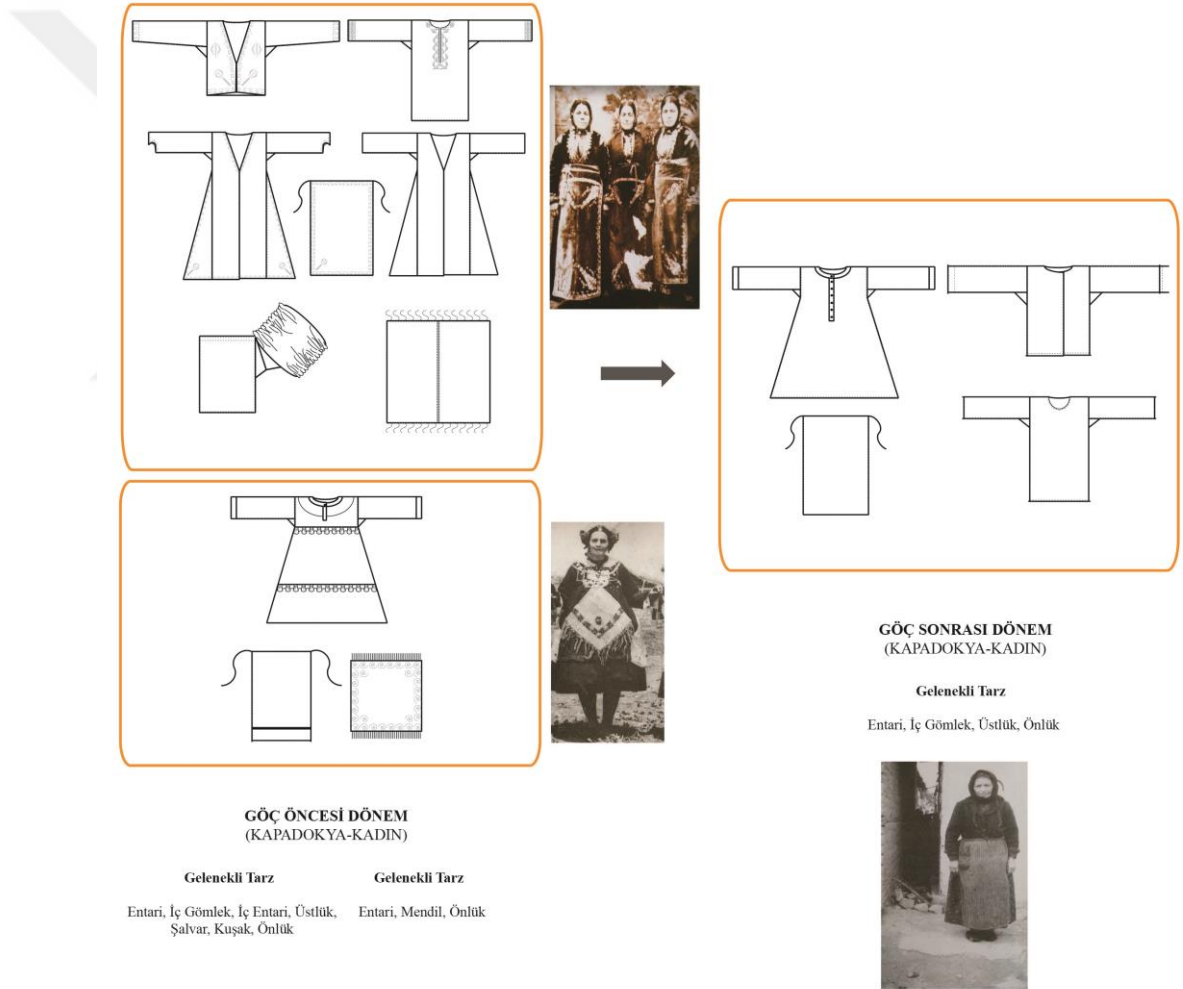
- “1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi”nden önceki dönemde “Kapadokya (*Yun.:Cappadocia*)” Bölgesi’nde yaşamış kadınlar, başlarına yemeni ve taç gibi başörtüleri ve başlıkları giymişlerdir. Özellikle Aksaray (*Yun.:Archelias*), Nevşehir (*Yun.:Neapolis*) ve Niğde (*Yun.:Nigdi*) kentlerinde yaşamış olan kadınlar geleneksel giyim-kuşamlarını tamamlayan nakışlı veya oyalı yemeni ve başörtüleri kullanmışlardır. Kayseri (*Yun.:Caesarea*) kentlerinde yaşamış olan kadınların hemen hemen hepsinde ise bir taca benzeyen bölgesel bir başlık bulunmaktadır. “1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi”nden sonraki dönemde ise, “Kapadokya (*Yun.:Cappadocia*)” Bölgesi’nden göç etmiş kadınlar, başlarına yemeni benzeri başörtüleri giymeyi devam ettirmişlerdir. Göçten hemen sonraki dönemde kadın kişiler göç öncesinde kullandıklarına benzer nakışlı ve işlemeli başörtüleri kullanmışlar, fakat sonraki yıllarda kadınlar daha yalın ve sade yün içerikli başörtüleri kullanmışlardır. Ortaya çıkan bu değişim, göçün getirdiği ekonomik sıkıntıların giyim-kuşam elemanları üzerindeki bir yansıması ve etkisi olarak ortaya konulmaktadır.
- “1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi”nden önceki dönemde “Kapadokya (*Yun.:Cappadocia*)” Bölgesi’nde yaşamış kadınlar, ayaklarına kundura adı verilen işlenmiş deriden yapılan ayakkabıları giymişlerdir. Ortodoks Rum

kadınlar iç mekânlarda ise nakış detayları barındıran terlikler giymişlerdir. “1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi”nden sonraki dönemde ise, “Kapadokya (*Yun.:Cappadocia*)” Bölgesi’nden göç etmiş kadınlar, göç öncesi dönemde giydikleri kunduraları giymeye devam ederek, farklı bir yapıya büründürdükleri gelenekli giyim-kuşam tarzları içerisinde işlenmiş deriden yapılan bu ayakkabıları giymeyi sürdürmüşlerdir.

- “1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi”nden önceki dönemde “Kapadokya (*Yun.:Cappadocia*)” Bölgesi’nde yaşamış kadınların giysi bütünlüğünde olan ve giysi bütünlüğünde olmayan giysi tamamlayıcısı ve aksesuar özelliklerine bakıldığında, Aksaray (*Yun.:Archelias*), Nevşehir (*Yun.:Neapolis*), Niğde (*Yun.:Nigdi*) kentlerinde yaşamış kadınlar gelenekli tarzı tamamlayan önlük, kuşak ile birlikte gerdanlık ve kemer tokası gibi mücevherleri kullanmışlardır. “1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi”nden sonraki dönemde ise, “Kapadokya (*Yun.:Cappadocia*)” Bölgesi’nden göç etmiş kadınların giysi bütünlüğünde olan ve giysi bütünlüğünde olmayan giysi tamamlayıcısı ve aksesuar özelliklerine bakıldığında, göç eden kadınlar göç öncesi dönemde olduğu gibi gelenekli tarzı tamamlayan önlükleri kullanmaya devam etmişlerdir. Göçten hemen sonraki dönemde kadınlar göç öncesinde kullandıklarına benzer nakışlı ve işlemeli önlükleri kullanmışlar, fakat sonraki yıllarda kadınlar daha yalın ve sade yün içerikli önlükleri kullanmışlardır. Ortaya çıkan bu değişim, göçün getirdiği ekonomik sıkıntıların giyim-kuşam elemanları üzerindeki bir yansıması ve etkisi olarak ortaya konulmaktadır.
- Genel bir değerlendirme yapıldığında, “1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi”nden önceki dönemde “Kapadokya (*Yun.:Cappadocia*)” Bölgesi’nde yaşamış ve göçten sonraki dönemde ise “Kapadokya (*Yun.:Cappadocia*)” Bölgesi’nden Yunanistan’a göç etmiş kadın grupların giyim-kuşam özellikleri tamamen farklılaşmıştır. Göç öncesinde görülen gelenekli giyim-kuşam yapısı çok büyük ölçüde değişikliğe uğrayarak, yeni oluşan bir gelenekli giyim-kuşam yapısına bürünmüştür. Göçten sonraki süreçte, göçün getirisi ile beliren ekonomik sıkıntılar göçmenlerin giyim-kuşam özelliklerine yansımıştır.

Bölgeden göç eden göçmen kadınların göç öncesinde sahip oldukları detaylı giyim-kuşam yapılarını terk ederek giysilerini detaysız bir yapıya büründürmüşlerdir. Bunun yanı sıra, göçmen kadınların göç sonrasında da Türk giyim-kuşam özelliklerini yansıtan bazı detayları giyim-kuşamlarında kullanmaya devam etmişlerdir. Mevcut durum, kültürel etkileşimin uzun yıllar devam ettiğinin bir göstergesidir.

Çizelge 5.2. Kapadokya Bölgesi'ne Ait Ortodoks Rum Kadın Göçmenlerin Giyim-Kuşam Değişimleri

Çalışmanın bu kısmında, “1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi”nden önceki dönemde “Kapadokya (Yun.:Cappadocia)” Bölgesi’nde yaşamış ve göçten sonraki dönemde ise “Kapadokya (Yun.:Cappadocia)” Bölgesi’nden Yunanistan’a göç etmiş

kadın grupların giyim-kuşam özelliklerinin gösterildiği ve giyim-kuşam özelliklerine ait grafik çizimlerin yer aldığı “Kapadokya Bölgesi’ne Ait Ortodoks Rum Kadın Göçmenlerin Giyim-Kuşam Değişimleri” adlı çizelge ile yansıtılmıştır (Bkz. Çizelge 5.2.)

Araştırma kapsamında, “1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi”nden önceki ve sonraki dönemlerde “Pontus (*Yun.:Pontos*)” Bölgesi’nde yaşamış ve sonraki dönemlerde ise “Pontus (*Yun.:Pontos*)” Bölgesi’nden Yunanistan’a göç etmiş erkek grupların giyim-kuşam özellikleri ile ilgili aşağıda yer alan sonuçlara ulaşılmıştır;

- “1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi”nden önceki dönemde “Pontus (*Yun.:Pontos*)” Bölgesi’nde yaşamış erkeklerin bir kısmı kırsal bir yaşamı tercih edip köylerde yaşamışlar, bir kısmı ise kentli bir yaşamı seçip kent merkezlerinde yaşamışlardır. Köy yaşantısına sahip olan erkekler gelenekli ve Batı tarzlı giyim-kuşam özelliklerinin bir arada görüldüğü karışık giyim-kuşam tarzlarını yansıtırken, kent yaşantısına sahip erkekler Batı tarzlı giyim-kuşam özelliklerini yansıtmışlardır. “1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi”nden sonraki dönemde ise, “Pontus (*Yun.:Pontos*)” Bölgesi’nden göç etmiş erkekler daha çok Yunanistan’ın Orta Makedonya Bölümü’ne yerleşmişlerdir. Bu kişilerden, göç öncesinde kentli bir yaşamı tercih etmiş olanlar yaşamlarını göç sonrasında da kent merkezlerinde, göç öncesi kırsal yaşamı tercih etmiş kişiler ise göç sonrasında çoğunlukla kent merkezleri olmak üzere köylerde ve kasabalarda devam ettirmişlerdir. Göç sonrasında çoğunlukla kent yaşantısını devam ettiren erkekler çoğunlukla Batı tarzlı giyim kuşam özellikleri olmak üzere, içinde hem gelenekli hem de Batılı tarza ait özellikleri barındıran karışık giyim-kuşam tarzlarını da yansıtmışlardır.
- “1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi”nden önceki dönemde “Pontus (*Yun.:Pontos*)” Bölgesi’nde yaşamış erkeklerin dış görünümüne bakıldığında, köylü erkekler tamamen tıraşlı ve sakalsız bir görüntüyü tercih etmişlerdir. Bölge erkekleri çoğunlukla sakalsız bir görünümü bıraktıkları burma bıyıklar ile tamamlamışlardır. Köylü erkekler bu görünümleri ile mevcut dönemde birlikte

yaşadıkları Müslüman Türk erkeklerle benzeşmektedir. Kentli erkekler ise dönemin Batı modasını yansıtan sakal ve bıyık türlerini tercih etmişler ve bunları oluşturdukları görünümünde yansıtmışlardır. Kentli erkekler mevcut Batılı görünümleri ile bölgedeki diğer erkeklerden tamamen ayrılmışlardır. “1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi”nden sonraki dönemde ise, “Pontus (Yun.:Pontos)” Bölgesi’nden göç etmiş erkeklerin dış görünümüne bakıldığında, erkekler tamamen tıraşlı ve sakalsız bir görüntüyü tercih etmişlerdir. Bölgeden göç eden erkekler sakalsız bir görünümün yanında daha önce benimsedikleri bıyık bırakma geleneklerini tamamen terk etmeseler de azaltmışlardır.

- “1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi”nden önceki dönemde “Pontus (Yun.:Pontos)” Bölgesi’nde yaşamış erkekler yansıttıkları Batı tarzlı ve gelenekli giyim-kuşam tarzları içerisinde; dik veya gömlek yakalı gömlekler, mono kapamalı ceket, V yaka yelek gibi üst beden giysileri ile klasik erkek pantolonu gibi alt beden giysilerini tercih etmişlerdir. “1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi”nden sonraki dönemde ise, “Pontus (Yun.:Pontos)”Bölgesi’nden göç etmiş erkekler yansıttıkları Batı tarzlı ve karışık tarza ait giyim-kuşam tarzları içerisinde; göç öncesi dönemle benzerlikler taşıyarak gömlek yakalı gömlek, mono kapamalı ceket, V yaka yelek gibi üst beden giysileri ile klasik erkek pantolonu gibi alt beden giysilerini tercih etmişlerdir.
- “1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi”nden önceki dönemde “Pontus (Yun.:Pontos)” Bölgesi’nde yaşamış erkekler, başlarına fes, sarık ve fötr şapka gibi başlık ve şapkaları giymişlerdir. Köylü erkekler fes ve sarık gibi gelenekli başlıklar giyerken, kentli erkekler fötr adı verilen dönemin Batı modasını yansıtan şapkaları giymişlerdir. “1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi”nden sonraki dönemde ise, “Pontus (Yun.:Pontos)” Bölgesi’nden göç etmiş erkekler, fötr şapka ve kasket gibi şapkaları giymişlerdir. Göç öncesi dönemde giyilmiş olan fes ve sarık gibi başlıklar bu dönemde tamamen terk edilmiştir.

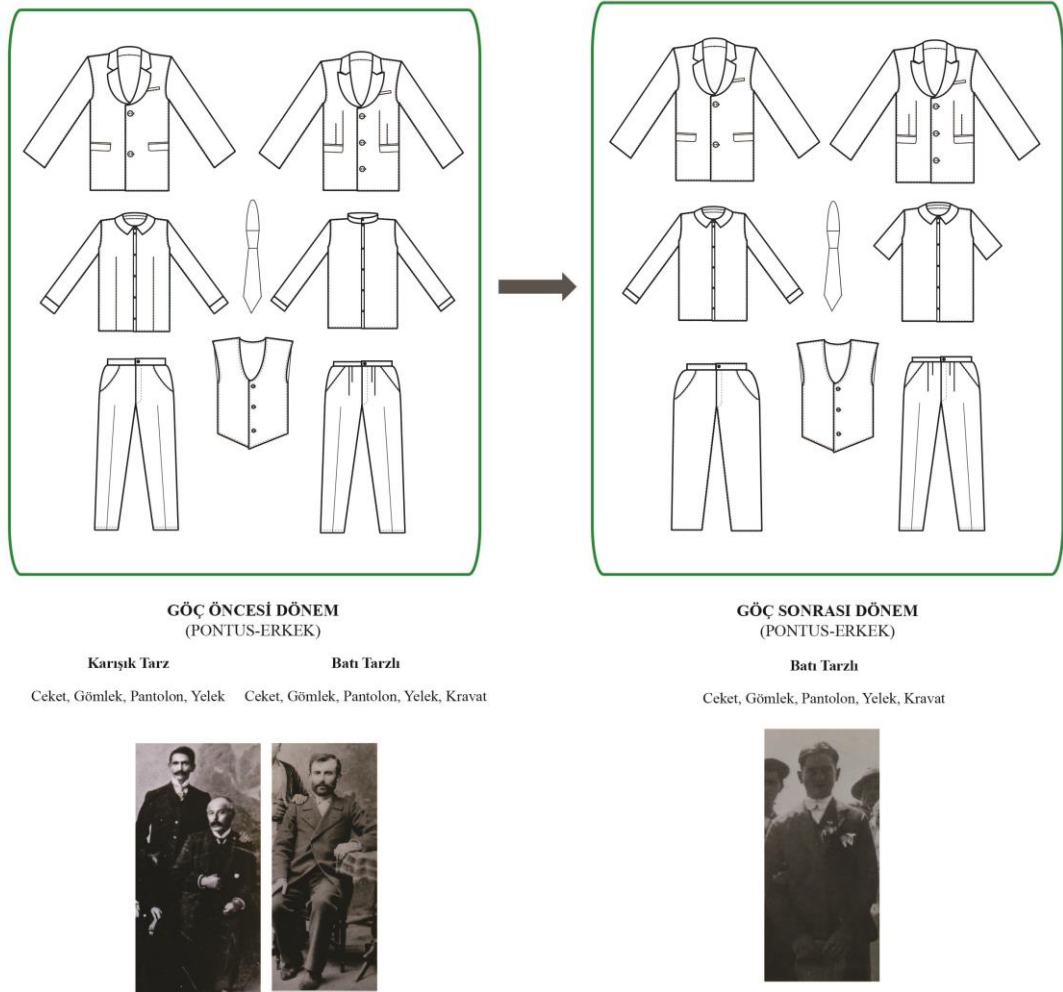
- “1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi”nden önceki dönemde “Pontus (*Yun.:Pontos*)” Bölgesi’nde yaşamış hem köylü ve hem de kentli erkekler, ayaklarına kundura adı verilen işlenmiş deriden yapılan ayakkabıları giymişlerdir. “1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi”nden sonraki dönemde ise, “Pontus (*Yun.:Pontos*)” Bölgesi’nden göç etmiş erkekler, göç öncesi dönemde olduğu gibi ayaklarına kundura adı verilen işlenmiş deriden yapılan ayakkabıları giymeye devam etmişlerdir.
- “1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi”nden önceki dönemde “Pontus (*Yun.:Pontos*)” Bölgesi’nde yaşamış erkekler giysi bütünlüğünde olan ve giysi bütünlüğünde olmayan giysi tamamlayıcısı ve aksesuar özelliklerine bakıldığında, köylü erkekler kuşak ve tespih kullanmışlardır. Kentli erkekler ise, dönemin Batı modasını yansıtan fular, kravat ve mendil gibi aksesuarları kullanmışlardır. “1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi”nden sonraki dönemde ise, “Pontus (*Yun.:Pontos*)” Bölgesi’nden göç etmiş erkekler giysi bütünlüğünde olan ve giysi bütünlüğünde olmayan giysi tamamlayıcısı ve aksesuar özelliklerine bakıldığında, kemer, kravat, mendil ve saat gibi Batı tarzlı giyim-kuşam özelliklerini yansıtan aksesuarlar tercih etmişlerdir.
- Genel bir değerlendirme yapıldığında, “1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi”nden önceki dönemde “Pontus (*Yun.:Pontos*)” Bölgesi’nde yaşamış ve göçten sonraki dönemde ise “Pontus (*Yun.:Pontos*)” Bölgesi’nden Yunanistan’a göç etmiş erkek grupların giyim-kuşam özelliklerini benzer oranda sürdürmüşlerdir. Göç öncesinde bazı gruplarda görülen gelenekli giyim-kuşam yapısının göç sonrası dönemde çok büyük oranda terk edildiği ile karşılaşılmaktadır. Göç öncesi dönemde gelenekli giyim-kuşam özelliklerini yansıtan erkeklerin Türk giyim-kuşamına ait giyim-kuşam unsurlarını (şalvar, fes vd.) terk etmişler ve Batı tarzlı bir giyim-kuşam anlayışını benimişlerdir.

Çalışmanın bu kısmında, “1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi”nden önceki dönemde “Pontus (*Yun.:Pontos*)” Bölgesi’nde yaşamış ve göçten sonraki dönemde ise “Pontus (*Yun.:Pontos*)” Bölgesi’nden Yunanistan’a göç etmiş erkek grupların

giyim-kuşam özelliklerinin gösterildiği ve giyim-kuşam özelliklerine ait grafik çizimlerin yer aldığı “Pontus Bölgesi’ne Ait Ortodoks Rum Erkek Göçmenlerin Giyim-Kuşam Değişimleri” adlı çizelge ile yansıtılmıştır (Bkz. Çizelge 5.3.)

Çizelge 5.3. Pontus Bölgesi’ne Ait Ortodoks Rum Erkek Göçmenlerin Giyim-Kuşam Değişimleri

Araştırma kapsamında, “1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi”nden önceki ve sonraki dönemlerde “Pontus (Yun.:Pontos)” Bölgesi’nde yaşamış ve sonraki dönemlerde ise “Pontus (Yun.:Pontos)” Bölgesi’nden Yunanistan’a göç etmiş kadın grupların giyim-kuşam özellikleri ile ilgili aşağıda yer alan sonuçlara ulaşılmıştır;

- 1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi”nden önceki dönemde “Pontus (Yun.:Pontos)” Bölgesi’nde yaşamış kadınların bir kısmı kırsal bir yaşamı tercih

edip köylerde yaşamışlar, bir kısmı ise kentli bir yaşamı seçip kent merkezlerinde yaşamışlardır. Köy yaşantısına sahip olan kadınlar gelenekli giyim-kuşam tarzlarını yansıtırken, kent yaşantısına sahip erkekler Batı tarzlı giyim-kuşam özelliklerini yansıtmışlardır. Köy yaşantısına sahip olan kadınlar, mevcut yaşantıya uygun gelenekli tarza ait giyim-kuşam tarzını tercih edip, bu tarzı kullandıkları giysileri ve aksesuarları aracılığı ile yansıtmışlardır. Bölgesel faktörler (iklim, jeopolitik konum vb.) doğrultusunda şekillendiği görülen “Pontus (Yun.:Pontos)” Bölgesi kadın giyim-kuşamı, içerisinde özgün bir yapıyı barındırması ile birlikte Türk giyim-kuşamına ait özellikleri de içermektedir. “1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi”nden sonraki dönemde ise, “Pontus (Yun.:Pontos)” Bölgesi’nden göç etmiş kadınlar daha çok Yunanistan’ın Orta Makedonya ve Attika Bölümleri ’ne yerleşmişlerdir. Bu kişilerden, göç öncesinde kentli bir yaşamı tercih etmiş olanlar yaşamlarını göç sonrasında da kent merkezlerinde, göç öncesi kırsal yaşamı tercih etmiş kişiler ise göç sonrasında çoğunlukla kent merkezleri olmak üzere köylerde ve kasabalarda devam ettirmişlerdir. Göç sonrasında çoğunlukla kent yaşantısını devam ettiren kadınların yarısı Batı tarzlı giyim kuşam özelliklerini, diğer yarısı ise içinde hem gelenekli hem de Batılı tarza ait özellikleri barındıran karışık giyim-kuşam tarzlarını yansıtmışlardır.

- “1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi”nden önceki dönemde “Pontus (Yun.:Pontos)” Bölgesi’nde yaşamış kadınların dış görünümüne bakıldığında, köylü kadınların bir başörtüsü ile başlarının belirli kısmını açıkta bırakacak şekilde örttükleri görülmüştür. Ortaya çıkan bu durum, bölgede yaşayan Müslüman Türk toplulukların dönemde sahip olduğu İslam dininin bir getirisi olan baş örtme geleneğinin, uzun yıllar birlikte yaşanılmış olan Ortodoks Rum grupları etkilediğinin bir göstergesi olmaktadır. Kentli kadınlar ise, herhangi bir örtücü giysi unsuru kullanmamış ve başlarını tamamen açık bırakarak dönemin Batı modasını yansıtan bir görünüm yansıtmışlardır. “1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi”nden sonraki dönemde ise, “Pontus (Yun.:Pontos)” Bölgesi’nden göç etmiş kadınların dış görünümüne bakıldığında, bölgeden göç etmiş olan kadınlar göç öncesi dönemde sahip oldukları örtünme geleneklerini yeni

geldikleri yerlerde tamamen terk etmişlerdir. Kadınlar, göç öncesi dönemin aksine göç sonrası dönemde herhangi bir başörtücü unsur kullanmamışlardır.

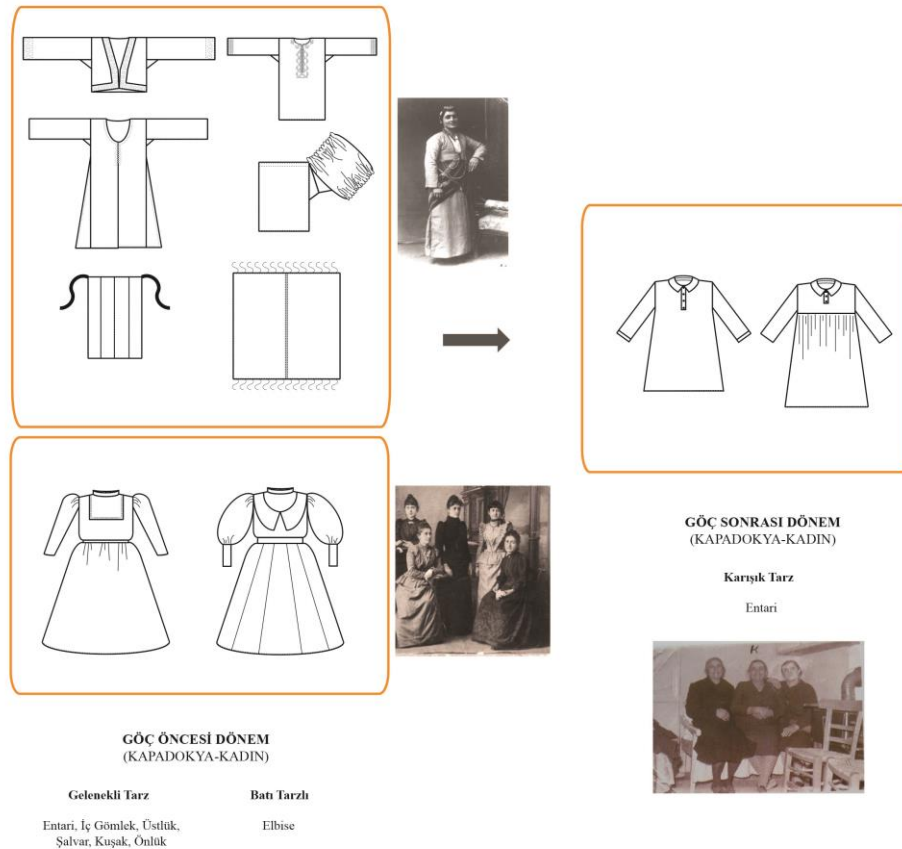
- 1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi”nden önceki dönemde “Pontus (*Yun.:Pontos*)” Bölgesi’nde yaşamış kadınlar farklı gruplar halinde Batı tarzlı ve gelenekli bir giyim-kuşam tarzını yansıtmışlar ve ortaya konulan giyim-kuşam özellikleri bölge içerisinde yer alan kesimlere göre farklılık göstermiştir. Bölgede, Bayburt (*Yun.:Baibourtn*), Dumanlı (*Yun.:Santa*), Gümüşhane (*Yun.:Argyropolis*), Maçka (*Yun.:Matsouka*) gibi kentlerde gelenekli giyim-kuşam özelliklerine rastlanılırken; Giresun (*Yun.:Kerasounta*), Saframbolu (*Yun.:Saframpolis*), Samsun (*Yun.:Samsoun*) ve Trabzon (*Yun.:Trapezunda*) gibi kentlerde Batı tarzlı giyim-kuşam özelliklerine rastlanılmıştır. Gelenekli giyim-kuşam özelliklerini yansıtan bölge kadınlarının üst beden giysileri entari, iç gömlek ve kısa üstlüklerden, alt beden giysileri ise şalvardan oluşmaktadır. Ayrıca kadınların dış mekânlarda dönemde İslam dininin bir getirisi olarak çarşaf ve ferace gibi dış giyim unsurlarını kullanmışlardır. Bununla birlikte, bölgede yaşamış kadınlara ait genel giyim-kuşam unsurlarının çoğu yün ve pamuk içerikli kumaşlardan yapılmış ve terminolojik açıdan Türkçe adları ile benzerlikler taşımaktadır. Batı tarzlı giyim-kuşam özelliklerini yansıtan bölge kadınlarının üst beden giysileri dönemin Batı modasını yansıtan elbiselerden oluşmakta ve herhangi bir alt beden giysisi görülmemektedir. “1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi”nden sonraki dönemde ise, “Pontus (*Yun.:Pontos*)” Bölgesi’nden göç etmiş kadınlar göç öncesi dönemde sahip oldukları Batı tarzlı giyim-kuşam özelliklerini sadeleştirerek devam ettirmişlerdir. Göç öncesi dönemde “Pontus (*Yun.:Pontos*)” Bölgesi’nden göç etmiş kadınlarda görülen gelenekli giyim-kuşam tarzları yerini Batı tarzlı ve gelenekli giyim-kuşam özelliklerinin bir arada kullanıldığı karışık tarza ait giyim-kuşam özelliklerine bırakmıştır. Batı tarzlı giyim-kuşam özelliklerini benimseyen kadınlar çeşitli formlardaki elbiseleri, karışık tarza ait giyim-kuşam özellikleri benimseyen kadınlar ise birbirine benzer entariler giymişlerdir. Her iki tarzı yansıtan kadınların herhangi bir alt beden giysisi giydiği görülmemiştir.

- “1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi”nden önceki dönemde “Pontus (*Yun.:Pontos*)” Bölgesi’nde yaşamış kadınlar, başlarına tepelik ve yemeni gibi başlıkları ve başörtüleri giymişlerdir. Köylü genç kadınlar, tepelik adı verilen başlıkları giyerken, yaş olarak daha olgun kadınlar ise yemenilerle başlarını örtmüşlerdir. Kentli kadınlar, başlarına herhangi bir başlık, başörtüsü ve şapka giymemişlerdir. “1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi”nden sonraki dönemde ise, “Pontus (*Yun.:Pontos*)” Bölgesi’nden göç etmiş kadınlar, başlarına herhangi bir başlık, başörtü ve şapka gibi baş giysisi giymemişler, böyle göç öncesinde kullanmış oldukları baş giysilerini tamamen terk etmişlerdir.
- “1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi”nden önceki dönemde “Pontus (*Yun.:Pontos*)” Bölgesi’nde yaşamış hem köylü ve hem de kentli kadınlar, ayaklarına kundura adı verilen işlenmiş deriden yapılan ayakkabıları giymişlerdir. Bunun yanında, kentli kadınlar dönemin Batı modasını yansıtan ayakkabıları giyerlerken, köylü kadınlar işlenmiş deriden yapılan “postala” adı verilen ince tabanlı bir çeşit ayakkabı giymişlerdir. “1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi”nden sonraki dönemde ise, “Pontus (*Yun.:Pontos*)” Bölgesi’nden göç etmiş kadınlar, ayaklarına kundura adı verilen işlenmiş deriden yapılan ayakkabıları giymeye devam etmişlerdir. Kadınlar göç öncesi giydikleri “postala” adı verilen gelenekli yapıdaki ayak giysisini giymeyi terk etmişlerdir.
- “1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi”nden önceki dönemde “Pontus (*Yun.:Pontos*)” Bölgesi’nde yaşamış kadınların giysi bütünlüğünde olan ve giysi bütünlüğünde olmayan giysi tamamlayıcısı ve aksesuar özelliklerine bakıldığında, köylü kadınlar kuşak, önlük ve çeşitli mücevherler kullanmışlardır. Kentli kadınlar ise, aksesuar olarak sadece dönemin Batı modasını yansıtan mücevherler kullanmışlardır. “1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi”nden sonraki dönemde ise, “Pontus (*Yun.:Pontos*)” Bölgesi’nden göç etmiş kadınların giysi bütünlüğünde olan ve giysi bütünlüğünde olmayan giysi tamamlayıcısı ve aksesuar özelliklerine bakıldığında, kadınlar herhangi bir aksesuar kullanmamışlardır.

- Genel bir değerlendirme yapıldığında, “1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi”nden önceki dönemde “Pontus (Yun.:Pontos)” Bölgesi’nde yaşamış ve göçten sonraki dönemde ise “Pontus (Yun.:Pontos)” Bölgesi’nden Yunanistan’a göç etmiş kadın gruplar giyim-kuşam özelliklerini tamamen terk etmişlerdir. Göç öncesinde bazı gruplarda görülen Batı tarzlı ve gelenekli giyim-kuşam yapısının göç sonrası dönemde tamamen terk edildiği ve farklı bir gelenekli giyim-kuşam anlayışının benimsendiği ile karşılaşılmaktadır.

Çalışmanın bu kısmında, “1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi”nden önceki dönemde “Pontus (Yun.:Pontos)” Bölgesi’nde yaşamış ve göçten sonraki dönemde ise “Pontus (Yun.:Pontos)” Bölgesi’nden Yunanistan’a göç etmiş kadın grupların giyim-kuşam özelliklerinin gösterildiği ve giyim-kuşam özelliklerine ait grafik çizimlerin yer aldığı “Pontus Bölgesi’ne Ait Ortodoks Rum Kadın Göçmenlerin Giyim-Kuşam Değişimleri” adlı çizelge ile yansıtılmıştır (Bkz. Çizelge 5.4.)

Çizelge 5.4. Pontus Bölgesi’ne Ait Ortodoks Rum Kadın Göçmenlerin Giyim-Kuşam Değişimleri

5.2. Öneriler

“1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi” içeriğinde Ortodoks Rum göçmen grupların giyim-kuşam özelliklerinin, zorunlu göç öncesinde ve sonrasında tespit edilmesinin amaçlandığı bu araştırmada aşağıda yer alan öneriler getirilmiştir;

- Araştırma “1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi” öncesi dönemin Osmanlı İmparatorluğu içerisinde en yoğun Ortodoks Rum nüfusun var olduğu iki bölgeyi kapsamaktadır. Tarihsel ve kültürel bir boyuta sahip olan araştırmaların artırılması ile kültürel mirasın korunmasına ve belgelenmesine katkı sağlanacaktır.
- Araştırmanın herhangi bir kurum tarafından desteklenmemesinin getirdiği ekonomik ve zamana ait kıstlıklar nedeniyle araştırmada Ortodoks Rum grupların göç etmiş olduğu diğer bölgeler ile birlikte Müslüman Türk mübadil gruplara ilişkin bölgeler ele alınamamıştır. Yapılacak olan diğer çalışmalarda, sağlanacak olan bir ekonomik destek sayesinde, hem Türkiye’de hem de Yunanistan’da “1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi” ile ilişkili kişilerin yer aldığı bir ortak portal oluşturulup, araştırma daha kapsamlı hale getirilebilir.
- Araştırma kapsamında Ortodoks Rum kişilerin giysilerinin yer aldığı müzelerde sergilenen giysiler, müzelerden alınacak olan izinlerin kısıtlı olması nedeniyle döneme ait fotoğraflar ve kaynak kişi görüşleri ile birleştirilerek incelenmiştir. Bir başka araştırmada müzelerde sergilenen giysilerin farklı özellikleri (kalıp, dikiş, kumaş, süsleme vb.) sadece mevcut giysiler üzerinden incelenip, ortaya konulabilir. Planlanacak olan mevcut araştırmada, müze envanterinde yer alan göçmen giysilerinin giysi bütünsüğü dışında fotoğraflanarak açıklanması yapılan bu araştırmayı destekleyerek daha ileri boyutlara taşıyabilir.
- Türk giyim-kuşamı ile birlikte tarihsel süreç içerisinde günümüz Türkiye coğrafyası içerisinde yaşamış diğer etnik grupların giyim-kuşam özelliklerinin bilinmesinin gerekliliğine inanılmaktadır. Üniversitelerin ilgili fakülte ve meslek

yüksekokullarına bağlı bölümlerinde mevcut konuya ilişkin derslerin verilmesinin hem tarihsel hem de kültürel açıdan öğrenci gruplarını bu konuda aydınlatacaktır.

KAYNAKLAR

- Abadan Unat, N. (2006). *Bitmeyen Göç Konuk İşçilikten Ulus-Ötesi Yurttaşlığa*. (İkinci Baskı). İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Adrianopoulou, P. (2011). Pontus Halk Giysileri (Çev. G. Velentzos). *Küçük Asya Yunan Ansiklopedisi*, 1-8. (Eserin orijinali 2006'da yayımlandı).
- Ağanoğlu, H. Y. (2005). *Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Balkanlar'ın Makus Talihi Göç*. (Üçüncü Baskı). İstanbul: Kum Saati Yayınları.
- Akarsu, B. (1998). *Dil-Kültür Bağlantısı*. (Üçüncü Baskı). İstanbul: İnkılap Kitabevi.
- Aker, T., Ayata, B., Özeren, M., Buran, B. ve Bay, A. (2002). Zorunlu İç Göç: Ruhsal ve Toplumsal Sonuçları. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 3(2), 97-103.
- Akgönül, S. (2016). Rum Nedir? Kim Der, Kime Der, Niye Der?, H. Yücel (Editör). *Rum Olmak Rum Kalmak*. İstanbul: İstos Yayın, s. 19-36.
- Akgönül, S. (2009). Soyadları Yoluyla Kimliğin Meşrulaştırılması 1923 Türk Mübadilleri Örneği. *Toplumsal Tarih Dergisi*, 190(Ekim 2009), 74-82.
- Akgül Barış, D. ve Akgül, E. (2007). Tarihsel Bir Perspektifte Türk Müzik ve Peyzaj Sanatında Kültürel Paralellikler. *Kastamonu Eğitim Dergisi*. 15(2), 707-718.
- Akkayan, T. (1979). *Göç ve Değişme*. (Birinci Baskı). İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.
- Alkan, M. Ö. (2009). Selanik'ten İstanbul'a Bir Muhacir ve Mübadil Olarak Terakki Okulları. *Toplumsal Tarih Dergisi*, 190(Ekim 2009), 62-73.
- Alptekin, D. (2011). Toplumsal Aidiyet ve Gençlik: Üniversite Gençliğinin Aidiyeti Üzerine Sosyolojik Bir Araştırma, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Alver, K. (2012). Kent İmgesi., K. Alver (Editör). *Kent Sosyolojisi*. Ankara: Hece Yayınları, s. 9-31.
- Arı, K. (2014). Mübadelenin Öteki Yüzü Göçmenler Anadolu'da. *Atlas Tarih Dergisi*, 31(Aralık 2014-Ocak 2015), 106-115.
- Artun, E. (2008). Adana ve Osmaniye Halk Kültüründe Giyim-Kuşam Geleneği., M. T. Koçkar (Editör). *Halk Kültürü'nde Giyim-Kuşam ve Süslenme Uluslararası Sempozyumu Bildirileri*. Eskişehir. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Basımevi, s. 68-90.
- Asan, Ö. (Yönetmen). (2012). *Kardeş Nereye Mübadele* [Belgesel]. Türkiye: Heyamola Prodüksiyon.

- Aydın, S. (1999). *Kimlik Sorunu Ulusallık ve Türk Kimliği*. (İkinci Baskı). Ankara: Öteki Yayınları.
- Aysal, N. (2011). Tanzimat'tan Cumhuriyete Giyim ve Kuşamda Çağdaşlaşma Hareketleri. *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi*. 10(22). 3-22.
- Ayyıldız, U. (1985). *Eşsiz Kapadokya "Göreme Bölgesi"*. (Birinci Baskı). İstanbul: Net Turistik Yayınlar.
- Aziz, A. (2014). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri ve Teknikleri*. (Dokuzuncu Baskı). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Balta, E. (2005). Mübadillerin Tarihi ve Yunan Tarih yazımındaki Yeri., M. Pekin (Editör). *Yeniden Kurulan Yaşamlar, 80. Yılında Türk - Yunan Zorunlu Nüfus Mübadelesi*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, s. 111-121.
- Balta, E. (2015). *Nüfus Mübadelesi*. (Çev. M. Pekin). İstanbul: İnkılap Kitabevi. (Eserin orijinali 2014'te yayımlandı).
- Barışta, Ö. (2003). Halkbilimi Müzeciliği ve Sorunları., M. Ö. Oğuz ve T. Saltık Özkan (Editörler). *Türkiyede Halkbilim Müzeciliği ve Sorunları Sempozyum Bildirileri*. Ankara. Gazi Üniversitesi Türk Halkbilimi Araştırma ve Uygulama Merkezi (THBMER) Yayınları, s. 71-77.
- Baumeister, R. F., Leary, M. R. (1995), The Need to Belong: Desire for Interpersonal Attachments as a Fundamental Human Motivation, *Psychological Bulletin*, 117(3), 497-529.
- Bayık, F. (2015). *Tarihsel ve Felsefi Yönleriyle Kültür*. (Birinci Baskı). İstanbul: Kozmos Yayınları.
- Bayındır Goularas, G. (2012). 1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi ve Günümüzde Mübadil Kimlik ve Kültürlerinin Araştırılması. *Alternatif Politika Dergisi*, 4(2), 129-146.
- Bedük, S., ve Harmanakaya, H. B. (2010). Konya İli Müzelerinde ve Özel Koleksiyonlarda Bulunan Erkek Entari Örnekleri. *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 27, 679-708.
- Berk, A. (2006). *Seçilmiş Örneklerden Bulgaristan ve Türk Geleneksel Giysi Yapılarının ve Kumaşlarının Karşılaştırılması*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, İstanbul.
- Bilge, S. M. (2014, 27-29 Mayıs). *Osmanlı İstanbulu'nda Berber Esnafı (Fetihten 1830'lara İstanbul Esnaf ve Sosyal Hayat Tarihine Bir Katkı)*. II. Uluslararası Osmanlı İstanbulu Sempozyumu'nda sunuldu, İstanbul.
- Bogdan, R. C., Biklen, S. K. (2007). *Qualitative Research for Education an*

- Introduction to Theories and Methods*. (Fifth Publishing). Boston: Allyn and Bacon.
- Bozdağlıoğlu, Y. (2014). Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi ve Sonuçları. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 18(3), 9-32.
- Canefe, N. (2007). *Anavatandan Yavruvatana Milliyetçilik, Bellek ve Aidiyet*. (Çev. D. Boyraz). İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları. (Eserin orijinali 2007'de yayımlandı).
- Clark, B. (2008). *İki Kere Yabancı Kitleli İnsan İhracı Modern Türkiye'yi ve Yunanistan'ı Nasıl Biçimlendirdi?*. (Çev. M. Pekin). İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları. (Eserin orijinali 2006'da yayımlandı).
- Crane, D. (2003). *Moda Gündemleri Giyimde Sınıf, Cinsiyet ve Kimlik*. (Çev. Ö. Çelik). İstanbul: Ayrıntı Yayınları (Eserin orijinali 2000'de yayımlandı).
- Çakır, H. (2004). Türkçe Basında İlk "Marka" Rekabeti. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 1(16), 27-36.
- Çeçen, A. (2010). *Kültür ve Politika*. (Üçüncü Baskı). Ankara: Gündoğan Yayınları.
- Çelik, A. (1999) *Trabzon Şalpazarı Çepni Kültürü*, (Birinci Baskı). Trabzon: Trabzon Valiliği İl Kültür Müdürlüğü Yayınları.
- Çokona, A. (2016). *20. Yüzyıl Başlarındaki Anadolu ve Trakya'daki Rum Yerleşimleri*. (Birinci Baskı). İstanbul: Literatür Yayınları.
- Davis, F. (1997). *Moda, Kültür ve Kimlik*. (Çev. Ö. Arıkan). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları. (Eserin orijinali 1992'de yayımlandı).
- Dedeic Kırbaç, A. (2012). *Diasporada Boşnak Kimliği: Türkiye ve İsveç Örnekleri*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Dey, I. (1993). *Qualitative Data Analysis a User-Friendly Guide for Social Scientists*. (First Publishing). London: Routledge Publications.
- Eicher, J. B. and Roach Higgins, M. E. (1992). Definition and Classification of Dress: Implications for Analysis of Gender Roles., R. Barnes and J. B. Eicher (Editors). *Dress and Gender: Making and Meaning*. First Publishing. New York. Berg Publishers, pp. 8-28.
- Enninger, W. (1998). Giyim. (Çev. N. Özdemir). *Milli Folklor Uluslararası Kültür Araştırmaları Dergisi*. 39. (Orijinal makalenin yayım tarihi, 1992).
- Erdem, Ş. (2003, 18-20 Eylül). *Kastamonu İlinde Geleneksel Kadın-Erkek Kıyafetleri*. II. Kastamonu Kültür Sempozyumu'nda sunuldu, Kastamonu.

- Erder, S. (2015). Zorunlu Göç ve Sonrası., N. Uçarlar (Editör). İstanbul Bir Kervansaray (mı?) Göç Yazıları. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, s. 35-40.
- Eyerman, R. (2003). *Cultural Trauma: Slavery and the Formation of African American Identity*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Fann Bouteneff, P. (2009). Zulüm ve İhanet: Pontus Rum Masallarında Kadın ve Erkeklerin Dünya Görüşleri., A. Buturovic ve I. C. Schick (Editörler). *Osmanlı Döneminde Balkan Kadınları Toplumsal Cinsiyet, Kültür, Tarih*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, s. 47-77.
- Ferris, C. (Yönetmen/Senaryo Yazarı). (1983). *Rembetiko* [Film]. Yunanistan: Greek Film Center, Greek Television ET-1, Rembetiko Ltd.
- Garnett, L. M. J. (2009). *Türkiye'nin Kadınları ve Folklorik Özellikleri*. (Çev. N. Elhüseyni). İstanbul: Oğlak Yayıncılık. (Eserin orijinali 1890'da yayımlandı).
- Geçer Eren, N. (2011). *Tanzimat Dönemi Osmanlı Toplumunda Moda Anlayışı, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Gogolos, S. (2013). *İmparatorluğun Kalbinde Selanik, İstanbul, İzmir 1905-1912*. (Çev. A. Damar). İstanbul: İstos Yayıncılık. (Eserin orijinali 2011'de yayımlandı).
- Gordon, M. M. (1966). *Assimilation in American Life the Role of Race, Religion and National Origins*. (Sixth Publishing). New York: Oxford University Press.
- Gökçe, O. (1995). *İçerik Çözümlemesi Sosyal Bilimlerde Bir Araştırma Yöntemi*. (İkinci Baskı). Konya: Selçuk Üniversitesi Yayınları.
- Gökkaya, V. B. (2009). Türkiye'de Modernitenin Ötekisi: Kadın ve Kimliği, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas.
- Görmez, M. (2001). İlahi Dinlere Göre Başörtüsü. *İslamiyat Dergisi*. 4(2), 19-33.
- Gürbüz, Ş., Şahin, F. (2015). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri Felsefe-Yöntem-Analiz*. (İkinci Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Güvenç, B. (1972). *İnsan ve Kültür Antropolojiye Giriş*. (Birinci Baskı). Ankara: Türk Sosyal Bilimler Derneği Yayınları.
- Güvenç, B. (1997). *Kültürün ABC'si*. (Birinci Baskı). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Hanioğlu, M. Ş. (Editör). (1992). *İslam Ansiklopedisi*. (Cilt. 5). İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı.

- Hatzimichali, A. (1999). *The Greek Folk Costume Volume 1*. (First Edition). Athens: Melissa Publishing House.
- Hatzimichali, A. (1999). *The Greek Folk Costume Volume 2*. (First Edition). Athens: Melissa Publishing House.
- Heinze, A. R. (1990). *Adapting to Abundance Jewish Immigrants, Mass Consumption, and the Search for American Identity*. (First Publishing). New York: Columbia University Press.
- Hirschon, R. (2005). *Mübadele Çocukları*. (Çev. S. Çağlayan). İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları. (Eserin orijinali 1998'de yayımlandı).
- Hirschon, R. (2016). History, Memory and Emotion: The Long-Term Significance of the 1923 Greco-Turkish Exchange of Populations., V. Lytra (Editors). *When Greeks and Turks Meet Interdisciplinary Perspectives on the Relationships Since 1923*. Second Publishing. New York. Routledge, pp. 23-43.
- Irmak, Ç. (Yönetmen). (2011). *Dedemin İnsanları* [Film]. Türkiye: Most Production, Ay Yapım.
- İlbak, S. M. (2012). Osmanlı'da Sosyal Hayat Modernleşmesinin Giyim Kuşama Etkisi, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- İnaç, H. (2014). Çağımızın Toplumsal Algısını Temsil Eden Parametrelerden “Kimlik”, “Kültür” ve “Uygarlık” Kavramlarının Sosyo-Politik Analizi. *İslam Medeniyeti Araştırmaları Dergisi*. 1(1), 35-57.
- Kaplan, M. (2002). *Kültür ve Dil*. (On Beşinci Baskı). İstanbul: Dergah Yayınları.
- Karasar, N. (2009). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. (Ondokuzuncu Baskı). Ankara: NobelAkademik Yayıncılık.
- Karoğlu, A. (1995). *Batılı Anlamda Türk Resminde Yerellik*, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Kaşıkcı, E. (2012). *Batı Trakya'da Müziğin Türk Yunan Kültürel Etkileşimi Bağlamında İncelenmesi*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.
- Keleş, R. (1980). *Kentbilim Terimleri Sözlüğü* (Birinci Baskı). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Koca, E. ve Kırkıncıoğlu, Z. (2016). Denizli İli Giyim-Kuşamının Göstergibilimsel Açından Çözümlemesi. *Turkish Studies International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 11(8), 247-270.

- Koca, E. ve Koç, F. (2007). Geleneksellikten Modernliğe Geçiş Sürecinde Giyim Anlayışının Değişimi., H. F. Akpınarlı, H. S. Ortaç, N. Tan ve H. İvgin (Editörler). Prof. Dr. Taciser Onuk'a Armağan. Ankara: Kültür Ajans Yayınları, s. 242-252.
- Koca, E., Koç, F. ve Vural, T. (2008). Kültürlerarası Etkileşimde Giyim Kuşam., Z. Dilek, M. Akbulut, M. Arlı, Z. Bağlan Özer, R. Gürses ve B. Karababa Taşkın (Editörler). 38. ICANAS (Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi) Bildirileri Maddi Kültür, II. Cilt. Ankara: Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Yayınları.
- Koç, F. (1990). Kütahya Geleneksel Kadın Giysileri Üzerine Bir Araştırma, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Koç, F. (1997). Kütahya Geleneksel Kadın Giysileri ve Günümüzdeki Durumu., T.C. Kültür Bakanlığı (Editör). Türkiye'de El Sanatları Geleneği ve Çağdaş Sanatlar İçindeki Yeri Sempozyumu Bildirileri. Ankara. HAGEM Yayınları, s. 138-144.
- Koç, F. (2013, 24-27 Ekim). *Türk Halk Giyiminde Biçimsel Benzerlik ve Terminolojik Farklılık Bağlamında Kısa Kadın Üstlükleri*. 8. Uluslararası Türk Kültürü Kongresi'nde sunuldu, Eskişehir.
- Koç, F. ve Koca, E. (2011). The Clothing Culture of the Turks, and the Entari (Part 1: History). *Folk Life: Journal of Ethnological Studies*, 49(1), 10-29.
- Koç, F. ve Koca, E. (2015). Kütahya'nın Entarili Geleneksel Kadın Giysilerinin Gösterebilimsel Çözümlemesi. *Milli Folklor Dergisi*, 14(106), 70-87.
- Koç, F. ve Saatçioğlu, K. (2016, 19-21 Ekim). *Türkiye'den Yunanistan'a Göç Eden Ortodoks Rum Mübadillerin Giyim-Kuşam Özellikleri*. II. Uluslararası Sanat ve Tasarım Kongresi'nde sunuldu, İzmir.
- Koç, F. ve Saatçioğlu, K. (2017). 1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi'nde Türkiye'den Yunanistan'a Göç Eden Ortodoks Rum Göçmen Kadınlara Ait Gelenekli Giysiler. *Turkish Studies International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 12(3), 647-668.
- Koçu, R. E. (1967). *Türk Giyim Kuşam ve Süslenme Sözlüğü*. (Birinci Baskı). Ankara: Sümerbank Kültür Yayınları.
- Koloğlu, O. (1998). Fes Geleneğinin Yüz Yıllık Ömrü., Ş. Karlıklılı ve D. Tozan (Editörler). *Cumhuriyet Kıyafetleri*. İstanbul: GSD Holding, s.12.
- Korat, G. (2001). Mübadele Büyük Bedel. *Atlas Aylık Coğrafya ve Keşif Dergisi*, 94(Ocak 2001), 120-139.
- Kottak, C. P. (1987). *Cultural Anthropology*. (Fourth Publishing). New York:

Random House.

Kurban, D., Yüksek, D., Çelik, A. B., Ünal T. ve Aker, A. T. (2008). *Zorunlu Göç İle Yüzleşmek: Türkiye’de Yerinden Edilme Sonrası Vatandaşlığın İnşası* (İkinci Baskı). İstanbul: TESEV Yayınları.

Kuş, E. (2003). *Nitel-Nitel Araştırma Teknikleri Sosyal Bilimlerde Araştırma Teknikleri Nicel Mi Nitel Mi?*. (Üçüncü Baskı). Ankara: Anı Yayınları.

Kutlu, M. M. ve Özmen, A. (2008). Kimlik (ler) Sembolü Olarak Giyim, Kuşam ve Süslenme, M. T. Koçkar (Editör). *Halk Kültürü’nde Giyim-Kuşam ve Süslenme Uluslararası Sempozyumu Bildirileri*. Eskişehir. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Basımevi, s. 309-314.

Küçük Asya Araştırmaları Merkezi. (2014). *Göç, Rumların Anadolu’dan Mecburi Ayrılışı (1919-1923)*. İstanbul: İletişim Yayınları.

Kütük, İ. (Yönetmen). (2007). *Yastığım Taş Yorganım Taş* [Belgesel]. Türkiye: Lozan Mübadilleri Vakfı Yayınları.

Mahir Metinsoy, E. (2014). *Mütareke Dönemi İstanbulu’nda Moda ve Kadın 1918-1923* (Birinci Baskı). İstanbul: Libra Kitapçılık ve Yayıncılık.

Marshall, G. (2005). *Sosyoloji Sözlüğü*. (Çev. O. Akınhay ve D. Kömürcü). Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları. (Eserin orijinali 1994’de yayımlandı).

Mavromatis, Y. (2005). Yunanistan’da Hıristiyan Göçmenler ve Müslüman Azınlıklar Eğitimin Milli Homojenleşmedeki Rolü., M. Pekin (Editör). *Yeniden Kurulan Yaşamlar, 80. Yılında Türk - Yunan Zorunlu Nüfus Mübadelesi*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, s. 357-364.

Mazarakis, A. J. C.; Minotos Lada, M.; Gangadis, D. (2007). *Greek Costumes*. (Second Edition). Athens: Historical and Ethnological Society of Greece.

Micklewright, N. (1986). *Women’s Dress in 19th Century Istanbul: Mirror of a Changing Society*, Unpublished Dissertation, University of Pennsylvania, Pennsylvania.

Miles, M. B., Huberman, A. M. (1984). *Qualitative Data Analysis A Source Book of New Methods*. (First Publishing). London: SAGE Publications.

Ortaylı, İ. (2015a). *Batılılaşma Yolunda*. (Dördüncü Baskı). İstanbul: İnkılab Kitabevi.

Ortaylı, İ. (2015b). *Yakın Tarihin Gerçekleri Osmanlı’nın Çöküşünden Küllerinden Doğan Cumhuriyete*. (Onikinci Baskı). İstanbul: Timaş Yayınları.

Örnek, S. V. (2000). *Türk Halk Bilimi*. (İkinci Baskı). Ankara: Kültür Bakanlığı

Yayımları.

- Özcan, T. (2003). *Fetvalar Işığında Osmanlı Esnaf*. (Birinci Baskı). İstanbul: Kitabevi Yayınları.
- Özdemir, C. (2001). Kimlik ve Söylem. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2, 107-122.
- Özdemir, M. (2010). Nitel Veri Analizi: Sosyal Bilimlerde Yöntembilim Sorunsalı Üzerine Bir Çalışma. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(1), 323-343.
- Özer, İ. (2009). *Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Yaşam ve Moda*. (Üçüncü Baskı). İstanbul: Truva Yayınları.
- Özel, M. (1992). *Folklorik Türk Kıyafetleri* (Birinci Baskı). Ankara: TÜPRAŞ.
- Özil, A. (2016). *Anadolu Rumları Osmanlı İmparatorluğu'nun Son Döneminde Millet Sistemini Yeniden Düşünmek* (Çev. A. Özdamar). İstanbul: Kitap Yayınevi. (Eserin orijinali 2013'te yayımlandı).
- Özkan, Ö. D. (2005). Kültürel Kimliğin Yeniden Keşfi: "Mübadil" Kimliğinin Oluşturulması., G. Pultar ve T. Erman (Editörler). *Türk(iye) Kültürleri*. Birinci Baskı. Ankara. Tetragon Yayınları, s. 271-288.
- Özsoy, İ. (2014). *İki Vatan Yorgunları Mübadele Acısını Yaşayanlar Anlatıyor*. (Dördüncü Baskı). İstanbul: Bağlam Yayıncılık.
- Öztürk, A. (2012). *Amerika'da Yaşayan Türk Göçmenlerin Asimilasyon Karşısında Türk Kimliklerini Sürdürme Çabasının Bir Aracı Olarak Türk Derneklerinin Rolü: Rochester Örneği*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Öztok Akay, A. (2012). *Girit Kökenli Mübadil Kadınlar Üzerine Sosyal Antropolojik Bir Araştırma (Bursa/Tirilye Örneği)*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Pamuk, B. (2002). *Uygulama Teknikleri Temel Kalıp ve Dikim Uygulama Teknikleri*. (Birinci Baskı). İstanbul: Ya-Pa Yayınları.
- Papantoniou, I. (1987). *Greek Costumes*. (Second Edition). Nafplion: Peloponnesian Folklore Found.
- Pavlidou, D. (2014). *The Political Affiliations And Behaviors of the Pontos Refugees in Greece in the Interwar Period (1923- 1936) Following the Exchange of Populations Between Greece And Turkey of 1923*, Unpublished Master's Thesis, İstanbul Bilgi University Social Science Institute, İstanbul.

- Payne, S. (2007). Grounded Theory., E. Lyons and A. Coyle (Editors). *Analysing Qualitative Data in Psychology*. First Publishing. Los Angeles. SAGE Publications, pp. 65-86.
- Pekin, M. ve Turan, Ç. (2002). *Mübadele Bibliyografyası: Lozan Nüfus Mübadelesi Yayınları ve Yayınlanmamış Çalışmalar*. (Birinci Baskı). İstanbul: Lozan Mübadilleri Vakfı.
- Püsküllüoğlu, A. (1995). *Türkçe Sözlük*. (Birinci Baskı). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Raymond, W. (1976). *Keywords A Vocabulary of Culture and Society*. (Second Publishing). New York: Oxford University Press.
- Sarınay, Y. (199). Pontus Meselesi ve Yunanistan'ın Politikası., B. Türkdoğan (Editör). Pontus Meselesi ve Yunanistan'ın Politikası (Makaleler). Ankara. Atatürk Araştırma Merkezi (AKDITYK), s. 1-77.
- Sarısır, S. (2006). *Demografik Oyun Sürgün (1919-1923)*. (Birinci Baskı). İstanbul: IQ Kültür Sanat Yayıncılık.
- Sarıtaş, S., Türksoy, M. ve Bilen, S. (2007). Balıkesir ve Çevresinde Geleneksel Kadın Giysisi "Ferace" Hakkında Etnografik Bir Araştırma. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10(18), 194-205.
- Sepetcioğlu, T. E. (2014). İki tarihsel "Eski" Kavram, Bir Sosyo-Kültürel "Yeni" Kimlik: Mübadele Nedir, Mübadiller Kimlerdir?. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 18(3), 49-84.
- Seyyar, A. (2007). *İnsan ve Toplum Bilimleri Terimleri Ansiklopedik Sosyal Bilimler Sözlüğü*. (Birinci Baskı). İstanbul: Değişim Yayınları.
- Siler, A. (1994). XIX. Yüzyılda Trabzon'un Kaza ve Nahiyelerinin Ekonomik Durumu, (1869-1905), *Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü Tarih İncelemeleri Dergisi*, 9 (1), 261-277.
- Spicer, E. H. (1968). Acculturation., D. L. Sills (Editors). International Encyclopedia of the Social Sciences Volume I. First Publishing. New York. The Macmillan Company&The Free Press. pp. 21-27.
- Steele, P. (2005). *A History of Fashion and Costume Volume Two, The Medieval World*. (First Publishing). Hong Kong: Bailey Publishing Associates Ltd.
- Storey, L. (2007). Doing Interpretative Phenomenological Analysis., E. Lyons and A. Coyle (Editors). *Analysing Qualitative Data in Psychology*. First Publishing. Los Angeles. SAGE Publications, pp. 51-64.
- Sürür, A. (1983). *Ege Bölgesi Kadın Kıyafetleri*. (Birinci Baskı). İstanbul: Ak

Yayımları.

- Strauss, A., Corbin, J. (1990). *Basics of Qualitative Research Grounded Theory Procedures and Techniques*. (First Publishing). New Delhi: SAGE Publications.
- Sztompka, P. (2000). Cultural Trauma: The Other Face of Social Change. *European Journal of Social Theory*, 3(4), 449-466.
- Şenol Kumaş, N. (2014). Giresun İli Gelin Giysilerinin Değişim Süreci Üzerine Bir Araştırma, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Şirin, N. A. (2011, 28-29 Nisan). 1989 Zorunlu Göçü ve Göçmenlerin Sosyal Entegrasyonu: Tekirdağ'daki Bulgaristan Göçmenleri Üzerine Bir Çalışma. Uluslararası Balkan Kongresi'nde sunuldu, İzmit.
- Taşçı, H. (2012). Göçün Mekanı: Esenler ve Mekanın Değişimi., M. Şentürk (Editör). *Göç, Kentleşme ve Aidiyet Ekseninde Esenler'i Anlamak*. İstanbul: Esenler Belediyesi Şehir Düşünce Merkezi Şehir Yayınları, s. 155-183.
- Tavkul, U. (2007). Kültürel Etkileşim Açısından On İki Hayvanlı Türk Takviminin Yayılışı. *Modern Türklük Araştırmaları Dergisi*. 4(1), 25-45.
- Tavşancıl, E. ve Aslan, A. E. (2001). *Sözel Yazılı ve Diğer Materyaller İçin İçerik Ananlizi ve Uygulama Örnekleri* (Birinci Baskı). İstanbul: Epsilon Yayınevi.
- Tevfik, İ. (2014). *İnsan ve Mekan Yüzüyle Mübadele 1923'ten Bugüne Zorunlu Göç*. (Birinci Baskı). İstanbul: İnkılap Kitabevi.
- Tezcan, M. (2000). *Dış Göç ve Eğitim*. (Birinci Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Theodorelis Rigas, H. (2009). Marjinalleşme Sesleri Rembetiko Şarkıları Üzerinden Mübadele Deneyiminin Yunanistan'daki Yönleri. *Toplumsal Tarih Dergisi*, 190(Ekim 2009), 50-60.
- Tunç, S. (2011). *Trabzon'da Futbolun Toplumsal Tarihi Mektepliler, Münevverler, Meraklılar*. (Birinci Baskı). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Turan, Ş. (1990). *Türk Kültür Tarihi Türk Kültüründen Türkiye Kültürüne ve Evrenselliğe*. (Birinci Baskı). Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Türk Dil Kurumu. (2005). *Türkçe Sözlük*. (Onuncu Baskı). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Tümer, Ş. (2011). *Ege Üniversitesi Etnografya Müzesindeki Geleneksel Balkan Giysilerinin İncelenmesi, Gömlek ve Yelek Örneğinde Alternatif Tasarımlar*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar

Enstitüsü, İzmir.

Uğurlu, S. (2010). *Gelenek ve Kimlik İlişkisi*, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.

Ulusoy Binan, D. (1994). *Güzelyurt Örneğinde, Kapadokya Bölgesi Yığma Taş Konut Mimarisinin Korunması İçin Bir Yöntem Araştırması*, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Vardağlı, E. T. (2009). Birinci Kuşak Mübadillerin Siyasal Katılım Stratejileri Üzerine Bir Deneme. *Toplumsal Tarih Dergisi*, 190(Ekim 2009), 84-89.

Vural, T. ve S. Ağaç (1994), XIX. Yüzyıldan Günümüze Giyim Modası, *Tekstil&Teknik Dergisi*, 10(109), 90-94.

Wells, C. (1972). *Sosyal Antropoloji Açısından İnsan ve Dünyası*. (Çev. E. Onur). İstanbul: Remzi Kitabevi. (Eserin orijinali 1971’de yayımlandı).

Yalçın, K. (2014). *Emanet Çeyiz Mübadele İnsanları* (On Birinci Baskı). İstanbul: Bir Zamanlar Yayıncılık.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. (Dokuzuncu Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yılmaz, N. (2007). *Yahudi ve Hıristiyan Kutsal Metinlerde Kadının Başını Örtmesi*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.

Yılmaz, A. (2014). Uluslararası Göç: Çeşitleri, Nedenleri, Etkileri. *Türk Çalışmaları Dergisi*. 9(2), 1685-1704.

Zeytinli, M. (2012). *Zorunlu Göçler ve Türkiye’de Dersim 1938 Örneği*, Yayımlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Zurcher, E. J. (2005). How Europeans Adopted Anatolia and Created Turkey. *European Review*, 13(3), 379-394.

İNTERNET KAYNAKLARI

İnternet: World Health Survey.

Web: <http://www.who.int/healthinfo/survey/ageingdefnolder/en/> adresinden 17 Kasım 2017’de alınmıştır.

GÖRÜŞME YAPILAN KİŞİLER

(KK7) Anestidis, Stavros. 61 yaşında. Atina’da bulunan bir semt olan “Plaka’da (T.:Plaka)” bulunan “Küçük Asya Araştırmalar Merkezi” Başkanı ve Tarihçi

- “Stavros Anestidis” ile Küçük Asya Araştırmalar Merkezi’nde yapılan görüşme, Atina: 12 Ekim 2015.
- (KK2) Aytaş, Süreyya. 52 yaşında. Yunanistan’ın “Kastoria (*T.*:Kesriye)” kentinden “Nevşehir’in (*Yun.*:Neapolis)” “Ürgüp (*Yun.*:Prokopi)” bölümüne göç etmiş olan Öğretmen ve Hotel İşletmecisi “Süreyya Aytaş” ile Jerveni Cave Hotel’de yapılan görüşme, Nevşehir: 27 Ağustos 2016.
- (KK4) Bintsi, Eleni. 36 yaşında. Selanik’te bulunan “Makedonya-Trakya Folklor ve Etnografya Müzesi”nde (*İng.*: Folklife and Ethnological Museum of Macedonia-Thrace) çalışmakta olan arkeolog ve müze uzmanı “Eleni Bintsi” ile yapılan görüşme, Atina: 14 Ekim 2015.
- (KK10) Çapa, Koray. 42 yaşında. Mahmutbey Selanikliler Sosyal Yardımlaşma Derneği Başkan Yardımcısı “Koray Çapa” ile Mahmutbey Selanikliler Sosyal Yardımlaşma Derneği’nde yapılan görüşme, İstanbul: 19 Mart 2016.
- (KK6) Ergelen, Esat Halil. 49 yaşında. Lozan Mübadilleri Vakfı Yönetim Kurulu Üyesi “Esat Halil Ergelen” ile İstanbul Lozan Mübadilleri Derneği’nde yapılan görüşme, İstanbul: 20 Ağustos 2015.
- (KK1) Hastaoglou Martinidis, Vilma. 56 yaşında. Selanik’te bulunan Selanik Aristoteles Üniversitesi (*İng.*:Aristotle University of Thessaloniki) Mimarlık Fakültesi’nde Profesör “Vilma Hastaoglou Martinidis” ile yapılan görüşme, Selanik: 15 Ekim 2015.
- (KK5) Kalpidou, Lena. 67 yaşında. Atina’da bulunan bir göçmen semti olan “Nea Symrni’de (*T.*:Yeni İzmir)” bulunan “Pontus (*Yun.*:Pontos) Araştırmaları Komisyonu Müzesi Küratörü” Pontus (*Yun.*:Pontos) Araştırmaları Komisyonu Müzesi Küratörü ve Sanat Tarihçisi “Lena Kalpidou” ile Pontus (*Yun.*:Pontos) Araştırmaları Komisyonu’nda yapılan görüşme, Atina: 13 Ekim 2015.
- (KK3) Kaltsas, Dimitris. 40 yaşında. Atina’da bir göçmen semti olan “Nea Filadelfeia’da (*T.*:Yeni Alaşehir)” konumlanmış “Filio Chaidemenou Müzesi”nde (*Yun.*: Mousio Filio Haidemenou Athina) çalışmakta olan müze sorumlusu “Dimitris Kaltsas” ile yapılan görüşme, Atina: 13 Ekim 2015.
- (KK8) Kabouridou, Barbara. 40 yaşında. Selanik’te bulunan “Merimna Poutiou Kyriou Müzesi”nde (*Yun.*: Mousio Merimnas Pontion Kirion Thessalonikis) çalışmakta olan müze uzmanı ve sorumlusu “Barbara Kabouridou” ile yapılan görüşme, Selanik: 14 Ekim 2015.
- (KK9) Temizel, Nursen. 71 yaşında. Tuzla Sosyal Dayanışma Derneği Başkanı “Nursen Temizel” ile İstanbul Tuzla Sosyal Dayanışma Derneği’nde yapılan görüşme, İstanbul: 09 Ocak 2016.

EKLER

EK-1.a:

TEMATİK ANALİZ FORMU
(DEMOGRAFİK, BÖLGESEL ÖZELLİKLER VE TARİHSEL DÖNEM)

DEMOGRAFİK ÖZELLİKLER, BÖLGESEL ÖZELLİKLER VE TARİHSEL DÖNEMLER	Fotoğraf Numarası:				
	Fotoğrafın Ait Olduğu Bölge ve Şehir:				
	Kaynak Detayı:				
	Değişken Türü	Değişken Numarası	Grup	İçerik	Kod
	Demografik Özellikler	1.	Cinsiyet	Erkek	1
				Kadın	2
		2.	Yaş	Tespit Edilemedi	0
				Genç (18-65 Yaş)	1
				Orta Yaşlı (66-79 Yaş)	2
				Yaşlı (80 ve Üstü Yaş)	3
	Bölgesel Özellikler	3.	Göç Öncesi Yaşanılan Bölgeler	Tespit Edilemedi	0
				Kapadokya	1
				Pontus	2
				Tespit Edilemedi	0
4.		Göç Sonrası Yaşanılan Bölgeler	Attika	1	
			Batı Makedonya	2	
			Batı Yunanistan	3	
			Doğu Trakya	4	
			Epir	5	
			Girit	6	
			Güney Ege	7	
			İyonya Adaları	8	
			Kuzey Ege	9	
Mora	10				
Orta Makedonya	11				
Orta Yunanistan	12				
Teselya	13				
Tarihsel Dönemler	5.	Göç Öncesi ve Sonrası Tarihsel Dönemler	Tespit Edilemedi	0	
			Göç Öncesi Dönemler (1890-1923)	1	
			Göç Sonrası Dönemler (1924-1958)	2	

EK-1.b:

TEMATİK ANALİZ FORMU
(ERKEK VE KADIN DIŞ GÖRÜNÜMLERİ VE TARZLARI)

ERKEK VE KADIN DIŞ GÖRÜNÜMLERİ	Fotoğraf Numarası:				
	Fotoğrafın Ait Olduğu Bölge ve Şehir:				
	Kaynak Detayı:				
	Cinsiyet:		☐ Erkek ☐ Kadın		
	Değişken Türü	Değişken Numarası	Grup	İçerik	Kod
	Dış Görünüm	1.	Baş	Açık	1
				Yarı Açık	2
				Örtülü	3
		2.	Başlık	Tespit Edilemedi	0
				Var	1
Yok				2	
3.		Bıyık	Tespit Edilemedi	0	
			Var	1	
			Yok	2	
4.		Sakal	Tespit Edilemedi	0	
			Var	1	
			Yok	2	
Tarz	5.	Giyim-Kuşam Tarzı	Tespit Edilemedi	0	
			Gelenekli	1	
			Batı Formlu	2	
			Karışık Tarz	3	

EK-1.c:

TEMATİK ANALİZ FORMU
(ÜST BEDENE GİYİLEN ERKEK VE KADIN GİYSİLERİ)

Fotoğraf Numarası:				
Fotoğrafın Ait Olduğu Bölge ve Şehir:				
Kaynak Detayı:				
Cinsiyet:		☐ Erkek ☐ Kadın		
Değişken Türü	Değişken Numarası	Grup	İçerik	Kod
A Grubu Giysiler	1.	Üstlük	Tespit Edilemedi	0
			Var	1
			Yok	2
	1.1.	Boy Özelliği	Tespit Edilemedi	0
			Kısa	1
			Orta	2
			Uzun	3
	1.2.	Kapama Özelliği	Tespit Edilemedi	0
			Kapamasız	1
			Mono Kapama	2
			Kruvaze Kapama	3
	1.3.	Kol Özelliği	Tespit Edilemedi	0
			Kolsuz	1
			Kısa Kol	2
			Truvakar Kol	3
			Uzun Kol	4
	1.4.	Manşet Özelliği	Tespit Edilemedi	0
			Manşetsiz	1
			Kısa Boylu Manşet	2
			Orta Boylu Manşet	3
			Uzun Boylu Manşet	4
	1.5.	Yaka Özelliği	Tespit Edilemedi	0
			Yakasız Yaka	1
			Bedene Takılan Yaka	2
			Bedenden Çıkan Yaka	3
	2.	Üstlük	Tespit Edilemedi	0
			Var	1
			Yok	2
	2.1.	Boy Özelliği	Tespit Edilemedi	0
			Kısa	1
			Orta	2
			Uzun	3
	2.2.	Kapama Özelliği	Tespit Edilemedi	0
			Kapamasız	1
			Mono Kapama	2
		Kruvaze Kapama	3	
2.3.	Kol Özelliği	Tespit Edilemedi	0	
		Kolsuz	1	
		Kısa Kol	2	
		Truvakar Kol	3	
		Uzun Kol	4	
2.4.	Manşet Özelliği	Tespit Edilemedi	0	
		Manşetsiz	1	
		Kısa Boylu Manşet	2	
		Orta Boylu Manşet	3	
		Uzun Boylu Manşet	4	
2.5.	Yaka Özelliği	Tespit Edilemedi	0	
		Yakasız Yaka	1	
		Bedene Takılan Yaka	2	
		Bedenden Çıkan Yaka	3	

EK-1.c:

TEMATİK ANALİZ FORMU
(ÜST BEDENE GİYİLEN ERKEK VE KADIN GIYSİLERİ)

Fotoğraf Numarası:								
Fotoğrafın Ait Olduğu Bölge ve Şehir:								
Kaynak Detayı:								
Cinsiyet:		☐ Erkek ☐ Kadın						
Değişken Türü	Değişken Numarası	Grup	İçerik	Kod	Değişken Numarası	Grup	İçerik	Kod
B Grubu Giysiler	1.	Bluz	Tespit Edilemedi	0	3.	Gömlek (Frenk/İç)	Tespit Edilemedi	0
			Var	1			Var	1
			Yok	2			Yok	2
	1.1.	Boy Özelliği	Tespit Edilemedi	0	3.1.	Boy Özelliği	Tespit Edilemedi	0
			Kısa	1			Kısa	1
			Orta	2			Orta	2
			Uzun	3			Uzun	3
	1.2.	Kapama Özelliği	Tespit Edilemedi	0	3.2.	Kapama Özelliği	Tespit Edilemedi	0
			Kapamasız	1			Kapamasız	1
			Mono Kapama	2			Mono Kapama	2
			Kruvaze Kapama	3			Kruvaze Kapama	3
	1.3.	Kol Özelliği	Tespit Edilemedi	0	3.3.	Kol Özelliği	Tespit Edilemedi	0
			Kolsuz	1			Kolsuz	1
			Kısa Kol	2			Kısa Kol	2
			Truvakar Kol	3			Truvakar Kol	3
			Uzun Kol	4			Uzun Kol	4
	1.4.	Manşet Özelliği	Tespit Edilemedi	0	3.4.	Manşet Özelliği	Tespit Edilemedi	0
			Manşetsiz	1			Manşetsiz	1
			Kısa Boylu Manşet	2			Kısa Boylu Manşet	2
			Orta Boylu Manşet	3			Orta Boylu Manşet	3
			Uzun Boylu Manşet	4			Uzun Boylu Manşet	4
	1.5.	Yaka Özelliği	Tespit Edilemedi	0	3.5.	Yaka Özelliği	Tespit Edilemedi	0
			Yakasız Yaka	1			Yakasız Yaka	1
			Bedene Takılan Yaka	2			Bedene Takılan Yaka	2
			Bedenden Çıkan Yaka	3			Bedenden Çıkan Yaka	3
	2.	Fanila	Tespit Edilemedi	0	4.	Kazak	Tespit Edilemedi	0
			Var	1			Var	1
			Yok	2			Yok	2
	2.1.	Boy Özelliği	Tespit Edilemedi	0	4.1.	Boy Özelliği	Tespit Edilemedi	0
			Kısa	1			Kısa	1
			Orta	2			Orta	2
			Uzun	3			Uzun	3
	2.2.	Kapama Özelliği	Tespit Edilemedi	0	4.2.	Kapama Özelliği	Tespit Edilemedi	0
			Kapamasız	1			Kapamasız	1
			Mono Kapama	2			Mono Kapama	2
			Kruvaze Kapama	3			Kruvaze Kapama	3
	2.3.	Kol Özelliği	Tespit Edilemedi	0	4.3.	Kol Özelliği	Tespit Edilemedi	0
			Kolsuz	1			Kolsuz	1
			Kısa Kol	2			Kısa Kol	2
			Truvakar Kol	3			Truvakar Kol	3
2.4.	Manşet Özelliği	Tespit Edilemedi	0	4.4.	Manşet Özelliği	Tespit Edilemedi	0	
		Manşetsiz	1			Manşetsiz	1	
		Kısa Boylu Manşet	2			Kısa Boylu Manşet	2	
		Orta Boylu Manşet	3			Orta Boylu Manşet	3	
		Uzun Boylu Manşet	4			Uzun Boylu Manşet	4	
2.5.	Yaka Özelliği	Tespit Edilemedi	0	4.5.	Yaka Özelliği	Tespit Edilemedi	0	
		Yakasız Yaka	1			Yakasız Yaka	1	
		Bedene Takılan Yaka	2			Bedene Takılan Yaka	2	
		Bedenden Çıkan Yaka	3			Bedenden Çıkan Yaka	3	

EK-1.c:

TEMATİK ANALİZ FORMU
(ÜST BEDENE GİYİLEN ERKEK VE KADIN GIYSİLERİ)

Fotoğraf Numarası:				
Fotoğrafın Ait Olduğu Bölge ve Şehir:				
Kaynak Detayı:				
Cinsiyet:		☐ Erkek ☐ Kadın		
Değişken Türü	Değişken Numarası	Grup	İçerik	Kod
ÜST BEDENE GİYİLEN ERKEK VE KADIN GIYSİLERİ	1.	Ceket	Tespit Edilemedi	0
			Var	1
			Yok	2
	1.1.	Boy Özelliği	Tespit Edilemedi	0
			Kısa	1
			Orta	2
			Uzun	3
	1.2.	Kapama Özelliği	Tespit Edilemedi	0
			Kapamasız	1
			Mono Kapama	2
			Kruvaze Kapama	3
	1.3.	Kol Özelliği	Tespit Edilemedi	0
			Kolsuz	1
			Kısa Kol	2
			Truvakar Kol	3
			Uzun Kol	4
	1.4.	Manşet Özelliği	Tespit Edilemedi	0
			Manşetsiz	1
			Kısa Boylu Manşet	2
			Orta Boylu Manşet	3
			Uzun Boylu Manşet	4
	1.5.	Yaka Özelliği	Tespit Edilemedi	0
			Yakasız Yaka	1
			Bedene Takılan Yaka	2
			Bedenden Çıkan Yaka	3
	2.	Manto/Palto	Tespit Edilemedi	0
			Var	1
			Yok	2
	2.1.	Boy Özelliği	Tespit Edilemedi	0
			Kısa	1
			Orta	2
			Uzun	3
	2.2.	Kapama Özelliği	Tespit Edilemedi	0
			Kapamasız	1
			Mono Kapama	2
			Kruvaze Kapama	3
	2.3.	Kol Özelliği	Tespit Edilemedi	0
			Kolsuz	1
			Kısa Kol	2
			Truvakar Kol	3
		Uzun Kol	4	
2.4.	Manşet Özelliği	Tespit Edilemedi	0	
		Manşetsiz	1	
		Kısa Boylu Manşet	2	
		Orta Boylu Manşet	3	
		Uzun Boylu Manşet	4	
2.5.	Yaka Özelliği	Tespit Edilemedi	0	
		Yakasız Yaka	1	
		Bedene Takılan Yaka	2	
		Bedenden Çıkan Yaka	3	

EK-1.c:

TEMATİK ANALİZ FORMU
(ÜST BEDENE GİYİLEN ERKEK VE KADIN GİYSİLERİ)

		Fotoğraf Numarası:			
		Fotoğrafın Ait Olduğu Bölge ve Şehir:			
		Kaynak Detayı:			
		Cinsiyet:			☐ Erkek ☐ Kadın
Değişken Türü	Değişken Numarası	Grup	İçerik	Kod	
ÜST BEDENE GİYİLEN ERKEK VE KADIN GİYSİLERİ	D Grubu Giysiler	1.	Elbise	Tespit Edilemedi	0
				Var	1
				Yok	2
		1.1.	Boy Özelliği	Tespit Edilemedi	0
				Kısa	1
				Orta	2
		1.2.	Kapama Özelliği	Uzun	3
				Tespit Edilemedi	0
				Kapamasız	1
		1.3.	Kol Özelliği	Mono Kapama	2
				Kruvaze Kapama	3
				Tespit Edilemedi	0
		1.4.	Manşet Özelliği	Kolsuz	1
				Kısa Kol	2
				Truvakar Kol	3
		1.5.	Yaka Özelliği	Uzun Kol	4
				Tespit Edilemedi	0
				Manşetsiz	1
		2.	Entari	Kısa Boylu Manşet	2
				Orta Boylu Manşet	3
				Uzun Boylu Manşet	4
		2.1.	Boy Özelliği	Tespit Edilemedi	0
				Yakasız Yaka	1
				Bedene Takılan Yaka	2
		2.2.	Kapama Özelliği	Bedenden Çıkan Yaka	3
				Tespit Edilemedi	0
				Var	1
		2.3.	Kol Özelliği	Yok	2
				Kısa	1
				Orta	2
2.4.	Manşet Özelliği	Uzun	3		
		Tespit Edilemedi	0		
		Kapamasız	1		
2.5.	Yaka Özelliği	Mono Kapama	2		
		Kruvaze Kapama	3		
		Tespit Edilemedi	0		
3.	Dış Giyim Unsurları (Çarşaf, Ferace vd.)	Kolsuz	1		
		Kısa Kol	2		
		Truvakar Kol	3		
		Uzun Kol	4		
		Tespit Edilemedi	0		
		Manşetsiz	1		
		Kısa Boylu Manşet	2		
		Orta Boylu Manşet	3		
		Uzun Boylu Manşet	4		
		Tespit Edilemedi	0		
		Yakasız Yaka	1		
		Bedene Takılan Yaka	2		
		Bedenden Çıkan Yaka	3		
		Tespit Edilemedi	0		
		Var	1		
		Yok	2		

EK-1.d:

TEMATİK ANALİZ FORMU
(ALT BEDENE GİYİLEN ERKEK VE KADIN GİYSİLERİ)

ALT BEDENE GİYİLEN ERKEK VE KADIN GİYSİLERİ	Fotoğraf Numarası:				
	Fotoğrafın Ait Olduğu Bölge ve Şehir:				
	Kaynak Detayı:				
	Cinsiyet:		☐ Erkek ☐ Kadın		
	Değişken Türü	Değişken Numarası	Grup	İçerik	Kod
	E Grubu Giysiler	1.	Etek	Tespit Edilemedi	0
				Var	1
				Yok	2
		1.1.	Boy Özellikleri	Tespit Edilemedi	0
				Kısa	1
Orta				2	
1.2.		Cep Özellikleri	Uzun	3	
			Tespit Edilemedi	0	
			Aplike Cep	1	
		Torbahı Cep	2		

EK-1.d:

TEMATİK ANALİZ FORMU
(ALT BEDENE GİYİLEN ERKEK VE KADIN GİYSİLERİ)

		Fotoğraf Numarası:			
		Fotoğrafın Ait Olduğu Bölge ve Şehir:			
		Kaynak Detayı:			
		Cinsiyet:		☐ Erkek ☐ Kadın	
Değişken Türü	Değişken Numarası	Grup	İçerik	Kod	
ALT BEDENE GİYİLEN ERKEK VE KADIN GİYSİLERİ	1.	Pantolon/Potur	Tespit Edilemedi	0	
			Var	1	
			Yok	2	
	1.1.	Boy Özellikleri	Tespit Edilemedi	0	
			Kısa	1	
			Orta	2	
	1.2.	Cep Özellikleri	Tespit Edilemedi	0	
			Aplike Cep	1	
			Torbalı Cep	2	
	1.3.	Paça Özellikleri	Tespit Edilemedi	0	
			Tek Kat (Normal) Paça	1	
			Çift Kat (Duble) Paça	2	
	2.	Şalvar	Tespit Edilemedi	0	
			Var	1	
			Yok	2	
	2.1.	Boy Özellikleri	Tespit Edilemedi	0	
			Kısa	1	
			Orta	2	
	2.2.	Cep Özellikleri	Tespit Edilemedi	0	
			Aplike Cep	1	
			Torbalı Cep	2	
	2.3.	Paça Özellikleri	Tespit Edilemedi	0	
			Tek Kat (Normal) Paça	1	
			Çift Kat (Duble) Paça	2	

EK-1.e:

TEMATİK ANALİZ FORMU
(BAŞA GİYİLEN ERKEK VE KADIN GİYSİLERİ)

Fotoğraf Numarası:				
Fotoğrafın Ait Olduğu Bölge ve Şehir:				
Kaynak Detayı:				
Cinsiyet:		☐ Erkek ☐ Kadın		
Değişken Türü	Değişken Numarası	Grup	İçerik	Kod
Başlık	1.	Fes	Tespit Edilemedi	0
			Var	1
			Yok	2
	2.	Hotoz	Tespit Edilemedi	0
			Var	1
			Yok	2
	3.	Kavuk	Tespit Edilemedi	0
			Var	1
			Yok	2
	4.	Külâh	Tespit Edilemedi	0
			Var	1
			Yok	2
	5.	Sarık	Tespit Edilemedi	0
			Var	1
			Yok	2
	6.	Taç	Tespit Edilemedi	0
			Var	1
			Yok	2
	7.	Takke	Tespit Edilemedi	0
			Var	1
			Yok	2
	8.	Tepelik	Tespit Edilemedi	0
			Var	1
			Yok	2
Başörtüsü	9.	Eşarp	Tespit Edilemedi	0
			Var	1
			Yok	2
	10.	Türban	Tespit Edilemedi	0
			Var	1
			Yok	2
	11.	Yaşmak	Tespit Edilemedi	0
			Var	1
			Yok	2
	12.	Yemeni	Tespit Edilemedi	0
			Var	1
			Yok	2
Şapka	13.	Fötr Şapka	Tespit Edilemedi	0
			Var	1
			Yok	2
	14.	Kasket	Tespit Edilemedi	0
			Var	1
			Yok	2
	15.	Melon Şapka	Tespit Edilemedi	0
			Var	1
			Yok	2
	16.	Silindir Şapka	Tespit Edilemedi	0
			Var	1
			Yok	2

EK-1.f:

TEMATİK ANALİZ FORMU
(AYAĞA GIYİLEN ERKEK VE KADIN GIYSİLERİ)

AYAĞA GIYİLEN ERKEK VE KADIN GIYSİLERİ	Fotoğraf Numarası:				
	Fotoğrafın Ait Olduğu Bölge ve Şehir:				
	Kaynak Detayı:				
	Cinsiyet:		☐ Erkek ☐ Kadın		
	Değişken Türü	Değişken Numarası	Grup	İçerik	Kod
	Ayığa Giyilen Giysiler	1.	Çarık	Tespit Edilemedi	0
				Var	1
				Yok	2
		2.	Çizme	Tespit Edilemedi	0
				Var	1
Yok				2	
3.		Kundura	Tespit Edilemedi	0	
			Var	1	
			Yok	2	
4.	Terlik	Tespit Edilemedi	0		
		Var	1		
		Yok	2		

EK-1.g:

TEMATİK ANALİZ FORMU

(ERKEK VE KADIN GİYSİ TAMAMLAYICILARI VE AKSESUARLARI)

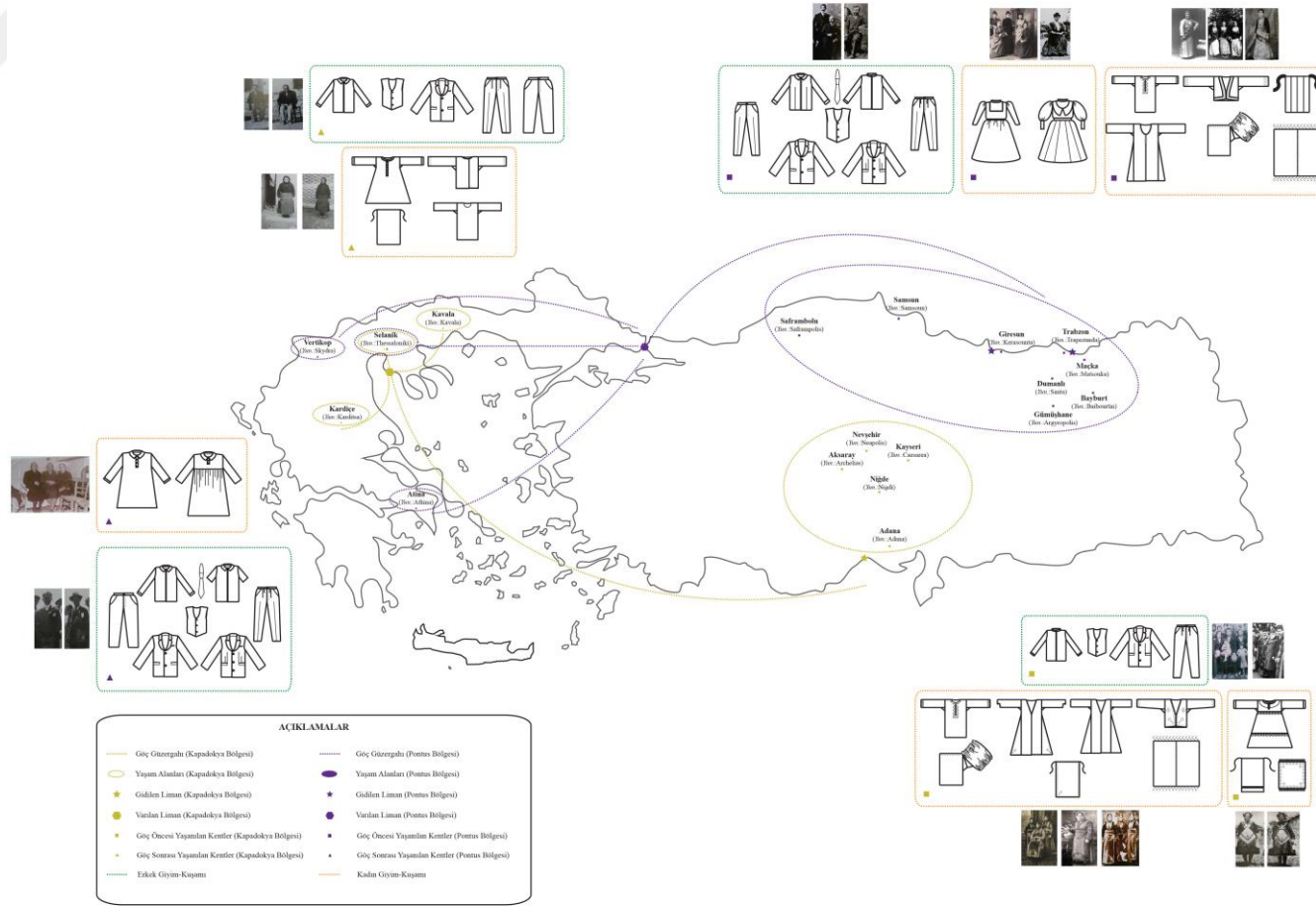
		Fotoğraf Numarası:				
		Fotoğrafın Ait Olduğu Bölge ve Şehir:				
		Kaynak Detayı:				
		Cinsiyet:		☐ Erkek ☐ Kadın		
Değişken Türü	Değişken Numarası	Grup	İçerik	Kod		
ERKEK VE KADIN AKSESUARLARI	Gıysi Bütünlüğünde Olan Aksesuarlar	1.	Eldiven	Tespit Edilemedi	0	
				Var	1	
				Yok	2	
		2.	Fular	Tespit Edilemedi	0	
				Var	1	
				Yok	2	
		3.	Kemer	Tespit Edilemedi	0	
				Var	1	
				Yok	2	
		4.	Kravat	Tespit Edilemedi	0	
				Var	1	
				Yok	2	
		5.	Kuşak	Tespit Edilemedi	0	
				Var	1	
				Yok	2	
		6.	Mendil	Tespit Edilemedi	0	
				Var	1	
				Yok	2	
		7.	Önlük	Tespit Edilemedi	0	
				Var	1	
				Yok	2	
		8.	Papyon	Tespit Edilemedi	0	
				Var	1	
				Yok	2	
Gıysi Bütünlüğünde Olmayan Aksesuarlar	9.	Baston	Tespit Edilemedi	0		
			Var	1		
			Yok	2		
	10.	Çakı	Tespit Edilemedi	0		
			Var	1		
			Yok	2		
	11.	Çanta	Tespit Edilemedi	0		
			Var	1		
			Yok	2		
	12.	Mücevher-Takı	Tespit Edilemedi	0		
			Var	1		
			Yok	2		
	13.	Saat	Tespit Edilemedi	0		
			Var	1		
			Yok	2		
	14.	Tespil	Tespit Edilemedi	0		
			Var	1		
			Yok	2		

YARI YAPILANDIRILMIŞ GÖRÜŞME FORMU	Demografik Bilgiler	Adı ve Soyadı:	
		Uyruğu:	
		İnancı:	
		Doğum Yeri:	
		Yaşı:	
		Öğrenim Durumu:	
		Mesleği:	
		Yaşadığı Şehir:	
		Adresi:	
		Görüşme Tarihi ve Saati:	
		Görüşme Yapılan Yer:	
	Göçe Ait Sorular	1. Aileniz Türkiye'nin/Yunanistan'ın hangi bölgesinden Türkiye'nin/Yunanistan'ın hangi bölgesine göç etmişlerdir?	
		2. Aileniz hangi tarihte bölgeye göç etmiştir?	
	Giyim-Kuşama Ait Sorular	3. Göçten önceki dönemlerde yaşadığınız bölgeye ait giyim-kuşam özelliklerinden bahsedermisiniz?	
4. Göçten önceki dönemlerde yaşadığınız bölgede giyilen giysilerin bölgesel bir adı var mıydı? Açıklar mısınız?			
5. Göçten önceki dönemlerde yaşadığınız bölgede günlük yaşamda hangi giysiler giyilmekteydi? Açıklar mısınız?			
6. Göçten önceki dönemlerde yaşadığınız bölgede özel günlerde hangi giysiler giyilmekteydi? Açıklar mısınız?			
7. Göçten önceki dönemlerde yaşadığınız bölgede geleneksel giyim anlayışı mı yoksa modern giyim anlayışı mı hakimdi? Açıklar mısınız?			
8. Birlikte yaşadıkları dönemlerde Müslüman Türkler/Ortodoks Rumlar giyim tercihleri ile diğer etnik gruplardan ayrılıyor muydu? Açıklar mısınız?			
9. Göçten sonraki dönemlerde yaşadığınız bölgeye ait giyim-kuşam özelliklerinden bahsedermisiniz? Açıklar mısınız?			
10. Göçten sonraki dönemlerde yaşadığınız bölgede giyilen giysilerin bölgesel bir adı var mıydı? Açıklar mısınız?			
11. Göçten sonraki dönemlerde yaşadığınız bölgede günlük yaşamda hangi giysiler giyilmekteydi? Açıklar mısınız?			
12. Göçten sonraki dönemlerde yaşadığınız bölgede özel günlerde hangi giysiler giyilmekteydi? Açıklar mısınız?			
13. Göçten sonraki dönemlerde yaşadığınız bölgede geleneksel giyim anlayışı mı yoksa modern giyim anlayışı mı hakimdi? Açıklar mısınız?			
14. Nüfus mübadelesi öncesi ve sonrasında giyim-kuşam tercihlerinde herhangi bir değişiklik oldu mu? Açıklar mısınız?			

EK-3:

ORTODOKS RUM ERKEK VE KADIN GÖÇMENLERİN GİYİM-KUŞAM ÖZELLİKLERİNİ YANSITAN BÖLGESEL GÖÇ HARİTASI

EK-4: ΑΡΧΙΒΛΕΡΔΕΝ VE ΜÜZELERΔΕΝ ALINAN İZİN BELGELERİ

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΠΟΝΤΙΑΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ

The Committee of Pontic Studies
73 Agnoston Martyron Str.,
17123, Nea Smyrni, Athens, Greece

Αρ. πρωτ. 303/2016

26th September 2016

To whom it may concern,

Kenan Saatcioglu, who is studying for his Phd level on a thesis named "Clothing Interactions of Turk and Greek Immigrants" at Gazi University Institute of Fine Arts, Fashion Design Programme (student number 138405401) is allowed to use for his thesis, that will not be published, the following visual materials in our archives : four (4) post cards showing traditional costumes used by Greeks of coastal urban centres of Pontos, ca. 1910.

Respectfully submitted.

Lena Kalpidou
Curator of the Museum of Pontian Hellenism

On behalf of the Committee of the Pontic Studies,
The President

Christos Galanidis

an 4

NATIONAL
HISTORICAL
MUSEUM

Historical and Ethnological Society of Greece
Old Parliament Building
Stadiou Str. 13, GR-10561 Athens

T: 210.3237.617 · F: 210.3213.786
www.nhmuseum.gr · info@nhmuseum.gr

Athens, January 12, 2017

To whom it may concern,

Kenan Saatcioglu, who is studying for his Phd level on a thesis named "Clothing Interactions of Turk and Greek Immigrants" at Gazi University Institute of Fine Arts, Fashion Design Programme (student number 138405401) is allowed to use some visual materials in our archives for his thesis that will not be published. Catalogue numbers of these pictures are indicated below:

No.6858, No.6892, No.6654, No.6634, No.10473, No.1379, No.6739, No.6740, No.7432, No.5433, No.10240, No.10239, No.8034, No.7095, No.7355, No.6800, No.10238, No.8733, No.8035, No.6790, No.7096, No.6777, No.7923, No.7922, No.8219, No.1972, No.8212, No.10160, No.6575.

Respectfully submitted

Efthymia Paspasyrou
Director of the National Historical Museum

User's License

Name: **Kenan Saatçioğlu**

Address: **FMV Işık University Faculty of Fine Arts Bükükdere Cad. No:106 34398 Maslak-Istanbul**

Telephone No: **0090 532 517 7479** Fax No: **0090 212 286 5796** E-mail: **saatciogluk@gmail.com**

Invoice address (if different from above): .....

The material will be used exclusively for:

- Book   Newspaper   Magazine   TV Programme   Film
Electronic Publication(CD-ROM, DVD-ROM)   Internet Use   Other: **Phd Thesis**

Purpose of use:

- Scientific project   Educational project   Commercial project   Other: **Phd Thesis**

Project title: **Clothing Features Of The Refugees With In The Context Of 1923 Greek-Turk Population Exchange (Gazi University Fine Arts Institute, Fashion Design Programme)**

Print run: **1 copy**

Description of Material	Format of Photographic Material				Category of Illustration (for books, magazines etc.)		
	Colour Transparency (please indicate size)	Projection Slide (35 mm)	Digital Image (300dpi)	Colour or b/w Photograph (please indicate size)	Front Cover	Back Cover	Inside Page
Benaki Museum Inv. No 12, Bridal Costume of Silli at Ikonion, Asia Minor.			X		☐	☐	☐
Benaki Museum Inv. No 13, Female Festive Costume From Delmissosof Nigde			X		☐	☐	☐
Benaki Museum Inv. No 17, emale Festive Costume from the Cappadocia Area			X		☐	☐	☐
Benaki Museum Inv. No 25, Bridal Costume from the Area of the Pontos (Black Sea)			X		☐	☐	☐
Benaki Museum Inv. No 1972, Costume from Kerasounta			X		☐	☐	☐
Benaki Museum Inv. No 8212, Costume from Icconium			X		☐	☐	☐
Benaki Museum Inv. No 10160, Costume from Icconium			X		☐	☐	☐

Terms of Use of the Material

1. In the following terms:
  - 'Museum'** means the Benaki Museum, 1, Koumbari Str. 10674 Athens Greece.
  - 'User'** means the person or organisation stated in the front page.
  - 'Material'** means the photograph, transparency, digital image or file and any other object delivered by the Museum for reproduction.
  - 'Reproduction'** means any kind of reproduction of the material including mechanical, photochemical and digital reproduction. In the case of reproduction for TV use, a non-exclusive licence is granted for one broadcasting only except if provided differently in the specific terms. In case of cinema use, a non-exclusive public performance right is also licensed.
2. The licence is granted with the execution of the present agreement (User's Licence), which contains the terms of the licence, and the payment of the respective invoice issued by the Museum. The User is not permitted to assign or grant a reproduction licence to third parties or to transfer the rights obtained with the present document. The User is not allowed to deliver or rent the Material to any third parties. The User should not alter or modify the granted Material without the written agreement of the Museum. Modification includes inter alias any form of digital editing, which requires a specific permission in writing by the Museum.
3. The Museum is and remains the exclusive and sole owner of the Material and the copyrights therein.
4. The User shall affix the international copyright notice and the year of first publication as indicated by the Museum in every use / reproduction of the Material (e.g. © 2006 by Benaki Museum Athens).
5. The Museum has the right to refuse the granting of any future licence of the Material anytime and without any excuse.
6. The Reproduction licence of the Material is granted in a non-exclusive basis and with the specific terms mentioned in the front page.
7. For specific uses (e.g. Internet, audiovisual exploitation etc.) another special agreement has to be signed.
8. The aforementioned Reproduction Licence shall be considered as granted only after the total of the sum mentioned and the respective invoice has been paid. Any Reproduction before the payment of the invoice shall be illegal and in that case the User will - among other consequences - be obliged to pay the double amount of the fee as minimum compensation in addition to the fees according to the present agreement (article 65 of Greek Copyright Act 2121/1993).
9. In case the delivered Material is a transparency, the User is obliged to return the Material within three months from the date of delivery. The Material should be delivered to the User in perfect condition unless the User informs the Museum of the contrary within 3 days. In case of no return, loss, destruction or damage, the User is obliged to pay a sum equal to the total value of the Material as specified by the Museum. The User is advised to insure the Material.
10. Any photos of the Material will be taken only by persons and studios chosen and assigned by the Museum.
11. The Museum has the right to make discounts in cases of a large number of images or for scientific and educational suspect.
12. The User is obliged to deliver to the Museum free of charge a number of copies, mentioned in the specific terms, of any product produced pursuant to the present licence, immediately after the start of their distribution. Omitting this obligation will have as a consequence the right of the Museum to refuse any further grant of other Material in the future.
13. For use of the Material in CD-ROM, the resolution must not exceed 640X480 pixels at 256 colours mode and the printing quality must be less than 100 dpi. The User shall use specific software protecting the material from digital copying.
14. The User is obliged to destroy any Material in digital form immediately after its use and to report in writing to the Museum about the destruction of any such Material.
15. Any dispute in respect to the interpretation or the execution of the terms of the present agreement will be resolved exclusively by the Courts of Athens and according to the Greek Law.

I have read and agree with the above.

Signature: .....

Date: 22.06.2017

The product will be distributed:

World   In Greece   In one country (please indicate country): **Turkey**

In more countries (please indicate countries): .....

One language   Two languages (please indicate languages): **Turkish**

More than two languages (please indicate languages): .....

In case of use in a book, printed material or physical carrier of sound and image:

Author: **Kenan Saatçioğlu** Publisher: **It will be used in the Phd Thesis**

Estimated date of release: **December 2017**   Retail price (indicative): **It will be no price**

The granted material shall not be used for any aim or by any other means than the one/s stated above.
 You are asked to send **2** copies of the product to the Benaki Museum.

On behalf of the Benaki Museum: ..... **S. HANDAKA** .....

The present document constitutes a User's Licence for photographic material from the Benaki Museum collections. The use of the material is not permitted until the signing of this document in both pages and the payment of the respective fee.

Please also sign the following page and return the present document to the Benaki Museum.

Signature: .....

Date: **22.06.2017**

1, Koumpari Street, 10674 Athens Tel: +30 210 36 71 024 Fax: +30 210 36 22 547 E-mail: copyrights@benaki.gr

CENTRE FOR ASIA MINOR STUDIES

Founders: Melpo & Octave Merdier - 1930

11 Kydathinaion Str., 105 58 Athens, Greece

Tel.: (+30) 210 3239225 - Fax: 210 3229758

www.kms.org.gr - e-mail: info@kms.org.gr

23 Eylül 2016

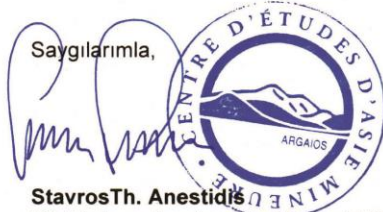
Ref. No. 106

İlgili Makama,

Gazi Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, Moda Tasarımı Doktora Programı 138405401 numaralı öğrencisi Kenan Saatçioğlu'nun çalışmakta olduğu "Türkiye ve Yunanistan Mübadillerinin Giyim - Kuşam Etkileşimleri" başlıklı basılmayacak olan bu doktora tezi içerisinde merkezime ait tüm görselleri kullanması uygundur.

Gereğini bilgilerinize arz ederim.

Saygılarımla,

Stavros Th. Anestidis
Küçük Asya Araştırmalar Merkezi Müdür Yrd.

LOZAN MÜBADİLLERİ VAKFI

THE FOUNDATION OF LAUSANNE TREATY EMIGRANTS

Ayhan Işık Sok. No:16 Arcan Apt. Kat:1 Beyoğlu / İstanbul / TÜRKİYE
Tel +90.212.245 61 55 Fax +90 212 293 76 33
e.mail. lozanmubadilleri@ttmail.com web: www.lozanmubadilleri.org.tr

28 Kasım 2017

İlgili Makama,

Gazi Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, Moda Tasarımı Doktora Programı 138405401 numaralı öğrencisi Kenan Saatçioğlu'nun çalışmakta olduğu "1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi Kapsamındaki Göçmenlerin Giyim - Kuşam Özellikleri" başlıklı basılmayacak olan bu doktora tezi içerisinde merkezime ait görsellerin, tez içerisinde yapılacak olan alıntılar ile kullanması uygundur.

Gereğini bilgilerinize arz ederim.

Saygılarımla,

Sefer Güvenç

Lozan Mübadilleri Vakfı Genel Sekreteri

LOZAN MÜBADİLLERİ VAKFI
Beyoğlu V.D. 603 020 8533
Ayhan Işık Sk. No: 16 Arcan Apt. Kat: 1 Beyoğlu / İstanbul
Telefon: 0212 245 6155 Faks: 0212 293 7633
E-Posta: lozanmubadilleri@ttmail.com
www.lozanmubadilleri.org.tr

EK-5.a:

FOTOĞRAF ÖRNEKLERİ
(KAPADOKYA RUMLARI-GÖÇ ÖNCESİ DÖNEM)

Religieuses-orthodoxes.

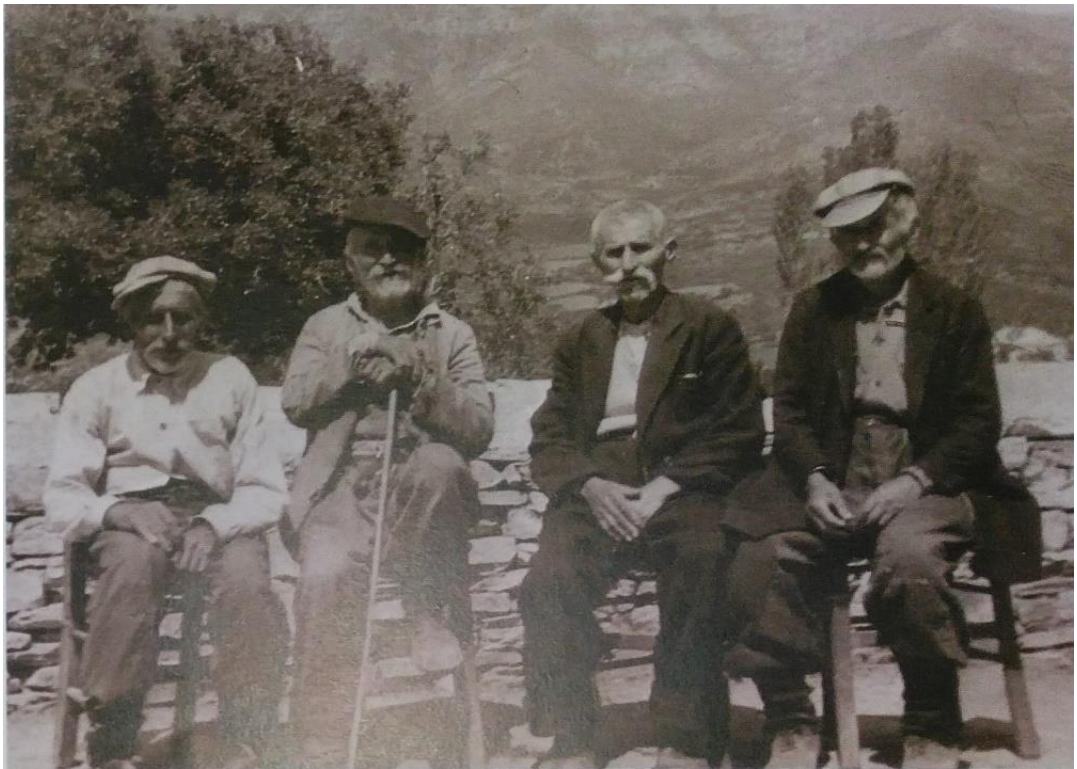

EK-5.b:

FOTOĞRAF ÖRNEKLERİ
(KAPADOKYA RUMLARI-GÖÇ SONRASI DÖNEM)

EK-5.c:

FOTOĞRAF ÖRNEKLERİ
(PONTUS RUMLARI-GÖÇ ÖNCESİ DÖNEM)

EK-5.d:

FOTOĞRAF ÖRNEKLERİ
(PONTUS RUMLARI-GÖÇ SONRASI DÖNEM)

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Soyadı, adı : Saatçioğlu, Kenan
Uyruğu : Türkiye Cumhuriyeti
Doğum tarihi ve yeri : 23 Ekim 1985 - İstanbul
Medeni hali : Evli
Telefon : 0090 532 517 7479
e-mail : saatciogluk@gmail.com

Eğitim

Derece	Eğitim Birimi	Mezuniyet tarihi
Yüksek Lisans	Haliç Üniversitesi	2012
Lisans	Gazi Üniversitesi	2007
Lise	Rüştü Akın Anadolu Meslek Lisesi	2003

İş Deneyimi

Yıl	Yer	Görev
-----	-----	-------

2011-2015, FMV Işık Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi, Araştırma Görevlisi.
2015-Halen, FMV Işık Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi, Öğretim Görevlisi.

Yabancı Dil

İngilizce: 71,250 (Yök Dil, 5 Mart 2017).

Yayınlar

Koç, F. ve Saatçioğlu, K. (2016, 19-21 Ekim). *Türkiye'den Yunanistan'a Göç Eden Ortodoks Rum Mübadillerin Giyim-Kuşam Özellikleri*. II. Uluslararası Sanat ve Tasarım Kongresi'nde sunuldu, İzmir.

Koç, F. ve Saatçioğlu, K. (2017). 1923 Türk-Yunan Nüfus Mübadelesi'nde Türkiye'den Yunanistan'a Göç Eden Ortodoks Rum Göçmen Kadınlara Ait Gelenekli Giysiler. *Turkish Studies International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 12(3), 647-668.

GAZİLİ OLMAK AYRICALIKTIR..